

Aan de leden**Datum**

31 oktober 2025

Ons kenmerk

U202500595

Lbr. 25/052

Telefoon

0703738393

Onderwerp

Uitnodiging Najaars ALV 28 november 2025

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u de agenda en stukken voor de Najaars Algemene Ledenvergadering (Najaars ALV) van vrijdag 28 november 2025, 13.30-15.30 uur, in het Beatrix Theater in Utrecht. Deze Najaars ALV maakt deel uit van de bredere VNG Bestuurdersdag, die start om 10.30 uur. Na het plenair programma, een ronde met inhoudelijke deelsessies en de lunch volgen de Najaars ALV en een afsluitende borrel.

Meer informatie over de Bestuurdersdag vindt u hier: <https://bestuurdersdag.vngconnect.nl/>

U bent van harte welkom bij de Najaars ALV en de Bestuurdersdag!

In deze ledenbrief geven wij u een toelichting op:

- [Agenda en stukken voor de Najaars ALV](#)
- De besluitvormingsprocedure: indienen van amendementen en moties, de stemprocedure en de mogelijkheid tot inspreken

U kunt statutair tot **uiterlijk maandag 17 november a.s. 12.00 uur**, amendementen op voorstellen indienen. We vragen u nadrukkelijk om ook eventuele moties uiterlijk op deze datum in te dienen, zodat het VNG-bestuur tijdig preadviezen kan vaststellen en de leden hun standpuntbepaling kunnen voorbereiden. We zijn u bij voorbaat dankbaar voor uw medewerking en u kunt voor vragen hierover altijd contact opnemen met de VNG-medewerkers via motiealv@vng.nl

Alternatieven voor het indienen van moties

In de afgelopen ledenvergaderingen vergde de behandeling van het grote aantal moties een aanzienlijk tijdsbeslag en liepen de vergaderingen daardoor ook uit. We wijzen u graag opnieuw op andere mogelijkheden om uw aandachtspunten naar voren te brengen. Zo kunnen meer specialistische onderwerpen of onderwerpen die slechts een beperkt deel van de achterban raken ook aan VNG-commissies worden voorgelegd. Onderwerpen waarop al een VNG-inzet is geformuleerd kunt u ook mondeling als inspreker in de ALV onder de aandacht brengen, zonder een motie in te dienen.

Indienen amendementen en moties

- Amendementen en moties kunt u indienen via e-mail: motiealv@vng.nl
- [Informatie over de procedure rond indiening en ondertekening](#)
- Moties en amendementen worden behandeld bij het betreffende agendapunt of de rondvraag.

Agenda en stukken Najaars ALV

De Najaars ALV start om 13.30 uur met de volgende agenda.

Agenda ALV

1. Opening
2. Mededelingen
3. Benoeming van de notulencommissie Najaars ALV 28 november 2025 (*besluitvorming*)
4. Vaststelling notulen ALV 18 juni 2025 (*besluitvorming*)
5. VNG-inzet richting nieuwe kabinet (*ter informatie*)
6. Inhoudelijke zaken:
 - a. Resolutie "Verder met Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)" (*besluitvorming*)
 - b. Resolutie "Een aanpak die wel werkt voor opvang tot en met integratie" (*besluitvorming*)
 - c. Resolutie Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA) (*besluitvorming*)
7. Collectivisering van digitalisering in het kader van de resolutie "Als één sterke bestuurslaag regie op de Digitale Samenleving" aangenomen in ALV 18 juni 2025 (*besluitvorming*)
8. Doorontwikkeling VNG governance en voorbereiding grote vacatureronde na Raadsverkiezingen (*ter informatie/besluitvorming*)
9. Contributie VNG
 - a. Procesvoorstel evaluatie contributiesystematiek (*besluitvorming*)
 - b. Contributievoorstel 2027 ivm uitstel ALV 2026 tot 30 september (*besluitvorming*)
10. VNG-jaarplan, inclusief GGU-begroting, en GGU-bijdrage voor 2027 ivm uitstel ALV 2026 tot 30 september (*besluitvorming*)
11. Verantwoording uitvoering moties ALV 18 juni 2025, aangehouden moties en toezeggingen (*besluitvorming*)
12. Rondvraag/Wvttk
13. Sluiting

Korte toelichting op de agenda

2. Mededelingen (op basis van actualiteit)

3. Benoeming van de notulencommissie 28 november 2025 (besluitvorming)

Ter vergadering ontvangt de ALV een voorstel voor de nieuwe notulencommissie.

4. Notulen ALV 18 juni 2025 (besluitvorming)

De notulen van de ledenvergadering geven volgens de notulencommissie een goede weergave van hetgeen daar is besproken.

5. VNG-inzet richting nieuwe kabinet (ter informatie)

We informeren de leden over de voorbereiding van onze inzet richting het nieuwe kabinet. Die inzet is gebaseerd op de resolutie “VNG-inzet richting Tweede Kamerverkiezingen; onze inwoners verdienen beter!” die is aangenomen in de ALV van 18 juni 2025. Onze inzet volgt meerdere sporen. Allereerst brengen wij de VNG-zet vanzelfsprekend nadrukkelijk onder de aandacht in onze bestuurlijke overleggen met bewindslieden en onze talrijke contacten met het rijk, de andere medeoverheden en relevante maatschappelijke partners. In de afgelopen periode hebben we samen met andere partners ook de “Top bestaanszekerheid” en de “Woontop” georganiseerd en zijn gezamenlijke verklaringen opgesteld op uiteenlopende thema's.

Daarnaast hebben wij het initiatief genomen om samen met een aantal maatschappelijke partners te komen tot “bouwstenen voor een nieuw regeerakkoord”. Daarmee willen wij komen tot gezamenlijke richtinggevende uitgangspunten voor het regeerakkoord, die kunnen rekenen op een breed maatschappelijk draagvlak. Over de voortgang van dit traject zullen wij u zo snel mogelijk informeren.

6. Andere inhoudelijke zaken

6a. Resolutie “Verder met Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)” (besluitvorming)

In een ledenraadpleging hebben wij het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg (HLO) en de continuering van deelname door gemeenten aan het Integraal Zorgakkoord (IZA) aan de leden voorgelegd. In deze ledenraadpleging - die liep tot 22 oktober - hebben 257 gemeenten (ruim 75%) gereageerd. In een gewogen stemming heeft 97% positief en 3% negatief gereageerd. Veel gemeenten hebben ook gebruikgemaakt van de mogelijkheid om een opmerking te maken. Op basis van deze duidelijke uitspraak heeft het bestuur zijn eerdere besluit van 2 juli 2025 om in te stemmen met het onderhandelaarsakkoord AZWA bekrachtigd. Voor het vormgeven van de afspraken en de beweging van zorg naar gezondheid is dit een belangrijke uitkomst.

Op basis van de eerder uitgevoerde uitvoeringstoets en de gemaakte opmerkingen van gemeenten bij de ledenraadpleging zullen wij een resolutie voorleggen aan de leden tijdens de Najaars ALV op 28 november om zo een aantal belangrijke aandachtspunten voor het vervolg te adresseren. Deze resolutie ontvangt u volgende week in een nazending.

6b. Resolutie "Een aanpak die wel werkt voor opvang tot en met integratie" (besluitvorming)

In de ALV van 29 november 2024 hebben wij toegezegd een gezamenlijke solidariteitsdiscussie te voeren over de gemeentelijke inzet bij asielopvang en integratie. Met de resolutie leggen wij een alternatief plan voor opvang en integratie aan de leden voor. Met dit alternatieve plan laten gemeenten zien hoe het wél kan zodra mensen, eerst als asielzoeker en later na verlening van een verblijfsvergunning als statushouder, in onze gemeenten verblijven. Het plan is nadrukkelijk geen beleidsplan op detailniveau, maar een richtinggevend kader of "stip op de horizon". Dit alternatieve plan willen wij inbrengen in de kabinetsformatie.

De tekst van de resolutie ontvangt u volgende week in een nazending. In de bijlagen vindt u een oplegnotitie met toelichting op het proces en het alternatieve plan "Van wachtstand naar werkstand: een alternatief plan voor opvang en integratie".

6c. Resolutie Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA) (besluitvorming)

We willen de leden informeren over de voortgang van de consultatieronde en de resolutie "Uitgangspunten voor consultatie over Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA)" voorleggen. In de resolutie wordt een aantal uitgangspunten geformuleerd die onze positie binnen ISA kunnen versterken. Daarbij blijven de randvoorwaarden die eerder zijn gesteld aan het Klimaatakkoord onverkort van kracht ("haalbaar, betaalbaar en rechtvaardig voor de samenleving").

De tekst van de resolutie wordt op dit moment afgestemd met de commissie Economie, Klimaat, Energie & Milieu. De resolutie ontvangt u volgende week in een nazending.

7. Collectivering van digitalisering in het kader van de resolutie "Als één sterke bestuurslaag regie op de Digitale Samenleving" aangenomen in ALV 18 juni 2025 (besluitvorming)

In het kader van de uitwerking van de resolutie ontvangt u drie voorstellen voor collectivisering van digitalisering op de terreinen van "Artificial Intelligence", "Cloud" en "Digitale veiligheid".

8. Doorontwikkeling VNG governance en voorbereiding grote vacatureronde na Raadsverkiezingen (ter informatie/besluitvorming)

Bij dit agendapunt informeren we de leden in een brede toelichtende notitie over de verschillende trajecten in het kader van de doorontwikkeling van de VNG-governance en de voorbereiding op de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen.

Daarbij leggen wij de volgende voorstellen aan de leden ter besluitvorming voor:

1. Statutenwijziging: toekenning van de bevoegdheid aan de ALV om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden
2. Besluit: omvorming vaste adviescommissie Raadsleden & Griffiers tot vaste adviescommissie "Lokaal bestuur en democratie"
3. Besluit: instelling vaste adviescommissie "Asiel, Migratie & Integratie"
4. Besluit: omvorming vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie tot vaste adviescommissie "Participatie, Werk & Inkomen"
5. Statutenwijziging: andere invulling en positionering voorzitterschap commissie Europa en Internationaal
6. Statutenwijziging: combineren van de functies van penningmeester en voorzitter College voor Dienstverleningszaken.

9. *Contributie VNG*

9a. Procesvoorstel evaluatie contributiesystematiek (besluitvorming)

In de ALV van 18 juni deed het bestuur de toezegging om in de Najaars ALV te komen met een eerste evaluatie van de contributiesystematiek. Op basis van die toezegging zijn de amendementen van Bodegraven-Reeuwijk “Uniform contributietarief VNG” en Duiven “Verlaging VNG contributie” ingetrokken.

Het bestuur heeft in zijn heidag van 10 oktober aangegeven de leden voor te willen stellen om:

- De huidige contributiesystematiek voorlopig in stand te houden
- Het nieuwe bestuur, dat aantreedt in september 2026, te vragen om in de ALV van juni 2027 een voorstel te doen om het structurele begrotingstekort dat is ontstaan binnen de huidige contributiesystematiek ongedaan te maken
- Het nieuwe bestuur te vragen om na het terugdringen van het structurele begrotingstekort een voorstel aan de ALV te doen voor een nieuwe, meerjarige contributiesystematiek.

Op 7 november vindt nog nader overleg plaats met een werkgroep met vertegenwoordigers van de leden. Zo spoedig mogelijk daarna zullen wij u het procesvoorstel voor evaluatie van de contributiesystematiek toezenden.

9b. Contributievoorstel 2027 (ter besluitvorming)

In de ALV van 18 juni hebben de leden ingestemd met het voorstel tot uitstel van de ALV van juni 2026 naar 30 september 2026. Dat maakt het noodzakelijk om in deze Najaars ALV de contributie voor 2027 vast te stellen. Het bestuur stelt de leden voor om de huidige meerjarige contributiesystematiek te volgen.

10. VNG-jaarplan, inclusief GGU-begroting, en GGU-bijdrage voor 2027 (ter besluitvorming)

In de ALV van 18 juni hebben de leden ingestemd met het voorstel tot uitstel van de ALV van juni 2026 naar 30 september 2026. Dat maakt het noodzakelijk om de leden in deze Najaars ALV de hoogte van de bijdrage van de leden aan het Fonds GGU voor het jaar 2027 te laten vaststellen en kennis te laten nemen van het VNG Jaarplan.

11. Verantwoording uitvoering moties eerdere ALV-en (ter besluitvorming)

In de ALV van 18 juni zijn in totaal 20 moties aangenomen en 12 moties aangehouden. We stellen u voor in te stemmen met de door het bestuur afgelegde verantwoording en met de voorstellen voor het als afgedaan beschouwen of langer aanhouden van de moties. Bij dit agendapunt behandelen we ook de nieuwe moties die niet bij een ander agendapunt worden behandeld.

12. Rondvraag/WVTTK

13. Sluiting ALV

Besluitvormingsprocedure

Indienen amendementen en moties

Statutair is het mogelijk amendementen in te dienen op aanhangige voorstellen. Amendementen kunnen tot uiterlijk negen werkdagen voorafgaand aan de ALV worden ingediend. Dat betekent dat amendementen **uiterlijk maandag 17 november a.s., 12.00 uur**, bij het VNG-bureau moeten zijn ingediend. Vervolgens stellen we de leden op de hoogte van de ingediende amendementen en de preadviezen van het bestuur daarbij, zodat zij op basis daarvan de standpuntbepaling binnen de gemeente kunnen voorbereiden.

Wij vragen u ook om moties **uiterlijk maandag 17 november a.s., 12.00 uur**, in te dienen. Dat stelt het bestuur in staat om de leden tijdig te informeren over de motie en het preadvies van het bestuur daarop. Op basis daarvan kunnen de leden de standpuntbepaling binnen de gemeente voorbereiden. Definitief ingediende moties worden gepubliceerd op de ALV-pagina op de VNG-site, voor zover beschikbaar met het preadvies van het bestuur. Voor moties geldt geen formele statutaire uiterlijke termijn voor indiening.

Indienen amendementen en moties

- Amendementen en moties kunt u indienen via e-mail: motiealv@vng.nl
- Informatie over de procedure rond indiening en ondertekening vindt u [hier](#).
- Moties en amendementen worden behandeld bij het betreffende agendapunt of de rondvraag.

Stemprocedure en mogelijkheid tot inspreken

Stemprocedure

In deze fysieke Najaars ALV is sprake van een gewogen stemming, waarbij een vooraf aangewezen vertegenwoordiger van de gemeente de stemmen uitbrengt. Zoals gebruikelijk bij fysieke ledenvergaderingen kunnen alleen in de zaal aanwezige vertegenwoordigers van de gemeenten aan de stemmingen deelnemen. Vertegenwoordigers van de gemeenten kunnen alleen voor hun eigen gemeente stemmen.

De procedure voor aanwijzing van de stemgerechtigde vertegenwoordiger van de gemeente en het deelnemen aan de stemmingen ziet er als volgt uit:

- Per gemeente is er één vertegenwoordiger die is gemachtigd om de stemmen van de gemeente uit te brengen
- Alle gemeentesecretarissen ontvangen per e-mail een machtigingsformulier voor de vertegenwoordiger van de gemeente. De gemeente kan worden vertegenwoordigd door een burgemeester, wethouder, secretaris, griffier of raadslid. Het is aan de gemeente zelf om een vertegenwoordiger aan te wijzen
- De vertegenwoordiger van de gemeente ontvangt op vertoon van het machtigingsformulier voorafgaand aan de Najaars ALV aan de stembalie een stemkastje en stemkaartje (met het aantal stemmen van de betreffende gemeente). Hiermee kan de vertegenwoordiger aan de stemmingen deelnemen.

In artikel 10 van de Statuten van de VNG worden regels gesteld voor het uitbrengen van de stemmen door een lid van de vereniging en voor het aantal stemmen dat door een lid van de vereniging kan worden uitgebracht.

De volledige tekst luidt als volgt:

Artikel 10 Stemmen

1. De stemmen van een lid worden ter algemene vergadering uitgebracht door de vertegenwoordiger van dat lid, bedoeld in artikel 9, lid 1.
2. Elke gemeente die lid is van de Vereniging, brengt door tussenkomst van haar vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvouden van éénduizend (1.000) inwoners dat de bevolking van de door haar gerepresenteerde gemeente telt, met dien verstande dat zij ten minste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.
3. Maatstaf voor het aantal stemmen van een gemeente is het aantal inwoners dat de gemeente telde op 1 januari van het voorafgaande jaar volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers.

Een voorstel is aangenomen als meer dan de helft van het aantal uitgebrachte stemmen het voorstel steunt, tenzij statutair een andere meerderheid is voorgeschreven.

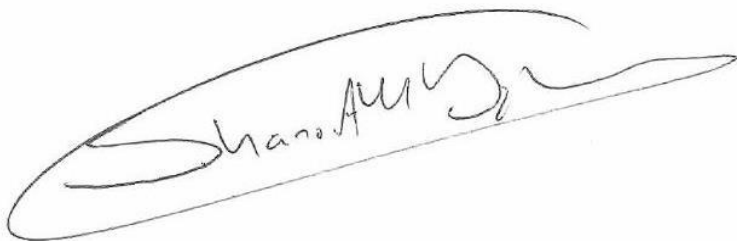
Inspreken in de Najaars ALV

Alleen fysiek aanwezige deelnemers kunnen in de ALV het woord vragen. Als u het voornemen heeft om het woord te voeren, stellen we het op prijs als u zich vooraf bij het VNG-bureau aanmeldt en aangeeft wat de strekking van uw betoog is. Dat stelt ons in de gelegenheid om een antwoord van het bestuur voor te bereiden. U kunt zich aanmelden via e-mail: motiealv@vng.nl. In de ALV krijgt u dan het woord bij het betreffende agendapunt. Vanzelfsprekend kunt u ook altijd spontaan het woord vragen in de ALV.

De vergadering wordt live openbaar gestreamd, zodat alle vertegenwoordigers van de gemeenten de vergadering via www.VNG.nl/ALV kunnen volgen. Hiervoor is geen toegangscode nodig.

Ik kijk er naar uit om u 28 november a.s. te ontmoeten bij onze VNG Bestuurdersdag en Najaars ALV.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Sharon A.M. Dijkma', enclosed within a large, loopy oval stroke.

Sharon A.M. Dijkma
Voorzitter

Procedure en regels voor indiening en ondertekening amendementen en moties voor de Najaars ALV van 28 november 2025

Deze notitie beschrijft in het kort:

1. De procedure voor het indienen van amendementen
2. De procedure voor het indienen van moties
3. De regels die gelden voor de ondertekening
4. Het sjabloon voor de opbouw van moties.

1. De procedure voor het indienen van een amendement:

Indienen van amendementen

De leden kunnen bij voorstellen die ter besluitvorming aan de ALV worden voorgelegd volgens de statuten uiterlijk 9 werkdagen voorafgaand aan de ALV amendementen indienen. Dit betekent voor de ALV van 28 november als deadline uiterlijk maandag 17 mei vóór 12 uur: deadline indiening amendementen (statutair) en moties (dringend verzoek bestuur aan leden). U kunt voor amendementen hetzelfde mailadres gebruiken als voor moties: motiealv@vng.nl.

Voor een amendement geldt dat helder moet zijn verwoord hoe het ALV-voorstel moet worden aangepast. Dit betekent dat precies moet worden aangegeven wat er in de tekst moet worden geschrapt en wat ervoor in de plaats moet komen.

Voor het indienen van een amendement gelden voor ondertekening dezelfde voorwaarden als bij het indienen van een motie. Zie verder paragraaf 3.

U kunt bij vragen over het indienen van een amendement contact opnemen met de Concernstaf. Contactpersoon is Frans van de Waart. (06-57593279). Per mail bereikbaar via: motiealv@vng.nl.

2. De procedure voor het indienen van een motie:

Vooraf: alternatieven voor het indienen van een motie

Overweeg of er alternatieven zijn voor het indienen van een motie

Graag verzoeken wij de gemeenten die het voornemen hebben om een motie in te dienen om te overwegen of het ook mogelijk is om op een andere wijze aandacht te vragen voor hun inhoudelijke boodschap. Dat kan door het woord te voeren in de ALV, waarbij de verantwoordelijke commissievoorzitter namens het bestuur reageert, of door de VNG te vragen om het betreffende onderwerp te bespreken in VNG-bestuur, commissies en/of colleges. Dat laatste is een goed alternatief voor meer specifieke/gedetailleerde moties en moties die slechts een beperkt deel van de gemeenten raken.

De achtergrond van dit verzoek is dat het aantal ingediende moties in de afgelopen jaren sterk is gestegen en het daardoor in de praktijk nauwelijks mogelijk is om moties inhoudelijk te bespreken. Vaak is het al een race tegen de klok om alle stemmingen op tijd plaats te laten vinden. Uiteindelijk

is het echter vanzelfsprekend aan de gemeente(n) zelf om een motie in te dienen of om op een andere manier aandacht te vragen

Aanbevelingen werkgroep “Anders communiceren over moties”

Ten behoeve van de beperking van het aantal ingediende moties en het voorkomen van het opnieuw ontstaan van een complex en omvangrijk bouwwerk van nieuwe en aangehouden moties (op een gegeven moment circa 50 moties, die vaak inhoudelijk deels achterhaald waren) heeft een werkgroep op verzoek van het VNG-bestuur een aantal aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn door het bestuur overgenomen.

De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- Beperk aan de voorkant het aantal moties door gemeenten op te roepen zich te beperken tot moties die toegevoegde waarde hebben (lees: die voor een substantieel deel van de leden herkenbaar zijn en een breder gemeentelijk belang betreffen)
- Bied gemeenten de mogelijkheid om, naast de indiening van een motie, ook een onderwerp voor te leggen aan de verantwoordelijke VNG-commissie en/of het bestuur
- Laat na de deadline voor aanlevering moties alleen nog moties toe die een actueel onderwerp betreffen waarop gemeenten redelijkerwijs niet eerder een motie hebben kunnen indienen
- Maak voortaan onderscheid tussen moties die direct kunnen worden uitgevoerd, moties waarover in de eerstvolgende ALV nader verantwoording wordt afgelegd en moties die langer worden aangehouden vanwege de inhoud of vanuit politiek-strategische overwegingen.
- Informeer de gemeenten via een vaste pagina op de VNG-website over de status van moties en de uitvoering ervan
- Werk aan een ‘cultuurverandering’ bij bestuur, commissies provinciale afdelingen, netwerken en gemeenten om te komen tot meer toegevoegde waarde van het instrument van de motie.

Voor de goede orde, hiermee wordt niets afgedaan aan het recht van gemeenten om moties in te dienen. Uiteindelijk is het aan gemeenten zelf om een motie in te dienen in de vorm en op het moment waarop zij dat willen. Alleen de mogelijkheid van indiening van moties na de gestelde deadline wordt met deze voorstellen ingeperkt.

De procedure

Verzoek delen concept motieteksten met de VNG

De VNG stelt het op prijs wanneer een gemeente een motie al in het concept-stadium deelt met het VNG-bureau (via motiealv@vng.nl) zodat er contact kan worden gelegd tussen de beleidsafdeling van de VNG en de betreffende gemeente. Dat stelt de VNG in staat om VNG standpunten/inzet en actuele ontwikkelingen nader toe te lichten. In de praktijk is gebleken dat deze afstemming vaak leidt tot aanpassingen of aanscherpingen in de tekst van de motie.

U kunt bij vragen over de procedure voor het indienen van moties contact opnemen met de Concernstaf. Contactpersonen zijn Rommy Bakker (06-55893983) en/of Frans van de Waart (06-57593279). Zij zijn per mail bereikbaar via motiealv@vng.nl.

De deadline voor het indienen van moties

De deadline voor het indienen van definitieve moties voor de Najaars ALV van 28 november is uiterlijk maandag 17 november vóór 12 uur via motiealv@vng.nl. Dit is geen statutaire deadline, maar een dringend verzoek van het VNG bestuur aan de leden. Als moties op tijd worden ingediend, kan de VNG de leden tijdig informeren over de moties en de preadviezen van het VNG-bestuur bij de moties. Latere indiening betekent dat het VNG bestuur geen tijdig preadvies meer kan vaststellen. Het gevolg hiervan is dat de gemeenten hun standpuntbepaling over de motie en het preadvies niet meer tijdig kunnen voorbereiden. Gemeenten geven aan dat ze het heel vervelend vinden als niet alle moties behandeld kunnen worden in de laatste collegevergadering voor de ALV.

Voorbereiden en vaststellen preadviezen door het VNG-bestuur en informeren van de leden

Het VNG-bureau bereidt op basis van de ingediende definitieve motie een preadvies van het VNG-bestuur bij de motie voor. Er zijn drie smaken: overnemen, aanhouden of ontraden.

De planning is als volgt:

- Op woensdag 19 november om 10.30-11.30 uur bespreekt het VNG-bestuur in een extra ingelaste bestuursvergadering de tot dan toe definitief ingediende moties en stelt het VNG-bestuur de preadviezen vast.
- Na deze bestuursvergadering informeert de VNG de leden zo spoedig mogelijk in een ledenbrief over de moties en preadviezen.

3. De regels voor ondertekening

Hieronder volgt meer informatie over de ondertekening van moties voor de ALV aan de hand van de meest gestelde vragen.

Wie ondertekent namens de gemeente een motie voor de ALV?

Het indienen van moties voor de ALV is een uitvoerende bestuurlijke aangelegenheid, die volgens artikel 160 van de Gemeentewet binnen de bevoegdheid van het college valt. Dit betekent dat moties namens het college ondertekend worden. Daarnaast is medeondertekening door raadsleden uiteraard ook mogelijk. Het advies aan het college is om de inhoud van de motie vóór indiening af te stemmen met de gemeenteraad.

Wie ondertekent namens het college een motie voor een ALV?

Namens het college zijn de volgende ondertekeningen mogelijk:

- De burgemeester namens het college;
- De burgemeester samen met de (inhoudelijk) betrokken wethouder namens het college;
- De burgemeester samen met de gemeentesecretaris namens het college;

Uitgangspunt is dat de inhoud van de motie binnen het college is afgestemd.

Hoe zit het met de ondertekening van een motie die mede door andere gemeenten worden ingediend?

Onderaan de motie kunnen de namen worden gezet van de gemeenten die de motie mede indienen met daarbij een handtekening namens het college van de mede indienende gemeente (wie ondertekent namens het college van de mede-indienende gemeente is niet van belang).

Hoe om te gaan met gemeenten die de motie willen ondersteunen?

Daarvoor volstaat een opsomming (in bullets) van de namen van deze gemeenten onderaan de motie of in een aparte bijlage. Hiervoor zijn geen handtekeningen nodig.

Steunbetuigingen aan moties dienen door ondersteunende gemeenten bij de indienende gemeente te worden aangeleverd. De gemeente is dus zelf verantwoordelijk voor het bijhouden van overzichten van ondersteunende gemeenten.

De indienende gemeente kan het VNG-bureau tot uiterlijk 1 dag voor de ALV een definitieve lijst van ondersteunende gemeenten doorgeven. Deze lijst wordt geplaatst op de site van de VNG. Dit is een aparte lijst als bijlage bij de motie. Verzoeken hiervoor dienen uiterlijk donderdag 27 november vóór 10.00 uur te zijn ingediend via motiealv@vng.nl.

Doorgeven ambtelijke en bestuurlijke contactpersonen en mogelijkheid tot inspreken in ALV

Wij vragen u om bij het indienen van de motie ook de naam en gegevens van de ambtelijke contactpersoon en van de inhoudelijk verantwoordelijke bestuurder (burgemeester, wethouder, raadslid, secretaris of griffier) van de gemeente aan ons door te geven (via motiealv@vng.nl)

Daarnaast is het mogelijk dat een vertegenwoordiger van de gemeenten als inspreker de motie in de ALV toelicht. Dat kan een burgemeester, wethouder, secretaris, griffier of raadslid zijn. Voor moties waarop door het VNG bestuur een positief preadvies is uitgebracht is dit niet per se nodig.

Alleen fysiek aanwezige deelnemers kunnen in de ALV het woord vragen. Indien u het voornemen hebt om het woord te voeren, stellen wij het op prijs als u zich vooraf bij het VNG-bureau aanmeldt (liefst dinsdag 25 november vóór 12 uur) via motiealv@vng.nl zodat wij een reactie namens het VNG-bestuur kunnen voorbereiden. U krijgt dan het woord bij het betreffende agendapunt. Vanzelfsprekend kunt u ook altijd spontaan het woord vragen in de ALV.

Wat is nog meer van belang om te weten?

- Een motie is pas definitief als deze is ondertekend. De VNG publiceert alleen moties die ondertekend zijn ingediend.
- Logo's van gemeenten op een motie is prima, maar hoeft niet per se.

4. Sjabloon voor opbouw motie ALV

Vooraf

Bij de opstelling van dit sjabloon, inclusief de toelichting bij de onderdelen, is rekening gehouden met het advies van de werkgroep “Anders communiceren over moties”.

Aandachtspunten:

- Ingediende moties en preadviezen daarop van het bestuur bereiken de gemeenten meestal pas (zeer) kort voor de ledenvergadering. Dat beperkt de mogelijkheden van colleges en raden om hun standpunten voor te bereiden
- In de praktijk is er maar zeer beperkt tijd om moties in de ALV te bespreken
- In plaats van het indienen van een motie is het ook mogelijk om het woord te voeren in de ALV of aan het bestuur te vragen om een bepaald onderwerp te bespreken in VNG-bestuur en commissies.

Gelet hierop vragen wij gemeenten die een motie willen indienen:

- Moties zo vroeg mogelijk in te dienen en in ieder geval uiterlijk donderdag 5 juni vóór 12 uur a.s. (tenzij er sprake is van een actuele ontwikkeling waardoor eerdere indiening van de motie redelijkerwijs niet mogelijk is)
- De motie niet te gedetailleerd en te technisch te formuleren
- Zich te beperken tot moties die voor een substantieel deel van de achterban herkenbaar en van belang zijn
- Van het bestuur een inspanningsverplichting (en geen resultaatsverplichting) te eisen, wanneer het bestuur niet de eindverantwoordelijke of bevoegde partij is en derhalve ook geen doorzettingsmacht heeft
- Te overwegen of in plaats van het indienen van een motie in het betreffende specifieke geval ook kan worden gekozen voor woordvoering in de ALV of het indienen van een vraag bij het VNG-bestuur om een bepaald onderwerp te bespreken in VNG-bestuur en commissies.

Opbouw sjabloon motie

Indiener(s), titel en datum

Motie van de gemeente(n):

Titel motie:

Datum indiening:

Inhoud motie

Aanleiding

Omschrijving directe aanleiding voor de motie. Dat kan zijn: een actuele ontwikkeling (bijv. nieuwe regelgeving, een calamiteit, nieuwe cijfers die bekend zijn geworden), een langer levende zorg (bijv. uitblijven van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken, signalen van inwoners en bedrijven) of een andere aanleiding.

Overweging/constatering (“overwegende, dat” of “constaterende, dat”)

Duiding van de problematiek die aan de orde is met aandacht voor:

- Omvang probleem en betekenis voor gemeenten (en hun inwoners)
- Urgentie van het probleem (welke actie/aanpak is op welke termijn nodig)
- De betrokken stakeholders en de rol van gemeenten.

Oproep aan het VNG-bestuur

Gerichte oproep aan het bestuur om zich in te spannen voor een oplossing van het probleem door:

- Belangenbehartiging richting rijk, medeoverheden en andere partijen
- Als VNG aan de gemeenten te vragen om een bepaalde actie te ondernemen
- Eigen VNG-beleid te gaan voeren of aan te passen.

Slotzin

“En gaat over tot de orde van de dag.”

Ondertekening indiener(s)

Het indienen van moties is een bevoegdheid van het college (of meerdere colleges).

Ondertekening vindt daarom plaats door:

- De burgemeester(s) van de indienende gemeente(n)
- Eventueel met medeondertekening van gemeentesecretaris(sen), wethouder (s) of raadslid/raadsleden.

CONCEPT NOTULEN ALGEMENE LEDENVERGADERING 18 JUNI 2025

Notulen van de algemene ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, op woensdag 18 juni in het Klokgebouw in Eindhoven.

Aanwezig

Aanwezig zijn de leden van het bestuur en de algemene directie van de Vereniging, alsmede, blijkens de ingeleverde presentiekaarten.

a. vertegenwoordigers van de volgende gemeenten, leden van de Vereniging

Aa en Hunze	Bodegraven-Reeuwijk	Duiven
Aalsmeer	Boekel	Echt-Susteren
Aalten	Borger-Odoorn	Edam-Volendam
Achtkarspelen	Borne	Ede
Alblasserdam	Borsele	Eemnes
Albrandswaard	Boxtel	Eemsdelta
Alkmaar	Breda	Eersel
Almelo	Bronckhorst	Eijsden-Margraten
Almere	Bunnik	Eindhoven
Alphen aan den Rijn	Bunschoten	Elburg
Alphen-Chaam	Buren	Emmen
Altena	Capelle aan den IJssel	Enkhuizen
Amersfoort	Castricum	Enschede
Amstelveen	Coevorden	Epe
Amsterdam	Cranendonck	Ermelo
Apeldoorn	Culemborg	Etten-Leur
Arnhem	Dalfsen	Geertruidenberg
Assen	Dantumadiel	Geldrop-Mierlo
Asten	De Bilt	Gemert-Bakel
Baarle-Nassau	De Fryske Marren	Gennep
Baarn	De Ronde Venen	Gilze en Rijen
Barendrecht	De Wolden	Goeree-Overflakkee
Barneveld	Delft	Goes
Beek	Den Haag	Goirle
Beesel	Den Helder	Gooise Meren
Berg en Dal	Deurne	Gorinchem
Bergeijk	Deventer	Gouda
Bergen (L)	Dijk en Waard	Groningen
Bergen NH	Dinkelland	Gulpen-Wittem
Bergen op Zoom	Doesburg	Haaksbergen
Berkelland	Doetinchem	Haarlem
Bernheze	Dongen	Haarlemmermeer
Best	Dordrecht	Halderberge
Beuningen	Drechterland	Hardenberg
Beverwijk	Drimmelen	Harderwijk
Bladel	Dronten	Hardinxveld-Giessendam
Blaricum	Druuten	Harlingen

Hattem	Losser	Ouder-Amstel
Heemskerk	Maasdriel	Oudewater
Heemstede	Maasgouw	Overbetuwe
Heerenveen	Maashorst	Papendrecht
Heerlen	Maassluis	Peel en Maas
Heeze-Leende	Maastricht	Pijnacker-Nootdorp
Hellendoorn	Medemblik	Purmerend
Helmond	Meerssen	Putten
Hendrik-Ido-Ambacht	Meierijstad	Raalte
Hengelo	Meppel	Reimerswaal
Het Hogeland	Midden-Delfland	Renkum
Heumen	Midden-Drenthe	Renswoude
Heusden	Moerdijk	Reusel-De Mierden
Hillegom	Molenlanden	Rheden
Hilvarenbeek	Montferland	Rhenen
Hilversum	Montfoort	Ridderkerk
Hoeksche Waard	Mook en Middelaar	Rijssen-Holten
Hollands Kroon	Neder-Betuwe	Rijswijk
Hoogeveen	Nederweert	Roerdalen
Hoorn	Nieuwegein	Roermond
Houten	Nieuwkoop	Roosendaal
Huizen	Nijkerk	Rotterdam
Hulst	Nijmegen	Rozendaal
IJsselstein	Nissewaard	Schagen
Kaag en Braassem	Noardeast-Fryslân	Scherpenzeel
Kampen	Noord-Beveland	Schiedam
Kapelle	Noordenveld	Schouwen-Duiveland
Katwijk	Noordoostpolder	Simpelveld
Koggenland	Noordwijk	Sint-Michielsgestel
Krimpen aan den IJssel	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	Sittard-Geleen
Krimpenervwaard	Nunspeet	Sliedrecht
Laarbeek	Oegstgeest	Smallingerland
Land van Cuijk	Oirschot	Soest
Landgraaf	Oisterwijk	Someren
Landsmeer	Oldambt	Son en Breugel
Laren	Oldebroek	Stadskanaal
Leeuwarden	Oldenzaal	Staphorst
Leiden	Olst-Wijhe	Stede Broec
Leiderdorp	Ommen	Stein
Leidschendam-Voorburg	Oost Gelre	Stichtse Vecht
Leudal	Oosterhout	Súdwest-Fryslân
Leusden	Ooststellingwerf	Terneuzen
Lingewaard	Oostzaan	Texel
Lisse	Opmeer	Teylingen
Lochem	Opsterland	Tholen
Loon op Zand	Oss	Tiel
Lopik	Oude IJsselstreek	Tilburg

Tubbergen	Woudenberg
Twenterand	Zaanstad
Tynaarlo	Zaltbommel
Tytsjerksteradiel	Zandvoort
Uitgeest	Zeewolde
Uithoorn	Zeist
Urk	Zevenaar
Utrecht	Zoetermeer
Utrechtse Heuvelrug	Zoeterwoude
Vaals	Zuidplas
Valkenburg aan de Geul	Zundert
Valkenswaard	Zutphen
Veendam	Zwartewaterland
Veenendaal	Zwijndrecht
Veere	Zwolle
Veldhoven	
Velsen	
Venray	
Vijfheerenlanden	
Vlaardingen	
Vlieland	
Vlissingen	
Voerendaal	
Voorne aan Zee	
Voorschoten	
Voorst	
Vught	
Waadhoeke	
Waalre	
Waalwijk	
Waddinxveen	
Wageningen	
Wassenaar	
Waterland	
Weert	
West Betuwe	
West Maas en Waal	
Westerkwartier	
Westerveld	
Westervoort	
Weststellingwerf	
Wijchen	
Wijk bij Duurstede	
Winterswijk	
Woensdrecht	
Woerden	
Wormerland	

01. Opening en Agenda

De *voorzitter* opent de vergadering met de hamer die is gemaakt ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de VNG in 1922. De hamer is gemaakt door kunstenaar Huib Luns, de vader van de latere secretaris-generaal van de NAVO Joseph Luns. Ze heet de leden van harte welkom.

De *voorzitter* geeft vervolgens een toelichting op de stemprocedure. Zoals gebruikelijk vindt in de ALV besluitvorming plaats op basis van gewogen stemmen. Elke gemeente heeft per 1000 inwoners 1 stem, met een maximum van 75 stemmen per gemeente. De uitslagen zijn openbaar en het stemgedrag van de gemeente wordt na de vergadering via de VNG-website bekend gemaakt. Het systeem wordt getest met een proefstemming "Wie breekt betaalt" (86,03% is vóór deze stelling). Alleen vooraf aangemelde sprekers kunnen het woord voeren.

Naast het elektronisch stemmen is het ook mogelijk om bij acclamatie te besluiten. Dat is bij een aantal minder spannende voorstellen gebruikelijk. Wij hebben opnieuw een groot aantal moties ontvangen en de tijd om deze te behandelen is helaas beperkt. Voorafgaand aan deze ALV hebben wij daarom aan de indieners gevraagd of zij kunnen instemmen met het bij acclamatie vaststellen van hun motie. Een meerderheid van de indieners bleek hiertoe bereid. Als iemand in de zaal toch een stemming wil dan kan dit kenbaar gemaakt worden. Gelet op de beperkte tijd, hebben wij de indieners van moties waarop het bestuur een positief preadvies heeft uitgebracht, ook gevraagd of nadere toelichting op het podium nodig is. Daarop hebben een aantal indieners aangegeven af te zien van nadere toelichting op het podium.

Om toe te zien op een juist verloop van de stemmingen wordt een commissie van stemopneming aangewezen. Deze staat onder voorzitterschap van Gert Jan Kats, burgemeester van de gemeente Veenendaal.

02. Benoeming notulencommissie

Van deze vergadering zal het VNG-bureau een verslag uitwerken dat ter accordering op de eerstvolgende vergadering aan de leden wordt voorgelegd. Om toe te zien op een correcte weergave van de vergadering wordt statutair een notulencommissie ingesteld, bestaande uit ten minste drie personen.

De *voorzitter* stelt voor om de volgende drie personen te benoemen in de notulencommissie:

- Michiel Rijsberman, wethouder Lochem
- Benne Kerver, raadslid Capelle aan den IJssel
- José van Egmond, burgemeester Tiel.

Het voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

3. Vaststelling notulen Najaars ALV 29 november 2024

Aan de orde van behandeling is de vaststelling van de notulen van de vorige ledenvergadering van 29 november 2024 in Utrecht.

De notulencommissie voor deze vergadering werd gevormd door:

- Jan Weling, wethouder Eijssden-Margraten
- Rob Duiven, raadslid Zoetermeer
- Wilma van de Werken, secretaris IJsselstein.

Zij hebben verklaard dat de notulen een getrouw beeld geven van wat tijdens de vergadering is besproken en besloten.

Het voorstel tot goedkeuring van de notulen wordt bij acclamatie aangenomen.

04. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

05. Jaarverslag 2024, inclusief Financieel Jaarverslag en inhoudelijke verantwoording over het Fonds GGU

Het bestuurlijk verslag 2024 ligt ter kennisname aan de leden voor en het Financieel Jaarverslag ter vaststelling met het verzoek aan de leden om het bestuur décharge te verlenen.

Het voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

06. Voorstellen inzet en financiën VNG 2026

Er liggen drie voorstellen ter besluitvorming aan de leden voor:

- a. Uitstel ALV en jaarcongres 2026 naar 29 en 30 september 2026
- b. Het contributievoorstel VNG voor 2026
- c. De Kadernota 2026, GGU-begroting 2026 en de financiële bijdrage aan het Fonds GGU, inclusief proposities

06a. Uitstel ALV en Jaarcongres 2026 naar 29-30 september

De *voorzitter* stelt aan de orde van behandeling: het voorstel voor uitstel van ALV en Jaarcongres 2026 en de daarbij voorgestelde aanpak voor behandeling van contributievoorstel 2027, Kadernota, GGU-begroting 2027 en financiële bijdrage Fonds GGU 2027.

Aanleiding voor dit voorstel zijn de gevolgen van de raadsverkiezingen in maart 2026 voor de bezetting van zowel VNG-bestuur en commissies als de bezetting van de nieuw te vormen colleges en raden. Die bezetting zal in juni 2026 nog zeer onvolledig zijn. Het voorstel voor uitstel van de ALV vergt wel een aanpassing in het voorleggen aan de leden van een aantal voorstellen inzake inzet en financiën van de VNG.

Het voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

06b. Contributievoorstel 2026

De *voorzitter* geeft een toelichting bij dit agendapunt. Het contributievoorstel 2026 volgt de in de ALV van 2018 vastgestelde meerjarige systematiek, waarbij het bestuur afziet van de 1% contributieverhoging voor de dekking van de kosten van de kernorganisatie van de VNG.

Op het contributievoorstel zijn twee amendementen ingediend:

- Amendement Bodegraven-Reeuwijk "Uniform contributietarief"
- Amendement Duiven "Verlaging contributie VNG"

Penningmeester *Eric van Oosterhout* geeft namens het bestuur een nadere toelichting bij het contributievoorstel. In de ALV van 2018 is een meerjarige contributiesystematiek vastgesteld met een ingroepiad van 1%. Hij geeft aan dat het bestuur vanwege de financiële situatie bij gemeenten de taakstelling voor 1% groei voor eigen rekening neemt. Hij benadrukt het belang van een stabiele vereniging en van continuïteit in de dienstverlening.

Namens Bodegraven-Reeuwijk geeft wethouder *Robin Kersbergen* een toelichting op het amendement. Hij pleit voor een uniform tarief voor alle gemeenten. De huidige verdeling is ongunstiger voor met name de kleinere gemeenten. Dat het VNG-bestuur wil kijken naar een herziening van de contributiesystematiek is winst maar als deze pas effect heeft vanaf 2028 is dat naar zijn mening te laat. Het verzoek is daarom aan het bestuur om de herziening al vanaf 2027 te laten ingaan.

Namens Duiven geeft wethouder *Marieke Overduin* een toelichting op het tweede amendement. Het amendement is bedoeld als signaal aan het VNG-bestuur in een situatie waarin binnen de regio aan elk samenwerkingsverband is gevraagd om 5% in te leveren. De wethouder geeft aan het amendement nu niet in stemming te willen brengen vanwege het belang van een sterke vereniging. De gemeente denkt graag mee over een mogelijke aanpassing van de contributiesystematiek.

Eric van Oosterhout zegt namens het VNG-bestuur toe in de Najaars ALV met een eerste proeve voor een mogelijke herziening van de contributiesystematiek te komen. Daarbij neemt het bestuur het verzoek mee om te kijken of het ingangsjaar mogelijk naar voren gehaald kan worden. Het bestuur stelt het op prijs als een aantal gemeenten daarin wil meedenken.

Robin Kersbergen geeft aan graag mee te denken en het amendement nu niet in stemming te brengen.

Het contributievoorstel 2026 wordt in stemming gebracht en aangenomen met 98,47% van de stemmen.

06c. Kadernota 2026, GGU-begroting 2026 en financiële bijdrage Fonds GGU, inclusief proposities

De *voorzitter* stelt aan de orde van behandeling de “Kadernota 2026, GGU-begroting 2026 en financiële bijdrage Fonds GGU, inclusief proposities”. Bij dit agendapunt hebben zich geen insprekers gemeld.

Het voorstel “Kadernota 2026, GGU-begroting 2026 en financiële bijdrage Fonds GGU, inclusief proposities” wordt in stemming gebracht en aangenomen met 97,82% van de stemmen.

07. Initiatief VNG Risicobeheerfonds

De *voorzitter* geeft een toelichting bij agendapunt 7. “Initiatief VNG Risicobeheerfonds”. In de stukken worden de leden nader geïnformeerd over oprichtingsproces, voordelen voor gemeenten, business case, aandeelhoudersmodel, financiering en afdekking van risico's. De stukken liggen ter kennisname voor. Het VNG-bestuur nodigt de leden van harte uit om deel te nemen aan het Risicobeheerfonds.

Roel Wever, voorzitter van het College voor Dienstverleningszaken geeft een nadere toelichting. Het initiatief van de VNG voor een Risicobeheerfonds heeft als doel als gemeenten gezamenlijk ons vastgoed te verzekeren tegen aantrekkelijke premies. Commerciële verzekeraars hebben als reactie op dit initiatief hun prijzen verlaagd maar zullen deze ongetwijfeld weer gaan verhogen. Het Risicobeheerfonds kan van start als het aantal deelnemende gemeenten minimaal 30% van het aantal inwoners vertegenwoordigt.

Roel Wever roept de leden op om mee te doen en de startverklaring in hun colleges te bespreken. Zelf heeft hij dat inmiddels gedaan en zet hij ter plekke op het podium zijn handtekening namens het college van Heerlen onder de startverklaring.

8a. Resolutie “Als één sterke bestuurslaag. Regie op de digitale samenleving”

8b. Propositie Common Ground

De *voorzitter* gaat over naar de behandeling de resolutie “Als één sterke bestuurslaag, regie op de digitale samenleving” en de daarmee samenhangende propositie “Common Ground”.

Peter Snijders, voorzitter van de commissie Informatiesamenleving, geeft een nadere toelichting op de resolutie. Hij memoreert dat dit een uniek moment is om als gemeenten als één sterke bestuurslaag stappen te zetten richting meer regie op het gebied van digitalisering. Vanuit de commissie Informatiesamenleving is hard gewerkt om dit onder de bestuurlijke aandacht te brengen. Mede gelet op thema's als digitale veiligheid en weerbaarheid is het van groot belang als één overheid samen te werken.

Roel Wever, voorzitter College voor Dienstverleningszaken, geeft een toelichting bij de propositie. Doel hiervan is om als gemeenten toe te werken naar gezamenlijk opdrachtgeverschap richting leveranciers en het aantal leveranciers te verminderen. Ook is het van belang minder afhankelijk te worden van de grote techbedrijven.

Koen Kegel, wethouder Vlaardingen, wil als inspreker zijn steun voor de resolutie uitspreken en het belang van digitale onafhankelijkheid en een collectieve aanpak onderstrepen. Hij vraagt om een nadere uitwerking hiervan ter agendering in de Najaars ALV.

Peter Snijders dankt voor de steun. Onafhankelijkheid en meer autonomie over eigen data is van groot belang. Daarom trekken decentrale overheden samen met het rijk op onder de vlag van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie. Digitale onafhankelijkheid is een belangrijk thema om met voorrang op te pakken. Hij zegt toe in de Najaars ALV met een nadere uitwerking te zullen komen.

De resolutie “Als één sterke bestuurslaag, regie op de digitale samenleving” wordt in stemming gebracht en aangenomen met 99,44% van de stemmen.

De propositie “Common Ground” wordt in stemming gebracht en aangenomen met 99,24% van de stemmen.

9a. Gevolgen Voorjaarsnota/val kabinet

De *voorzitter* gaat over naar de bespreking van de gevolgen van de Voorjaarsnota die met de val van het kabinet in een nieuw daglicht is komen te staan. Op 20 mei informeerde het VNG-bestuur de leden over de gevolgen van de Voorjaarsnota in de ledenbrief “Voorjaarsnota: duiding, financiële analyse en begrotingsadvies”. Op 21 mei ontvingen de leden een nieuwe resolutie Jeugd. Die wordt hierna behandeld bij agendapunt 9b. Vorige week heeft het bestuur de leden naar aanleiding van de val van het kabinet de resolutie “VNG-inzet richting TK-verkiezingen: onze inwoners verdienen beter!” toegezonden.

De *voorzitter* benoemt de vele gesprekken die met de leden gevoerd zijn in het proces rond de Voorjaarsnota en de val van het kabinet. Als voorzitter van het VNG-bestuur blijft zij zich strijdbaar

inzetten richting de augustus-besluitvorming voor alles wat we eerder hebben afgesproken. Het kabinet moet gemeenten tegemoetkomen op wat gemeenten nodig hebben om taken in medebewind te kunnen uitvoeren. Dat gaat met name om de uitspraak van de onafhankelijke deskundigencommissie o.l.v. Tamara van Ark over de jeugdzorg met o.a. de uitspraak dat gemeenten met terugwerkende kracht gecompenseerd moeten worden voor de jaren 2023 en 2024. Daarnaast moeten er ook afspraken worden gemaakt over 2028 en verder. Het gesprek hierover met het kabinet moet op een goede en effectieve manier worden gevoerd. Het VNG-bestuur is van mening dat de resolutie over de VNG-inzet richting TK-verkiezingen daar de beste strategie voor is.

De *voorzitter* geeft het woord aan Jan Martin van Rees die als voorzitter commissie Ruime Wonen en Mobiliteit een toelichting geeft op de actualiteit rond wonen, huurbevriezing en het stikstofdossier.

Jan Martin van Rees staat stil bij de uitdagingen binnen het fysieke domein. Zo noemt hij de onrendabele toppen bij de woningbouwopgave; onvoldoende middelen voor de infrastructuur; de kosten van funderingsschade maar ook de uitdagingen rond weerbarstige opgaven als netcongestie en het stikstofdossier. Gemeenten hebben behoefte aan consistent beleid vanuit het rijk gericht op de langere termijn waarbij gemeenten in staat worden gesteld de investeringen te doen die nodig zijn.

De *voorzitter* geeft het woord aan een aantal sprekers voor een toelichting bij de moties die bij dit agendapunt behandeld worden.

De gemeente Roermond heeft aangegeven niet te zullen spreken en is akkoord met een stemming over de motie “Gemeenten Gezamenlijk in Gedrang” bij acclamatie.

Motie Zaanstad “Nieuwe ronde, nieuwe kansen” met preadvies ontraden en motie Zaanstad “Ravijnjaar en rechtsgang” met preadvies ontraden.

Stephanie Onclin, wethouder Zaanstad, wijst erop dat er nog steeds geen goede financiële vertaling vanuit het rijk is gekomen en slechts voor een deel een tegemoetkoming op de kosten van gemeenten voor de jeugdzorg. Er wordt nog steeds geen recht gedaan aan de zorgen van lokale bestuurders. De wethouders Financiën zijn aan het eind van hun Latijn.

Motie Zwijndrecht “Afrekenen met disbalans” met preadvies overnemen

Tycho Jansen, wethouder Zwijndrecht, wijst op de wirwar aan regels waar gemeenten mee te maken hebben en pleit ervoor dat gewaakt wordt voor een gelijkwaardige positie van gemeenten. Hij wijst in dit verband op het stevige rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur.

Motie Zutphen en anderen “Stop de verkapte bezuiniging op SPUKS” met preadvies overnemen

Eva Boswinkel, wethouder Zutphen, spreekt namens een grote vertegenwoordiging van meerdere netwerken van gemeenten. Zij pleit ervoor vanuit de inhoud naar de gemeentefinanciën te blijven kijken. Vanuit het rijk dreigt nu een 10% korting op de Spuks. Deze verkapte bezuiniging moet stoppen.

Motie Amersfoort “Toezichthouders aan te zetten het VNG begrotingsadvies te volgen” met preadvies overnemen

Willem-Jan Stegeman, wethouder Amersfoort, benadrukt het belang van een toezegging vanuit de provincies in hun rol als toezichthouders van de gemeenten dat zij het begrotingsadvies van de VNG zullen volgen.

De *voorzitter* reageert dat het VNG-bestuur de moties vanuit Zwijndrecht, Zutphen en Amersfoort kan overnemen. Als het gaat om de moties vanuit Zaanstad adviseert het VNG-bestuur om deze niet over te nemen. Het gaat daarbij vooral om verschil van mening over de te volgen strategie om onze doelstellingen te behalen. Het VNG-bestuur blijft het oog op de bal houden en blijft zich inzetten voor voldoende middelen voor de jeugdzorg. Als die middelen niet komen stapt de VNG naar de rechter, zoals eerder afgesproken. Maar gemeenten zullen ook realistisch moeten zijn. Dit betekent dat gemeenten een deel van de pijn van het totaalpakket aan bezuinigingen voor hun rekening zullen moeten nemen en zich in moeten blijven zetten voor haalbare doelen en een effectieve strategie.

De *voorzitter* geeft het woord aan de volgende sprekers:

Arjan Kampman, wethouder Enschede, pleit ervoor als VNG ons zo hoog als mogelijk te blijven inzetten voor verbetering van de positie van gemeenten waaronder een financieel houdbaar jeugdstelsel en meer beleidsvrijheid op medebewindstaken.

Ria Barber-Hendriks, wethouder Berg en Dal, zegt dat we ons als gemeenten niet moeten blindstaren op volledige compensatie. Ze pleit ervoor om een discussie over de taken van gemeenten op gang te brengen. Want het moet uit de lengte of uit de breedte komen. Er zit spanning tussen enerzijds als gemeenten een stap naar voren willen doen en anderzijds het rijk dat zelf geen verantwoordelijkheid neemt. Daarnaast noemt ze ook de problematiek van personeelstekorten bij gemeenten.

Anna de Groot, raadslid Zaanstad spreekt namens Raden in Verzet haar steun uit voor alle moties. Het is van groot belang dat er structureel herstel voor gemeenten komt van de financiële verhoudingen.

De *voorzitter* erkent dat gemeenten en vooral de wethouders Financiën het zwaar hebben. Ook krijgen gemeenten er onverwacht nog een extra taak bij met de organisatie van de verkiezingen eind oktober. Het kan niet zo zijn dat die kosten voor rekening van gemeenten komen. Er ligt inmiddels een claim bij het rijk.

Wat betreft de balans tussen taken en middelen: dat blijft binnen de achterban een ingewikkelde discussie want wat doe je niet meer? Daar komen gemeenten onderling niet uit. De voorzitter herkent de problematiek rond de arbeidsmarkt en onvoldoende menskracht bij gemeenten.

De *voorzitter* benadrukt nogmaals haar strijdbaarheid om nog een aantal belangrijke zaken met het kabinet te regelen.

De resolutie “VNG-inzet richting TK-verkiezingen: onze inwoners verdienen beter!” wordt in stemming gebracht en aangenomen met 99,65% van de stemmen.

De motie Zaanstad "Nieuwe ronde, nieuwe kansen" wordt in stemming gebracht en verworpen met 76,31% van de stemmen.

De motie Zaanstad "Ravijnjaar en rechtsgang" wordt in stemming gebracht en verworpen met 78,26% van de stemmen.

De motie Roermond "Gemeenten Gezamenlijk in Gedrang" wordt bij acclamatie aangenomen.

De motie Zwijndrecht "Afrekenen met disbalans" wordt bij acclamatie aangenomen.

De motie Zutphen "Stop de verkapte bezuiniging op SPUKS" wordt bij acclamatie aangenomen.

De motie Amersfoort "Toezichthouders aan te zetten het VNG-begrotingsadvies te volgen" wordt in stemming gebracht en aangenomen met 98,17% van de stemmen.

9b. Resolutie Jeugd

De *voorzitter* stelt aan de orde van behandeling de nieuwe resolutie Jeugd. Deze resolutie gaat in op de opvolging door het kabinet van het advies van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda jeugd 2023-2028 (commissie Van Ark), de weging van de inzet van het kabinet door het bestuur en de inzet van het bestuur ten aanzien van vervolgstappen.

Nathalie Kramers, voorzitter van de commissie Zorg Jeugd en Onderwijs geeft een nadere toelichting. De VNG heeft al jaren een consistente en stevige inzet als het gaat om de Jeugdzorg. Die inzet blijft: uitspraak commissie Van Ark moet van kaft tot kaft worden uitgevoerd. Bij de Voorjaarsnota zijn enkele tussenresultaten behaald maar de VNG blijft zich inzetten voor de uitvoering van het rapport Van Ark in zijn geheel, dus inclusief compensatie met terugwerkende kracht voor de jaren 2023 en 2024. Als er geen duidelijkheid komt met Prinsjesdag volgt een ingebrekestelling van het rijk door gemeenten. Naast de genoemde inzet blijft de VNG werken aan inhoudelijke verbeteringen van het jeugdstelsel.

De *voorzitter* geeft het woord aan Manouska Molema, wethouder Groningen, voor een toelichting bij de aangepaste motie Groningen "Ook na 2028 verdient onze jeugd passende zorg en ondersteuning" én het daarop aangepaste preadvies van het bestuur. Dat preadvies is nu overnemen.

Manouska Molema, wethouder Groningen, benadrukt dat kinderen het recht hebben op bescherming en verzorging. Gemeenten hebben daarvoor passende wetgeving en voldoende middelen nodig, toekomstbestendige oplossingen en perspectief voor onze jeugd vanaf 2028. De motie is bedoeld als aanscherping van de resolutie met een oproep aan het VNG-bestuur om het rijk eraan te houden dat gemeenten in staat worden gesteld de Jeugdwet uit te voeren; dat het rijk er rekening mee houdt dat gemeenten maar zeer beperkt invloed hebben op de instroom in de jeugdzorg; dat de ingeboekte bezuiniging vanaf 2028 volledig voor risico van het rijk moet komen en mocht het rijk dat niet doen dat dan aan de ALV de principiële vraag wordt voorgelegd waar wij als gemeenten de streep trekken.

Edward Piena, wethouder Ridderkerk, verwijst naar de vorig jaar aangenomen motie Ridderkerk. Om te zorgen voor een krachtig sociaal domein is passende en structurele bekostiging vanuit het rijk nodig in plaats van incidenteel en ad hoc. Hij spreekt zijn steun uit voor de resolutie die in lijn is met de motie Ridderkerk.

Nathalie Kramers dankt de wethouder van Groningen voor de aanscherping van de resolutietekst. Het VNG-bestuur neemt deze over.

De resolutie Jeugd wordt in stemming gebracht en aangenomen met 99,63% van de stemmen.

De aangepaste motie Groningen wordt in stemming gebracht en aangenomen met 98,67% van de stemmen.

9c. Aanvullend Zorg- en Welzijnakkoord (AZWA)

De *voorzitter* gaat over naar de stand van zaken rond het AZWA en het Ouderenakkoord, de beoogd opvolger van het IZA/GALA-akkoord.

Nathalie Kramers, voorzitter commissie Zorg Jeugd en Onderwijs geeft aan dat er nog geen onderhandelingsakkoord aan de leden kan worden voorgelegd. Ze geeft een toelichting op het proces en de zogenaamde “3 poortjes-strategie” die goed heeft gewerkt. Met als eerste poortje om als gesprekspartner weer volwaardig aan tafel komen. Dat is gelukt. Vervolgens viel het kabinet en gingen de panelen schuiven. Het is vanwege de val van het kabinet nog onduidelijk of het AZWA wel of niet controversieel verklaard wordt en welke financiële ruimte er is. De basislijn van onze inzet waaraan we blijven vasthouden is continuïteit op de afspraken die we hadden gemaakt als gemeenten rondom GALA en IZA voor 2026 en 2027. Gemeenten kunnen op dit moment doorgaan met waar ze mee bezig waren. Aanvullende afspraken kunnen alleen gemaakt worden als er ook aanvullende middelen beschikbaar worden gesteld.

Mocht het lukken om tot een akkoord te komen dan zal dit aan de leden worden voorgelegd.

10a. Resolutie Vernieuwing mandaat inkoop sociaal domein

De *voorzitter* gaat over naar de resolutie “Vernieuwing mandaat inkoop sociaal domein”. Er zijn op dit voorstel geen moties en amendementen ontvangen.

De resolutie “Vernieuwing mandaat inkoop sociaal domein” wordt in stemming gebracht en aangenomen met 99,83% van de stemmen.

10b. Nieuwe afspraken inzameling verpakkingsafval

De *voorzitter* gaat over naar het voorstel voor “Nieuwe afspraken inzameling verpakkingsafval”. Het gaat om een onderhandelingsresultaat en dat betekent dat het voorstel niet amendabel is.

Er zijn bij voorstel drie moties ontvangen:

- Etten-Leur “Nieuwe afspraken inzameling verpakkingsafval” met preadvies: ontraden
- Losser “Nieuwe afspraken inzameling verpakkingsafval” met preadvies: ontraden
- Deventer “Nieuwe afspraken inzameling verpakkingsafval” met preadvies: overnemen

De *voorzitter* geeft Chantal Zeegers, voorzitter commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu het woord voor een toelichting.

Chantal Zeegers licht toe dat het een ingewikkeld onderhandelingsproces is geweest met veel betrokken partijen. De afspraken die nu voorliggen gaan in per 1 januari 2026. Er wordt nog een juridische uitwerking waarvoor mandaat aan de leden wordt gevraagd. De afspraken die nu voorliggen

zijn meer transparant; er is meer kans op goede recycling en minder afkeur van ingezameld afval; de vergoeding per ton gaat omhoog en de governance wordt verbeterd.

Het verzoek aan de leden is om het VNG-bestuur mandaat te verlenen de gemaakte afspraken verder juridisch uit te werken.

Jean Pier Schouw, wethouder Etten-Leur, benadrukt het belang dat gemeenten zelf de regie houden op het inzamelsysteem. Als het bestuur deze toezegging kan doen, zal de gemeente Etten-Leur de motie intrekken.

Chantal Zeegers reageert dat het VNG-bestuur dit ondersteunt. Gemeenten gaan over hun eigen inzamelsystemen. Er wordt wel goed gekeken naar kwaliteit. Uitmaken is geen verplichting.

De *voorzitter* concludeert dat de motie Etten-Leur is ingetrokken.

Hugo Bellaart, wethouder Gooise Meren, benadrukt dat de keuze voor de wijze van afvalinzameling bij de raad ligt en niet bij het college. Het gaat om een voor de inwoners zichtbare taak waarmee grote bedragen gemoeid zijn. Dit raakt aan het budgetrecht van de raad. Vanwege de latere verzending van de afspraken aan de leden hebben college en raad hier niet goed over kunnen spreken. Hij zou daarom graag de wijze van inzameling uit de afspraken halen.

Chantal Zeegers geeft aan dat we met deze afspraken te maken hebben met veel juridische kaders. Ze benadrukt nogmaals dat het niet de bedoeling is dat bepaalde inzamelingssystemen worden voorgeschreven. Het gaat vooral om verbetering van de kwaliteit van de inzameling. Als de kwaliteit hoger is krijgen gemeenten een hogere vergoeding. Het gaat om een set van nieuwe afspraken waarbij de vraag voor welk systeem gekozen wordt bij elke gemeente afzonderlijk ligt. Ze doet namens het bestuur de toezegging dit nog nader uit te werken en hierop terug te komen in de Najaars ALV.

Hugo Bellaart dankt de commissievoorzitter voor deze toezegging en trekt de motie vanuit Gooise Meren in.

De *voorzitter* benadrukt nogmaals dat het bestuur in mandaat moet kunnen onderhandelen namens de vereniging. Daarnaast geldt dan dat gemeenten hun eigen besluit nemen of ze wel of niet meedoen met de gemaakte afspraken.

De *voorzitter* meldt dat de gemeenten Losser en Deventer hebben aangegeven niet het woord te zullen voeren bij de door hen ingediende moties.

Het voorstel voor de nieuwe afspraken inzameling verpakkingafval wordt in stemming gebracht en aangenomen met 94,46% van de stemmen.

De motie Losser “Nieuwe afspraken inzameling verpakkingafval” met preadvies ontraden wordt in stemming gebracht en verworpen met 88,67% van de stemmen.

De motie Deventer “Nieuwe afspraken inzameling verpakkingafval” wordt in stemming gebracht en bij acclamatie aangenomen.

11. Verantwoording moties en nieuwe moties

De *voorzitter* stelt aan de orde van behandeling de “Verantwoording door het bestuur over de uitvoering van moties”. Bij dit agendapunt worden ook de nieuwe moties behandeld, die niet bij een eerder agendapunt aan de orde zijn gekomen. Ook is er ruimte voor sprekers die een onderwerp onder de aandacht willen brengen zonder een motie in dienen.

Motie Opsterland “Ondersteuning en samenwerking met gemeenten in Oekraïne”

Rob Jonkman, wethouder Opsterland, geeft een toelichting bij de motie. Het doel is een platform te bieden aan gemeenten die bruikbare spullen over hebben die gemeenten in Oekraïne heel goed kunnen gebruiken. Om zo niet alleen een bijdrage te leveren aan materiële zaken maar ook aan hoop en perspectief.

Spreker geeft aan de motie in te trekken omdat VNG International zich bereid heeft verklaard de gevraagde verkenning te doen en daarbij tevens na te gaan of kan worden aangesloten bij bestaande initiatieven.

Motie Dordrecht e.a. “Op weg naar een PFAS-vrije samenleving” met preadvies: overnemen.

Tanja de Jonge, wethouder Dordrecht, geeft een toelichting. Ze verwijst naar de animatie die als link in de motie is opgenomen. De motie is een oproep om samen met het bedrijfsleven en andere partijen te werken aan oplossingen om te komen tot een PFAS-vrije samenleving.

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Roermond “Grensoverschrijdende energie-uitwisseling als oplossing voor netcongestie” met preadvies: overnemen.

Aijththan Loganathan, wethouder Roermond, geeft een toelichting. Veel gaat al goed als het gaat om grensoverschrijdende samenwerking behalve op het gebied van netcongestie. Dit mag volgens bestaande wet- en regelgeving niet en dat terwijl er in Duitsland sprake is van stroomoverschot.

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Leiden “Behoud gedeeld eigenaarschap en gelijkwaardigheid in regionale samenwerking energietransitie” met preadvies: overnemen

Er is geen behoefte vanuit de indiende gemeente om in te spreken.

De motie wordt in stemming gebracht en aangenomen met 96,66% van de stemmen.

De voorzitter geeft het vervolgens woord aan drie sprekers van wie de inbreng betrekking heeft op het terrein van de commissie Economie, Klimaat, Energie & Milieu én van de commissie Ruimte, Wonen & Mobiliteit.

Tanja de Jonge, wethouder Dordrecht, houdt namens de G40 een pleidooi voor lange termijn oplossingen en investeringsruimte voor verduurzaming van woningen. Daarbij zijn de woningcorporaties belangrijke partners. De subsidiepotjes voor aardgasvrije woningen zijn uitgeput. Wat nodig is, is langjarige investeringscapaciteit.

Jan Kees Oppelaar, wethouder Gouda, onderstreept het belang van structurele en betere investeringscapaciteit voor woningcorporaties. Het is een schrale troost dat de huurbevriezing van tafel is maar het water staat de corporaties nog steeds aan de lippen.

Hugo Bellaart, wethouder Gooise Meren doet een oproep aan bestuur om er bij de Tweede Kamer op aan te dringen om bij de afweging onderwerpen wel/niet controversieel te verklaren steeds de vraag te stellen of het onderwerp van doorslaggevende betekenis is voor niet-controversiële woningbouw en belemmeringen die woningbouw verhinderen, weg te nemen.

Jan Martin van Rees, voorzitter commissie Ruimte Wonen en Mobiliteit en *Chantal Zeegers*, voorzitter commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu kunnen zich vinden in de oproepen van de sprekers.

De *voorzitter* gaat over tot behandeling van de nieuw ingediende moties.

Motie Den Bosch e.a. "Van het stikstofsloot in landelijk gebied en steden, perspectief voor gemeentelijke opgaven" met preadvies bestuur: overnemen.

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Het Hogeland e.a. "PAS-melders" met preadvies bestuur: overnemen

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Gooise Meren "Bruidsschat blijkt factuur. Structurele lasten van de facto decentralisatie regelgeving door Omgevingswet"

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Roermond "Instandhouding Rijksfinanciering Nationale Parken"

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Maasdriel "Kansrijk bouwen in een kansarme werkelijkheid"

Michiel Alexander de Raaf, wethouder Maasdriel, geeft een toelichting. De rode draad is dat er rust en duidelijkheid komt vanuit Den Haag.

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Schouwen-Duiveland "Laat de afweging van bewoning recreatiewoningen bij gemeentebesturen"

Er is geen behoefte om in te spreken. De motie wordt in stemming gebracht en aangenomen met 97,87% van de stemmen.

Motie Valkenburg aan de Geul "Bezuinigingen op publieke gezondheid GGD-en"

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Helmond "Behoud van gelijke onderwijskansen voor alle kinderen en jongeren"

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Best e.a. "Meer steun van minister van Asiel en Migratie bij uitvoering Spreidingswet"

Véronique Zeeman, wethouder Best, merkt op dat gemeenten voor een enorme opgave staan als het gaat om de uitvoering van de Spreidingswet. Gemeenten hebben behoefte aan steun vanuit het rijk, niet alleen als het gaat om uitvoerbare wetgeving maar ook als het gaat om het toeroepen van een halt bij geweld dat zich richt tegen lokale bestuurders.

De motie wordt in stemming gebracht en aangenomen met 98,01% van de stemmen.

Motie Roermond "Versnellen van inburgering en regionale koppeling"

De motie wordt bij acclamatie aangenomen.

Motie Krimpenerwaard "Huisvesting minderjarige statushouders"

De motie wordt in stemming gebracht en aangenomen met 98,62% van de stemmen.

De voorzitter geeft aan dat nog twee sprekers het woord willen voeren.

Evert Jan Slootweg, wethouder West Maas en Waal, vraagt aandacht voor de financiering van de organisatiekosten van gemeenten voor de verkiezingen op 29 oktober.

Jacqueline van Dongen, wethouder Zwijndrecht, sluit zich daarbij aan. Ze is teleurgesteld in de reactie van de minister van BZK. Ze vindt dat gemeenten een grens moeten trekken als er geen vergoeding van het rijk komt voor de kosten die gemeenten maken voor de organisatie van de verkiezingen.

De *voorzitter* onderstreept mede namens Ton Heerts, voorzitter commissie Bestuur en Veiligheid, het belang van vergoeding van de door gemeenten te maken kosten. Het gaat om grote bedragen. De rekening is inmiddels bij het rijk neergelegd.

Het voorstel Verantwoording moties wordt in stemming gebracht en aangenomen met 98,88% van de stemmen.

12. Invulling vacatures VNG-bestuur en commissies

Aan de orde van behandeling is het voorstel voor invulling van vacatures in VNG-bestuur en commissies. De door de Voordrachtscommissie voorgedragen kandidaten zijn op 22 mei bekend gemaakt, waarbij de mogelijkheid is geopend om andere kandidaten te stellen. Er zijn daarop geen andere kandidaten gesteld.

De *voorzitter* constateert dat zich bij dit agendapunt geen sprekers hebben gemeld.

De *voorzitter* geeft aan dat besluitvorming over invulling van vacatures waarvoor geen andere kandidaten zijn gesteld, zoals gebruikelijk in een enkele stemming aan de leden wordt voorgelegd.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en aangenomen met 99,64% van de stemmen.

De *voorzitter* feliciteert alle benoemde kandidaten. Ze dankt ook de kandidaten die niet zijn voorgedragen voor hun bereidheid om een bijdrage te leveren aan het werk van de VNG. Er waren 87 kandidaten voor 24 vacatures. Dat betekent dat de Voordrachtscommissie moeilijke keuzes heeft moeten maken.

13. Rondvraag/WVTTK

De *voorzitter* geeft aan dat zich geen sprekers hebben aangemeld voor de rondvraag. Zij kijkt terug op een zeer geslaagd Congres en bedankt daarvoor organiserende gastgemeenten van de Brainportregio Eindhoven, de medewerkers van het VNG-bureau en VNG Connect en alle anderen die een bijdrage aan dit congres hebben geleverd!

14. Sluiting en aankondiging locatie congres 2026

De *voorzitter* geeft aan dat, zoals gebruikelijk, aan het einde van dit congres de gastlocatie van het VNG Congres voor het komend jaar zich bekend zal maken.

De nieuwe gastgemeenten Oost-Gelre en Winterswijk maken zich op originele wijze bekend.

De *voorzitter* dankt alle deelnemers voor hun aanwezigheid en spreekt de wens uit elkaar volgend jaar september opnieuw te treffen, dan in de Achterhoek.

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : 28 november 2025

Agendapunt : 5. VNG-inzet richting nieuwe kabinet (ter informatie)

Onderwerp

VNG-inzet richting nieuwe kabinet (ter informatie)

Gevraagd besluit

De ALV neemt kennis van de voorbereiding van de VNG-inzet richting het nieuwe kabinet.

Toelichting op hoofdlijnen

Aanleiding

Op 18 juni jl. is de resolutie “VNG-inzet richting Tweede Kamerverkiezingen; onze inwoners verdienen beter!” met een meerderheid van 99,65% door de leden aangenomen. Deze inzet vormt de basis van de voorbereiding van de VNG-inzet richting een nieuw kabinet.

Toelichting

Hierbij informeren wij u over de voorbereiding van onze inzet richting het nieuwe kabinet. Die voorbereiding loopt langs meerdere sporen.

Inzet in de afgelopen periode

Allereerst brengen we de VNG-inzet op de verschillende dossiers vanzelfsprekend nadrukkelijk onder de aandacht in onze bestuurlijke overleggen met bewindslieden en onze talrijke contacten met het rijk, de andere medeoverheden en relevante maatschappelijke partners. In de afgelopen periode hebben we samen met andere partners de Woontop, de Top Bestaanszeker Nederland en de manifestatie Kansengelijkheid georganiseerd, evenals diverse gezamenlijke verklaringen opgesteld, zoals die van de [Maatschappelijke Alliantie \(NKP\)](#) en de [Bouwsteen Natuur](#).

Brede alliantie rond “bouwstenen voor een nieuw regeerakkoord”

Daarnaast heeft de VNG samen met een brede maatschappelijke alliantie van medeoverheden, partners en inwoners het initiatief genomen om “bouwstenen voor een nieuw regeerakkoord” te formuleren. Deze bouwstenen sluiten aan bij de resolutie [“VNG-inzet richting TK-verkiezingen - Onze inwoners verdienen beter!”](#) en brengen gezamenlijke voorstellen in beeld vanuit het perspectief van inwoners. Thema's zijn onder meer bestaanszekerheid, wonen, energie en klimaat, zorg en jeugdzorg, en weerbaarheid.

Door kennis, ervaring en daadkracht te bundelen laten we zien dat samenwerking loont en dat er breed draagvlak is voor gezamenlijke oplossingen. Zo dragen we bij aan een snelle kabinetsformatie en een regeerakkoord dat breed gedragen wordt, zodat het land vooruit kan. Na de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober vindt begin november verdere afstemming plaats met de partners over een gezamenlijke hoofdboodschap aan het nieuwe kabinet en over de verschillende bouwstenen. Over de voortgang van dit traject zullen wij u zo spoedig mogelijk informeren.

Parallel spoor motie Chakor met aandacht voor rapport “Elke regio telt!”

In een parallel spoor van de motie Chakor zetten wij ons samen met medeoverheden in voor betere interbestuurlijke en financiële verhoudingen. De motie, die op 12 juni jl. is aangenomen, roept op tot versterking van de samenwerking tussen overheidslagen en verbetering van de financiële positie van decentrale overheden. Inmiddels is onder leiding van Han Polman een studiegroep aan de slag gegaan om de uitvoering van de motie vorm te geven. Zijn inzet als voorzitter van deze studiegroep is het borgen van de spelregels en werkwijze voor interbestuurlijke samenwerking in het nieuwe regeerprogramma, en het vergroten van de aandacht voor zowel de ongelijke positie van regio's als de investeringslogica van het rijksbeleid die deze ongelijkheid versterkt, op basis van de uitgangspunten van het rapport *Elke regio telt*.

Proces

Belangrijke stappen:

- 29 oktober: Tweede Kamerverkiezingen
- Begin november: nadere afstemming met maatschappelijke partners over traject “bouwstenen voor een nieuw regeerakkoord” (gezamenlijk hoofdboodschap + bouwstenen)
- Medio / tweede helft november: informeren leden over voortgang traject
- 28 november: Najaars ALV

Bijlage(n)

Geen.

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : Najaars ALV 28 november 2025

Agendapunt : 6b. Resolutie “Een aanpak die voor gemeenten wel werkt voor opvang tot en met Integratie”

Onderwerp

Alternatief plan voor opvang en integratie.

Gevraagd besluit

Het bestuur stelt de leden voor om in te stemmen met de resolutie “Een aanpak die voor gemeenten wel werkt voor opvang tot en met Integratie”.

NB) De tekst van de resolutie ontvangt u volgende week in een nazending. Als bijlage ontvangt u hierbij wel het alternatieve plan “Van wachtstand naar werkstand: een alternatief plan voor opvang en integratie”.

Toelichting op hoofdlijnen

Aanleiding

Tijdens de ALV-en van 26 juni en 15 november 2024 hebben de leden in eerdere resoluties uitgesproken dat negatieve gevolgen van nationaal asielbeleid niet op gemeenten mogen worden afgewenteld en dat uitvoerbaar instrumentarium voor verdeling en doorstroom behouden moet blijven. Het bestuur heeft daarbij toegezegd om met gemeenten een gezamenlijke discussie te voeren over onderlinge solidariteit bij opvang, huisvesting en integratie.

Toelichting

Op basis van het gesprek met de leden is het plan “Van wachtstand naar werkstand: een alternatief plan voor opvang en integratie” uitgewerkt. De daarbij behorende resolutie “Een aanpak die voor gemeenten wel werkt voor opvang tot en met Integratie” is de vertaling van dit plan. Met de resolutie wordt aan de ALV een samenhangende, uitvoerbare en toekomstbestendige aanpak voorgelegd waarin gemeenten – binnen hun wettelijke taak en beleidsruimte – vanaf dag één kunnen bijdragen aan opvang, participatie en integratie van nieuwkomers.

De resolutie verzoekt de leden in te stemmen met een VNG-inzet langs drie hoofdlijnen:

- Vanaf dag één meedoen – snelle procedure, vroege participatie en regionale plaatsing gekoppeld aan werk, binding en kwetsbaarheid
- Extra woonruimte als sleutel – inzet van opstartwoningen en flexibele woonvormen om verdringing te voorkomen en doorstroom te bevorderen
- Randvoorwaarden en maatwerk – behoud van evenwichtige verdeling tot de keten op orde is, voldoende financiële middelen en ruimte voor lokaal beleid.

Mogelijkheid van een tweede resolutie

Op 12 november vindt een Overhedenoverleg plaats, waarin de punten uit de brandbrief van de VNG opnieuw worden besproken. Dit overleg kan tot gevolg hebben dat er een aanvullende resolutie nodig is om de verdere inzet van de VNG te specificeren. Dat kan onder meer het geval zijn als de VNG en gemeenten een juridische procedure zouden starten richting het Rijk.

Proces

Belangrijke stappen:

- 12 november: Overhedenoverleg met opnieuw bespreking van de brandbrief van de VNG
- 28 november: Besluitvorming in de Najaars ALV over de resolutie “Een aanpak die voor gemeenten wel werkt voor opvang tot en met Integratie” en mogelijk een tweede resolutie.

Bijlage(n)

1. Resolutie “Een aanpak die voor gemeenten wel werkt voor opvang tot en met Integratie”
2. Alternatief plan “Van wachtstand naar werkstand: een alternatief plan voor opvang en integratie”.

Resolutie “Een aanpak die voor gemeenten wel werkt voor opvang tot en met Integratie”

Stemt u in met de resolutie:

1 = ja

2 = nee

Van wachtstand naar werkstand: een alternatief plan voor opvang en integratie

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Doel	3
Visie	5
Het proces: van aankomst naar zelfstandigheid	7
Doorstroom naar (opstart)woningen – van opvang naar een eigen thuis	12

Bijlagen:

Bijlage: Randvoorwaarden en aandachtspunten

Aanleiding

De afgelopen jaren is het asielbeleid voortdurend onder druk komen te staan – van de asielcrisis in 2015 tot aan recente tekorten in opvang en huisvesting. Beleidsmaatregelen als de Spreidingswet zijn waardevolle stappen en vragen om structurele uitwerking binnen een duurzaam systeem. Ook de Agenda Flexibilisering Uitvoering Asielketen bevat belangrijke bouwstenen voor een wendbaarder systeem. In de praktijk worden deze echter nog niet structureel toegepast, waardoor het huidige beleid kwetsbaar blijft voor schommelingen in instroom en de effecten van de wooncrisis. Gemeenten constateren dat er behoefte is aan een aanpak die beter aansluit op deze realiteit en die perspectief biedt voor zowel asielzoekers als de samenleving.

Uitgangspunten van dit plan zijn een vroege integratie, het versterken van binding met de regio en het creëren van doorstroom via ‘opstartwoningen’. Dit plan presenteert een uitvoerbaar en gedragen alternatief, gebaseerd op de kennis en ervaring van gemeenten. Het biedt een concreet handelingsperspectief dat juridisch en praktisch haalbaar is. Met dit voorstel laten we zien dat een andere aanpak niet alleen wenselijk, maar ook mogelijk is.

Dit plan is de stip op de horizon, de richting. Er wordt bewust voor gekozen de wenselijke situatie te schetsen: “waar we als gemeenten heen willen” en daarnaast te kijken welke risico’s en aandachtspunten er zijn en hoe we deze kunnen mitigeren.

Dit plan sluit zoveel mogelijk aan bij bestaande structuren en beleidskaders, zoals gemeentelijke woonvisies, de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen en het Europese Migratiepact. Door te werken binnen deze kaders en aan te haken bij lopende plannen, vergroten we de uitvoerbaarheid, versnellen we besluitvorming en benutten we optimaal de al beschikbare middelen en samenwerkingsverbanden.

Doel

Het doel van dit plan is te komen tot een proces voor asielzoekers¹ die in een AZC of elders (bijvoorbeeld OEK) worden opgevangen tot en met de uitstroom van statushouders naar de reguliere woningmarkt waar we gezamenlijk de schouders onder kunnen zetten. Dit plan is een combinatie van (her)nieuw(d)e inzichten, succesvolle bestaande elementen en de doorontwikkeling van bestaande ideeën. Het is een verbreding en verdieping vanuit gemeentelijke ervaring en verantwoordelijkheid.

Het plan kent de volgende uitgangspunten:

- 1. Vanaf dag één meedoen: investeren in perspectief en zelfredzaamheid**
Asielzoekers starten direct na binnenkomst met taal, werkoriëntatie en participatie. Dit vergroot hun kans op succesvolle integratie en stimuleert eigen verantwoordelijkheid. Werken wordt aantrekkelijk via een spaarregeling die financiële zelfstandigheid bevordert.
- 2. Wonen als sleutel: ruimte maken voor doorstroom en balans op de woningmarkt**
Met opstartwoningen zorgen we voor snellere uitstroom uit de opvang en meer toegang

¹ Een belangrijk vraagstuk is wat de opvang en integratie van Oekraïners op de lange termijn zal betekenen na afloop van de RTB en hoe dit gaat samenhangen met de procedure van asielzoekers/statushouders.

tot reguliere (sociale) huur voor álle woningzoekenden. Dit voorkomt verdringing en geeft asielzoekers sneller een plek in de samenleving.

3. Van opvang naar bijdrage: actief inzetten op arbeid en economie

Asielzoekers gaan sneller aan de slag op de arbeidsmarkt – onder meer in sectoren met tekorten zoals zorg, onderwijs en techniek. Hierdoor neemt de druk op andere migratiestromen af, wordt arbeidspotentieel benut en ontstaat wederkerigheid.

4. Samen verantwoordelijk: een sluitende aanpak door samenwerking in de keten

Gemeenten, Rijk, COA, IND, werkgevers en maatschappelijke organisaties werken samen in een keten die vanaf dag één gericht is op perspectief. Iedere partij draagt bij aan een doorlopende lijn van opvang, participatie, huisvesting en integratie.

5. Menswaardige en kwalitatief goede opvang

Wij vinden het belangrijk dat opvang bijdraagt aan de toekomst van mensen die in Nederland mogen blijven. Goede opvang moet hen ondersteunen om zo snel en volledig mogelijk mee te doen in de samenleving en zich verder te ontwikkelen.

6. Een menswaardige aanpak voor sterke buurten

Een inclusieve en toekomstgerichte benadering vergroot het draagvlak en voorkomt overlast. Door verbinding met de buurt te stimuleren via gemengde woonvormen, ontmoeting en begeleiding versterken we wederzijds vertrouwen en sociale samenhang.

Dit plan laat zien hoe we – vanaf het eerste moment van aankomst tot en met integratie in de samenleving – kunnen zorgen voor rust, duidelijkheid en kansen. Voor asielzoekers, gemeenten en hun inwoners. We zetten in op snellere procedures, eigen verantwoordelijkheid van de nieuwkomer, opvang in verbinding met de buurt en een vroege start met meedoen – via taal, participatie en werk. Geen blauwdruk, maar een route die ruimte laat voor maatwerk, lokale kracht en samenwerking.

Het succes van opvang en integratie valt of staat met draagvlak in de samenleving en bestuurlijk lef. Dit vraagt om een aanpak die recht doet aan álle inwoners. Het plan gaat uit van een gelijkwaardige wisselwerking: bescherming en perspectief voor asielzoekers en sterke, leefbare buurten voor iedereen.

Inzet van de VNG op asiel: gebaseerd op eerdere resoluties

De inzet van de VNG op het gebied van asiel is gebaseerd op twee door de ledenvergadering aangenomen resoluties. In juni 2024 is met 96% van de stemmen een resolutie aangenomen waarin wordt gesteld dat de Spreidingswet niet mag worden ingetrokken zolang de asielketen niet op orde is. Dat wil zeggen: stabiele instroom, voldoende opvangcapaciteit, tijdige besluitvorming en doorstroom naar passende huisvesting. Daarnaast benadrukt de resolutie dat gemeenten in hun lokale beleid de ruimte moeten behouden om statushouders met voorrang te huisvesten, omdat dit essentieel is voor een goede doorstroom vanuit de opvang en een succesvolle start van integratie.

In november 2024 volgde een tweede resolutie over asiel, die met 98% steun werd aangenomen en grotendeels dezelfde uitgangspunten onderschrijft. Deze resoluties vormen gezamenlijk nog steeds het fundament onder de huidige VNG-inzet. Tegelijkertijd blijft de VNG kijken hoe onderdelen, zoals de taakstelling voor de huisvesting van statushouders, beter kunnen aansluiten bij waar een statushouder de meeste kans heeft om goed te aarden.

Visie

Gemeenten staan dagelijks voor de opgave om mensen te begeleiden en te integreren die recht hebben op verblijf in Nederland. Tegelijkertijd ervaren we dat het maatschappelijk draagvlak onder druk staat. Daarom kiezen we bewust voor een benadering die recht doet aan de menselijke maat én bijdraagt aan een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt.

We bouwen aan een mensgerichte opvang- en integratieketen, ontwikkeld en uitgevoerd door gemeenten in samenwerking met het Rijk, COA, IND, werkgevers en maatschappelijke partners. Onze benadering ziet de asielzoeker niet als passieve ontvanger van hulp, maar als iemand met potentieel en eigen kracht. Door vanaf dag één in te zetten op participatie, opleiding taal en werk, versterken we zowel de zelfstandigheid van asielzoekers als de samenhang in de samenleving.

We bieden mensen die mogen blijven rust, duidelijkheid en kansen om hun leven op te bouwen. Daarmee versterken we de kans op succesvolle integratie én creëren we maatschappelijke meerwaarde: meer arbeidsparticipatie, minder afhankelijkheid van uitkeringen en sterkere gemeenschappen.

Demografisch perspectief en het gematigde groeiscenario

In het maatschappelijk en politiek debat ligt de nadruk vaak op asielmigratie. In werkelijkheid vormt deze echter slechts een beperkt deel van de totale migratiestroom naar Nederland.

De Staatscommissie voor Demografie heeft in haar rapport Demografie 2025 een analyse gemaakt van de verschillende migratiestromen in Nederland over de afgelopen decennia. Uit deze analyse blijkt dat arbeidsmigratie en gezinsmigratie (niet gerelateerd aan asiel) samen de grootste bijdrage leveren aan de instroom. In de periode 1999–2020 was deze groep goed voor 58% van de totale migratie.

De categorie arbeidsmigranten groeit. Deze groep omvat zowel EU-arbeidsmigranten als migranten van buiten de EU. Een deel van hen keert na verloop van tijd terug, maar een toenemend deel vestigt zich voor langere tijd of duurzaam in Nederland. Vermoedelijk ligt het werkelijke aandeel van arbeidsmigranten nog hoger, omdat een aanzienlijke groep EU-migranten in Nederland verblijft zonder registratie als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP).

Volgens het Rapport Demografie 2025 bedroeg asielmigratie (inclusief nareis) circa 12% van de totale instroom in de onderzochte periode. Daarmee is asielmigratie slechts één onderdeel van een bredere migratiedynamiek die gezamenlijk beslag legt op woningruimte, arbeidsmarkt en publieke voorzieningen. De Staatscommissie adviseert te sturen op een scenario van gematigde bevolkingsgroei. Een groei naar circa 19 à 20 miljoen inwoners in 2050 biedt volgens de commissie de beste balans tussen economische ontwikkeling en maatschappelijke houdbaarheid. De VNG onderschrijft deze keuze. Dit vergt gerichte matiging van migratie, zodat bevolkingsgroei, economische vitaliteit en leefbaarheid met elkaar in evenwicht blijven.

Voor gemeenten betekent dit dat de druk niet uitsluitend voortkomt uit de asielopvang, maar ook uit andere migratiestromen, met name arbeidsmigratie. Het is daarom belangrijk dat er bewuste regionale economische keuzes worden gemaakt over de inzet van arbeidsmigranten. Tegelijkertijd vraagt dit om nationaal beleid en investeringen in arbeidsbesparende technologieën, zodat de vraag naar laagbetaald of fysiek zwaar werk niet leidt tot een onevenredige afhankelijkheid van arbeidsmigratie.

Voor asielmigratie betekent dit dat er duidelijke en uitvoerbare regels nodig zijn, in samenhang met het nieuwe EU-migratiepact dat medio 2026 wordt geïmplementeerd. Een goede implementatie van dit pact zal grote invloed hebben op de instroom en de beoordeling van asielaanvragen. Cruciaal is dat er wordt geïnvesteerd in de asielketen, zodat aanvragen efficiënt en effectief kunnen worden afgehandeld. Dit verkort de wachttijden in de opvang en maakt het mogelijk dat mensen die mogen blijven eerder kunnen starten met hun integratie. Daarmee wordt zowel de menselijke maat als de uitvoerbaarheid voor gemeenten versterkt.

Solidariteit tussen gemeenten

De basis van dit plan ligt in het besef dat gemeenten in onderlinge solidariteit een stap naar voren kunnen zetten op het asiel- en migratievraagstuk. De motie die tijdens de ALV van november 2024 is aangehouden, vormde daarvoor het vertrekpunt. Gemeenten hebben daarin uitgesproken dat we de solidariteitsdiscussie niet alleen willen voeren, maar vooral ook willen omzetten in gezamenlijke actie. Niet door te wachten op wat het Rijk ons biedt, maar door zelf te formuleren wat er nodig is om de opvang, huisvesting en integratie van mensen die bescherming zoeken daadwerkelijk uitvoerbaar en houdbaar te maken.

Dit plan is een stip op de horizon: het schetst waar we als gemeenten naartoe willen en hoe we dat samen kunnen bereiken. De uitwerking daarvan vraagt om verdere concretisering in de praktijk – per regio, per gemeente en met onze ketenpartners. Dat betekent niet dat elke gemeente hetzelfde hoeft te doen, maar dat we elkaar aanvullen en versterken. De ene gemeente kan meer opvang realiseren, een andere richt zich sterker op huisvesting, begeleiding of werk. Door dergelijke onderlinge afspraken te maken, creëren we ruimte voor maatwerk en vergroten we het draagvlak.

In regionaal verband kunnen gemeenten, samen met partners als COA, woningcorporaties, sociale diensten, UWV, werkgevers en maatschappelijke organisaties, afspraken maken over taakverdeling, inzet en wederkerigheid. Zo bouwen we aan een aanpak waarin solidariteit niet alleen een principe is, maar een werkwijze: we doen het samen en we pakken het op gegeven de opgave. Op basis van de verdere uitwerking van dit plan zullen we richting het Rijk komen met duidelijke vragen wat wij als gemeenten nodig hebben – vanuit eigen kracht en gezamenlijke verantwoordelijkheid – om deze stip op de horizon stap voor stap werkelijkheid te maken.

Het Proces: Van Aankomst naar Zelfstandigheid

Vanaf het moment van binnenkomst wordt ingezet op een doorlopende lijn van opvang naar participatie en uiteindelijk integratie. Dat vraagt om een herschikking van de huidige voorinburgering en de inburgering van statushouders. Het uitgangspunt is dat asielzoekers zo snel mogelijk zelfredzaam zijn: zij krijgen de mogelijkheid om in het AZC te werken en worden, zodra zij statushouder zijn, zoveel mogelijk zonder afhankelijkheid van een uitkering gehuisvest. Door mensen direct te koppelen aan een passende regio, snel zicht te krijgen op hun vaardigheden en direct te starten met taal, werkoriëntatie en participatie, benutten we talent en voorkomen we stilstand. Deze aanpak biedt perspectief, verkort de route naar zelfstandigheid en versterkt het maatschappelijk draagvlak. Het is een ketenaanpak waarin iedere schakel – van aanmeldcentrum tot werkgeversnetwerk – gericht samenwerkt aan één doel: een snelle, duurzame en wederkerige bijdrage van asielzoekers aan de samenleving.

Binnenkomst in het aanmeldcentrum

Bij aankomst in een van de aanmeldcentra worden asielzoekers geregistreerd, medisch en psychologisch gescreend en wordt hun identiteit vastgesteld. De IND maakt direct een inschatting van de slagingskans van het asielverzoek. Conform het EU-migratiepact, dat per juni 2026 van kracht wordt, vindt er een eerste screening plaats om snel onderscheid te maken tussen kansrijke en (evident) kansarme aanvragen. Na afronding van deze aanmeldfase stroomt de nieuwkomer door naar een asielzoekerscentrum (AZC) of opvang elders in het land.

Regionale plaatsin

In het aanmeldcentrum wordt per persoon beoordeeld in welke regio plaatsing het meest passend is, in eerste instantie op basis van familiere situatie of medische kwetsbaarheid en vervolgens op basis van regionale binding en arbeidsmarktkansen. Daarbij wordt gekozen voor een regio die aansluit bij de kennis en competenties van de betrokkene. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de wensen van regio's voor het koppelen van statushouders en bijvoorbeeld ook aansluit bij het woningaanbod. Dit is de regio – en indien mogelijk de gemeente – waar betrokkene later wordt gekoppeld zodra een verblijfsvergunning wordt verleend.

De opgave vanuit de Spreidingswet blijft onverminderd van kracht. Voldoende opvangcapaciteit is noodzakelijk om asielzoekers zo gericht mogelijk te plaatsen, waardoor een betere match ontstaat tussen persoon en regio. Dit betekent ook dat er voldoende duurzame opvang is, zoals de spreidingswet beoogt. Naast dat dit goedkoper is het van groot belang om opvang van betere kwaliteit te organiseren met onder meer aandacht voor kinderen in de opvang. De taakstelling uit de Spreidingswet draagt bij aan een evenwichtige verdeling van asielzoekers over het land en sluit, samen met de taakstelling voor de huisvesting van statushouders, aan bij de doorlopende lijn richting participatie.

Bij kansrijke aanvraag snel aan het werk

Asielzoekers met een kansrijke aanvraag krijgen vanaf dag één intensieve begeleiding en taalles gericht op (arbeids)participatie². Het doel is dat mensen zo snel mogelijk volwaardig en naar vermogen mee kunnen doen in de samenleving en dat zij ook snel aan het werk gaan. In de eerste zes maanden – wanneer asielzoekers nu nog niet mogen werken – ligt de focus op taalontwikkeling en participatieactiviteiten. Degenen die kunnen en mogen werken, gebruiken deze periode ter voorbereiding op werk (bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk, stages of trainingen) voor anderen wordt participatie op alternatieve manieren vormgegeven op basis van hun persoonlijke situatie.

Bij kansarme snelle procedure, maar ook passende activiteiten

Naast de inzet op kansrijke aanvragen is het van belang dat ook asielzoekers met een (evident) kansarme aanvraag vanaf dag één deelnemen aan passende activiteiten. Dit voorkomt passiviteit en overlast, vergroot het welzijn en versterkt het maatschappelijk draagvlak. Tegelijkertijd is het cruciaal dat kansarme aanvragen aanzienlijk sneller worden beoordeeld dan nu het geval is. Dat ligt zowel in het belang van de samenleving – omdat onnodig langdurig verblijf wordt voorkomen – als in het belang van de migrant, die snel duidelijkheid krijgt en niet onnodig in onzekerheid verkeert. In lijn met de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen wordt gekozen voor een wendbare aanpak, gericht op meerdere scenario's. Bij binnenkomst wordt in het aanmeldcentrum een kort maar gericht profiel opgesteld met basisinformatie over vaardigheden,

² Er moet ook oog zijn naast begeleiding naar werk integratie op psychosociale hulp.

opleiding en interesses. Op basis daarvan wordt direct een participatieaanbod of eventueel tijdelijk werk ingericht dat lokaal van waarde is én bij terugkeer bruikbaar blijft, zoals korte vaktrainingen, erkende certificaten, ondernemerschapsm modules, basis-ICT, EHBO of vrijwilligerswerk in de directe omgeving.

De activiteiten hebben een tweesporenkarakter:

1. **Versnelling bij wijziging kansinschatting** – wanneer een aanvraag toch kansrijk blijkt, kan de deelnemer direct doorstromen naar het volledige participatie- en integratietraject.
2. **Terugkeerroute** – bij afwijzing wordt voortgebouwd op de opgedane kennis, certificaten en eventuele gespaarde middelen (via een aangepaste Reba-spaarregeling) om herintegratie in het land van herkomst te ondersteunen.

Deze aanpak sluit aan bij de uitgangspunten van de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen: geen verloren tijd in de opvang, maatwerk per persoon en maximale benutting van talent, ook als verblijf in Nederland tijdelijk blijkt te zijn. Er is een snellere procedure nodig voor kansarme aanvragen in combinatie met goede begeleiding, goede besteding van de dag en een strengere aanpak van overlastgevers onder deze groep.

Maatwerk voor wie niet direct kan werken

Werk is niet voor iedereen weggelegd: sommige asielzoekers kunnen om uiteenlopende redenen niet direct aan het werk of naar een opleiding. Na een medische/psychische beoordeling kan voor deze personen (gedeeltelijke) vrijstelling van arbeidsdeelname gelden, en wordt waar mogelijk ingezet op andere vormen van zinvolle dagbesteding zoals vrijwilligerswerk in de lokale gemeenschap. Asielzoekers die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn, krijgen gerichte re-integratieondersteuning toegesneden op hun mogelijkheden.

Regionale werkcentra en samenwerking

In alle 35 arbeidsmarktregio's worden regionale werkcentra opgezet die leidend zijn bij het aan het werk helpen van asielzoekers. Hierdoor kan al vanaf dag één in het AZC de nadruk op participatie worden gelegd.

In of nabij het AZC wordt de samenwerking tussen verschillende partners georganiseerd – zoals het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers), UWV, gemeenten, onderwijsinstellingen en werkgevers. Onder regie van gemeenten stellen zij gezamenlijk voor elke nieuwkomer een persoonlijk profiel op, gebaseerd op diens opleiding, competenties, motivatie en perspectief. Deze aanpak sluit aan bij de structuur van de regionale werkcentra en bevordert een naadloze overgang naar participatie, onderwijs of werk. Er zijn diverse lokale initiatieven die succesvol zijn in een vergelijkbare aanpak, hiervan worden de succesfactoren overgenomen.

Maximaal inzetten op ontwikkelkansen

Voor iedere nieuwkomer wordt een ontwikkelplan opgesteld op basis van zijn of haar eerder genoten opleiding en opgedane ervaring. Er wordt actief gestuurd op snelle diploma-erkenning en waar nodig aanvullende scholing, zodat iemand aan de slag kan in de baan die het beste bij hem of haar past. Dit kan ook betekenen het gericht wegwerken van deficiënties voor beroepen waarin in Nederland een toelating voor nodig is waar specifieke scholing voor is vereist. Omscholing of bijscholing in (maatschappelijke) tekortsectoren – zoals zorg en welzijn, onderwijs en veiligheid – krijgt speciale aandacht. Voor degenen die niet direct kunnen werken, wordt een participatieplan gemaakt om op andere manieren volwaardig mee te doen in de samenleving. We

zetten hierbij in op een verplichtend karakter: het recht op opvang betekent een verplichting tot participatie/werk.

Aan de slag

Gemeenten zijn de meest aangewezen partij om asielzoekers naar werk te begeleiden. Hiermee voorkomen zij ook dat asielzoekers, zodra zij de status van vergunninghouder krijgen, doorstromen naar de bijstand. Voor mensen die zeer intensieve begeleiding nodig hebben richting werk, kunnen leerwerktrajecten bij sociale werkbedrijven een passende uitkomst bieden. Nagenoeg alle gemeenten beschikken over of zijn verbonden aan een werkontwikkelbedrijf dat hiertoe mogelijkheden biedt. Er is direct werk beschikbaar (in huis of via de lokale/regionale werkgeversnetwerken) en expertise in begeleiding. Ook hebben veel werkontwikkelbedrijven de afgelopen jaren al ervaring opgedaan met de inburgering en re-integratie van statushouders. Het aanbod aan asielzoekers ligt in het verlengde hiervan. Denk aan:

- (onbetaalde) Participatiebanen waarin asielzoekers leren wat werken in Nederland inhoudt en bezig zijn met de Nederlandse taal.
- duale trajecten, een combinatie van (betaald) werk en praktijkgerichte taalondersteuning

Op veel plekken is er ook ondersteunend instrumentarium ontwikkeld, zoals vertaal-apps, ook toegesneden op bijvoorbeeld werk in de groenvoorziening, het werken met taalbuddies op de werkvloer, of bewustzijn ontwikkeling – ook bij reguliere werkgevers op cultuursensitief werken.

Continuïteit van begeleiding en integratie

Zolang mensen in de opvang verblijven, ontvangen zij onder meer intensieve begeleiding op het gebied van taal, cultuur en basisvaardigheden. Deze ondersteuning vergroot de kans op succesvolle integratie — zowel voor de nieuwkomer als voor de ontvangende samenleving. De begeleiding stopt niet bij het verkrijgen van een verblijfsvergunning: ook na statustoekenning blijft een ononderbroken ontwikkellijn cruciaal.

Voor statushouders is stabiliteit essentieel. Onnodige verhuizingen, onderbreking van werk of vertraging in het inburgeringstraject moeten worden voorkomen. De inspanningen die tijdens de opvangfase zijn gestart — waaronder vrijwillige voorinburgering via het COA — vormen de basis waarop wordt voortgebouwd. Door werkplekken, leerwerktrajecten en inburgeringstrajecten naadloos te laten aansluiten op het verblijf in het AZC, blijft de lijn van participatie vanaf dag één in stand. Dit voorkomt verlies van motivatie, onnodige kosten en vertraging bij integratie.

Deze doorgaande lijn wordt geborgd door afspraken met werkgevers en de inzet van leerwerktrajecten waarin ook aandacht is voor taalontwikkeling op de werkvloer. Tegelijk wordt het inburgeringstraject afgestemd op de persoonlijke situatie van de statushouder, zodat werk, opleiding en inburgering elkaar versterken in plaats van belemmeren. Verder betekent dit ook een herschikking van de huidige voorinburgering en de inburgering als iemand statushouder is geworden.

Structurele stabiele opvangcapaciteit en werkgeversperspectief

Wanneer mensen veel moeten verhuizen door het opvangtekort naar een andere regio, verliezen werkgevers arbeidspotentieel. Dit zorgt ervoor dat werkgevers niet in deze groep mensen willen investeren. Voldoende capaciteit van opvangplaatsen door heel Nederland is hierbij cruciaal en een kans voor werkgevers en voor de samenleving. Het behoud van de spreidingswet is hiervoor essentieel, ook in situaties wanneer de instroom van asielzoekers (tijdelijk) afneemt.

Investeren in een toekomst in Nederland of bij terugkeer

De huidige regeling voor de eigen bijdrage ontmoedigt asielzoekers vaak om aan de slag te gaan. Op dit moment wordt een (relatief groot) deel van hun verdiende geld ingehouden om tegemoet te komen aan de opvangkosten. Het voorstel is om een deel van de eigen bijdrage die asielzoekers betalen voor de tegemoetkoming in de opvangkosten opzij te zetten in een spaarvoorziening voor asielzoekers met een eigen inkomen in het asielzoekerscentrum. Het nieuwe voorstel maakt dit eerlijker en aantrekkelijker.

De spaarvoorziening vormt een tegoed dat asielzoekers later kunnen gebruiken en anders (deels) betaald zou zijn aan eigen bijdrage: bij een positieve verblijfsstatus helpt het hen om zelfstandig te gaan wonen met een financiële buffer (bijvoorbeeld voor inrichtingskosten, een overbruggingsbudget of een huurwaarborg), en bij terugkeer biedt het een vangnet voor vertrek- en herintegratiekosten en zou het ook kunnen dienen als middel om de terugkeer te stimuleren. Op deze manier worden eigen verantwoordelijkheid en participatie gestimuleerd en verloopt de overgang naar de volgende fase soepeler. Dit is een win-win voor zowel de nieuwkomer als de samenleving.

De vrijgave vindt pas plaats na afronding van de asielpcedure, voor specifieke kosten, zoals:

- **Inrichtingskosten bij huisvesting** – bijvoorbeeld meubilair en basisvoorzieningen wanneer iemand na een verblijfsvergunning een woning krijgt;
- **Waarborgsommen of huurvoorschotten** – financiële zekerheid om een huurcontract af te sluiten;
- **Ondersteuning bij vrijwillige terugkeer** – bijdrage in de kosten voor reis of herstart in het land van herkomst;

Doorstroom naar (opstart)woningen – van opvang naar een eigen thuis

Naast werk is huisvesting cruciaal: zonder woonruimte geen nieuwe start. Nederland kampt met een fors woningtekort van ruim 400.000 woningen. Om de druk op de woningmarkt te verlichten, is het nodig de komende jaren extra in te zetten op tussenvormen voor verschillende doelgroepen, waaronder statushouders. Dit neemt niet weg dat de bestaande woningbouwplannen en afspraken onverkort moeten worden uitgevoerd. Tegelijkertijd is aanvullende inzet nodig en uiteraard oplossingen voor de netcongestie en stikstof.

Opstartwoningen bieden een praktische oplossing. Ze versnellen de doorstroom vanuit de opvang, maken reguliere sociale huurwoningen beter beschikbaar voor alle woningzoekenden en bevorderen snelle integratie. Het gaat om tijdelijke, zelfstandige woonruimte die een brug vormt tussen opvang en reguliere huisvesting, altijd in combinatie met participatie en werk.

Het gaat niet om een vast gedefinieerd woningtype, maar om een “next best” woonoplossing voor mensen die nu tussen wal en schip vallen door het woningtekort, dat voorlopig niet volledig kan worden ingelopen. Daarbij is ook nadrukkelijk de insteek dat dit ook voor andere groepen die met spoed woonruimte nodig hebben ingezet wordt en een gedeelte van de woningen wordt gebruikt voor statushouders.

De investeringen in opstartwoningen kunnen worden bekostigd uit de honderden miljoenen die nu jaarlijks worden besteed aan noodopvang, omdat statushouders niet tijdig aan een woning kunnen worden geholpen. Op dit moment verblijven zo’n 18.000 statushouders onterecht in

COA-opvang. De gemiddelde kosten daarvan bedragen € 71 per dag. Dat betekent een jaarlijkse uitgave van circa € 466 miljoen (365 dagen x € 71 x 18.000). Wanneer deze middelen gericht worden ingezet in structurele woonoplossingen, kan de uitstroom naar zelfstandige huisvesting worden versneld, met aanzienlijke besparingen op dure noodopvang.

Ondanks de benodigde eenmalige investeringen is huisvesting kostenneutraal, omdat bewoners huur betalen. Daarmee levert deze aanpak niet alleen menselijke en maatschappelijke winst op, maar ook een financieel verstandige oplossing: minder kosten voor opvang, snellere economische zelfstandigheid en meer doorstroming op de woningmarkt.

De invulling kan per gemeente verschillen en in de praktijk uiteenlopende vormen aannemen, zoals:

- **Flexibele nieuwbouw:** permanente gebouwen die later anders kunnen worden ingedeeld.
- **Transformatie van panden:** leegstaande kantoren of andere gebouwen ombouwen tot woonruimte.
- **Opdeling van bestaande woningen:** huurwoningen opsplitsen in onzelfstandige woonruimten, zogeheten 'verkamering'.
- **Tijdelijke woonunits:** flexibele woningbouwconcepten zoals containerwoningen.

Selectiecriteria en doelgroep mix

Doorstroom naar opstartwoningen is afhankelijk van economische binding (werk in de regio) of kwetsbaarheid (medische/sociale redenen). Er wordt ingezet op gemengde bewoning (jongeren, studenten, lokale spoedzoekers, statushouders). Dit bevordert integratie en vermindert weerstand in de samenleving. Daarnaast wordt ingezet op het stimuleren van eigen initiatief in huisvesting. Net zoals bij arbeidstoeleiding, is begeleiding nodig om mensen bewust te maken van hun rol en mogelijkheden op de woningmarkt. Denk aan ondersteuning bij inschrijving als woningzoekende, inzicht in inschrijftijdopbouw, uitleg over huurvoorwaarden en oriëntatie op vervolgwoningen. Daarmee wordt huisvesting een leerproces dat mensen voorbereidt op duurzame, zelfstandige bewoning. Gemeenten kunnen hierin actief ondersteunen met begeleiding, voorlichting en digitale tools, zodat mensen regie leren nemen over hun eigen woonloopbaan.

Inschrijftijdopbouw

Gemeenten stimuleren bewoners om zelf stappen te zetten op de woningmarkt – via directe inschrijving, oriëntatie op vervolghuisvesting en waar mogelijk groei naar middenhuur of vrije sector. Voor diegenen die aangewezen zijn op sociale huurwoningen wordt mogelijk gemaakt dat tijdens hun verblijf in een opstartwoning inschrijftijd wordt opgebouwd voor een reguliere sociale huurwoning.

Deze aanpak zorgt ervoor dat statushouders perspectief hebben op doorstroming. Het normaliseert hun positie door hen vanaf het begin onderdeel te maken van reguliere systemen – net zoals andere woningzoekenden. Het bevordert regie op huisvesting, voorkomt langdurige afhankelijkheid van crisisvoorzieningen, en legt een directe koppeling tussen opvang, huisvesting en participatie. Gemeenten kunnen zo beter sturen op doorstroom, en statushouders worden niet onnodig belemmerd in hun ontwikkeling.

Bovendien sluit deze werkwijze aan bij de uitgangspunten van de Wet versterking regie volkshuisvesting, waarin het beter bedienen van aandachtsgroepen³ en het stimuleren van doorstroming op de woningmarkt centraal staan. Door inschrijftijd te laten meetellen in opstartwoningen wordt dubbele inzet mogelijk: het verlichten van druk op de asielketen én het faciliteren van duurzame integratie.

Gezinshereniging en passende woning

Indien een statushouder recht heeft op gezinshereniging, wordt bij de toewijzing van een opstartwoning actief beoordeeld of deze geschikt is voor de toekomstige gezinssituatie. Is dit niet het geval, dan moet tijdig een passende voorziening beschikbaar komen om te voorkomen dat gezinsleden bij aankomst dakloos raken of in een onveilige of overvolle situatie terechtkomen. Daarbij moet de inschrijftijd die is opgebouwd in de opstartwoning meegenomen worden bij de toewijzing van een volgende woning, zodat bewoners niet opnieuw onderaan beginnen.

Systeemverandering

Het idee van tijdelijke of gefaseerde huisvesting voor statushouders is niet nieuw. Eerdere pogingen – zoals containerwoningen, hotelopvang of tijdelijke wooncomplexen – liepen vaak vast door een combinatie van factoren: tijdelijke financiering, hoge kosten, gebrek aan doorstroombmogelijkheden, eenzijdige doelgroepen (alleen statushouders), onvoldoende begeleiding of isolatie van bewoners van de omgeving.

Opstartwoningen bieden een integrale aanpak. Ze zijn vanaf dag één gekoppeld aan participatie, werk of opleiding en begeleiding. Er worden structurele afspraken gemaakt over doorstroom, de doelgroep is gemengd en de aanpak sluit aan op lokaal beleid. Daarbij wordt bewust gestuurd op duurzame inzetbaarheid van de woonvormen en een financiering die langer meegaat dan één projectperiode.

Opstartwoningen doorkruisen niet de bestaande woningbouwplannen, maar creëren aanvullend aanbod waar nu een groot tekort aan is: kleinschalige, flexibele woonvormen, al dan niet zelfstandig. Het betreft een tijdelijke maatregel zolang de woningmarkt nog niet op orde is. De middelen die nu worden besteed aan kostbare en vaak kwalitatief mindere (nood)opvang zouden hiervoor beter kunnen worden ingezet: investeren in opstartwoningen.

Conclusie

De kern van de aanpak is het stimuleren van zelfredzaamheid van asielzoekers, het creëren van opstartwoningen als tijdelijke tussenvorm die niet alleen de druk op dure noodopvang vermindert, maar ook direct gekoppeld is aan taal, werk en begeleiding. Door vanaf dag 1 intensief in te zetten op werk, integratie en economische binding, versterken we de zelfstandigheid van asielzoekers en vergroten we het draagvlak in de ontvangende gemeenten.

³ Ten tijde van schrijven ontraadt de VNG deze wet aan de Eerste Kamer a.g.v. het amendement Mooiman dat de voorrangsregeling voor statushouders intrekt. Echter is de verwachting dat deze wet op enig moment, mogelijk aangepast, wel in werking zal treden.

Uiteindelijk leidt deze samenhangende aanpak tot maatschappelijke meerwaarde: asielzoekers worden sneller economisch actief, de uitgaven aan opvang en begeleiding nemen af, en statushouders krijgen – net als andere woningzoekenden – zicht op een duurzame wooncarrière. Waar mogelijk stromen zij zelfstandig door naar reguliere huisvesting, en bouwen zij inschrijftijdop voor sociale huur. Zo levert het plan zowel een humane aanpak voor mensen op zoek naar een nieuwe start als een duurzame oplossing voor de structurele uitdagingen in de Nederlandse asiel- en woningmarkt.

De voorgestelde aanpak levert meer op dan alleen een snellere doorstroom en betere integratie. Het is een wederkerig model waarin asielzoekers én samenleving zichtbaar profiteren. Voor de samenleving betekent dit minder druk op dure noodopvang, een betere benutting van arbeidspotentieel in sectoren met tekorten en meer evenwicht op de woningmarkt. Gemeenten krijgen ruimte om lokaal te doen wat nodig is, werkgevers vinden gemotiveerde krachten en buurten worden versterkt door ontmoeting en verbinding. Asielzoekers krijgen direct perspectief, ontwikkelen vaardigheden, vinden sneller werk en bouwen aan een stabiel bestaan. Zij dragen vanaf het begin bij aan hun eigen toekomst én aan de gemeenschap waar zij wonen.

Samen maken we het verschil

Het succes van deze benadering staat of valt met de goede samenwerking tussen gemeenten, Rijk, uitvoeringsinstanties zoals COA, IND, UWV en DUO, woningcorporaties, werkgevers, onderwijs en maatschappelijke partners. Elke schakel in de keten krijgt een helder omschreven rol: van de IND als efficiënte poortwachter tot de samenwerking in de regionale werkcentra die taal- en werktrajecten coördineren, en van woningcorporaties die flexibele woonconcepten realiseren tot buurtcoaches die sociale integratie bevorderen. Door duidelijke juridische kaders en structurele financiering – waaronder experimenteerruimte in wet- en regelgeving zoals de REBA en de Woningwet – ontstaat de ruimte om dit model op schaal uit te rollen. We nodigen deze partners graag uit om met ons mee te denken en de praktijk verder vorm te geven.

Bijlagen

1. Randvoorwaarden en aandachtspunten
2. Aandachtspunten inclusief mitigatie
3. Stakeholders – incl rolverdeling

Bijlage 1: Randvoorwaarden en aandachtspunten

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen met de risico – en aandachtspunten, inclusief mitigerende maatregelen

Dit plan laat zien dat een andere aanpak van opvang en integratie mogelijk is. De uitvoering vergt een stevige inzet van gemeenten, maar óók duidelijke keuzes van het Rijk en een slagvaardige samenwerking in de keten. Veel onderdelen kunnen al binnen bestaande kaders, maar voor enkele sleutelaspecten is beleidsmatige of juridische aanpassing nodig. In dit hoofdstuk benoemen we de belangrijkste aandachtspunten en voorwaarden die moeten worden geborgd om het plan succesvol en op schaal uit te kunnen voeren.

Algemene randvoorwaarden

Stabiele AZC-capaciteit (ook bij dalende instroom)

In het huidige systeem wordt de opvangcapaciteit van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) sterk afgestemd op de actuele instroom. Bij een hoge instroom wordt snel opgeschaald (vaak met tijdelijke, dure noodopvang), en bij een daling juist weer afgebouwd. Dit leidt tot een cyclisch beleid met:

- Continu hoge kosten voor op- en afschaling;
- Verlies van expertise en personeel (bij afschaling);
- Onbetrouwbaarheid richting gemeenten, uitvoerders en bewoners;
- Gebrek aan rust en continuïteit in opvang én integratie.

Voor een goed functionerende asiel- en integratieketen is structurele, stabiele capaciteit noodzakelijk — ook bij fluctuerende instroom. Alleen dan is er ruimte voor kwaliteit, menswaardige opvang, en een vroege start van integratie (zoals taal, werkoriëntatie en begeleiding).

Het in stand houden van de stabiele financiering van 41.000 plekken bij het COA, ongeacht de bezetting is dan ook essentieel. Deze regeling komt vanaf 2027 in gevaar gezien de financiering t/m 2026 is geborgd, daarna nog niet. Ook evenredige spreiding over het land steunt een stabiel opvanglandschap.

Versterk de IND als efficiënte en betrouwbare poortwachter

Een tijdige en zorgvuldige beoordeling van asielaanvragen is essentieel voor het functioneren van het hele stelsel. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) moet daarom structureel beschikken over voldoende middelen en capaciteit om aanvragen snel en zorgvuldig af te handelen. Kortere procedures zorgen ervoor dat asielzoekers eerder duidelijkheid krijgen over hun toekomstperspectief. Dit is niet alleen van belang voor henzelf, maar draagt ook bij aan het beperken van de kosten voor opvang. Mensen met een verblijfsvergunning kunnen dan sneller doorstromen naar reguliere huisvesting en zijn minder lang aangewezen op opvangvoorzieningen. Daarnaast wordt met een snellere besluitvorming voorkomen dat de overheid jaarlijks tientallen miljoenen euro's kwijt is aan dwangsommen wegens te trage beslissingen. Investeren in een krachtige en goed toegeruste IND is daarmee een randvoorwaarde voor een beter functionerend asielstelsel.

Snelle BRP-inschrijving

Zonder inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) kunnen statushouders geen woning, zorgverzekering of werk krijgen – laat staan beginnen met inburgering of opleiding. Trage procedures vertragen de integratie en zorgen voor frustratie, verlies van vaardigheden en afhankelijkheid van uitkeringen. Snelle registratie maakt een soepele overgang van opvang naar participatie mogelijk.

Juridische belemmeringen

Het alternatieve plan raakt aan meerdere wet- en regelgeving, o.a. de Spreidingswet, de Participatiewet, de Wet inburgering etc. Relevante risico's betreffen onder meer het gelijkheidsbeginsel, beperkingen in landelijke wet- en regelgeving, en beperkte beleidsruimte voor gemeenten bij opvang, huisvesting en arbeidstoeleiding.

Het kan het risico op ongelijke behandeling in de hand werken bij maatwerkvoorzieningen voor statushouders, zoals opstartwoningen of versnelde toeleiding naar werk. Ook kunnen gemeentelijke initiatieven botsen met bestaande kaders zoals de Vreemdelingenwet, Participatiewet of de Wet arbeid vreemdelingen. Om dit te voorkomen wordt ingezet op juridische verkenning van experimenteerruimte, samenwerking met het Rijk en benutting van bestaande afwijkingsmogelijkheden, bijvoorbeeld via pilots of algemene maatregelen van bestuur (AMvB's). Daarbij kunnen lessen uit bestaande experimenten in het land worden meegenomen – waaronder de opvang van Oekraïense ontheemden, die op onderdelen al als praktijkproef fungeert voor flexibele huisvesting, participatie en regionale regie. Ook vraagt gegevensdeling tussen ketenpartners om naleving van de AVG en een gezamenlijk systeem. Via lokale privacy-protocollen en convenanten met juridische grondslag kan deze samenwerking worden geborgd.

Werk -en participatie als leidend principe

Inburgering en werk/participatie/opleiding

Statushouders die aan het werk zijn (bijvoorbeeld via participatiebanen of tijdelijke functies) of een opleiding volgen worden tegelijkertijd geacht om hun inburgeringstraject succesvol te doorlopen. Dat betekent: taallessen volgen, Kennis van de Nederlandse Maatschappij (KNM)-onderdelen afronden, oriëntering op de Nederlandse arbeidsmarkt (ONA) etc. Dit vraagt gemiddeld 20 uur per week. Werk, opleiding en/of participatie moeten hierbij passen en vraagt om flexibiliteit aan beide kanten: zowel van de werkgever/opleidingsinstantie als de inburgering. Wanneer werk/opleiding en inburgering hand in hand gaan, hoeft de statushouders geen keuze te maken tussen werk/opleiding óf inburgering.

Een optie is om leerwerktrajecten te ontwikkelen waar inburgering integraal onderdeel van uit maakt, maar waar wel arbeidsparticipatie waar dat kan leidend is.

Investeren in de eigen toekomst - Aanpassing Reba en uitvoering COA

Er wordt een spaarregeling opgezet voor asielzoekers met inkomen uit werk ter bevordering van financiële zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Door zelf te sparen, krijgen asielzoekers een actief gevoel van regie over hun eigen toekomst. Dit stimuleert financiële verantwoordelijkheid en bewustwording van kosten die komen kijken bij zelfstandig wonen of vertrek.

Bij een positieve asieluitkomst kunnen de spaargelden gebruikt worden voor inrichtingskosten van een woning, waarborgsommen en huurvoorschotten. Dit vergemakkelijkt de overgang van opvang naar zelfstandige huisvesting.

Voor mensen die niet in Nederland mogen blijven, kan een deel van het gespaarde bedrag worden ingezet om terugkeer te faciliteren, bijvoorbeeld voor reiskosten of andere vertrekgerelateerde kosten. Dit kan ook bijdragen aan een soepele en respectvolle terugkeer.

De Regeling eigen bijdrage voor asielzoekers (Reba) regelt de eigen bijdrage die asielzoekers met inkomen en/of vermogen moeten betalen aan het COA voor de opvangkosten. Er zal goed gekeken moeten worden naar deze regeling om een spaarpot (juridisch) mogelijk te maken en werk lonend te laten blijven. Er kan gekeken worden naar aansluiting op het huidige Reba systeem door, naast de berekening van de eigen bijdrage, ook automatisch een reservering voor sparen in te voeren.

Betere inzet loonkostensubsidies en jobcoaches

Veel statushouders hebben aanvankelijk moeite met het vinden of behouden van werk, vanwege taal, cultuur, trauma of gebrek aan netwerk. Met gerichte ondersteuning – zoals loonkostensubsidie of begeleiding door jobcoaches – wordt de afstand tot de arbeidsmarkt kleiner, kunnen werkgevers eerder instappen, en wordt duurzame participatie mogelijk. Zonder deze instrumenten blijft het risico groot dat mensen in een uitkeringssituatie terechtkomen of onder hun niveau werken.

Diploma-erkenning

Snelle diploma-erkenning of competentieverkenning is essentieel om statushouders snel richting werk of opleiding te begeleiden. Wanneer eerder verworven diploma's of vaardigheden tijdig worden erkend, ontstaat directe toegang tot de arbeidsmarkt of vervolgonderwijs. Dit voorkomt dat mensen onder hun niveau worden geplaatst, met verlies van potentieel en motivatie tot gevolg. Door mensen in te zetten op basis van hun kwalificaties, verkleint hun afhankelijkheid van uitkeringen en vergroten hun kansen op economische zelfstandigheid. Werk is bovendien een van de krachtigste pijlers voor succesvolle integratie en zelfredzaamheid. Als deze erkenning uitblijft, belanden statushouders vaker in langdurige bijstandstrajecten of laagbetaalde banen zonder perspectief, wat leidt tot frustratie, stilstand en hogere maatschappelijke kosten.

Het proces vereist veel administratie en documenten (zoals originele diploma's, cijferlijsten, verklaringen van echtheid) die vluchtelingen vaak niet bij zich hebben of niet kunnen opvragen in het land van herkomst. Daardoor De diplomawaarderingsprocedure bij DUO/Nuffic duurt vaak maanden, soms langer dan een jaar. Tegelijk is er nog te weinig structurele inzet op EVC (Erkenning van Verworven Competenties) of praktijkroutes.

De kosten voor de aanvraag voor diploma-erkenning zijn voor statushouders of personen die een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd hebben aangevraagd (via 'internationale diploma waardering' – IDW) gratis (voor 1 diploma). Met het wetsvoorstel 'asielnoodmaatregelenwet' wordt de verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd afgeschaft. Dat betekent dat een grote groep niet in aanmerking komt voor gratis diplomawaardering.

Om dit wel mogelijk te maken, is een snelle, toegankelijke en kosteloze diplomawaardering cruciaal. Dat vraagt om:

- een versnelde procedure voor de waardering van buitenlandse diploma's;
- structurele financiering vanuit het Rijk, zodat ook statushouders zonder verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd kosteloos gebruik kunnen maken van deze voorziening;

- en betere informatievoorziening en ondersteuning bij het aanvragen van diploma-erkenning of alternatieve competentieverkenning.

Wettelijke taak voor gemeenten

In Nederland is er geen wettelijke verantwoordelijkheid belegd voor de arbeidsmarkttoeleiding van asielzoekers. Asielzoekers vallen hierdoor vaak tussen wal en schip: gemeenten zijn pas verantwoordelijk na statustoekenning, en het COA heeft geen taak op arbeidsmarkttoeleiding, alleen dagbesteding. Het gevolg is dat arbeidsmarkttoeleiding van deze groep fragmentarisch en vrijblijvend is en afhankelijk van lokale initiatieven en pilots.

Gemeenten worden pas verantwoordelijk bij statustoekenning, maar moeten dan in korte tijd een inburgeringstraject én arbeidstoeleiding realiseren, vaak zonder dat er al voorwerk is gedaan. Het COA is (a.g.v. de wet inburgering) de aangewezen partij om de voorinburgering voor statushouders in de opvang te organiseren. Geef gemeenten deze taak: alles wat te maken heeft met werk, participatie én inburgering komt daarmee in één hand en tegelijk is de doorgaande (participatie/werk)lijn vanaf de opvang geborgd.

Geef gemeenten een wettelijk taak in de arbeidsmarkttoeleiding en participatie van asielzoekers: dat leidt tot snellere integratie, behoud van vaardigheden en motivatie en meer perspectief en waardigheid tijdens procedure voor de nieuwkomer.

Tegelijkertijd leidt het voor gemeenten tot een betere voorbereiding op de latere gemeentelijke taak (bij statustoekenning), minder maatschappelijke kosten en betere benutting van het arbeidspotentieel en het stimuleert een betere samenwerking tussen de arbeidsmarktregio en de betrokken partijen bij de opvang. Hier moet wel een passende financiering tegenover staan. Het ligt voor de hand om werkontwikkelbedrijven hierbij een rol te geven. Daarmee is een vrijwel landelijk dekkend aanbod van ondersteuning gegarandeerd en kan ook de kwaliteit geborgd blijven

Opstartwoningen

Realistisch én noodzakelijk

Opstartwoningen zijn een belangrijk onderdeel van dit alternatief: ze zorgen voor rust in de opvang, versnellen integratie en bieden mensen sneller een eigen plek. Tegelijkertijd erkennen we dat voldoende doorstroom uit deze woningen een reëel zorgpunt is. Gemeenten hebben te maken met een krappe woningmarkt, lange juridische procedures en een wirwar aan regelgeving. We pleiten voor het beter benutten van het lokaal potentieel: doen wat nodig is. Meer woningen zijn nodig voor iedereen – en dat vraagt om keuzes. Door opstartwoningen slim in te passen, bijvoorbeeld via transformatie of tijdelijke bouw, kunnen we versnellen zonder bestaande woningzoekenden te verdringen.

Juist daarom pleiten we voor ruimte om lokaal te kunnen doen wat nodig is. Dat betekent: minder belemmerende regels, flexibeler gebruik van bestaande wet- en regelgeving, en passende termijnen die aansluiten bij de praktijk. Om tempo te maken, is landelijke ondersteuning cruciaal – bijvoorbeeld in de vorm van een tijdelijke crisis- en herstelwet die procedures vereenvoudigt en besluitvorming versnelt, zonder de zorgvuldigheid uit het oog te verliezen.

Doelgroep mix in opstartwoningen

Doelgroepmix in opstartwoningen is essentieel om segregatie te voorkomen en de wederzijdse integratie te versterken. Door statushouders samen te huisvesten met andere groepen met een woonurgentie – zoals jongeren, studenten, mensen uit de maatschappelijke opvang of lokale

woningzoekenden – ontstaat een gemengde leefomgeving waarin ontmoeting en uitwisseling worden gestimuleerd. Deze aanpak sluit aan bij bestaande good practices, zoals de woonconcepten van sociaal beheer met community building, die bewezen effectief zijn in het voorkomen van sociaal isolement en het bevorderen van zelfredzaamheid.

Diverse vormen mogelijk

Opstartwoningen kunnen in diverse concepten worden vormgegeven, zoals modulaire woongebouwen (gestapeld of geschakeld), kleine nieuwbouw of getransformeerde bestaande bouw. Naast tijdelijke, flexibele bouw is permanente bouw met flexibele woonconcepten uiteraard ook een goede optie.

Schakelwoningen/modules

Om snel en doelgericht opvangcapaciteit te creëren, is het belangrijk om flexibel om te gaan met ruimte en woningtypen. Geschakeld of gestapeld wonen in zogenoemde schakelmodules biedt hierbij uitkomst. Het principe is eenvoudig: zelfstandige eenheden worden zó ontworpen dat ze tijdelijk als losse woonstudio's kunnen functioneren, bijvoorbeeld voor alleenstaanden, en op een later moment eenvoudig kunnen worden samengevoegd tot grotere gezinswoningen. Deze opzet maakt het mogelijk om in de eerste fase meerdere bewoners op te vangen in gescheiden eenheden, terwijl de units in een latere fase, bijvoorbeeld bij gezinshereniging of doorstroom, zonder grote verbouwing samengevoegd kunnen worden. Dit voorkomt leegstand, maakt efficiënter gebruik van ruimte en draagt bij aan een duurzame en toekomstbestendige woningvoorraad.

Kleinschalige nieuwbouw

Opstartwoningen zijn alternatieve woonvormen, maar vallen nadrukkelijk niet buiten de woningbouwopgave: door flexibele woonvormen die als tijdelijke maatregel fungeren te realiseren in nieuwbouwprojecten, kunnen deze relatief eenvoudig later weer worden ingezet voor andere type bewoning.

Stapelbare prefab units met eigen voorzieningen (keuken, badkamer), op te schalen tot kleine woongebouwen. Deze vorm is goed geschikt voor mix met jongeren, studenten, starters of arbeidsmigranten.

Deze units zijn snel te realiseren, herplaatsbaar en geschikt voor sociale begeleiding via een beheerteam of buurtteam.

Getransformeerde panden of tijdelijke herbestemming (bijv. kantoren, scholen, zorglocaties of hotels)

Hiermee wordt hergebruik van leegstaand vastgoed gestimuleerd voor opstartwonen met gedeelde voorzieningen. Goed voor een gemengde invulling en community-based beheer. Het is een duurzame vorm door hergebruik, geschikt voor tijdelijke opvang én integratie, mits zorgvuldig begeleid.

Geclusterde woningen in reguliere wijken (in-buurt plaatsing)

Een aantal woningen per straat of blok wordt ingezet als opstartwoning. Door deze verspreide plaatsing binnen reguliere woonwijken ontstaat vanzelf contact met burens, voorzieningen en buurtactiviteiten. Dit bevordert een natuurlijke integratie in de samenleving en voorkomt dat bewoners geïsoleerd raken in aparte woonlocaties. Hiervoor is geen aparte voorzieningen nodig, maar vereist wél inzet op buurtcommunicatie en begeleiding.

Randvoorwaarden voor succes

Om deze woonvormen ook werkelijk te laten bijdragen aan duurzame integratie, gelden de volgende randvoorwaarden:

- Sociale begeleiding is cruciaal: inzet van buurtcoaches, sociaal beheer of participatieprogramma's voorkomt isolement of overlast.
- Tijdelijkheid met perspectief: opstartwonen moet een duidelijke brug vormen naar reguliere huisvesting; bewoners bouwen inschrijftijd en perspectief op.
- Doelgroepmix is voorwaarde: huisvest statushouders samen met of nabij andere woningzoekenden zoals studenten, jongeren of mensen uit de opvang, om segregatie te voorkomen.
- Woonkwaliteit moet fatsoenlijk zijn: tijdelijke oplossingen mogen geen afbreuk doen aan waardigheid en veiligheid; ondermaatse huisvesting ondermijnt draagvlak.
- Inpassing in lokaal beleid: de woonvormen moeten aansluiten bij het gemeentelijk woonbeleid en integratiestrategieën
- Financiering: er zullen structureel financiële middelen vrijgemaakt moeten worden om deze concepten vorm te geven. De kosten gaan voor de baten uit – dit vraagt lef en investeringsbereidheid, maar levert op termijn lagere opvangkosten, snellere integratie en meer zelfstandigheid op.

Wetsvoorstel versterking regie volkshuisvesting

Het Wetsvoorstel 'versterking regie volkshuisvesting', biedt de sturingsmiddelen die nodig zijn om het alternatieve plan van asiel tot integratie ruimtelijk te verankeren⁴. Om de woningbouw beter te kunnen aansturen, introduceert de wet verplichte volkshuisvestingsprogramma's voor het Rijk, de provincies en de gemeenten. In deze programma's wordt vastgelegd hoeveel woningen er gebouwd moeten worden, waar deze woningen komen en voor welke doelgroepen ze bestemd zijn.

De wet bevat ook een aantal versoepelingen die moeten bijdragen aan snellere woningbouw. Zo wordt de zogeheten 'Ladder voor duurzame verstedelijking' afgeschaft voor woningbouwprojecten. Dit betekent dat de onderzoeksverplichtingen die vaak tot vertraging en extra kosten leiden, komen te vervallen. Ook worden de procedures versneld: voor woningbouwprojecten van 12 of meer woningen is er straks nog maar één beroepsmogelijkheid bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, die binnen zes maanden uitspraak moet doen. Deze wet ondersteunt tevens de ontwikkeling van flexibele woonconcepten.

Vorrang statushouders

Idealiter krijgen gemeenten de ruimte om zelf – in afstemming met woningcorporaties - invulling te geven aan hun urgentie- en toewijzingsbeleid, met oog voor het huisvesten van verschillende aandachtsgroepen. Binnen die ruimte zijn er nog steeds mogelijkheden om recht te doen aan het belang van statushouders, zónder in strijd te handelen met de wet. (mocht de voorrang vervallen)

Wat mag (nog wel)

Algemeen doelgroepenbeleid

⁴ Ondanks dat de VNG de wet ontraadt ivm het amendement 'Mooiman' dat alle voorrang voor statushouders verbiedt, gaan we er wel vanuit dat de wet er komt, mogelijk met vertraging, danwel aanpassing.

- Wijs flexwoningen toe op basis van *algemene kenmerken*: bijvoorbeeld jongeren, starters, mensen met geen vaste woonruimte – *zonder* status als criterium.
- Statushouders kunnen daarbinnen vallen, maar niet exclusief of met voorrang.

Werken met spreidingsmodellen

Gemeenten kunnen met woningcorporaties afspreken dat bijvoorbeeld 10% van de flexwoningen beschikbaar komt voor mensen vanuit maatschappelijke opvang of opvanginstellingen (waaronder mogelijk statushouders) – mits het label 'statushouder' niet wordt gebruikt.

Volgorde op basis van aanmelddatum of loting:

Bij flexlocaties is het toegestaan om toewijzing via objectieve, niet-statusafhankelijke volgorde te organiseren.

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : 28 november 2025

Agendapunt : 6c. Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA)

Onderwerp

Resolutie "Uitgangspunten Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA)"

Gevraagd besluit

Het bestuur stelt de leden voor om in te stemmen met de resolutie "Uitgangspunten voor consultatie over Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA)".

NB) De tekst van de resolutie wordt op dit moment afgestemd met de commissie Economie, Klimaat, Energie & Milieu. De resolutie ontvangt u volgende week in een nazending.

Toelichting op hoofdlijnen

Aanleiding

In het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) heeft het Rijk de visie voor het energiesysteem van de toekomst beschreven. In de reactie op de consultatie van dit NPE heeft de VNG aangegeven dat het toekomstig energiesysteem een visie moet zijn van de overheden gezamenlijk. Dit heeft uitgemond in de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda. In deze Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda werken het Ministerie van KGG, VRO, I&W, IPO, UvW, NBNL en de VNG samen. Het afgelopen jaar is deze agenda uitgewerkt. Dit heeft geleid tot het 'Consultatiedocument ISA', dat nu door de betrokken partijen aan hun achterban wordt voorgelegd.

Toelichting

Wij willen de leden informeren over de voortgang van de consultatieronde en de resolutie "Uitgangspunten voor consultatie over Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA)" voorleggen. In de resolutie wordt een aantal uitgangspunten geformuleerd die onze positie binnen ISA kunnen versterken. Daarbij blijven de randvoorwaarden die eerder zijn gesteld aan het Klimaatakkoord onverkort van kracht ("haalbaar, betaalbaar en rechtvaardig voor de samenleving"). De tekst van de resolutie wordt op dit moment afgestemd met de commissie Economie, Klimaat, Energie & Milieu. De resolutie ontvangt u volgende week in een nazending.

Welke doelen en resultaten willen we bereiken?

Gemeenten staan voor een grote maatschappelijke opgave: het als eerste overheid ruimtelijk mogelijk maken én verduurzamen van het wonen, het werken en de mobiliteit. Om deze opgaven te kunnen realiseren is voldoende betaalbare en beschikbare energie een randvoorwaarde.

Het energiesysteem verandert ingrijpend. Er ontstaat een nieuwe dynamiek waarbij bepaalde keuzes bepalend kunnen zijn voor de rol en invloed van de gemeente om de voorzieningen voor wonen, werken en mobiliteit en het borgen van de publieke belangen te kunnen blijven faciliteren en realiseren. Gemeenten ervaren dit nu meer dan ooit met de gevolgen van netcongestie. Met de ontwikkeling naar een meer integraal en meer decentraal energiesysteem ontstaat een nieuw sturings- en regievraagstuk; wie heeft invloed of bepaalt hoe de beschikbare energie wordt verdeeld om wonen, werken en verplaatsen mogelijk te blijven maken.

De Interbestuurlijke samenwerkingsagenda biedt de VNG de mogelijkheid om de positie, taken en verantwoordelijkheden van overheden, waaronder gemeenten, binnen dit veranderende energiesysteem goed te borgen. Binnen het ISA wordt het gesprek gevoerd over de verschillende belangenafwegingen en keuzes door de overheden die benodigd zijn om tot een meer integraal en meer decentraal energiesysteem te komen.

Wat betekenen de voorstellen in het consultatiedocument voor gemeenten?

Het consultatiedocument heeft momenteel nog geen directe gevolgen voor gemeenten. Het is een eerste schets van de ontwikkelrichting en nieuwe werkwijze tussen de overheden om tot een meer integraal en meer decentraal energiesysteem te komen. De in het consultatiedocument genoemde pilots, voor 2026, vragen betrokkenheid van een beperkte groep gemeenten. Na afronding en evaluatie van de pilots kan worden besloten of en zo ja hoe, we verder gaan met de beoogde werkwijze zoals beschreven in het consultatiedocument. Indien die werkwijze gevolgen heeft voor gemeenten zullen wij deze opnieuw voorgeleggen aan de leden. Op dit moment is er geen sprake van financiële consequenties voor gemeenten.

Proces

Het proces kunt de volgende stappen:

- Huidige situatie: consultatie van de achterbannen van de betrokken partijen
- Week 3 november: toezending aan de leden van resolutie met toelichting
- 19 november: ambtelijke consultatieronde VNG
- 26 november: bestuurlijke consultatieronde VNG
- 28 november: besluitvorming over resolutie in Najaars ALV
- 10 december: Bestuurlijk Overleg Klimaat & Energie waarin ISA-partners de uitkomsten van de consultatie van hun achterbannen bespreken
- Q1 2026: beoogde start van de pilots.

Bijlage(n)

Geen.

Resolutie "Uitgangspunten Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA)"

Stemt u in met de resolutie:

1 = ja

2 = nee

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : Najaars ALV 28 november 2025

Agendapunt : 7. Collectivisering van digitalisering in kader resolutie “Als één sterke bestuurslaag regie op de Digitale Samenleving” aangenomen in ALV 18 juni 2025

Onderwerp

Collectivisering Digitalisering en gezamenlijke regie op AI, Cloud en Digitale Veiligheid.

Gevraagd besluit

De algemene ledenvergadering gaat akkoord met:

- Drie nader uit te werken collectiviseringsvoorstellen op het gebied van AI, Cloud en Digitale Veiligheid.

Toelichting op hoofdlijnen

In de Resolutie ‘Als één sterke bestuurslaag regie op de Digitale Samenleving’ besloten gemeenten minstens 80% van hun digitalisering te collectiviseren. Hiervoor werken zij ‘collectiviseringsvoorstellen’ uit. De eerste stap is bepalen op welke prioriteiten dit moet gebeuren.

Deze ALV ligt het voorstel voor om aan de slag te gaan op de dossiers AI, Cloud en Digitale Veiligheid en de doorsnijdende thema’s Digitale Autonomie, Sourcing en Digitaal Vakmanschap.

Deze prioriteiten sluiten nauw aan op bestaande (interbestuurlijke) ambities, zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie. Uitwerking van de voorstellen gebeurt in een open proces met brede ledenbetrokkenheid, ondersteund door de VNG.

Bijlage(n)

1. Toelichting Collectivisering Digitalisering – Eerste Prioriteiten: gezamenlijk regie op AI, Cloud en Digitale Veiligheid
2. Opdracht tot uitwerking AI
3. Opdracht tot uitwerking Cloud
4. Opdracht tot uitwerking Digitale Veiligheid.

7. Collectivisering van digitalisering in kader resolutie “Als één sterke bestuurslaag regie op de Digitale Samenleving” aangenomen in ALV 18 juni 2025

Stemt u in met drie nader uit te werken collectiviseringsvoorstellen op het gebied van AI, Cloud en Digitale Veiligheid:

1 = ja

2 = nee

Collectivisering Digitalisering Eerste Prioriteiten

Gezamenlijke regie op AI, Cloud en Digitale Veiligheid

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
070 373 83 93

info@vng.nl

Auteurs: Dirk van Brederode (e.a.)
Datum: 31 oktober 2025

1. Inleiding

Digitalisering is een kritiek onderdeel van vrijwel alles wat gemeenten doen, van vergunningverlening tot maatschappelijke ondersteuning. Voor hun inwoners vereisen gemeenten dat de inzet van digitalisering verantwoord, veilig en effectief is. Dit staat echter sterk onder druk door een grote schaarste aan mensen en middelen én een geopolitieke omgeving die de veiligheid, continuïteit en autonomie van onze digitale systemen bedreigt. Dit voorkomt dat gemeenten de overduidelijke kansen die digitalisering biedt ten gunste van de samenleving inzetten.

Gemeenten willen als één sterke bestuurslaag regiepakken op de digitalisering en het overgrote deel hiervan collectiviseren. Ondersteund door de VNG doen de leden dit stapsgewijs, vanuit bestaande en gedeelde ambities - zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) - en in nauwe samenwerking met de andere overheden. Zij nemen de tijd voor de uitwerking van 'collectiveringsvoorstellen' op prioriteiten, met een gedragen implementatieplan, goede organisatie en adequate (interbestuurlijke) financiering.

De ALV bepaalt op welke opgaven collectiviseringsvoorstellen komen, via 'opdrachten tot uitwerking'. Op drie prioriteiten liggen die nu voor: AI, Cloud en Digitale Veiligheid. Deze prioriteiten hangen nauw samen en versterken elkaar, in het bijzonder langs drie doorsnijdende thema's: digitale autonomie, collectieve ICT-sourcing en vakmanschap.

Resolutie: 'Als één sterke bestuurslaag regie op de Digitale Samenleving'

Gemeenten besloten in juni 2025 hun krachten te bundelen op digitalisering. Zij stemden tijdens de ALV in met de resolutie 'Als één sterke bestuurslaag regie op de digitale samenleving'. Gemeenten spraken daarmee af ten minste 80% van hun digitalisering collectief op te pakken, dit gezamenlijk te sturen en te organiseren en waar mogelijk aan te sluiten bij nationale ontwikkelingen. Zo kunnen ze gebruikmaken van elkaars kennis en expertise, samen sterk staan richting technologieleveranciers en andere overheden én goede ideeën en nieuwe technologieën vlot bruikbaar maken voor alle gemeenten. Kortom: weten 'dat het goed zit' met als basis voldoen aan regelgeving, een ijzersterke beveiliging en hype-vrije innovatie. Dat alles voor de beste prijs en zo veel mogelijk interbestuurlijk tot stand gekomen. Voor meer informatie, ga naar vng.nl/regie-op-de-digitale-samenleving

2. Eerste prioriteiten voor collectivisering

De keuze voor de eerste prioriteiten die nu voorliggen is gebaseerd op de criteria 'urgent' en 'evident': gemeenten verlangen hier zo snel mogelijk gezamenlijke actie.

2.1. Cloud

Cloudtechnologie is de basis onder vrijwel alle digitalisering waarvan gemeenten gebruikmaken. Van de opslag van data tot parkeerapps: 'de cloud' raakt het allemaal. Gemeenten maken hier dankbaar gebruik van voor hun processen en informatievoorziening, maar zo'n sleuteltechnologie

vraagt regie. Dat komt door de toenemende afhankelijkheid van een steeds kleiner wordende groep leveranciers, de geopolitieke situatie die afdwingt dat de beveiliging van inwonersgegevens ijzersterk is en die ook de vraag oplevert wáár ter wereld die data het beste kan worden opgeslagen.

Het voorstel is om de gemeentelijke inzet op Cloud te collectiviseren; om grote strategische kwesties als collectief en met de andere overheidslagen te beslechten. Zoals de prioriteit uit de NDS om een overheidsbrede, soevereine clouddienst in te richten. Zo weten gemeenten 'dat het goed zit' met hun informatievoorziening en processen.

2.2. Artificiële Intelligentie (AI)

Gemeenten zien de grote kansen van het inzetten van AI. Bijvoorbeeld om delen van een vergunningsaanvraag te automatiseren of álle bezwaarprocedures van de afgelopen tien jaar te doorzoeken op patronen en ingesloten vooroordelen. Maar zij verdrinken in de complexiteit van de technologie, regels en risico's om dit veilig en verantwoord in te zetten. En als een gemeente een goed werkend systeem heeft, gaat opschaling moeizaam.

Daarom willen gemeenten de handen ineenslaan. Om samen de 'compliance-last' te dragen, om één plek te bieden voor de kennis en enthousiasme van de leden om samen te experimenteren, om goede ideeën schaalbaar en deelbaar te maken. En om kaders te stellen en serieuze gesprekken te voeren met marktpartijen over ethische inzet, vanuit het perspectief van inwoners in plaats van aandeelhouders. Zo kunnen gemeenten deze krachtige technologie met vertrouwen verantwoord en veilig inzetten.

2.3. Digitale Veiligheid

Gemeenten hebben te kampen met cyberdreigingen, zoals hacks, ransomware, incidenten bij leveranciers, datalekken en verstoring van vitale processen. De geopolitieke situatie maakt dit nijpender dan ooit, met toegenomen dreiging vanuit vijandelijke staten. Kortom: de digitale weerbaarheid van gemeenten staat flink onder druk.

Gemeenten werken al jaren op dit dossier samen, ondersteund door de VNG met onder meer de Informatiebeveiligingsdienst. Ze voelen de urgentie om die samenwerking te versnellen en versterken; met een collectieve aanpak om 'de kieren te dichten', met de uitbreiding van bestaande dienstverlening en met de implementatie van wetgeving en standaarden. Zo ontstaat een stevige basis voor de digitale weerbaarheid van álle gemeenten en dus ook voor onze inwoners en ondernemers.

3. Samenhang en gedeelde oplossingsrichtingen van de prioriteiten

De prioriteiten hangen nauw met elkaar samen en versterken elkaar in de uitvoering, omdat zij vergelijkbare oplossingsrichtingen voorstellen. Dit komt terug in de 'doorsnijdende thema's', met allereerst het belang van 'vakmanschap': de kennis en (digitale) vaardigheden van bestuurders en ambtenaren. Deels wettelijk ingegeven, is dit een randvoorwaarde voor veiligheid en verantwoorde inzet van technologie. De mens geeft het systeem vorm en zit uiteindelijk aan de knoppen.

Een tweede doorsnijdend thema is 'digitale autonomie'. Onder de huidige geopolitieke spanningen is het niet ondenkbaar dat Nederlandse gemeenten plotseling de toegang wordt onttrokken tot gegevens en processen die essentieel zijn voor hun kerntaken. Dit bovenop de al sterk toegenomen afhankelijkheid van een slinkend aantal marktpartijen. Voor Digitale Veiligheid en Cloud zijn die afhankelijkheden historisch groot, voor AI krijgen die nu vorm. Gemeenten willen hierop de regie terug. De VNG publiceerde hierover in oktober 2025 het [position paper Digitale Autonomie](#).

Tot slot is 'collectieve ICT-sourcing' – de cyclus met o.a. behoeftebepaling, gezamenlijke inkoop en contractmanagement – een cruciale randvoorwaarde voor succesvolle collectivisering. Gemeenten spreken met één stem (en waar mogelijk interbestuurlijk) met de marktpartijen. Voor een betere onderhandelingspositie, maar ook om gemeenten te ontzorgen met standaardvoorwaarden en met gezamenlijke inkoop. De ambities op AI, Cloud en Digitale Veiligheid stokken volledig zonder kennis- en krachtenbundeling. Niet voor niets komt dit in elk gesprek met de leden terug als onderwerp waarop ze ontzorgd willen worden.

Naast deze doorsnijdende thema's pakken we ook door op de realisatiekoers Common Ground, die tijdens de ALV in juni 2025 als eerste collectiviseringsvoorstel is vastgesteld. Vanuit het landelijk programma Common Ground is inmiddels de eerste stap gezet om dit te vertalen naar een concrete realisatiestrategie. Daarbij is nadrukkelijk de verbinding gelegd met de inrichting van een regieorganisatie en de ontwikkeling van een centrale infrastructurele voorziening (i.e. Cloud), die beide cruciaal zijn om de realisatiekoers daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.

Met instemming van de ALV geeft de VNG de komende periode prioriteit aan deze opgaven in de ondersteuning op digitalisering. Daarbij zien we bij alle prioriteiten een behoefte om krachten en kennis te bundelen en hierop gezamenlijke regie te organiseren. Dit komt in de uitwerking van de voorstellen aan bod.

4. Samenhang tussen agenda's en strategieën

De voorgestelde prioriteiten sluiten naadloos aan op de prioriteiten geïdentificeerd in de Digitale Agenda Gemeenten 2028, de NDS en de Digital Decade. Gemeenten organiseren zich langs deze prioriteiten, om de samenhang te bewaken en elke vorm van dubbel werk te voorkomen. Met collectivisering op deze prioriteiten geven zij hier concreet invulling vanuit gemeentelijk perspectief, geven ze er uitvoering aan en organiseren zij zich als volwassen (onderhandelings)partner in de interbestuurlijke samenwerking. Daarbij is in de resolutie het principe afgesproken: éérst interbestuurlijk, pas daarna regionaal en bij uitzondering decentraal zaken regelen.

Nederlandse Digitaliseringsstrategie

Met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) slaan de Nederlandse overheden de handen ineen om digitale opgaven met grote urgentie en impact samen op te pakken. De NDS focust op zes prioriteiten, zoals cloudtechnologie, data delen en digitale veiligheid. Overheidsbreed wil men de vrijblijvendheid voorbij en interventies doen op onder meer de implementatie van wetgeving, standaardisatie, het wegnemen van juridische belemmeringen en overheidsbrede ICT-sourcing. Hiervoor maken zij interbestuurlijk afspraken en bundelen ze krachten bij financiering, organisatie en implementatie. Voor meer informatie, ga naar digitaleoverheid.nl/nederlandse-digitaliseringsstrategie-nds/

5. Uitwerking van collectiviseringsvoorstellen en ledenbetrokkenheid

Met de opdrachten tot uitwerking van de collectiviseringsvoorstellen AI, Cloud en Digitale Veiligheid nemen leden nadrukkelijk nog géén bindende beslissingen over financiering, organisatie en implementatie. Dat komt pas aan bod in de daadwerkelijke uitwerking van de collectiviseringsvoorstellen voor de prioriteiten, waarover de ALV dan in tweede instantie beslist. De uitwerking gebeurt door een kernteam van de leden, ondersteund door de VNG. De VNG zorgt hierbij voor een versterking van de betrokkenheid van experts en verantwoordelijken uit de uitvoeringspraktijk. Ook komt er een open proces, zodat alle leden over de uitwerking kunnen meedenken. En om tussen ALV's (deel)beslissingen te nemen over bijvoorbeeld de adoptie van standaarden en de inzet bij interbestuurlijke afspraken. Zo borgen gemeenten kundigheid, draagvlak én tempo bij de uitwerking van de voorstellen.

6. Resultaten voor gemeenten

Collectivisering op deze prioriteiten betekent dat gemeenten weten 'dat het goed zit'. Zij zijn ontzorgd op de compliance-last bij de inzet van AI, weten dat de beveiliging van hun systemen ijzersterk is en de beste bewakers kent én dat gegevens en processen altijd onder hun regie zijn. Gemeenten met kennis en enthousiasme kunnen dit inzetten voor het collectief. Of dit nu in de vorm van ontwikkeling of inkoop, kaderstelling of onderhandeling is, ze weten dat zij voor de collega's van 342 organisaties werk uit handen nemen. Zo bouwen gemeenten samen aan hun collectieve digitalisering.

Collectiviseringsvoorstel AI

Opdracht tot uitwerking

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
070 373 83 93

info@vng.nl

Auteurs: David van den Berg (e.a.)
Datum: 31 oktober 2025

Opdracht tot Uitwerking (OtU) AI

Oproep: vandaag collectiviseren op AI voor de gemeente van morgen

Gemeenten en inwoners zien de kansen van AI, maar om deze te kunnen benutten is het mitigeren van de risico's noodzakelijk. Grote uitdagingen rondom voldoen aan complexe vereisten vanuit verschillende wetgeving, ongewenste digitale afhankelijkheden en het in huis hebben van de juiste ICT-kennis en kunde, maken dat gemeenten collectief oplossingen willen die bijdragen aan het faciliteren van het gebruik van AI, zonder de lasten 342 keer apart te dragen. Het betekent dat we als gemeenten collectief de handen in een moeten slaan. Om nu al het (beproeft) laaghangende fruit schaalbaar en deelbaar te maken. Met het oog op de toekomst, en vanuit een nieuw beleidsmatig perspectief, waarin gemeenten ontzorgd zijn door diverse collectieve structuren, en een individuele gemeente zich geen zorgen meer hoeft te maken over de betrouwbaarheid en veiligheid van een bepaalde toepassing. Want dat wordt dan geregeld -voor en door het collectief. Maar bovenal: voor de inwoner.

Doel van de opdracht tot uitwerking (OtU)

Met deze opdracht vragen we de ALV om steun en mandaat om de inzet van AI in de gemeentelijke uitvoering collectief te organiseren. Concreet vragen we om instemming met de voorgestelde visie, de scope en richting, alsmede de toestemming om deze verder uit te werken tot een volwaardig collectiviseringsvoorstel inclusief governance- en financieringsopties.

Visie

Onze insteek is gezamenlijk werken aan een duurzaam fundament en de nodige infrastructuur, zodat alle gemeenten AI-toepassingen veilig en betrouwbaar kunnen gebruiken. We streven naar een eenduidige, collectieve manier van werken die ervoor zorgt dat AI-toepassingen op dezelfde en verantwoorde manier aansluiten op de gemeentelijke systemen. Dit doen we met gezamenlijke standaarden, een aanpak voor verlichting van de lasten rond compliance en risicobeheersing en het organiseren van eenduidige aansluiting van betrouwbare leveranciers.

Deze aanpak vergroot niet alleen de experimenteer- en uitvoeringskracht van gemeenten, maar versterkt ook de digitale weerbaarheid. Bovendien reduceert het de huidige kwetsbaarheden door personeelsschaarste, complexe wet- en regelgeving en afhankelijkheid van grote (vaak niet-Europese) leveranciers. Het belang van collectief werken is nog niet eerder zo groot geweest.

Scope

We starten waar het collectief het meeste oplevert: *de generieke basis die elke gemeente nodig heeft.*

Het begint met werken aan gezamenlijke eisen en normen voor AI - bijvoorbeeld op het gebied van uitlegbaarheid, veiligheid en privacy - en het onderzoeken van een standaardkoppeling met gemeentelijke systemen. Ook werken we aan collectieve landingsbaan: van pilot naar productie met als richtlijn 80% generiek en 20% lokaal maatwerk. Hier geven we direct invulling aan door het zo snel mogelijk breed beschikbaar stellen van succesvolle, geverifieerde toepassingen uit lopende pilots.

We zoeken nadrukkelijk de verbinding met de collectieve inzet op de dossiers Cloud en Digitale Veiligheid, alsmede de doorsnijdende thema's: collectieve ICT-sourcing, digitale autonomie en digitaal vakmanschap. Ons werk volgt bestaand beleid, geeft uitvoering aan de Nederlandse

Digitaliseringsstrategie (NDS) en is het fundament voor de uitvoering van lopende projecten en programma's zoals aanpak arbeidsmarktkrapte, GROEI en besparingsmotor.

Niet alles hoeft overal tegelijk. We bouwen stapsgewijs en sluiten aan bij draagkracht, begrotingscycli en politiek-bestuurlijk momentum. Voor de 20% die niet gedekt wordt door dit voorstel hoeven gemeenten niet stil te zitten. Ze kunnen bijvoorbeeld aan de slag met de inrichting van goede governance, gesprekken voeren met lokale SSC's om dingen samen op te pakken en werken aan digitaal vakmanschap. Dit kan allemaal met behulp van bestaand aanbod.

Doorsnijdende thema's

Collectieve ICT-sourcing: AI is bij uitstek een domein waar versnipperde inkoop en afhankelijkheid van marktpartijen tot grote risico's leiden. Het collectiviseringsvoorstel AI bouwt voort op het strategische belang van collectieve ICT-sourcing. Gemeenten moeten een volledige sourcingcyclus gezamenlijk doorlopen: van behoeftebepaling en contractering tot monitoring en exit-strategieën. Alleen zo kunnen we grip houden op publieke waarden, innovatie stimuleren en vendor lock-in voorkomen. Collectieve ICT-sourcing is daarmee een randvoorwaarde om AI schaalbaar, veilig en betaalbaar in te zetten.

Cloud en data-infrastructuur: Voor de inzet van AI is schaalbare, betrouwbare en weerbare ICT-infrastructuur onmisbaar. De keuzes die gemeenten gezamenlijk maken rondom cloud-voorzieningen en (federatieve) data-infrastructuren vormen daarmee de basis voor de opschaling van AI. Het collectiviseringsvoorstel AI sluit dus direct aan bij de collectieve cloud-ambitie en de inrichting van het federatief datastelsel.

Digitale veiligheid en autonomie: AI vergroot bestaande risico's rond cyberveiligheid en maakt gemeenten nog afhankelijker van internationale leveranciers. De collectieve inzet op AI moet daarom nauw verbonden zijn met het collectiviseringsvoorstel Digitale Veiligheid. Alleen door afspraken te maken over beveiliging, logging, compliance en uitlegbaarheid kunnen gemeenten AI op een verantwoorde manier inzetten. Dit versterkt ook de bredere agenda van digitale autonomie, waarin gemeenten minder afhankelijk willen worden van enkele dominante marktpartijen.

Digitaal vakmanschap en AI-geletterdheid: Zonder voldoende kennis en vaardigheden bij gemeenten blijft de collectieve inzet op AI een papieren ambitie. Gemeenten moeten daarom investeren in AI-geletterdheid: het vermogen om AI-toepassingen te begrijpen, te beoordelen en verantwoord te gebruiken, ook op bestuurlijk niveau. Dit sluit aan bij de NDS, waarin AI-geletterdheid verhogen bij overheid en samenleving als randvoorwaarde is benoemd.

Richting

Waar werken we aan?

- We leggen de gezamenlijke normen, rollen en verantwoordelijkheden vast, inclusief checks & balances die automatisch meeschalen met nieuwe technologie;
- We maken heldere afspraken over de benodigde governance, aansprakelijkheid, kostenverdeling en gezamenlijke inkoop die zorgt voor één uniforme manier van aanhaken voor leveranciers;
- We borgen beheer en doorontwikkeling: standaardintegraties, lifecycle-beheer en werken aan een lijst met goedgekeurde toepassingen en herbruikbare bouwblokken.

Dit is een meerjarig groeipad met mijlpalen op 1, 2, 5 en 10 jaar. Resultaat in de praktijk: sneller van pilot naar productie, aansluiten en overstappen is simpel, voorspelbare kosten en compliance en merkbaar betere, inclusieve dienstverlening voor inwoners en ondernemers.

Wat vragen we de ALV?

- Steun voor de visie en ambitie: toewerken naar een gezamenlijk structuur waarin we werken aan betrouwbare, uitlegbare en schaalbare inzet van AI;
- Bekrachtiging van reikwijdte en scope: focus op toekomstbestendige checks & balances, in lijn met NDS en Europese kaders;
- Mandaat voor uitwerking: toewerken naar een volledige uitwerking in een collectiviseringsvoorstel, inclusief financierings- en governance-opties;
- Bevestiging van fasering en uitvoeringsprincipes: op de korte termijn de focus op *quick wins* door het delen bewezen en beproefde initiatieven -met het oog op het verbeteren van de dienstverlening en de besparingsmotor. Op de lange termijn een duurzame infrastructuur die gemeente ontzorgt met betrouwbare AI-toepassingen.

Met dit besluit zet de ALV de gemeenten als één sterke bestuurslaag in positie om regie te nemen op AI — verantwoord, schaalbaar en met de meerwaarde voor inwoners en het werk aan maatschappelijke opgaven voorop.

Toekomstbeeld: het werk van een IV'er in 2035

Het is 2035. De informatievoorzieningsprofessional (IV'er) van Steenwijkersloot opent haar lokale dashboard, die verbonden is aan een *trusted AI*-hub. Er is een piek in bezwaarzaken over parkeervergunningen. Geen aanbesteding of losse privacy assessment: via de beschikbare catalogus activeert zij gecertificeerde bouwblokken voor intake en anonimisering, juridische ondersteuning, uitlegbaarheid en logging. Lokaal stelt ze beleidsparameters in: doorlooptijden, *human-in-the-loop* momenten en aanvullende taal- en inclusiviteitsopties. De koppeling met de lokale zaak- en bronsystemen volgt. Zo gedaan. De relevante standaarden m.b.t. datakwaliteit zijn centraal geborgd.

Later meldt de gezamenlijke monitoring een foutpiek bij transcripties in een wijk met sterk dialect. De landelijke beheerdienst zet een verbeterde component klaar; de IV'er leest de releasenotitie en accepteert de update. Geen zorgen over compliance of discriminatie, die vragen zijn gedekt in de centrale voorziening. Aan het einde van de week bespreekt zij met het domeinteam de resultaten: kortere doorlooptijden, consistente motiveringen en voor inwoners inzicht welke bouwblokken zijn gebruikt.

Collectiviseringsvoorstel Digitale Veiligheid

Opdracht tot uitwerking

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
070 373 83 93

info@vng.nl

Auteurs: Kato Vierbergen (e.a.)
Datum: 31 oktober 2025

Opdracht tot Uitwerking (OtU) Digitale Veiligheid

Oproep: Gemeenten zetten nu collectief in op het versterken van de digitale weerbaarheid

De geopolitieke ontwikkelingen leveren voor gemeenten toenemende complexe dreigingen. Gemeenten moeten zich voorbereiden op militaire en hybride dreigingen en hun digitale en maatschappelijke weerbaarheid versterken. Naast cyberdreigingen zoals ransomware aanvallen door criminelen en statelijke actoren, incidenten bij leveranciers, datalekken zien we moedwillige verstoring van vitale processen met maatschappelijke impact en essentiële gemeentelijke diensten die onder druk komen te staan. De digitale samenleving vraagt om bescherming van publieke waarden, privacy en het vertrouwen van inwoners en ondernemers in de overheid en de rechtstaat.

Naast deze groeiende digitale weerbaarheidsrisico's staan gemeenten ook onder druk door tekorten op de arbeidsmarkt, en een toenemende afhankelijkheid van grote (niet-Europese) technologieleveranciers. Versnipperde sourcing en de complexiteit van wet- en regelgeving vergroten deze kwetsbaarheden. Collectivisering biedt mogelijkheden voor de gemeentelijke uitvoeringskracht, de digitale weerbaarheid en helpt bij het borgen van publieke waarden.

Doel van de opdracht tot uitwerking (otu)

Met deze otu vragen we de ALV om steun en mandaat om de digitale veiligheid collectief te organiseren. Concreet vragen we om instemming met de voorgestelde visie, de scope en richting, en toestemming om deze verder uit te werken tot een volwaardig collectiviseringsvoorstel met deelvoorstellen (inclusief governance- en financieringsopties, sourcingstrategie en aansluiting op de thema's Cloud en AI).

Deze opdracht stelt gemeenten in staat om als één sterke bestuurslaag regie te nemen op de digitale veiligheid, door samen - collectief - de aanpak, uitvoering en dienstverlening te organiseren.

Visie

Digitale Veiligheid is de norm!

De stip op de horizon is de [Agenda digitale veiligheid](#) 2028. Als onderdeel van de [Digitale Agenda Gemeenten 2028](#) zien gemeenten de kans om gezamenlijk de digitale veiligheid van gemeentelijke dienstverlening, de voorbereiding op digitale ontwrichting en online aangejaagde ordeverstoringen én de digitale weerbaarheid van inwoners en ondernemers te verbeteren.

Doel is veilige, robuuste overheidsdienstverlening die privacy waarborgt en het vertrouwen in de overheid vergroot.

Scope

Geopolitieke spanningen en een tekort aan expertise maken samenwerking noodzakelijk. Tegelijkertijd biedt dit ook mogelijkheden om voor die nieuwe taken een collectieve aanpak uit te

werken. Denk aan de taken in de voorbereiding op digitale ontwrichting, gerichte cybercrisis-oefeningen zoals we al kennen voor de fysieke veiligheid (opleiding, training en oefening), het versterken van de weerbaarheid van inwoners en ondernemers tegen cybercriminaliteit én verantwoorde inzet van technologie, zoals AI in het veiligheidsdomein.

Aankomende wetgeving vraagt om versterking van de digitale weerbaarheid van de gemeentelijke dienstverlening, verscherpt leveranciersmanagement, strengere beveiliging van gevoelige informatie (persoonsgegevens, strafrechtelijke gegevens) en versterking van de informatieveiligheid van kritieke infrastructuur, zoals de aansturing van bruggen, sluizen, verwerking van afvalwater en verkeerbeheer (Operationele Technologie-systemen).

Door collectivisering kunnen gemeenten ontzorgd worden. De [Informatiebeveiligingsdienst \(IBD\)](#) heeft zich als concrete collectieve dienst de afgelopen jaren al bewezen. Gemeenten gebruiken de [Eenduidige Normatiek Single Information Audit \(ENSIA\)](#) voor verantwoording over informatieveiligheid, worden ondersteund door het ENSIA-team en werken samen in één tool bij VNG. Het Gemeentelijk Gemeenschappelijk Infrastructuur inkoop-portfolio '[GGI-Veilig](#)' is een mantelcontract, waarmee gemeenten gemakkelijk informatiebeveiligingsdiensten en -producten kunnen afnemen, zoals een actieve monitoring en response-dienst voor het bewaken van gedrag en acties op het eigen bedrijfsnetwerk, beveiligingsproducten voor de gemeentelijke ICT-infrastructuur (zoals firewalls, anti-DDoS, end-point protection) of beveiligingsexpertise-diensten. Ook voor de versterking en uitbreiding van dit bestaande aanbod werken we aan collectieve oplossingen. Zo verhogen we met gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden hun digitale weerbaarheid en maken zij hun ICT-infrastructuur veiliger.

Krapte op de arbeidsmarkt vraagt om het bundelen en slim inzetten van de beschikbare kennis en expertise. Denk aan poolvorming op specialistische kennis, zoals auditors, CISO's, FG's, adviseurs OOV, ENSIA-coördinatoren, pentesters. Dit kan door de verdere verbreding van het inkoop-portfolio GGI-veilig. Hierdoor worden gemeenten tevens ontzorgd op het aantrekken en selecteren van geschikte expertise. Andere vormen zijn: procesondersteuning voor de wettelijke vereisten zoals risicobeoordelingen, voor het borgen van bedrijfscontinuïteit of een gezamenlijk controle van geleverde diensten en versterking van het contract- en leveranciersmanagement.

Kortom: de breedte van de Agenda Digitale Veiligheid 2028 leent zich voor een collectieve aanpak, met oog voor lokale waardenkaders die bepalen wat in de nabijheid en in aansluiting op lokaal bestuur binnen de gemeenten zelf uitgevoerd moet worden.

Doorsnijdende thema's

Digitale autonomie en digitale veiligheid: Onder de huidige geopolitieke spanningen opereren kwaadwillende statelijke actoren niet alleen via hacks en DDOS-aanvallen, maar mogelijk ook via het onder druk zetten van technologieleveranciers die onder hun rechtsgebied vallen. Het is daarmee niet langer ondenkbaar dat Nederlandse gemeenten plotseling toegang verliezen tot gegevens die essentieel zijn voor de continuïteit van hun publieke kerntaken. Dit collectiviseringsvoorstel moet daarom bijdragen aan een *integrale* versterking van de weerbaarheid van (het collectief van) gemeenten. Digitale autonomie is daar een onmisbaar onderdeel van.

Digitaal vakmanschap en digitale veiligheid: Zonder voldoende kennis en vaardigheden bij gemeenten blijft de digitale veiligheid een achterhoedegevecht tegen kwaadwillenden. De nieuwe Cyberbeveiligingswet is de nationale uitwerking van de NIS2 en verplicht bestuurders zich te scholen en risicogebaseerd aan de slag te kunnen met informatieveiligheid. Investeren in kennis - ook bij niet-technische functies - is cruciaal. Dit sluit aan bij de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS), waarin het verhogen van digitale weerbaarheid als prioriteit is benoemd.

ICT-sourcing, Cloud en digitale veiligheid: Gemeenten gebruiken veelal (cloud)diensten van derden, zoals softwareleveranciers. Met deze afhankelijkheid van een beperkt aantal aanbieders is het belangrijk om kritisch te blijven kijken naar onze groeiende afhankelijkheid van technologie. Gemeenten stellen grenzen aan wat ze acceptabel vinden en beperken zo de risico's van technologie vanuit landen met een offensief cyberspionageprogramma. Collectieve ICT-sourcing versterkt de weerbaarheid, verlaagt kosten en maakt gespecialiseerde kennis beter inzetbaar. Door krachtenbundeling kunnen gemeenten beter onderhandelen, risico's beperken en innovatie versnellen - essentieel om nationale en Europese digitaliseringsdoelen zoals de Digital Decade en de NDS te halen.

Richting en fasering

De collectieve inzet op digitale veiligheid wordt in fasen uitgewerkt:

- *Bestuurlijke consensus en kaders.* We leggen per deelvoorstel de normen, rollen en verantwoordelijkheden samen vast, inclusief checks & balances;
- *Juridische, financiële en organisatorische afspraken.* We maken heldere afspraken over governance, aansprakelijkheid, kostenverdeling en collectieve inkoop die zorgt voor één uniforme manier van aanhaken voor leveranciers en gemeenten;
- *Institutionaliseren van het collectief.* We borgen beheer en doorontwikkeling.

Dit groeipad kent mijlpalen op 1, 2, 5 en 10 jaar. Niet alles hoeft overal tegelijk. Gemeenten sluiten stapsgewijs aan, afhankelijk van draagkracht, budget en politiek-bestuurlijk momentum. Dit zorgt voor voorspelbare kosten, duidelijke verantwoordelijkheden en meetbare resultaten.

Voor taken die niet binnen een collectief voorstel vallen, kunnen gemeenten gebruikmaken van bestaande voorzieningen, samenwerken via lokale Shared Service Centers en investeren in digitaal vakmanschap.

De aanpak is integraal en sluit aan op NDS-prioriteiten, bestaande beleidskaders (besparingsmotor, verenigingsstrategie etc.), en lopende programma's en projecten zoals GROEI en arbeidsmarktkrapte. De uitwerking van het bestuurlijk convenant rijk-gemeenten op digitale veiligheid bevat veel punten waarop 'groot helpt klein' en meer samenwerken mogelijk én gewenst zijn door gemeenten. Ook biedt het financieel addendum een handreiking voor kosten-baten analyses. De uitvoeringstoets cyberbeveiligingswet (NIS2) biedt een businesscase op de benodigde inzet, nieuwe taken en de mogelijke besparingen. Hiermee wordt inzichtelijk welke taken zich lenen om samen te organiseren.

Het collectiviseringsvoorstel Digitale Veiligheid is onlosmakelijk verbonden met de collectiviseringsvoorstellen op Cloud en AI, alsmede de doorsnijdende thema's: digitale autonomie, digitaal vakmanschap en sourcing.

Wat vragen we de ALV in deze opdracht tot uitwerking?

- Steun voor de visie en ambitie: collectieve uitvoering van taken in collectieve diensten, waar het kan, inkoopondersteuning voor maatwerk, waar het moet;
- Bekrachtiging van de reikwijdte en scope: De Agenda Digitale Veiligheid, uitgewerkt in meerjarenplanning, aansluitend bij de NDS, het bestuurlijk convenant DV, nationale en Europese initiatieven;
- Mandaat om het complete collectiviseringsvoorstel uit te werken: inclusief financierings- en governance opties, collectieve ICT-sourcingstrategie en afspraken over cloud en digitale veiligheid;

- Bevestiging van de fasering en uitvoeringsprincipes: stapsgewijs met gedegen onderzoek wat wel/niet collectief kan. Met de focus op standaardisering en zoveel mogelijk werken via bestaande structuren.

Met dit besluit zet de ALV de gemeenten als één sterke bestuurslaag in positie om regie te nemen op digitale veiligheid.

Collectiveringsvoorstel Cloud

Opdracht tot uitwerking

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
070 373 83 93

info@vng.nl

Auteurs: Jacco Brouwer, Dennis Kerssens, Theo Peters
Datum: 31 oktober 2025

Opdracht tot Uitwerking (OtU) Cloud

Oproep: vandaag collectiviseren op cloud-technologie voor de gemeente van morgen

De digitalisering van de samenleving en van de overheid, de afhankelijkheid van grote marktpartijen, arbeidsmarktkrapte, een (verschoven) ravijnjaar; voor gemeenten is er geen gebrek aan crisissen en uitdagingen. Tegelijkertijd willen gemeenten (vanzelfsprekend) werken aan de grote maatschappelijke opgaven. Maar bovenal willen we er *zijn* voor onze inwoners en ondernemers. Door betere, snellere dienstverlening aan te kunnen bieden; door op een goede en betrouwbare manier om te gaan met gegevens; door veilige en betrouwbare technologie in te kunnen zetten die de inwoner en ondernemer dient, en de organisatie ontzorgt. Cloud vormt het technologisch fundament voor de informatievoorziening die gemeenten nodig hebben. De manier waarop gemeenten de laatste jaren de beweging naar de Cloud hebben gemaakt heeft grote afhankelijkheden en risico's met zich meegebracht. De manier waarop we onze data en processen in de Cloud hebben ondergebracht moet daarom anders. De regie moet terug. Autonomie, soevereiniteit en informatieveiligheid moeten gegarandeerd zijn in de manier waarop gemeenten (en de gehele overheid) digitalisering toepassen.

Doel van de opdracht tot uitwerking (OtU)

Met deze opdracht vragen we de ALV om steun en mandaat om het gebruik van cloud-technologie bij gemeenten collectief uit te werken en te organiseren. Concreet vragen we om instemming met de voorgestelde 'Gemeentelijke Realisatie Strategie Cloud' en de vorming van het Digitaal Regie Centrum Gemeenten (DRCG) dat regie voert op de ontwikkeling en levering van de gemeentelijke Informatievoorziening aan alle gemeenten van Nederland, beginnend met een duidelijke focus op cloud-diensten.

Visie

Gemeenten zijn gebaat bij een effectieve informatievoorziening, waarin geen onnodige landelijke dubbelingen zitten, waarbij - namens de gemeenten - centrale regie wordt gevoerd op de ontwikkeling en beschikbaarstelling van deze gestandaardiseerde gemeentelijke informatievoorziening én waarbij de gemeenten worden ondersteund in de transitie naar deze informatievoorziening. Basiswaarden als ruimte voor lokale autonomie, soevereiniteit, digitale weerbaarheid en betrouwbaarheid moeten in die voorzieningen als vanzelfsprekend zijn geregeld.

De missie is om deze gestandaardiseerde gemeentelijke informatievoorziening op cloud-technologie te baseren. Het is dan tevens een belangrijk bestandsdeel van de overheid brede, soevereine clouddienst, zoals die wordt beoogd vanuit de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS).

De strategie is om een DRCG op te zetten, die gemeenten van Nederland ontzorgt bij de ontwikkeling van en het toegang krijgen tot de gestandaardiseerde gemeentelijke informatievoorziening. Het DRCG bundelt de ontwikkelkracht van gemeenten en marktpartijen en zorgt voor een samenhangend dienstenpakket naar gemeenten.

Scope

De voorliggende opdracht betreft de regievoering op de realisatie en ingebruikname van de op cloud-technologie gebaseerde, gestandaardiseerde gemeentelijke informatievoorziening voor alle Nederlandse gemeenten. Dit omvat het nemen van eigen initiatief als ook het verbinden initiatieven van publieke en private partners.

Doelen en (tussen)resultaten

In de eerste fase worden de volgende resultaten opgeleverd:

1. **Tijdelijke digitaal gemeentelijke regieorganisatie**, vooruitlopend op een toekomstige definitieve inrichtingsvorm;
2. **IT-infrastructuur** waar de informatiesysteem componenten op kunnen worden geplaatst, zoals die vanuit de CommonGroud-gemeenten worden ontwikkeld. Deze IT-infrastructuur is tevens geschikt te maken voor andere informatiesysteemcomponenten (zoals Kantoor-automatisering, bedrijfsvoerings-systemen, gegevensbronnen of AI-functies);
3. **GIBIT handreiking met soevereiniteitseisen**, ten behoeve van gemeenten zolang ze hun IT nog zelf bestellen en inkopen. Onderdeel van deze handreiking is ook een (verplichte) **systeem- en data classificatie bij de inkoop- en aanbesteding van SaaS-voorzieningen**, die voorschrijft welke data waar mag ressorteren;
4. Inzicht in de lopende **initiatieven rond samenwerkingsomgevingen** en coördinatie van de samenwerking tussen deze initiatieven;
5. **Handreiking voor de transitie van oude systemen naar Cloud native** systemen en een ingeregelde regievoering om gemeenten hierin te stimuleren en te faciliteren.

Doorsnijdende thema's

Digitale autonomie: Elke gemeente heeft lokale ruimte en autonomie als het gaat om hun beleidsmatige en politieke keuzes op onderwerpen. Dit landelijk gestandaardiseerde informatievoorziening moet daarom de variëteit in type gemeenten kunnen faciliteren. Digitale autonomie betekent ook dat gemeenten zelf eigenaar zijn van en de beschikking houden over de gemeentelijke data. Zij gaan ook over de wijze waarop deze data digitaal wordt verwerkt en beschikbaar gesteld aan andere partijen. Dit stelt ook eisen aan de clouddiensten.

Collectieve ICT-sourcing: Uitgangspunt is dat er publieke en private organisaties zijn die gespecialiseerd zijn in het ontwikkelen en leveren van informatiesystemen en IT-oplossingen. Om de ontwikkelkracht te bundelen en te voorkomen dat er wordt gewerkt aan een onnodige hoeveelheid oplossingsvarianten, voert de DRCG regie op de sourcing-partijen en samenwerkingsverbanden. Om grip te houden op de gemeentelijke data en te kunnen toezien op de veiligheid, soevereiniteit en beschikbaarheid van de oplossingen, is het zaak om heldere eisen te stellen aan de publieke of private leveranciers van cloudoplossingen. Door de DRCG namens de gemeente regie te laten voeren op alle aanbieders, worden gemeenten ontzorgd in het toezicht op de kwaliteit van de aanbieders en hun oplossingen.

Digitaal vakmanschap op cloud-technologie: Het DRCG moet een betrouwbare regisseur zijn voor gemeenten en een kundige opdrachtgever naar de markt. We moeten daarom investeren in digitaal vakmanschap op cloud-technologie. Daarnaast moeten we investeren in het vermogen om Cloud en digitalisering in de breedte te begrijpen, te beoordelen en verantwoord toe te passen, ook op bestuurlijk niveau. Dit sluit aan bij de NDS-prioriteit Digitaal Vakmanschap.

Richting

We bouwen als collectief stapsgewijs aan de collectivisering van de gemeentelijke Cloud. We sluiten daarbij aan bij draagkracht, begrotingscycli en politiek-bestuurlijk momentum. Samen met de gemeenten brengen we de behoeften en eisen in beeld en toetsen we die samen met experts en de markt op uitvoerbaarheid.

Vanuit het DRCG brengen we alle benodigde expertise samen waarmee we de doelen uit de gemeentelijke realisatiestrategie Cloud realiseren. Ook werken we vanuit de DRCG concrete voorstellen uit voor collectief te realiseren bouwstenen. Deze voorstellen leggen we voor aan de VNG-governance alvorens te gaan uitvoeren. Waar mogelijk kiezen we bij die realisatie voor interbestuurlijke samenwerking passend in de NDS-structuur.

Zo bouwen we in stappen de collectieve gemeentelijke cloud-infrastructuur op, waarbij gemeenten besluitvormend aan het stuur staan. We bieden de individuele gemeenten op deze manier ook een roadmap en een transitiepad om hun eigen informatievoorziening voor te bereiden op de beweging naar die collectieve cloud-bouwstenen.

Wat vragen we de ALV?

- Steun voor de visie, missie, en strategie: een Digitaal Regie Centrum Gemeenten, die de gemeenten ontzorgd in de ontwikkeling en het beschikbaar krijgen van geüniformeerde gemeentelijke informatievoorziening infrastructuur;
- Bekrachtiging van de scope: focus op toekomstbestendige inzet van cloud-technologie en het realiseren van cloud-diensten voor gemeenten in lijn met NDS en Europese kaders. Mandaat voor de uitwerking langs de aangegeven richting en aanpak: uitwerking in collectiviseringsvoorstellen, inclusief financierings- en governance-opties die we ter besluitvorming voorleggen.

De ALV zet met dit besluit de gemeenten als één sterke bestuurslaag in positie om regie te nemen op Cloud — verantwoord, schaalbaar, met publieke waarden en het werk aan maatschappelijke opgaven voorop.

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : 28 november 2025

Agendapunt : 8. Doorontwikkeling VNG governance en voorbereiding grote vacatureronde na Raadsverkiezingen

Onderwerp

Doorontwikkeling VNG governance en voorbereiding grote vacatureronde na Raadsverkiezingen

Gevraagd besluit

De ALV gaat akkoord met:

1. *Statutenwijziging*: Toekenning van de bevoegdheid aan het bestuur om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden
2. *Besluit*: Omvorming van de vaste adviescommissie Raadsleden & Griffiers tot de bredere commissie "Lokaal bestuur & democratie"
3. *Besluit*: Instelling van een vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie
4. *Besluit*: Omvorming van de vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie tot de vaste adviescommissie "Participatie, Werk & Inkomen"
5. *Statutenwijziging*: Schrappen van de huidige uitzonderingsbepaling dat de voorzitter van de vereniging qualitate qua voorzitter is van de commissie Europa & Internationaal
6. *Statutenwijziging*: Toevoegen van de bepaling dat de functies van voorzitter van College voor Dienstverleningszaken en penningmeester van de vereniging worden gecombineerd

De ALV neemt kennis van:

7. Advies commissie R&G aan bestuur: "Doorontwikkeling commissie Raadsleden & Griffiers en versterking raadsperspectief in bestuur, commissies en colleges in periode 2026-2030
8. Doorlopende tekst VNG Statuten op basis van de voorstellen tot statutenwijziging
9. Terugblik op vorige vacatureronden en recente wijzigingen VNG-governance
10. Uitgewerkt tijdpad kandidaatstellingsprocedure en introductie.

Toelichting op hoofdlijnen

Aanleiding

In de aanloop naar de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen van maart 2026 is, mede op basis van de ambities in de "Verenigingsstrategie 2030", een aantal trajecten gestart voor doorontwikkeling van de VNG governance. Het bestuur heeft in afstemming met commissies, colleges, VNG-bureau en netwerken in de achterban en op basis van ervaringen in de afgelopen

periode een aantal concrete ideeën uitgewerkt. Het bestuur informeert de ALV hierover en legt, waar de ALV het bevoegde orgaan is, voorstellen ter besluitvorming in de ALV voor.

Toelichting

Bijgaand ontvangt u een notitie met inhoudelijke toelichting op de verschillende trajecten en een document met bijlagen dat de concrete voorstellen aan de ALV en enkele stukken ter informatie bevat.

De besluitvormende voorstellen worden amendabel aan de leden voorgelegd. Tot maandag 17 november, 12.00 uur, kunnen de leden amendementen indienen op deze voorstellen. Voorstellen voor statutenwijziging vergen in de ALV een tweederde meerderheid in een gewogen stemming. Voor de andere voorstellen volstaat een enkelvoudige meerderheid.

Proces

Belangrijkste stappen in het proces:

- 31 oktober: toezending ALV-stukken aan de leden
- 17 november: statutaire deadline voor amendementen en informele deadline voor moties (dringend verzoek bestuur aan leden ook moties binnen deze termijn in te dienen)
- 28 november: besluitvorming in Najaars ALV
- Maart/april 2026: vaststelling profielschetsen bestuur, commissies en colleges door bestuur
- April: Openstelling vacatures bestuur, commissies en colleges
- Medio september: benoeming nieuwe leden bestuur, commissies en colleges
- 29-30 september: uitgesteld VNG Congres met op 30 september de ALV.

Bijlage(n)

1. Notitie "Doorontwikkeling VNG-governance en voorbereiding grote vacatureronde na raadsverkiezingen 2026"
2. Bijlagen bij notitie "Doorontwikkeling VNG-governance en voorbereiding grote vacatureronde na raadsverkiezingen 2026" (voorstellen aan de ALV + stukken ter informatie)

Doorontwikkeling VNG governance

Wij stellen u voor in te stemmen met de voorstellen in het kader van de doorontwikkeling van de VNG governance.

Stemt u in met het voorstel:

1 = ja

2 = nee

Doorontwikkeling VNG-governance en voorbereiding grote vacatureronde na raadsverkiezingen 2026

Bijlage bij ledenbrief “Uitnodiging Najaars ALV 28 november 2025” van 31 oktober 2025

Vooraf

In de aanloop naar de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen van maart 2026 is, mede op basis van de ambities in de “Verenigingsstrategie 2030”, een aantal trajecten gestart voor doorontwikkeling van de VNG governance. Het bestuur heeft in afstemming met commissies, colleges, VNG-bureau en netwerken in de achterban en op basis van ervaringen in de afgelopen periode een aantal concrete ideeën uitgewerkt. Het bestuur informeert de ALV hierover en legt, waar de ALV het bevoegde orgaan is, voorstellen ter besluitvorming in de ALV voor.

Inhoudsopgave:

1. Samenvatting voorstellen en voortgangsberichten aan ALV voor trajecten in doorontwikkeling VNG governance:
 - a. Doorontwikkeling bestuurlijke Klankbordgroep (*voortgangsbericht*)
 - b. Omvorming vaste adviescommissie Raadsleden & Griffiers tot vaste adviescommissie “Lokaal bestuur & democratie” (*besluitvorming*)
 - c. Instelling vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie (*besluitvorming*)
 - d. Omvorming vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie” tot vaste adviescommissie “Participatie, Werk & Inkomen” (*besluitvorming*)
 - e. Andere invulling en positionering voorzitterschap commissie Europa en Internationaal (*besluitvorming*)
 - f. Organisatie en werkwijze College voor Dienstverleningszaken en Taskforce Samen organiseren (*besluitvorming*)
2. Toelichting op voorstellen aan ALV voor doorontwikkeling VNG governance
3. Continuïteit bezetting VNG-bestuur en commissies augustus 2025-september 2026
4. Kandidaatstellingsprocedure en samenstelling Voordrachtscommissie, inclusief tijdpad
5. Voorbereiding en introductie bestuur en commissies.

Bijlagen:

Voorstellen ter besluitvorming aan Najaars ALV:

1. *Statutenwijziging*: toekenning van de bevoegdheid aan de ALV om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden
2. *Besluit*: Omvorming van de vaste adviescommissie Raadsleden & Griffiers tot een bredere commissie “Lokaal bestuur & democratie”
3. *Besluit*: Instelling van een vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie
4. *Besluit*: Omvorming vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie” tot vaste adviescommissie “Participatie, Werk & Inkomen”
5. *Statutenwijziging*: schrappen van de huidige uitzonderingsbepaling dat de voorzitter van de vereniging qualitate qua voorzitter is van de commissie Europa & Internationaal
6. *Statutenwijziging*: toevoegen van de bepaling dat de functies van voorzitter van College voor Dienstverleningszaken en penningmeester van de vereniging worden gecombineerd.

NB:

- De besluitvormende voorstellen worden amendabel aan de leden voorgelegd
- Tot maandag 17 november, 12.00 uur, kunnen amendementen worden ingediend

- *Voorstellen voor statutenwijziging vergen een tweederde meerderheid in een gewogen stemming. Andere voorstellen vergen een enkelvoudige meerderheid.*

Ter informatie:

7. Advies commissie R&G aan bestuur: "Doorontwikkeling commissie Raadsleden & Griffiers en versterking raadsperspectief in bestuur, commissies en colleges in periode 2026-2030"
8. Terugblik op vorige vacatureronden en recente wijzigingen VNG-governance
9. Uitgewerkt tijdpad kandidaatstellingsprocedure en introductie.

1. Samenvatting

Voorstellen voor doorontwikkeling VNG-governance aan de ALV

In de aanloop naar de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen van maart 2026 is, mede op basis van de ambities in de “Verenigingsstrategie 2030”, een aantal trajecten gestart voor doorontwikkeling van de VNG governance. Het bestuur heeft in afstemming met commissies, colleges, VNG-bureau en netwerken in de achterban en op basis van ervaringen in de afgelopen periode een aantal concrete ideeën uitgewerkt. Het bestuur informeert de ALV hierover en legt, waar de ALV het bevoegde orgaan is, voorstellen ter besluitvorming in de ALV voor.

Hierna volgt een overzicht van de trajecten, waarbij steeds is aangegeven welke voorstellen het bestuur ter goedkeuring aan de Najaars ALV voorlegt. In hoofdstuk 3 volgt op deze trajecten een nadere toelichting.

- a. *Doorontwikkeling Klankbordgroep (inzet richting kabinet)*: in de komende periode willen we de in december 2023 gestarte bestuurlijke klankbordgroep verankeren in de VNG governance en ondersteunend laten zijn aan het werk van bestuur en commissies in de belangenbehartiging op inhoudelijke dossiers.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

- Op dit moment niet nodig (kan op termijn worden overwogen)
- Afhankelijk van ervaringen met klankbordgroep in komende periode kan in de toekomst worden overwogen om klankbordgroep formeel door de ALV in te laten stellen en als gremium in VNG-statuten op te nemen.

Ter informatie ALV:

Voornemens bestuur voor doorontwikkeling klankbordgroep, zoals die zijn afgestemd met VNG-commissies, provinciale afdelingen en netwerken, waaronder:

- Versterken van de verbinding van de klankbordgroep met de formele VNG-governance van bestuur en vaste adviescommissies, waarbij bestuur en commissies verantwoordelijk blijven voor de besluitvorming
- Continuering van de agendering van belangrijke landelijke vraagstukken en intensivering van het ophalen van ervaringen en aandachtspunten uit de verschillende regio's
- Behoud van een vaste kern van vertegenwoordigers vanuit de regio's (voorgedragen door provinciale afdelingen), de netwerken en het VNG-bestuur
- Aanvullend en op basis van de agenda bredere uitnodiging van lokale bestuurders en leden van vaste adviescommissies.

- b. *Omvorming commissie Raadsleden & Griffiers (R&G) tot een bredere commissie “Lokaal bestuur & democratie”*: op advies van de huidige commissie R&G stelt het bestuur voor om het beleidsterrein van de commissie te verbreden en de samenstelling van de commissie aan te passen.

NB) Gelet op de bredere opdracht en de wens alle doelgroepen in de commissie op te nemen is het denkbaar dat de commissie uit meer dan 20 leden bestaat. Om dit mogelijk te maken in dit specifieke geval én in andere toekomstige gevallen stelt het bestuur voor om in de Statuten te bepalen dat het bestuur tijdelijk een uitzondering kan maken op de regel dat commissies bestaan uit een voorzitter en 15-19 leden.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie voor Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV

Wijziging VNG-statuten:

- toekennen van de bevoegdheid aan het bestuur om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden.

Wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling commissie Raadsleden & Griffiers:

- wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling commissie
- gelet hierop wijziging van de naam in commissie “Lokaal bestuur en democratie”
- ook burgemeesters, wethouders en secretarissen maken deel uit van de nieuwe commissie
- het exacte aantal leden wordt door het bestuur in februari/maart bepaald bij de vaststelling van de profielschets voor de bredere commissie en is afhankelijk van de inzet die nodig is op de dossiers waarvoor deze commissie verantwoordelijk wordt.

Zie bijlagen:

1. *Statutenwijziging: toekenning van de bevoegdheid aan de ALV om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden*
2. *Besluit: voorstel tot wijziging van de opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie Raadsleden & Griffiers*
8. *Advies commissie R&G aan bestuur: “Doorontwikkeling commissie Raadsleden & Griffiers en versterking raadsperspectief in bestuur, commissies en colleges in periode 2026-2030”*

- c. *Instelling vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie*: de huidige Tijdelijke commissie Asiel & Migratie (TCAM) is gestart in januari 2023. Het bestuur verwacht dat de vraagstukken rond asiel en migratie voorlopig actueel zullen blijven en constateert dat het thema integratie nauw samenhangt hiermee. Gelet hierop stelt het bestuur voor een vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie in te stellen.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

- Instelling vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie
- Instellingsbesluit bevat opdracht, werkwijze en samenstelling (het gaat om een instelling van een “gewone” vaste adviescommissie met 20 leden, inclusief de voorzitter, en een werkwijze die gelijk is aan andere “vakcommissies”).

Zie bijlage 3: Instellingsbesluit vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie.

- d. *Omvorming vaste adviescommissie Participatie, Schuldhelpverlening & Integratie” tot vaste adviescommissie “Participatie, Werk & Inkomen” (besluitvorming)*: in samenhang met het voorgaande voorstel tot instelling van een vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie (AMI) stelt het bestuur voor om de huidige commissie PSI om te vormen tot een commissie Participatie, Werk & Inkomen (PWI). Dat betekent dat het thema integratie voortaan valt onder de commissie AMI. De aangepaste naamgeving van de commissie PWI geeft een goed beeld van de thema’s van de commissie.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

Wijziging opdracht en naamgeving vaste adviescommissie Participatie, Schuldhelpverlening & Integratie”:

- wijziging opdracht commissie
- gelet hierop wijziging van de naam in commissie “Participatie, Werk & Inkomen”.

Zie bijlage 3: Instellingsbesluit vaste adviescommissie Asiel & Migratie.

- e. *Andere invulling en positionering voorzitterschap commissie Europa en Internationaal (E&I):* op dit moment is de voorzitter van het bestuur ook formeel commissievoorzitter E&I. Door het commissievoorzitterschap, tevens bestuurslidmaatschap, te beleggen bij een van de Europese of internationale delegatieleiders in de commissie kan een directere verbinding worden gelegd tussen het werk van delegaties, commissie en bestuur.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

Wijziging VNG-statuten: schrappen van de huidige uitzonderingsbepaling dat de VNG-voorzitter qualitate qua tevens voorzitter commissie E&I is.

Zie bijlage 4: Wijziging VNG-statuten: schrappen van de huidige uitzonderingsbepaling dat de VNG-voorzitter qualitate qua tevens voorzitter commissie E&I is.

- f. *Organisatie en werkwijze College voor Dienstverleningszaken en Taskforce Samen organiseren:* de intensieve samenwerking in deze commissie tussen bestuurders en ambtenaren willen we beter structureren en verankeren, waarbij het onderscheid dat we binnen de vereniging hanteren tussen de verantwoordelijkheden van bestuurders en ambtenaren leidend is.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

- Wijziging VNG-statuten: opnemen dat de functies van voorzitter van het CvD en penningmeester van het bestuur worden gecombineerd.

Ter informatie:

Het bestuur is voornemens om met het oog op de vacatureronde na de raadsverkiezingen het Reglement van het CvD als volgt aan te passen:

- Verhoging van het aantal leden van het CvD naar 16-20 leden (inclusief voorzitter), conform de standaard voor andere commissies
- Bij de samenstelling van het CvD wordt gemeentegrootte een centraal uitgangspunt, vergelijkbaar met de opbouw van het CvA in cohorten van gemeentegrootte (*vergt besluit bestuur tot aanpassing Reglement CvD*)

Daarnaast vindt er een heroriëntatie plaats op de rol van de Taskforce Samen Organiseren met het oog op de goede verbinding met de andere VNG-commissies.

Zie bijlage 5: Wijziging VNG-statuten: schrappen opnemen dat de functies van voorzitter van het CvD en penningmeester van het bestuur worden gecombineerd.

2. Toelichting op voorstellen voor doorontwikkeling in organisatie en werkwijze VNG governance

Hierna staan wij uitvoeriger stil bij de verschillende voorstellen aan de ALV.

a. Doorontwikkeling Klankbordgroep

Vooraf

De raadsverkiezingen in maart 2026 en de start van een nieuwe bestuursperiode vormen ook voor de klankbordgroep het natuurlijke moment om op basis van opgedane ervaringen en ambities voor de toekomst de werkwijze, organisatie en aansluiting op de VNG governance verder te ontwikkelen. De ervaring met de klankbordgroep en de diverse oplooppjes rond actuele thema's laat zien dat het kort digitaal bij elkaar komen een grote meerwaarde is om de achterban te betrekken bij het werk op landelijke thema's. Hierna staan wij stil bij de inhoudelijke afwegingen hierbij en het te volgen proces.

Aanleiding: het belang van het regioperspectief en ophalen van geluiden uit het hele land

In toenemende mate werken gemeenten regionaal samen. Mede in het licht van o.a. Elke Regio Telt en initiatieven van het kabinet om (meer) taken bij regio's te beleggen en beleid te formuleren op een regionale schaal, neemt het belang van de regio's en het vraagstuk van regionalisering verder toe. De regio's hebben op dit moment geen positie in de formele governance van de VNG. In de "Verenigingsstrategie 2030" hebben de leden zich uitgesproken voor een ontwikkeling in de richting van een vereniging van gemeenten die samenwerken in regio's. Deze betere betrokkenheid van de regio's moet onderwerpgewijs (als onderligger bij de commissies), maar dient ook op de grote thema's een rol te krijgen. Hiervoor is de klankbordgroep een uitgelezen instrument. In een tussentijdse evaluatie van het functioneren van de huidige informele klankbordgroep bleken de voorzitters van de provinciale afdelingen positief.

Uitgangspunten: streven naar consensus en handhaving taken VNG bestuur en commissies

Allereerst moeten wij rekening houden met dat een landelijk dekkende klankbordgroep met vertegenwoordigers uit alle regio's alleen goed kan functioneren bij een brede steun en consensus in de achterban. Belangrijke spelers daarbij zijn de provinciale afdelingen en de gemeentelijke netwerken (G4, G40, M50, P10, K80, R8).

Een tweede centraal uitgangspunt is de handhaving van de huidige verantwoordelijkheden en taken van VNG bestuur en commissies. Dat betekent handhaving van de formele besluitvorming binnen de VNG met de ALV als hoogste orgaan en de dagelijkse leiding door het bestuur, dat wordt geadviseerd door de negen commissies en twee colleges. De klankbordgroep neemt deze formele rol niet over, maar biedt bestuur en commissies de mogelijkheid om draagvlak voor belangrijke bestuursvoorstellen te toetsen. Daarnaast kunnen leden van de klankbordgroep natuurlijk ook specifieke (deel)onderwerpen agenderen die hen bezig houden. Het zwaartepunt bij de bespreking van deze specifiekere vakinhoudelijke vraagstukken ligt bij de verantwoordelijke commissies of colleges.

Verankering klankbordgroep en regio's in VNG governance

Het is goed om de klankbordgroep en daarmee de regio's binnen de VNG governance te verankeren. Daarbij willen wij ook gebruik maken van de positieve ervaringen met de oplooppjes waarin we burgemeesters en wethouders op belangrijke bijpraten op belangrijke momenten, zoals onlangs over

de gevolgen van de Voorjaarsnota. Bij de doorontwikkeling van de klankbordgroep zoeken wij daarom naar een goede balans tussen vertegenwoordiging van alle regio's en de mogelijkheid voor andere belangstellende bestuurders om deel te nemen aan vergaderingen van de klankbordgroep.

Wij stellen voor om de positionering, organisatie en werkwijze van de klankbordgroep in de toekomst als volgt in te vullen:

- Verbreiding van de opdracht van de klankbordgroep met de volgende rollen:
 - a. Verdere versterking van het fungeren als klankbord voor de VNG voor de inzet op belangrijke dossiers in de richting van het kabinet. Met name bij de standpuntbepaling op gevoelige vraagstukken moet standaard de klankbordgroep worden benut om tot een breed draagvlak bij de leden te komen
 - b. Versterken van de verbinding tussen de VNG en de regio's en andere stakeholders (een doel van de klankbordgroep dat in zijn huidige fungeren optimalisatie vraagt)
 - c. Agenderen van vraagstukken en inzichten vanuit het perspectief van de regio's, als input voor het werk van commissies en bestuur (een nieuwe rol ten opzichte van de huidige klankbordgroep)
 - d. Uitwisselen van inzichten en ervaringen uit en tussen de regio('s) die bijdragen aan het verbeterd fungeren van regio's en de VNG als zodanig (idem)
- Samenstelling van de klankbordgroep:
 - a. Een vast deel bestaande uit vertegenwoordigers van de regio's (te werven via de provinciale afdelingen) en van de netwerken (G4, G40, M50, P10, K80, R8)
 - b. Een flexibel deel bestaande uit bestuurders die zich spontaan aanmelden voor vergaderingen van de klankbordgroep
- Regionale indeling op basis van Veiligheidsregio's:
 - o als uitgangspunt voor het vaste deel van de klankbordgroep de indeling van de Veiligheidsregio's te hanteren
 - o daarna (opnieuw) aan de provinciale afdelingen vragen of zij concrete afwijkingsvoorstellen hebben
 - o het VNG-bestuur een besluit te laten nemen over de definitieve regionale indeling die recht doet aan de spreiding over het land en de verhouding tussen aantallen vertegenwoordigers per regio
- Werving en selectie regionale vertegenwoordigers via provinciale afdelingen:
 - o via de provinciale afdelingen en netwerken met een beperkte toetsende rol van de Voordrachtscommissie, die borgt dat de samenstelling van de klankbordgroep voor de achterban nog wel herkenbaar (maar niet per se exact evenredig) is op de criteria politieke partij, gemeentegrootte, doelgroep, M/V-verhouding en provincie
- Aantal deelnemers klankbordgroep:
 - o Uitgaande van circa 25 regio's met ieder twee of drie vertegenwoordigers plus vertegenwoordigers van de netwerken komen we afhankelijk van de gemaakte keuzes naar verwachting uit op een vast deel van de klankbordgroep van minimaal 50 en maximaal 90 vertegenwoordigers
 - o Op basis van ervaringen met de eerdere vergaderingen klankbordgroep en oplooppjes voor bestuurders (zoals rond de Voorjaarsnota) kan het aantal deelnemers flink oplopen op momenten dat belangrijke thema's rond inzet richting kabinet worden besproken. Ter illustratie: aan de vier oplooppjes rond de Voorjaarsnota namen in totaal circa 300 bestuurders deel.

Proces en tijdpad

Het proces voor de doorontwikkeling van de klankbordgroep zou er als volgt uit kunnen zien:

- Optioneel: werken met een begeleidingsgroep bestaande uit huidige leden van de klankbordgroep, bestuursleden, vertegenwoordigers netwerken en betrokkenen bij Elke regio telt! (september-december)
- Gesprekken met provinciale afdelingen, netwerken, bestuur, commissies en andere betrokken partijen (september-december)
- Bestuur 10 oktober: vaststelling van een informerende notitie voor de Najaars ALV van 28 november a.s.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

- Op dit moment niet nodig (kan op termijn worden overwogen)
- Afhankelijk van ervaringen met klankbordgroep in komende periode kan in de toekomst worden overwogen om klankbordgroep formeel door de ALV in te laten stellen en als gremium in VNG-statuten op te nemen
(red. de brede steun voor behoud "informele karakter" klankbordgroep pleit op voorhand niet voor vastlegging van opdracht, samenstelling en positionering in Statuten).

Ter informatie ALV:

Voornemens bestuur voor doorontwikkeling klankbordgroep, zoals die zijn afgestemd met VNG-commissies, provinciale afdelingen en netwerken, waaronder:

- Versterken van de verbinding van de klankbordgroep met de formele VNG-governance van bestuur en vaste adviescommissies, waarbij bestuur en commissies verantwoordelijk blijven voor de besluitvorming
- Continuering van de agendering van belangrijke landelijke vraagstukken en intensivering van het ophalen van ervaringen en aandachtspunten uit de verschillende regio's
- Behoud van een vaste kern van vertegenwoordigers vanuit de regio's (voorgedragen door provinciale afdelingen), de netwerken en het VNG-bestuur
- Aanvullend en op basis van de agenda bredere uitnodiging van lokale bestuurders en leden van vaste adviescommissies.

b. Andere samenstelling en opdracht commissie Raadsleden & Griffiers (R&G)

Mede op basis van de eigen ervaringen van de huidige commissie zijn in afstemming met het VNG-bureau alternatieve scenario's ontwikkeld voor de opdracht en werkwijze van de commissie (inclusief de verhouding tot bestuur en met name de commissie Bestuur & Veiligheid). Het volledige advies van de commissie R&G aan het bestuur vindt u in bijlage 6 "Doorontwikkeling commissie Raadsleden & Griffiers en versterking raadspectief in bestuur, commissies en colleges in periode 2026-2030".

Gesignaleerde knelpunten

Commissie en VNG-bureau zien de volgende knelpunten, waarvoor een oplossing moet worden gezocht:

- De vertegenwoordiging raadsleden en griffiers in de totale VNG governance is onvoldoende effectief. Dit komt tot uiting in gebrek aan inhoudelijke slagkracht. Enerzijds wordt bij inhoudelijke voorstellen vanuit de VNG niet altijd de rol en positie van de raad goed meegenomen. Anderzijds ontbreekt het in de VNG-organisatie aan raadsgerichte ondersteuning en kennis
- De verbinding tussen raadsleden en de VNG is nog te zwak. Dit is zichtbaar in de onbalans tussen het raadspectief en het bestuurlijke perspectief in bestuur en commissies
- Kaders voor positionering van de commissie R&G in de VNG governance ontbreken. Dit komt tot uiting in onduidelijkheid over de onderwerpen waarop deze commissie raakvlakken heeft met andere commissies/colleges, zoals de rechtspositie van raadsleden/griffiers en bijvoorbeeld de gevolgen van technologie op het functioneren op de verschillende onderdelen van de lokale democratie
- Facilitering van raadsleden/griffiers loopt achter bij de ondersteuning en facilitering van burgemeesters, wethouders en gemeentesecretarissen.

Advies van de commissie R&G aan het VNG-bestuur

De commissie R&G adviseert het bestuur:

1. De huidige commissie om te vormen tot een commissie "Lokaal bestuur & democratie" (commissie LBD) om daar het gesprek gelijktijdig met alle partijen te voeren.
2. Het raadspectief bij andere commissies versterken en de verbindingen onderling vergroten
3. De ondersteuning van raadsleden en griffiers binnen de VNG én binnen hun eigen gemeente te versterken.

Ad 1. Omvorming huidige commissie tot commissie "Lokaal bestuur & democratie"

De omvorming van de huidige commissie R&G naar een commissie LBD vergt verbreding van de opdracht van de commissie en op basis daarvan aanpassing van de samenstelling en de werkwijze van de commissie.

Verbreding van de opdracht van de commissie met de volgende thema's:

- Lokaal bestuur/democratie in brede zin, door overheveling van een aantal thema's die nu eveneens bij de commissie Bestuur & Veiligheid (B&V) zijn belegd
Red. Na het vaststellen van het advies van de commissie R&G op 4 september jl. heeft nader overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de beide commissies. Op basis daarvan heeft het bestuur besloten om de opdracht van de commissie B&V niet te wijzigen. In de voorbereiding van de profielschetsen voor beide commissies zal door de commissies worden doorgesproken over de mogelijkheden om (de rollen op) specifieke dossiers tussen

de commissies te verdelen, respectievelijk de samenwerking tussen beide commissies in te vullen.

- Positie raadsleden en griffiers, o.a. door tot een nader uit te werken koppeling te komen met de Adviescommissie Rechtspositie Politieke Ambtsdragers, die valt onder het CvA
- Rechtsstaat en gemeenterecht, die nu niet in de formele governance zijn belegd maar bij de adviescommissie Recht zijn ondergebracht. Over de rol van de commissie LBD vindt nadere afstemming plaats met de commissie B&V en de adviescommissie Recht.

Aanpassing van de samenstelling:

- Verhoging van het aantal commissieleden van 20 naar maximaal 28 leden afhankelijk van de gevraagde inzet op de dossiers die door de bredere commissie worden behartigd
- Opnemen van burgemeesters, wethouders en secretarissen in de commissie
- Vaststelling van de verhoudingen tussen de doelgroepen op basis van voorstel van de commissie en inhoudelijke onderwerpen.

Aanpassing van de werkwijze:

- In overleg met nieuwe commissieleden komen tot een vergaderschema met een passende frequentie en een optimale afwisseling tussen fysieke en digitale overleggen
- Verdeling van thema's over de commissieleden met aandacht voor het benodigde aantal commissieleden per thema en voor de betrokkenheid van de verschillende doelgroepen
- In overleg met andere commissies komen tot een optimale verbinding en samenwerking op thema's waarvoor andere commissies eerstverantwoordelijke zijn.

Ad 2. Versterking inbreng raadsperspectief in andere commissies

- Verhoging van het aantal raadsleden en griffiers in andere commissies (inclusief colleges) via maatwerk per commissie en in overleg met de betrokken commissies, met als uitgangspunt drie raadsleden en twee griffiers per commissie
- Versterking van de verbinding tussen portefeuillehouders in de commissie LBD en de portefeuillehouders in andere commissies;
- Versterking van de bewustwording in andere commissie van het betrekken van het belang van het raadsperspectief bij vakinhoudelijke vraagstukken. Door actief het netwerk tussen deze commissieleden te bevorderen en faciliteren.

Ad 3. Versterking ondersteuning raadsleden en griffiers

- Versterking van de ondersteuning van raadsleden en griffiers in bestuur, commissies en colleges door het VNG-bureau door hiervoor een concreet actieplan op te zetten met de volgende lijnen:
 - Beleidsadviseurs houden al bij het ontwerpen van beleid rekening met het democratische proces. (wie is wanneer waarvoor aan zet), bijvoorbeeld in de vorm van een 'raadsparaagraaf'.
 - Organiseren en vergroten van de kennis rondom democratische waarden en handelingsperspectief en dit vertalen in concrete werkafspraken
 - Visueel aantrekkelijk articuleren waar deze commissie over gaat en dat dit de plek is waar het integrale gesprek over lokaal bestuur en democratie gevoerd wordt. En dit in alle uitingen van de VNG consequent doorvoeren.

- Versterking van de ondersteuning van raadsleden en griffiers door hun eigen gemeente. Door actief gemeenten te attenderen op de kansen en uitdagingen die het commissiewerk meebrengt. Door het actief delen van best practices zodat de commissieleden effectief deel kunnen nemen aan het commissiewerk. Ook zou de VNG een sjabloon kunnen maken voor voordracht in de gemeenteraad, bijvoorbeeld in samenwerking met gemeentesecretaris, waarin wordt gevraagd om budgettaire of ambtelijke steun vanuit de gemeentelijke organisatie om het raadslid dat voor de VNG actief wordt actief bij te staan.

Proces

Om in de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen de werving voor een nieuwe stijl commissie te kunnen starten is de volgende besluitvorming in de Najaars ALV nodig:

- Opnemen in de Statuten dat het mogelijk is dat een commissie tijdelijk bestaat uit meer dan 19 leden, exclusief de commissievoorzitter
- Wijziging in de naam, opdracht, omvang en samenstelling (verhouding doelgroepen raadsleden, griffiers, burgemeesters) van de commissie.

Wijzigingen in de werkwijze, ondersteuning en samenwerking met bestuur en andere commissies kunnen later nog worden uitgewerkt. Ook is er meer tijd om tot een exacte verdeling van dossiers te komen in overleg met o.a. de adviescommissie Rechtspositie Politieke Ambtsdragers, de commissie B&V en de adviescommissie Gemeenterecht. Het bestuur stelt in maart 2026 de profielschetsen voor bestuur en nieuwe commissies vast met het oog op de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen. Op dat moment wordt de verdeling van de dossiers vastgesteld.

Indien de leden in de Najaars ALV instemmen met de voorstellen voor omvorming van de commissie R&G naar een commissie LBD zullen daarna de volgende stappen worden gezet:

- December 2025-februari 2026: afstemming met betrokken (advies)commissies over verdeling van dossiers
- Maart 2026: vaststelling door bestuur van de profielschets van de commissie LBD (inclusief aantal commissieleden, verhoudingen tussen doelgroepen binnen de commissie en de belangrijkste thema's)
- April: openstelling vacatures commissie LBD op basis van de profielschets
- Medio september: benoeming waarnemende leden commissie LBD en start commissie
- Voorafgaand aan Najaars ALV: opening mogelijkheid tot stellen andere kandidaten
- Najaars ALV: definitieve benoeming commissieleden.

Voor de goede orde, de kandidaatstellingsprocedure voor (waarnemende) commissieleden LBD is gelijk aan die voor vacatures in bestuur en andere commissies.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV

Wijziging VNG-statuten:

- toekennen van de bevoegdheid aan de ALV om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden;
- deze uitzonderingsbepaling toe te voegen aan artikel 20, lid 3, waarvan de volledige tekst daarna luidt:

“4. In afwijking van lid 3, onderdeel b, van dit artikel: kan het bestuur besluiten om het maximum aantal leden van een vaste adviescommissie tijdelijk te verhogen met dien verstande dat:

- a. de verhoging van het aantal leden uitsluitend ziet op één zittingsperiode of een gedeelte daarvan*
- b. een adviescommissie niet meer dan achtentwintig leden omvat.”*

Wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling commissie Raadsleden & Griffiers:

- wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling commissie
- gelet hierop wijziging van de naam in commissie “Lokaal bestuur en democratie”
- ook burgemeesters, wethouders en secretarissen maken deel uit van de nieuwe commissie
- het exacte aantal leden wordt door het bestuur in februari/maart bepaald bij de vaststelling van de profielschets voor de bredere commissie en is afhankelijk van de inzet die nodig is op de dossiers waarvoor deze commissie verantwoordelijk wordt.

Zie bijlagen:

1. *Statutenwijziging: toekenning van de bevoegdheid aan de ALV om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden*
2. *Voorstel tot wijziging van de opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie Raadsleden & Griffiers.*

c. Instelling vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie

De huidige Tijdelijke adviescommissie Asiel & Migratie (TCAM) is ingesteld in 3 november 2022.

Ervaringen in de afgelopen periode:

- De vraagstukken rond asiel & migratie waren uiterst complex en politiek zeer gevoelig en zullen naar verwachting voorlopig actueel blijven
- In de praktijk fungeerde de TCAM reeds als volwaardige commissie, waaruit bestuurlijke delegaties op belangrijke thema's overleg voeren met bewindslieden
- De TCAM is erin geslaagd om de brede gemeentelijke achterban bij elkaar te brengen en houden, onder meer bij de standpuntbepaling rond de Spreidingswet. Ook richting het rijk vergde dat forse inspanningen om het gemeentelijke front gesloten te houden en solidariteit tussen gemeenten te behouden
- Het thema integratie is direct verbonden met de thema's asiel en migratie.

Voorstellen:

- Van de TCAM een vaste adviescommissie "Asiel, Migratie & Integratie" (AMI) maken. Dat betekent onder meer dat er in de volgende bestuursperiode ook een commissievoorzitter (tevens lid bestuur) in functie wordt geworven en niet langer een bestuurslid het commissievoorzitterschap invult. Dit betekent een uitbreiding van het bestuur

Indien de leden in de Najaars ALV instemmen met de voorstellen voor de instelling van een vaste adviescommissie AMI zullen daarna de volgende stappen worden gezet:

- Maart 2026: vaststelling door bestuur van de profielschets van de commissie AMI
- April: openstelling vacatures commissie AMI op basis van de profielschets
- Medio september: benoeming waarnemende leden commissie AMI en start commissie
- Voorafgaand aan Najaars ALV: opening mogelijkheid tot stellen andere kandidaten
- Najaars ALV: definitieve benoeming commissieleden.

Voor de goede orde, de kandidaatstellingsprocedure voor (waarnemende) commissieleden AMI is gelijk aan die voor vacatures in bestuur en andere commissies.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

- Instelling vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie
- Instellingsbesluit bevat opdracht, werkwijze en samenstelling (het gaat om een instelling van een "gewone" vaste adviescommissie met 20 leden en een werkwijze die gelijk is aan andere "vakcommissies").

Zie bijlage 3: Instellingsbesluit vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie.

d. Omvorming vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie” tot vaste adviescommissie “Participatie, Werk & Inkomen”

Aanleiding

Het voorstel tot omvorming van de vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie” tot vaste adviescommissie “Participatie, Werk & Inkomen” hangt direct samen met het voorgaande voorstel voor een vaste commissie Asiel, Migratie & Integratie (AMI).

Toelichting

In samenhang met het voorstel tot instelling van de commissie Asiel, Migratie & Integratie (AMI) stellen wij de leden voor om enkele taken te verschuiven van de commissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie (PSI) naar de commissie AMI. Dit betreft de samenhangende thema's inburgering en integratie, oftewel de 'i'. Met die taakverschuiving ontstaat noodzaak voor een nieuwe naam voor de commissie PSI.

Met de voorgestelde naamswijziging komt de nadruk naast Participatie meer te liggen op (betaald) Werk en wordt 'Schulden' onderdeel van 'Inkomen'. Dit sluit aan bij de verschuiving die in de achterliggende periode door de VNG in gang is gezet: de inzet op bestaanszekerheid door werk, verbetering van de inkomenspositie en vereenvoudiging in bredere zin. De aangepaste naamgeving van de commissie PWI geeft kortom de thema's van de commissie voor de komende jaren weer.

Ter informatie: overdracht thema kinderopvang naar commissie ZJO

Naast de verschuiving van inburgering & integratie naar AMI speelt de overdracht van 'Kinderopvang' naar ZJO. Op dit moment is dit enkel een arbeidsmarktinstrument, voor werkende ouders. De VNG-inzet is echter al jaren dat het breed/breder toegankelijk moet zijn voor alle kinderen, ook als ouders geen betaald werk verrichten. Zo leren kinderen de taal, sociale vaardigheden en ontstaat juist ruimte voor ouders om te participeren.

Proces

Indien de leden in de Najaars ALV instemmen met dit voorstel zullen daarna de volgende stappen worden gezet:

- Maart 2026: vaststelling door bestuur van de profielschets van de commissie PWI
- April: openstelling vacatures commissie PWI op basis van de profielschets
- Medio september: benoeming waarnemende leden commissie PWI en start commissie
- Voorafgaand aan Najaars ALV: opening mogelijkheid tot stellen andere kandidaten
- Najaars ALV: definitieve benoeming commissieleden.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

Wijziging opdracht en naamgeving vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie”:

- wijziging opdracht commissie
- gelet hierop wijziging van de naam in commissie “Participatie, Werk & Inkomen”.

Zie bijlage 3: Instellingsbesluit vaste adviescommissie Asiel & Migratie.

e. Invulling en positionering voorzitterschap commissie Europa en Internationaal (E&I)

Op dit moment is de voorzitter van het bestuur ook formeel commissievoorzitter E&I. Daarnaast is er vicevoorzitter van de commissie. Dit vicevoorzitterschap van de commissie is op dit moment niet gekoppeld aan een positie in een van de delegaties binnen de commissies. De positionering van het (vice)voorzitterschap van de commissie E&I wijkt daarmee af van de invulling van het voorzitterschap bij andere commissies.

Wij hebben de mogelijkheid onderzocht om het commissievoorzitterschap niet neer te leggen bij de voorzitter van het bestuur, maar de commissie een “eigen” voorzitter te geven. Door het commissievoorzitterschap, tevens bestuurslidmaatschap, te beleggen bij een delegatieleider binnen de commissie kan een directere verbinding worden gelegd tussen delegatie, commissie en bestuur.

De VNG Statuten (art. 21) bepalen dat de voorzitter van het bestuur ook de voorzitter van de commissie E&I is en dat er daarnaast een vice-commissievoorzitter is. De huidige praktijk is als volgt:

- Voorzitter Sharon Dijksma fungeert in praktijk niet als “commissievoorzitter”, maar is wel actief in diverse bijeenkomsten en op specifieke onderwerpen. Haar inzet richt zich met name op internationale activiteiten
- Vicevoorzitter Ap Reinders fungeert als “commissievoorzitter”, maar maakt zelf geen deel uit van de Europese of internationale delegaties. Daarmee bevindt hij zich in een andere positie dan andere commissievoorzitters, die zelf deel uitmaken c.q. leiding geven aan belangrijke bestuurlijke delegaties in hun commissies.

Op basis van de ervaringen met de huidige positionering stellen wij het volgende voor:

- De voorzitter bestuur is niet langer commissievoorzitter E&I
- In plaats daarvan kiezen we (in lijn met de andere commissies) voor een aparte commissievoorzitter E&I, tevens lid bestuur
- Deze commissievoorzitter moet ook zelf leiding geven aan een bestuurlijke delegatie.

Proces

Indien de leden in de Najaars ALV instemmen met de voorstellen voor invulling en positionering van het voorzitterschap commissie E&I zullen daarna de volgende stappen worden gezet:

- Periode tot september 2026: huidige commissievoorzitter Ap Reinders blijft aan totdat in september 2026 een nieuwe commissievoorzitter wordt benoemd (op dat moment als waarnemer)
- Maart 2026: vaststelling door bestuur van de profielschets van de commissie E&I met daarin een profiel voor de commissievoorzitter
- April: openstelling vacature commissievoorzitter E&I, tevens lid bestuur op basis profielschets
- Medio september: benoeming waarnemende commissievoorzitter
- Voorafgaand aan Najaars ALV: opening mogelijkheid tot stellen andere kandidaten
- Najaars ALV: definitieve benoeming commissievoorzitter.

Voor de goede orde, de kandidaatstellingsprocedure voor de (waarnemende) commissievoorzitter is gelijk aan die voor de vacatures voor voorzitters van andere commissies.

voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

- Wijziging VNG-statuten:
 - o schrappen van de bepalingen betreffende de “vicevoorzitter commissie E&I”
 - o schrappen van de bepaling dat de VNG-voorzitter qualitate qua tevens voorzitter commissie E&I is
 - o opnemen van de bepaling dat de commissie E&I mede bestaat uit een “commissievoorzitter, tevens lid bestuur”
- NB: het bestuur legt in het Reglement voor de commissie E&I vast dat het commissievoorzitterschap, tevens lidmaatschap bestuur, wordt gekoppeld aan het voorzitterschap van een bestuurlijke Europese of internationale delegatie.

f. Organisatie en werkwijze College voor Dienstverleningszaken en Taskforce Samen organiseren

Aanleiding

Hier werken bestuurders in het CvD en ambtenaren in de Taskforce (die geen onderdeel uitmaakt van de formele VNG governance) intensief samen. Die samenwerking kunnen we beter structureren en verankeren, waarbij het onderscheid dat we binnen de vereniging hanteren tussen de verantwoordelijkheden van bestuurders en ambtenaren leidend is. Ook de samenstelling en werving & selectie van leden van het CvD maakt onderdeel uit van deze structurering en verankering. Wijzigingen die aansluiten bij de Statuten hoeven niet aan de ALV te worden voorgelegd. Aanpassing door het bestuur van het Reglement van het CvD volstaat in dat geval. Verstrekendere wijzigingen zouden statutenwijziging noodzakelijk kunnen maken.

Vraagstukken rond de GGU governance

Op dit moment worden de volgende vraagstukken ervaren:

- De rolverdeling tussen bestuur, CvD, vaste adviescommissies, colleges en ambtelijke netwerken is niet altijd helder
- De vaste adviescommissies en colleges zijn slechts incidenteel en op onderwerpen in het betreffende domein beperkt betrokken bij GGU
- De breedte van de GGU is voor het CvD niet volledig te overzien
- De rol van de taskforce Samen Organiseren is niet helder waardoor verwachtingen van (leden van) de Taskforce niet altijd helder zijn
- De ambtelijke netwerken zijn op onderdelen betrokken bij GGU, maar niet over de gehele reikwijdte van onderwerpen.

Versterking governance

Bij de verbetering van de governance streven we naar eenvoud. We willen enerzijds alle verschillende beleidsdomeinen goed betrekken en anderzijds sturings- en verantwoordingslijnen zo eenduidig mogelijk houden. De governance van de VNG moet niet te groot worden en over te veel schijven lopen. Ambtelijke netwerken moeten goed worden betrokken en zich verhouden tot de formele governance van de VNG. Daarom stellen we voor het CvD te versterken en beter te verbinden met de andere commissies en colleges.

De versterking van het CvD heeft als voordeel dat het zijn twee rollen goed kan vervullen, te weten het bestuur adviseren over:

- Vaststellen van standaarden
- Activiteitenportfolio en jaarprogramma GGU.

Ook wordt de link met commissies en colleges versterkt en de rolverdeling tussen beleidsmatige vraagstukken en GGU helderder. De beoogde aanpassing past binnen de huidige statuten en het reglement van het GGU-fonds en kan daarmee vrij eenvoudig invulling krijgen. De bredere vertegenwoordiging in het CvD betekent wel dat meer er meer (tijd en aandacht) gevraagd wordt van degenen die in deze governance een rol gaan vervullen. Deze versteviging is echter gelegitimeerd, onder andere vanwege de gegroeide omvang, de reikwijdte en daarmee het belang van de GGU.

Belangrijkste uitgangspunten voor aanpassing governance GGU

Gelet op voorgaande ervaringen en overwegingen stellen wij voor om de inrichting van de governance van GGU nader uit te werken op basis van de volgende uitgangspunten:

- De functies van voorzitter van het CvD en penningmeester van het bestuur worden gecombineerd. Die combinatie biedt voordelen omdat de penningmeester zowel het fonds GGU als de contributie in de portefeuille heeft. Een dergelijke combinatie van twee “in functie gekozen” bestuursleden vergt een statutenwijziging.
- De twee statutaire rollen van het CvD (advies over activiteitenportfolio GGU en advies over standaarden) blijven in stand en worden versterkt
- Het aantal leden van het CvD wordt verhoogd naar 16-20 leden
- Bij de samenstelling van het CvD is gemeentegrootte een centraal uitgangspunt (vergelijkbaar met de opbouw van het CvA in cohorten van gemeentegrootte)
- Er wordt met iedere VNG-commissie/college een verbinding gelegd via “liaison-leden” uit het CvD en betreffende commissie/college (voor de goede orde: deze liaison-leden zijn lid van of CvD of betreffende commissie, statutair zijn geen dubbelcommissielidmaatschappen mogelijk)
- De Taskforce Samen Organiseren stopt in haar huidige vorm. In plaats daarvan willen wij per commissie/college bekijken in hoeverre (netwerken van) ambtenaren reeds zijn betrokken bij het werk van de commissie/college en op welke wijze die betrokkenheid kan worden versterkt waar nodig. Het is daarbij niet de bedoeling dat er een centraal formeel ambtelijk voorportaal van de commissies ontstaat. Wel moet worden geborgd dat er een vorm van ambtelijk vooroverleg is, om de commissies/college te voeden vanuit de invalshoek van de uitvoering. Op dit punt is vervolgonderzoek nodig
- De plaatsvervangend directeur en fondsbeheerder GGU is secretaris van het CvD. Hiermee is de integrale verantwoordelijkheid voor het proces van de jaarcyclus op eenduidige wijze in de VNG-organisatie belegd.

Voorstellen ter besluitvorming en ter informatie Najaars ALV

Besluitvorming Najaars ALV:

- Wijziging VNG-statuten: opnemen dat de functies van voorzitter van het CvD en penningmeester van het bestuur worden gecombineerd.

3. Continuïteit bezetting VNG bestuur en commissies maart-september 2026

Start nieuwe bestuur en commissies eind september 2026

Het nieuwe bestuur en de nieuwe commissies zullen naar verwachting van start gaan vanaf medio september 2026 nadat het VNG bestuur de door de Voordrachtscommissie voorgedragen kandidaten tot waarnemer heeft benoemd. De uitgestelde ALV die op 30 september 2026 plaatsvindt is dan het eerste moment dat het nieuwe bestuur zich presenteert aan de leden. De mogelijkheid tot het stellen van andere kandidaten wordt geopend voorafgaand aan de Najaars ALV van 2026 (die eventueel ook naar begin 2027 zou kunnen worden uitgesteld).

Bezetting bestuur/commissies in “stadhouderloos tijdperk” tussen oude en nieuwe bestuur/commissies

Vanaf het moment dat de eerste colleges worden gevormd in mei-juni 2026 tot het aantreden van de waarnemers eind september 2026 zal de bezetting van bestuur en commissies afnemen. Om bestuur en commissies in deze periode zo compleet mogelijk te houden zijn verschillende maatregelen mogelijk.

Het bestuur heeft opnieuw voor de eerder gevolgde aanpak gekozen.

1. Vacatureronde richting ALV 18 juni a.s. is laatste formele vacatureronde deze raadsperiode

De vacatureronde richting de ALV van 18 juni a.s. is de laatste formele vacatureronde voordat na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 alle vacatures in bestuur en commissies (uitgezonderd die van voorzitter, vicevoorzitter en een deel van de commissie E&I) worden opengesteld. Naar verwachting zullen de nieuwe bestuurs- en commissieleden starten eind september 2026.

2. Werken met tijdelijke informele vacaturerondes in periode juni-oktober 2025

Om de bezetting van bestuur en commissies in de periode juni-oktober 2025 zo compleet mogelijk te houden benadert de Voordrachtscommissie bij nieuwe vacatures gericht kandidaten met de vraag om als “tijdelijk adviseur” voor een relatief korte periode een bijdrage aan het werk van bestuur of commissie te leveren. Ook bij deze tijdelijke informele invulling van vacatures geldt het uitgangspunt van “kwaliteit van kandidaten (expertise, ervaring, netwerk) met behoud van representativiteit voor de achterban (gemeentegrootte, man-vrouw verhouding, politieke partij)”. De voordrachtscommissie zal zich bij deze tijdelijke invulling van vacatures nadrukkelijk richten op kandidaten die zich in eerdere vacaturerondes reeds kandidaat hebben gesteld voor bestuur en commissies. Daarnaast zal de voordrachtscommissie waar nodig de netwerken uit de achterban benaderen voor adviezen en suggesties. Deze benaderde kandidaten zullen aan het bestuur worden voorgelegd met de vraag om hen te benoemen als “tijdelijk adviseur”.

3. Werken met uitnodigingen bestuur, commissies en colleges in periode vanaf november 2025

In de periode vanaf november 2025 (en zeker na de raadsverkiezingen van 18 maart 2026) zullen bestuur, commissies en colleges nog sneller aan bezetting inleveren. In deze periode kunnen bestuur, commissies en colleges zelf lokale bestuurders uitnodigen om een bijdrage te leveren aan het werk van bestuur, commissies en colleges. Deze werkwijze is vergelijkbaar met de wijze waarop nu ook sommige commissies al lokale bestuurders van buiten de commissie uitnodigen om zitting te nemen in een bestuurlijke delegatie.

4. Doorlopende termijn van leden bestuur, commissies en colleges die terugkomen in college/raad

Op basis van de Statuten kunnen leden van bestuur, commissies en colleges die van functie of gemeente veranderen, maar wel actief blijven in het lokaal bestuur (als burgemeester, wethouder, secretaris, griffier of raadslid), lid van bestuur, commissies of colleges blijven totdat in hun opvolging is voorzien. In lijn daarmee kunnen demissionaire wethouders die terugkomen in een nieuw college (of raad) en raadsleden die terugkomen in de raad (of college) lid blijven totdat eind september 2026 in hun opvolging is voorzien. Hiermee wordt met name de bezetting van de commissie Raadsleden en Griffiers (die tien raadsleden heeft) geborgd.

4. Kandidaatstellingsprocedure en samenstelling Voordrachtscommissie

Tijdpad kandidaatstellingsprocedure

In september 2022 heeft het VNG bestuur op voordracht van de onafhankelijke Voordrachtscommissie (voorzitter Rene Verhulst, burgemeester Ede) waarnemers benoemd in alle opengestelde vacatures. In de Buitengewone ALV in het najaar van 2022 volgde toen definitieve benoeming. Dat betekende dat bestuur en commissies in september in de nieuwe samenstelling aan de slag konden gaan. Een vergelijkbaar tijdpad ligt ook nu voor de hand, waarbij het tempo van de collegeonderhandelingen een belangrijke factor is. Dit tempo zal immers bepalen uit hoeveel gemeenten straks in het voorjaar tijdig vertegenwoordigers beschikbaar zijn. Als de trend van langduriger collegeonderhandelingen doorzet, kan worden gekozen voor (verder) uitstel van het moment van benoeming van waarnemers in bestuur en commissies.

In deze notitie volgt een toelichting op de kandidaatstellingsprocedure en de voorbereiding en introductie van bestuur en commissies. Ten behoeve van het overzicht volgen hier eerst schematisch de belangrijkste stappen in de procedure (*een gedetailleerder tijdpad is als bijlage toegevoegd*).

Tijdstip/periode	Actie	Stappen
Februari-november 2025	Evaluatie huidige periode door bestuur en commissies Vorbereiding voorstellen voor doorontwikkeling governance	Aan de hand van vragenlijsten en bespreking. Zie hoofdstuk 3. voor de trajecten.
November 2025	Besluitvorming in Najaars ALV over voorstellen doorontwikkeling governance	Uitwerking concrete voorstellen Agenderen in Najaars ALV 2025
Januari-april 2026	Profielschetsen voor nieuwe bestuur en iedere commissie (vaststelling bestuur april)	Vorbereiding concept-profielschetsen Bespreking profielschetsen commissies Vaststelling profielschetsen
April-September	Kandidaatstellingsprocedure (onder voorbehoud van tempo college-onderhandelingen)	Openstelling vacatures (april-juni) Raadpleging provinciale afdelingen, netwerken en beleidsdirecties (juli-september) Selectie kandidaten door Voordrachtscommissie (medio september)

		Informeren van alle kandidaten Benoeming door bestuur van waarnemers Bekendmaking aan de leden via ledenbrief (direct na benoeming waarnemers)
Mei-december	Vorbereiding en introductie nieuwe bestuur en commissies	Vorbereiding introductiepakket met algemene info en specifieke info per commissie (mei-juli) Kennismakingsgesprekken door commissiesecretarissen (september-december)
Oktober	Kennismaking nieuwe bestuur en commissies	Introductiedag bestuur en alle commissies (oktober)
November-januari	Formele benoeming leden bestuur en commissies in Najaars ALV 2026 (eventueel uit te stellen)	Opening van mogelijkheid tot stellen andere kandidaten (vijf weken vóór de Najaars ALV) Benoeming leden bestuur en commissies door ALV

Samenstelling onafhankelijke Voordrachtscommissie

Uitgangspunten

Statutair is een onafhankelijke Voordrachtscommissie verantwoordelijk voor het opstellen van een enkelvoudige voordracht voor de invulling van vacatures in VNG bestuur en commissies. In deze Voordrachtscommissie zijn alle (beroeps)doelgroepen van de VNG vertegenwoordigd en is de algemeen directeur qualitate qua lid van de Voordrachtscommissie. Het VNG bestuur benoemt de leden van de Voordrachtscommissie op voordracht van de algemene directie. De leden van de Voordrachtscommissie worden in principe benoemd voor een periode die eindigt in december van het jaar van de raadsverkiezingen. Gedachte daarachter is dat steeds een ervaren Voordrachtscommissie de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen voor haar rekening neemt.

Samenstelling huidige Voordrachtscommissie voor vacatureronde na raadsverkiezingen 2026

De Voordrachtscommissie bestaat in februari 2025 uit:

- Rene Verhulst, burgemeester Ede (voorzitter)
- Jannewietske de Vries, burgemeester Súdwest Fryslân (vicevoorzitter)
- Peter Schop, wethouder Voorne aan Zee
- Eva Verbruggen, secretaris Schagen
- Eveline Hamelink-Van Rens, griffier Lansingerland
- Sebastiaan Vliegen, raadslid Voerendaal
- Leonard Geluk, algemeen directeur VNG

Ambtelijke ondersteuning:

- Chantal Langejans, secretaris Voordrachtscommissie (hoofd Concernstaf VNG)
- Frans van de Waart en Karin Austmann (Concernstaf VNG).

Opstelling profielschetsen voor nieuwe VNG bestuur en commissies (januari-april 2026)

Als uitgangspunt voor de kandidaatstellingsprocedure bereiden de verschillende commissies en het VNG bestuur profielschetsen voor, waarin de belangrijkste thema's voor de komende periode en de vereisten voor nieuwe leden worden opgenomen. Het VNG bestuur stelt uiterlijk in zijn vergadering van april 2026 de definitieve profielschetsen vast. Daarna kunnen de vacatures worden opengesteld.

De onafhankelijke Voordrachtscommissie is verantwoordelijk voor de selectie van kandidaten. Het VNG bestuur heeft alleen een formele rol en heeft geen afwijkingsbevoegdheid ten opzichte van de voordracht van de Voordrachtscommissie.

Procedure voor benoeming waarnemers in VNG bestuur en commissies (april-september 2026)

Na het volgen van de statutair voorgeschreven procedure (*zie concept-tijdpad hierna*) is het de bedoeling dat het VNG bestuur eind september 2026 waarnemers benoemd op voordracht van de Voordrachtscommissie. Eerdere benoeming van waarnemers wordt niet haalbaar geacht op basis van de ervaringen na de vorige raadsverkiezingen. Vijf weken voorafgaan aan de Najaars ALV van 2026 (die eventueel uitgesteld zou kunnen worden tot begin 2027) wordt de mogelijkheid van het stellen van andere kandidaten geopend. De voorgedragen kandidaten/waarnemers en eventuele andere kandidaten worden in de Najaars ALV aan de leden voorgelegd.

Aandacht voor doelgroepen vrouwen en vertegenwoordigers lokale partijen

Doelgroep vrouwen nog steeds sterk ondervertegenwoordigd

Bij de laatste grote vacatureronde in 2022 is het aandeel vrouwen gestegen van 30% in 2018 naar 36% in 2022. In diezelfde periode steeg het aandeel van vrouwelijke kandidaten van 27% naar 31%. Daarmee heeft de Voordrachtscommissie een voorkeursbeleid gevoerd. Het percentage vrouwen per commissie verschilt echter sterk omdat er voor sommige commissies zeer weinig vrouwelijke kandidaten waren. Ook in de komende grote vacatureronde zal een voorkeursbeleid worden gevoerd, waarbij het van belang is om er samen met de provinciale afdelingen en netwerken voor te zorgen dat meer vrouwen zich kandidaat stellen.

Doelgroep vertegenwoordigers lokale partijen steeds beter vertegenwoordigd

In 2014, 2018 en 2022 is met de "Scoutingscommissie lokale partijen" onder leiding van Marco Pastors extra aandacht uitgegaan naar het werven van vertegenwoordigers van lokale partijen. Dat heeft bijgedragen aan een verdubbeling van het aandeel van vertegenwoordigers van lokale partijen in bestuur & commissies van 10% naar 20% in 2014 en een verdere groei naar 25% in 2018 en 26% in 2022. Ter vergelijking, volgens de Kiesraad stemde bij de raadsverkiezingen in 2022 in totaal 31,28% van de kiezers op lokale partijen. Ook in deze kandidaatstellingsprocedure zullen wij een beroep doen op de scoutingscommissie om deze doelgroep te benaderen. Een belangrijke verbindingspersoon hierbij is Peter Schop, wethouder Voorne aan Zee, die lid is van zowel de scoutingscommissie als de Voordrachtscommissie.

5. Voorbereiding en introductie bestuur en commissies

Introductie en kennismaking

Na de start van bestuur en commissies eind september staat het najaar in het teken van introductie en kennismaking. Naast de profielschetsen voor bestuur en commissies worden door het VNG bureau ook overdrachtdossiers voorbereid. De benoemde waarnemers een breder introductiepakket dat bestaat uit:

- algemene informatie (organisatie en werkwijze)
- specifieke informatie per commissie (beleidsinhoudelijk).

De commissiesecretarissen organiseren kennismakingsgesprekken met hun nieuwe commissieleden en in oktober 2026 wordt vanuit de Concernstaf een introductiedag georganiseerd voor het bestuur en alle commissies. Ook is het naar 29-30 september verplaatste VNG Congres een gelegenheid om nieuwe bestuurs- en commissieleden kennis te laten maken met de achterban. Over een mogelijk trainingsaanbod aan nieuwe bestuurs- en commissieleden wordt nog nagedacht.

Bijlagen bij notitie “Doorontwikkeling VNG-governance en voorbereiding grote vacatureronde na raadsverkiezingen 2026”

Voorstellen ter besluitvorming aan Najaars ALV:

1. *Statutenwijziging*: Toekenning van de bevoegdheid aan het bestuur om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden
2. *Besluit*: Omvorming van de vaste adviescommissie Raadsleden & Griffiers tot een bredere commissie “Lokaal bestuur & democratie”
3. *Besluit*: Instelling van een vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie
4. *Besluit*: Omvorming vaste adviescommissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie” tot vaste adviescommissie “Participatie, Werk & Inkomen”
5. *Statutenwijziging*: schrappen van de huidige uitzonderingsbepaling dat de voorzitter van de vereniging qualitate qua voorzitter is van de commissie Europa & Internationaal
6. *Statutenwijziging*: toevoegen van de bepaling dat de functies van voorzitter van College voor Dienstverleningszaken en penningmeester van de vereniging worden gecombineerd.

NB:

- *De besluitvormende voorstellen worden amendabel aan de leden voorgelegd*
- *Tot maandag 17 november, 12.00 uur, kunnen amendementen worden ingediend*
- *Voorstellen voor statutenwijziging vergen een tweederde meerderheid in een gewogen stemming. Andere voorstellen vergen een enkelvoudige meerderheid.*

Ter informatie:

7. Advies commissie R&G aan bestuur: “Doorontwikkeling commissie Raadsleden & Griffiers en versterking raadsperspectief in bestuur, commissies en colleges in periode 2026-2030”
8. Doorlopende tekst VNG Statuten op basis van de voorstellen tot statutenwijziging
9. Terugblik op vorige vacatureronden en recente wijzigingen VNG-governance
10. Uitgewerkt tijdpad kandidaatstellingsprocedure en introductie.

1. Statutenwijziging: toekenning van de bevoegdheid aan het bestuur om een tijdelijke uitzondering te maken op de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden

Voorstel aan ALV

In te stemmen met:

- de statutenwijziging, waarmee het bestuur de bevoegdheid krijgt om tijdelijk af te kunnen wijken van het in artikel 3, lid b, genoemde maximum aantal van 19 leden van vaste adviescommissies
- deze bevoegdheid als volgt te begrenzen:
 - o het gaat om maximaal 28 leden
 - o het gaat om maximaal één zittingsperiode van vier jaar.

Toelichting

De VNG-statuten bepalen dat vaste adviescommissies bestaan uit de voorzitter en 15-19 leden. Wij stellen de leden voor om mogelijk te maken dat een vaste adviescommissie tijdelijk meer leden heeft, waarbij het volgende geldt:

- Het bestuur is bevoegd om tijdelijk een hoger aantal leden toe te staan
- Het gaat om maximaal 28 leden
- Het gaat om maximaal één zittingsperiode van vier jaar.

Directe aanleiding voor dit voorstel is het voorstel voor de omvorming van de commissie Raadsleden & Griffiers naar een commissie Lokaal bestuur en democratie. Het is de bedoeling dat deze nieuwe commissie een bredere opdracht krijgt en dat naast raadsleden en griffiers ook de doelgroepen burgemeesters, secretarissen en wethouders substantieel in deze commissie zijn vertegenwoordigd. Naar verwachting zullen op basis van de bredere opdracht en de bredere vertegenwoordiging van doelgroepen meer dan 19 leden nodig zijn. Bij de vaststelling van de profielschets voor deze commissie door het bestuur in februari/maart zal duidelijk worden welk aantal commissieleden door het bestuur nodig wordt geacht.

In de toekomst kan het vaker voorkomen dat het bij de vorming van nieuwe vaste adviescommissies of de herziening van de opdracht van bestaande vaste adviescommissies wenselijk is dat commissies tijdelijk meer dan 19 leden hebben. Na een evaluatie van het functioneren van de betreffende commissie binnen haar nieuwe opdracht kan vervolgens worden bepaald welk aantal leden is gewenst. Indien een hoger aantal leden nodig wordt geacht kan dit worden vastgelegd in een reglement voor de betreffende commissie, zoals dit nu reeds het geval is voor de vaste commissie Europa & Internationaal.

Voorstel voor statutenwijziging

Wij stellen de leden een aanvullende statutaire bepaling voor om mogelijk te maken dat vaste adviescommissies tijdelijk meer dan 19 leden hebben.

Nieuwe aanvullende bepaling:

Artikel 20 - Vaste adviescommissies

4. In afwijking van lid 3, onderdeel b, van dit artikel: kan het bestuur besluiten om het maximum aantal leden van een vaste adviescommissie tijdelijk te verhogen met dien verstande dat:

- a. de verhoging van het aantal leden uitsluitend ziet op één zittingsperiode of een gedeelte daarvan;*
- b. een adviescommissie niet meer dan achtentwintig leden omvat.*

11. In afwijking van artikel 13, lid 3, is de penningmeester van de vereniging tevens de voorzitter van het College voor Dienstverleningszaken.

2. Besluit: Omvorming van de vaste adviescommissie Raadsleden & Griffiers tot een bredere commissie “Lokaal bestuur en democratie”

Voorstel aan ALV

In te stemmen met:

- de wijziging van naamgeving, opdracht en samenstelling van de huidige commissie Raadsleden en Griffiers (R&G) met als nieuwe naam commissie “Lokaal bestuur en democratie” (LBD)
- werving van de leden van de commissie LBD in de grote vacatureronde na de raadsverkiezingen
- start van de commissie LBD na benoeming van de waarnemende leden van de commissie door het bestuur eind september 2026.

NB) Aan de ALV wordt eerst een voorstel tot statutenwijziging voorgelegd, waarmee de ALV de bevoegdheid krijgt om af te wijken van de statutaire bepaling dat vaste adviescommissies uit een voorzitter en 15-19 leden bestaan. Deze statutenwijziging is noodzakelijk om mogelijk te maken dat de commissie in de nieuwe bestuursperiode uit een hoger aantal leden kan bestaan.

Aanleiding

De commissie R&G heeft het VNG-bestuur geadviseerd:

1. De huidige commissie om te vormen tot een commissie “Lokaal bestuur en democratie” (commissie LBD)
2. Het raadsperspectief bij andere commissies een prominentere plaats te geven en
3. De ondersteuning van raadsleden en griffiers binnen de VNG én binnen hun eigen gemeente te versterken.

Het bestuur heeft dit advies overgenomen met dien verstande dat de opdracht van de commissie Bestuur & Veiligheid (B&V) ongewijzigd blijft.

1. Omvorming huidige commissie tot een commissie “Lokaal bestuur & democratie”

De omvorming van de huidige commissie R&G naar een “Lokaal bestuur & democratie” (LBD) vergt verbreding van de opdracht van de commissie en op basis daarvan aanpassing van de samenstelling en de werkwijze van de commissie.

Voorstel aan ALV: verbreding van de opdracht van de commissie

Verbreding van het beleidsterrein waarvoor de commissie alleen of samen met andere commissies verantwoordelijk is met de volgende thema's:

- Lokaal bestuur/democratie in brede zin, waarbij in de voorbereiding van de profielschetsen voor de commissies LBD en B&V door de beide commissies zal worden doorgesproken over de mogelijkheden om (de rollen op) specifieke dossiers tussen de commissies te verdelen, respectievelijk de samenwerking tussen beide commissies in te vullen
- Rechtspositie raadsleden en griffiers, door tot een nader uit te werken werkwijze te komen met de Adviescommissie Rechtspositie Politieke Ambtsdragers, die valt onder het CvA

- Rechtsstaat en gemeenterecht, die nu niet in de formele governance zijn belegd maar bij de adviescommissie Recht zijn ondergebracht. Over de rol van de commissie LBD vindt nadere afstemming plaats met de commissie B&V en de adviescommissie Recht.

Voorstel aan ALV: aanpassing van de samenstelling van de commissie

- Verhoging van het aantal commissieleden van 20 naar maximaal 28 leden (te bepalen door het bestuur bij de vaststelling van de profielschets van de commissie in februari/maart 2026)
- Opnemen van burgemeesters, wethouders en secretarissen in de commissie, met als uitgangspunt dat raadsleden en griffiers een meerderheid van de commissie vormen
- Vaststelling van de verhoudingen tussen de doelgroepen (raadsleden, griffiers, burgemeesters, wethouders en secretarissen) in de commissie door het bestuur bij de vaststelling van de profielschets.

Voorstel aan ALV: Aanpassing van de werkwijze:

- In overleg met nieuwe commissieleden komen tot een vergaderschema met een passende frequentie en een optimale afwisseling tussen fysieke en digitale overleggen
- Verdeling van thema's over de commissieleden met aandacht voor het benodigde aantal commissieleden per thema en voor de betrokkenheid van de verschillende doelgroepen
- In overleg met andere commissies komen tot een optimale verbinding en samenwerking op thema's waarvoor andere commissies eerstverantwoordelijke zijn.

2. Versterking inbreng raadsperspectief in andere commissies

Ter informatie vermelden wij hier dat de commissie R&G aan het bestuur heeft geadviseerd:

- Het aantal raadsleden en griffiers in andere commissies (inclusief colleges) te verhogen via maatwerk per commissie en in overleg met de andere commissies. Uitgangspunt daarbij is: minimaal drie raadsleden en twee griffiers per commissie, tenzij zwaarwegende redenen zijn om hiervan af te wijken
- De verbinding te versterken tussen de portefeuillehouders in de commissie LBD en de portefeuillehouders in andere commissies
- De bewustwording in andere commissie van het belang van het betrekken van het raadsperspectief bij vakinhoudelijke vraagstukken te vergroten.

3. Versterking ondersteuning raadsleden en griffiers

Ter informatie vermelden wij hier dat de commissie R&G aan het bestuur heeft geadviseerd:

- De ondersteuning van raadsleden en griffiers in bestuur, commissies en colleges door het VNG-bureau te versterken
- De ondersteuning van raadsleden en griffiers door hun eigen gemeente te versterken.

Verdere proces

Indien de ALV instemt met de voorstellen wordt daarna conform Statuten en Huishoudelijk Reglement het volgende tijdspad gevolgd:

- Het bestuur stelt in maart 2026 de profielschets vast voor de nieuwe commissie. Op basis daarvan worden in april 2026 de vacatures opengesteld
- Medio september benoemt het bestuur de door de Voordrachtscommissie voorgedragen kandidaten tot waarnemer en gaat de commissie van start (ook de andere commissies bestaan op dat moment uit waarnemende leden)

- Voorafgaand aan de eerstvolgende ALV ná de ALV van 30 september wordt de mogelijkheid geopend tot het stellen van andere kandidaten (dat geldt ook voor de andere commissies).

3. **Besluit:** Instelling van een vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie

Voorstel aan ALV

In te stemmen met:

- de instelling van een vaste adviescommissie Asiel, Migratie & Integratie (AMI)

Toelichting

Aanleiding: opvangcrisis en structurele vluchtelingenproblematiek

Sinds 2023 kent de VNG de Tijdelijke Commissie Asiel en Migratie (TCAM). Aanleiding was de opvangcrisis en de verwachting dat het dossier rondom vluchtelingen (zowel asielzoekers als ook Oekraïners) ook de komende jaren een groot thema zal blijven, en de noodzaak tot gerichte bestuurlijke aandacht.

Meerwaarde TCAM

Na bijna drie jaar is de TCAM van meerwaarde gebleken. Ondanks een moeizame samenwerking met het kabinet is afgelopen periode door een delegatie van de TCAM onder voorzitterschap van Mark Boumans ingezet op een stevige vertegenwoordiging en belangenbehartiging van gemeenten. De opgave is groot, en zal komende jaren niet verdwijnen: gemeenten zijn bezig met de implementatie van de Spreidingswet, de woningmarkt bemoeilijkt de huisvesting van statushouders, er verblijven momenteel bijna 100.000 Oekraïners in gemeentelijke opvanglocaties, integratie en draagvlak in de samenleving is onverminderd belangrijk en er wordt niet alleen gewerkt aan de adviezen van rapport Roemer als het gaat om arbeidsmigratie maar er wordt ook kritischer gekeken naar de noodzaak en samenstelling van arbeidsmigranten.

Dit heeft afgelopen periode geresulteerd in:

- Stevige vertegenwoordiging van gemeenten aan de bestuurlijke overlegtafels waaronder de Landelijke Regietafel Migratie & Integratie met zowel het kabinet als relevante ketenpartners (o.a. COA en Aedes)
- Lobby-inzet richting zowel Eerste als Tweede Kamer, via onder meer position papers en rondetafelgesprekken.
- Ondersteuning aan, uitwisseling tussen en advisering van gemeenten via netwerk- en afstemmingsoverleggen, ledenbrieven, vraagafhandeling, (digitale) informatiesessies, webberichten en actieve VNG fora

Concrete producten zijn bijvoorbeeld:

- Manifest 'De Schaduwzijde van Hoop, Lef en Trots'
- Petitie 'Gemeentelijke opvang voor Oekraïners niet lang(er) houdbaar'
- Consultatiereacties: zoals op onder meer op de asielnoodmaatregelenwet, de intrekking van de Spreidingswet en het verbod op voorrang bij huisvesting statushouders
- Uitvoeringstoetsen en -scans: zoals op de invoering van de eigen bijdrage in de Oekraïne-opvang, voorrang bij huisvesting statushouders en langetermijnbeleid van Oekraïners in NL.
- Gestelde vragen over kabinetsbeleid rondom gemeentelijke exploitatie van asielopvang, doorstroomlocaties, niet nagekomen afspraken over de uitvoeringskosten van de

Inburgeringswet, de aanpak van derdelanders uit Oekraïne en de verlaging van de financiering van de Oekraïne-opvang

- Nog in ontwikkeling zijnde alternatief plan Asiel t/m Integratie

Aanbevelingen voor nieuwe commissie Migratie & Integratie

Wij stellen de leden voor om bij de instelling van de vaste adviescommissie AMI de scope van de TCAM te behouden en de verbinding met de direct verbonden terreinen (commissies PSI, ZJO, B&V, RWM en FIN) te bewaken. De belangen van gemeenten liggen vooral in maatschappelijk draagvlak, uitvoerbaarheid, uitlegbaarheid en betaalbaarheid. Deze dossiers vragen expliciet aandacht voor politieke gevoeligheden.

In het kader van de doorontwikkeling van de vaste adviescommissie stellen wij het volgende voor:

- Neem de thema's die worden behandeld in de bestaande (informele) bestuurlijke klankbordgroep arbeidsmigratie op in de nieuwe vaste commissie. Dit is noodzakelijk om de opgave integraal en vanuit het brede migratievraagstuk te benaderen, zoals ook volgt uit het advies van de Staatscommissie Demografische ontwikkelingen
- Gezien de veranderende context waarin 'meedoen' en 'aan het werk' voor nieuwkomers steeds belangrijker wordt voorgesteld om 'Integratie' over te hevelen van de commissie PSI naar Migratie & Integratie. Vanzelfsprekend blijft nauwe afstemming, ook vanwege de link met bestaanszekerheid, noodzakelijk.

Ook wordt aanbevolen om er bij de samenstelling van de commissie voor te zorgen dat voldoende kennis/expertise aanwezig is op nauwverwante dossiers zoals bestuur & veiligheid, huisvesting, participatie en financiën.

Proces

Indien de ALV instemt met de voorstellen wordt daarna conform Statuten en Huishoudelijk Reglement het volgende tijdpad gevolgd:

- Het bestuur stelt in maart 2026 de profielschets vast voor de commissie AMI. Op basis daarvan worden in april 2026 de vacatures opengesteld
- Eind september benoemt het bestuur de door de Voordrachtscommissie voorgedragen kandidaten tot waarnemer en gaat de commissie van start (ook de andere commissies bestaan op dat moment uit waarnemende leden)
- Voorafgaand aan de eerstvolgende ALV ná de ALV van 30 september wordt de mogelijkheid geopend tot het stellen van andere kandidaten (dat geldt ook voor de andere commissies).

4. Besluit: Wijziging naam en opdracht vaste adviescommissie “Participatie, Schuldhulp-verlening & Integratie” naar vaste adviescommissie “Participatie, Werk & Inkomen”

Voorstel aan ALV

In te stemmen met:

- de wijziging van naam en opdracht van de commissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie (PSI) met als nieuwe naam commissie “Participatie, Werk & Inkomen” (PWI)

Toelichting

Naamswijziging commissie in verband met verschuiven van thema's

In samenhang met het voorstel tot instelling van de commissie Asiel, Migratie & Integratie (AMI) stellen wij de leden voor om enkele taken te verschuiven van de commissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie (PSI) naar de commissie AMI. Dit betreft de samenhangende thema's inburgering en integratie, oftewel de 'i'. Met die taakverschuiving ontstaat noodzaak voor een nieuwe naam voor de commissie PSI.

Met de voorgestelde naamswijziging komt de nadruk naast Participatie meer te liggen op (betaald) Werk en wordt 'Schulden' onderdeel van 'Inkomen'. Dit sluit aan bij de verschuiving die in de achterliggende periode door de VNG in gang is gezet: de inzet op bestaanszekerheid door werk, verbetering van de inkomenspositie en vereenvoudiging in bredere zin. De aangepaste naamgeving van de commissie PWI geeft kortom de thema's van de commissie voor de komende jaren weer.

Ter informatie: overdracht thema kinderopvang naar commissie ZJO

Naast de verschuiving van inburgering & integratie naar AMI speelt de overdracht van 'Kinderopvang' naar ZJO. Op dit moment is dit enkel een arbeidsmarktinstrument, voor werkende ouders. De VNG-inzet is echter al jaren dat het breed/breder toegankelijk moet zijn voor alle kinderen, ook als ouders geen betaald werk verrichten. Zo leren kinderen de taal, sociale vaardigheden en ontstaat juist ruimte voor ouders om te participeren.

5. Statutenwijziging: schrappen van de huidige uitzonderingsbepaling dat de voorzitter van de vereniging qualitate qua voorzitter is van de commissie Europa & Internationaal

Voorstel aan ALV

In te stemmen met:

- de statutenwijziging, waarmee de huidige bepaling dat de voorzitter van de vereniging qualitate qua voorzitter is van de commissie Europa & Internationaal wordt geschrapt. De commissie E&I krijgt hiermee een eigen commissievoorzitter, zoals ook andere commissies die hebben.

Toelichting

Op dit moment is de voorzitter van het bestuur ook formeel commissievoorzitter E&I. Daarnaast is er een vicevoorzitter van de commissie. Dit vicevoorzitterschap van de commissie is op dit moment niet gekoppeld aan een positie in een van de delegaties binnen de commissies. De positionering van het (vice)voorzitterschap van de commissie E&I wijkt daarmee af van de invulling van het voorzitterschap bij andere commissies.

Op basis van de ervaringen met de huidige positionering van het (vice)voorzitterschap van de commissie stellen wij het volgende aan de leden voor:

- De voorzitter bestuur is niet langer commissievoorzitter E&I
- In plaats daarvan kiezen we (in lijn met de andere commissies) voor een aparte commissievoorzitter E&I, tevens lid bestuur
- Deze commissievoorzitter moet ook zelf leiding geven aan een bestuurlijke delegatie.

Voorstel voor statutenwijziging

Wij stellen de leden voor om artikel 16 “Samenstelling bestuur” en artikel 21 “Commissie Europa en Internationaal” van de statuten te wijzigen om vast te leggen dat de voorzitter van de vereniging niet langer de voorzitter van de commissie E&I is. Hiermee krijgt de commissie een door de ALV benoemde eigen commissievoorzitter.

Huidige bepalingen:

Artikel 16 - Samenstelling bestuur

1. Het bestuur bestaat uit:

- a. een voorzitter, een vicevoorzitter, een penningmeester en een secretaris, allen in functie benoemd;*
- b. bestuursleden, zijnde*
 - 1° negen algemene leden;*
 - 2° de voorzitters van de vaste adviescommissies;*
 - 3° de vicevoorzitter commissie Europa en Internationaal.*

Artikel 21 - Commissie Europa en Internationaal

1. De commissie Europa en Internationaal bestaat uit:

- a. een voorzitter, zijnde de voorzitter van het bestuur;*

- b. een vicevoorzitter van de commissie;*
- c. de op voordracht van de vereniging benoemde leden en plaatsvervangende leden van het Comité van de Regio's;*
- d. de op voordracht van de vereniging benoemde leden en plaatsvervangende leden van het Congres van Lokale en Regionale overheden van de Raad van Europa;*
- e. maximaal 10 leden die actief zijn in internationale programma's waaraan de vereniging direct of indirect is verbonden.*
- 2. Met inachtneming van artikel 13, lid 1 en 6, en na een voordracht van de voordrachtscommissie daartoe:*
 - a. doet het bestuur een voordracht voor de leden en plaatsvervangende leden van de in lid 1 onderdeel c en d van dit artikel genoemde organen;*
 - b. benoemt het bestuur de in lid 1, onderdeel e, van dit artikel bedoelde leden.*
- 3. Artikel 14 is van toepassing op de zittingsduur van de in lid 1, onderdeel e, van dit artikel genoemde leden.*
- 4. Het lidmaatschap van de commissie voor personen genoemd in dit artikel onder lid 1, onderdeel c en d, eindigt op het moment dat de benoeming eindigt van de in lid 1, onderdeel c en d, genoemde organen.*
- 5. Op de beëindiging van het lidmaatschap van de commissie voor personen genoemd in dit artikel onder lid 1, onderdeel e, is artikel 15 van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat de bevoegdheid van artikel 15, lid 5, toekomt aan het bestuur van de VNG.*

Nieuwe bepalingen:

Artikel 16 - Samenstelling bestuur

- 1. Het bestuur bestaat uit:*
 - a. een voorzitter, een vicevoorzitter, een penningmeester en een secretaris, allen in functie benoemd;*
 - b. bestuursleden, zijnde*
 - 1° negen algemene leden;*
 - 2° de voorzitters van de vaste adviescommissies.*

Artikel 21 - Commissie Europa en Internationaal

- 1. De commissie Europa en Internationaal bestaat uit:*
 - a. een voorzitter;*
 - b. de op voordracht van de vereniging benoemde leden en plaatsvervangende leden van het Comité van de Regio's;*
 - c. de op voordracht van de vereniging benoemde leden en plaatsvervangende leden van het Congres van Lokale en Regionale overheden van de Raad van Europa;*
 - d. maximaal 10 leden die actief zijn in internationale programma's waaraan de vereniging direct of indirect is verbonden.*
- 2. Met inachtneming van artikel 13, lid 1 en 6, en na een voordracht van de voordrachtscommissie daartoe:*
 - a. benoemt de algemene vergadering de voorzitter*
 - b. doet het bestuur een voordracht voor de leden en plaatsvervangende leden van de in lid 1 onderdeel b en c van dit artikel genoemde organen;*
 - c. benoemt het bestuur de in lid 1, onderdeel d, van dit artikel bedoelde leden.*

3. Artikel 14 is van toepassing op de zittingsduur van de in lid 1, onderdelen a en d, van dit artikel genoemde leden.
4. Het lidmaatschap van de commissie voor personen genoemd in dit artikel onder lid 1, onderdeel b en c, eindigt op het moment dat de benoeming eindigt van de in lid 1, onderdeel b en c, genoemde organen.
5. Op de beëindiging van het lidmaatschap van de commissie voor personen genoemd in dit artikel onder lid 1, onderdeel d, is artikel 15 van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat de bevoegdheid van artikel 15, lid 5, toekomt aan het bestuur van de VNG.

6. Statutenwijziging: toevoegen van de bepaling dat de functies van voorzitter van College voor Dienstverleningszaken en penningmeester van de vereniging worden gecombineerd

Voorstel aan ALV

In te stemmen met:

- de statutenwijziging, waarmee de functies van penningmeester en voorzitter College voor dienstverleningszaken worden gecombineerd.

Toelichting

De activiteiten en het budget van het GGU zijn in de afgelopen jaren sterk gegroeid. Daarmee is ook het (financieel) belang van GGU voor de Vereniging sterk gegroeid. Het is van cruciaal belang dat het CvD zich door ontwikkelt om deze grotere verantwoordelijkheid op zich te nemen.

Een van de voorstellen voor deze doorontwikkeling is de combinatie van de functies van penningmeester van de vereniging en voorzitter van het CvD. Die combinatie biedt voordelen omdat de penningmeester dan zowel het fonds GGU als de reguliere VNG-contributie in de portefeuille heeft. Een dergelijke combinatie van twee functies vergt een statutenwijziging.

Voorstel voor statutenwijziging

Wij stellen de leden voor om artikel 16 "Samenstelling bestuur" te wijzigen om vast te leggen dat de functies van penningmeester en voorzitter CvD worden gecombineerd.

Nieuwe aanvullende bepaling:

Artikel 20 - Vaste adviescommissies

11. In afwijking van artikel 13, lid 3, is de penningmeester van de vereniging tevens de voorzitter van het College voor Dienstverleningszaken.

7. Advies commissie Raadsleden & Griffiers aan bestuur:
“Doorontwikkeling commissie Raadsleden & Griffiers en versterking raadsperspectief in bestuur, commissies en colleges in periode 2026-2030”
(vastgesteld op 4 september 2025)

Inhoudsopgave

1. Samenvatting advies
2. Een reis van 12 jaar
 - a. November 2013: advies commissie Governance (voorzitter Arno Brok) tot instelling van een commissie voor raadsleden en griffiers
 - b. 2014-2015: Raadslid.Nu, Vereniging van Griffiers en VNG werken voorstel voor nieuwe commissie uit
 - c. December 2015: start nieuwe commissie R&G als pilot
 - d. December 2017: instelling van de commissie R&G na een positieve evaluatie door het bestuur en conform het advies van de commissie Deetman “De vierde dimensie”
 - e. Juli 2025: commissie R&G stelt de hoofdlijnen vast van haar advies aan het VNG-bestuur voor aanpassing van opdracht, werkwijze en omvang van de commissie én voor versterking van het raadsperspectief binnen de bredere VNG governance
 - f. September-November 2025: bespreking advies commissie R&G door VNG-bestuur en besluitvorming in de Najaars ALV van 28 november
3. Gesignaleerde knelpunten en problemen
 - a. Vertegenwoordiging raadsleden en griffiers in de bredere VNG governance is ontoereikend om inbreng raadsleden op de verschillende dossiers mee te nemen
 - b. Verbinding tussen raadsleden en bestuurders (burgemeesters/wethouders) binnen de VNG is beperkt en het “bestuurlijk” perspectief prevaleert in de praktijk boven het “raadsperspectief”
 - c. Commissie R&G is slechts op beperkt aantal onderwerpen eerstverantwoordelijke commissie en positionering commissie is onduidelijk
 - d. Behoeft raadsleden en griffiers aan extra ondersteuning eigen gemeente en VNG-bureau om vanuit hun specifieke rol/achtergrond effectief bij te kunnen dragen aan het werk van VNG-bestuur, commissies en colleges
4. Advies commissie R&G aan bestuur
 - a. Wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie R&G
 - b. Verhoging aantal raadsleden en griffiers in andere commissies op basis van analyse van agenda en werkwijze per commissie
 - c. Versterking ondersteuning raadsleden en griffiers door eigen gemeente en VNG-bureau.
5. Besluitvorming en proces

Hoofdstuk 1. Samenvatting advies

Belangrijkste aanbevelingen

De commissie R&G adviseert het bestuur:

1. De huidige commissie om te vormen tot een commissie “Lokaal bestuur & democratie” (commissie LBD) om daar het gesprek gelijktijdig met alle partijen te voeren.
2. Het raadsperspectief bij andere commissies versterken en de verbindingen onderling vergroten
3. De ondersteuning van raadsleden en griffiers binnen de VNG én binnen hun eigen gemeente te versterken.

1. Omvorming huidige commissie tot commissie “Lokaal bestuur & democratie” (commissie LBD)

De omvorming van de huidige commissie R&G naar een commissie LBD vergt verbreding van de opdracht van de commissie en op basis daarvan aanpassing van de samenstelling en de werkwijze van de commissie.

Verbreding van de opdracht van de commissie met de volgende thema's:

- Lokaal bestuur/democratie in brede zin, door overheveling van een aantal thema's die nu eveneens bij de commissie B&V zijn belegd;
Red. Na het vaststellen van het advies van de commissie R&G op 4 september jl. heeft nader overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de beide commissies. Op basis daarvan heeft het bestuur besloten om de opdracht van de commissie B&V niet te wijzigen. In de voorbereiding van de profielschetsen voor beide commissies zal door de commissies worden doorgesproken over de mogelijkheden om (de rollen op) specifieke dossiers tussen de commissies te verdelen, respectievelijk de samenwerking tussen beide commissies in te vullen.
- Positie raadsleden en griffiers en vraagstukken rondom het werkgeverschap van de raad, door tot een nader uit te werken koppeling te komen met de Adviescommissie Rechtspositie Politieke Ambtsdragers, die valt onder het CvA;
- Rechtsstaat en gemeenterecht, die nu niet in de formele governance zijn belegd maar bij de adviescommissie Recht zijn ondergebracht. Over de rol van de commissie LBD vindt nadere afstemming plaats met de commissie B&V en de adviescommissie Recht.

Aanpassing van de samenstelling:

- Verhoging van het aantal commissieleden van 20 naar circa 28 leden
- Opnemen van burgemeesters, wethouders en secretarissen in de commissie, met als uitgangspunt dat de inhoudelijke dossiers van de commissie leidend zijn bij de verdeling tussen de doelgroepen
- Vaststelling van de verhoudingen tussen de doelgroepen op basis van voorstel van de commissie en inhoudelijke onderwerpen.

Aanpassing van de werkwijze:

- In overleg met nieuwe commissieleden komen tot een vergaderschema met een passende frequentie en een optimale afwisseling tussen fysieke en digitale overleggen

- Verdeling van thema's over de commissieleden met aandacht voor het benodigde aantal commissieleden per thema en voor de betrokkenheid van de verschillende doelgroepen
- In overleg met andere commissies komen tot een optimale verbinding en samenwerking op thema's waarvoor andere commissies eerstverantwoordelijke zijn.

2. Versterking inbreng raadsperspectief in andere commissies

- Verhoging van het aantal raadsleden en griffiers in andere commissies via maatwerk per commissie en in overleg met de andere commissies, met als vertrekpunt: minimaal 3 raadsleden en 2 griffiers per vakcommissie, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om hiervan af te wijken;
- Versterking van de verbinding tussen portefeuillehouders in de commissie LBD en de portefeuillehouders in andere commissies;
- Versterking van de bewustwording in andere commissie van het betrekken van het belang van het raadsperspectief bij vakinhoudelijke vraagstukken. Door actief het netwerk tussen deze commissieleden te bevorderen en faciliteren.

3. Versterking ondersteuning raadsleden en griffiers

- Versterking van de ondersteuning van raadsleden en griffiers in bestuur, commissies en colleges door het VNG-bureau door hiervoor een concreet actieplan op te zetten met de volgende lijnen:
 - Beleidsadviseurs houden al bij het ontwerpen van beleid rekening met het democratische proces. (wie is wanneer waarvoor aan zet), bijvoorbeeld in de vorm van een 'raadsparaagraaf'.
 - Organiseren en vergroten van de kennis rondom democratische waarden en handelingsperspectief en dit vertalen in concrete werkafspraken
 - Visueel aantrekkelijk articuleren waar deze commissie over gaat en dat dit de plek is waar het integrale gesprek over lokaal bestuur en democratie gevoerd wordt. En dit in alle uitingen van de VNG consequent doorvoeren.
- Versterking van de ondersteuning van raadsleden en griffiers door hun eigen gemeente. Door actief gemeenten te attenderen op de kansen en uitdagingen die het commissiewerk meebrengt. Door het actief delen van best practices zodat de commissieleden effectief deel kunnen nemen aan het commissiewerk. Ook zou de VNG een sjabloon kunnen maken voor voordracht in de gemeenteraad, bijvoorbeeld in samenwerking met gemeentesecretaris, waarin wordt gevraagd om budgettaire of ambtelijke steun vanuit de gemeentelijke organisatie om het raadslid dat voor de VNG actief wordt actief bij te staan.

Besluitvorming Najaars ALV en proces

Indien het bestuur het advies van de commissie R&G overneemt moet in de Najaars ALV van 28 november a.s. het volgende voorstel aan de leden worden voorgelegd:

- Voorstel tot aanpassing van naamgeving, opdracht, samenstelling en werkwijze van de huidige commissie R&G, inclusief de bepaling dat de commissie uit 28 leden bestaat.

NB) De huidige statuten bepalen dat een vaste beleidscommissie bestaat uit 15-19 leden en een voorzitter. Om tijdelijk mogelijk te maken dat een vaste beleidscommissie tijdelijk uit meer leden bestaat zal het bestuur de ALV een voorstel aan de ALV moeten doen. Het opnemen in de statuten van een algemene uitzonderingsbepaling, waarbij ALV of bestuur gemotiveerd kan afwijken is een

voor de hand liggende optie. De algemene directie en het bestuur zullen zich hierover moeten uitspreken.

Hoofdstuk 2. Een reis van 12 jaar

Vooraf

De VNG bestaat al meer dan 100 jaar. Er zijn verschillende momenten geweest waarop de governance in zijn geheel, en die van verschillende commissies in het bijzonder, onder de loep is genomen. Voor dit stuk is vooral de ontwikkeling in de laatste 12 jaar van het raadspectief in deze geschiedenis van belang.

Advies commissie Brok

In 2013 werd het rapport 'Governance en de kunst van relatie onderhoud: Versterking bestuurlijke organisatie VNG en vergroting ledenbetrokkenheid' gepubliceerd, oftewel het eindrapport van de 'Commissie Governance', ook wel 'Commissie-Brok' genoemd.

De VNG worstelde met vraagstukken rond haar legitimiteit en herkenbaarheid en er werd gevraagd om meer slagkracht en kwaliteit. Het was 'tijd voor onderhoud'. Het bestuur vroeg de commissie om concrete voorstellen te ontwikkelen voor:

- meer betrokkenheid van de leden bij het werk van de VNG
- betere werving en selectie van kandidaten voor bestuur en commissies
- doorontwikkeling van de VNG-governance

De conclusies en aanbevelingen van de commissie-Brok waren onder andere:

- 'De positie van raadsleden in het VNG-bestuur is onomstreden. Zij hebben daarin, evenals de andere functiegroepen, een statutair vastgelegde vertegenwoordiging. Over de positionering van raadsleden in de vaste beleidscommissies van de VNG wordt echter zeer verschillend gedacht. Tegenover pleidooien voor het toetreden van meer raadsleden tot commissies en zelfs bestuurlijke delegaties, staan pleidooien om een separaat orgaan voor raadsleden (en griffiers) op te richten en geen raadsleden op te nemen in commissies vanwege het ontbreken van een duidelijke toegevoegde waarde.'
- 'Raadsleden hebben overigens ook zelf aangegeven een informatie-achterstand te ervaren ten opzichte van goed ingevoerde vakwethouders, waardoor zij in de praktijk in de commissie vaker "halen" dan "brengen". Ter ondersteuning van raadsleden in commissies is Raadslid.Nu gestart met het opzetten van online expertisegroepen.'
- 'Onze commissie kiest voor een tweesporenbeleid, waarin raadsleden op basis van kwaliteit kunnen worden geselecteerd voor het commissielidmaatschap én waarin een orgaan van raadsleden en griffiers zich richt op specifieke vraagstukken die raadsleden en griffiers raken. Voor de goede orde, raadsleden kunnen ook deelnemen in de commissienetwerken en op die manier een bijdrage leveren aan het werk van de commissies.'
- 'Wat het commissielidmaatschap betreft, maken wij op basis van de rolverdeling in het duaal bestel onderscheid tussen enerzijds de doelgroepen raadsleden en griffiers en anderzijds de doelgroepen burgemeesters, wethouders en secretarissen. Raadsleden en griffiers hebben een controlerende rol, die ten principale afwijkt van de uitvoerende rol die burgemeester, wethouders en secretarissen spelen.'

- 'Gelet op de werkzaamheden van de vaste beleidscommissies en het belang van versterking van uitvoeringskracht van de gemeentelijke organisatie in de komende periode, stellen wij het uitgangspunt voor dat:
 - de doelgroepen burgemeester, wethouder en secretaris in principe in iedere commissie zijn vertegenwoordigd
 - de doelgroepen raadslid en griffier in iedere commissie kunnen zijn vertegenwoordigd.'
- 'Vertegenwoordiging van raadsleden en griffiers zal in de praktijk sterk afhangen van de aard van de vraagstukken die in de verschillende commissies worden behandeld. In alle gevallen dienen kandidaten voor het commissielidmaatschap over voldoende kwaliteit, tijd en motivatie te beschikken om een toegevoegde waarde aan het werk van de commissie te kunnen leveren.'
- Wat de oprichting van een orgaan voor raadsleden en griffiers betreft, adviseren wij de VNG om in nauwe samenwerking met Raadslid.Nu en de Vereniging van Griffiers tot een geschikte vorm te komen.'
- 'Dit orgaan zou zich met name moeten richten op de verhoudingen tussen college en raad, de onderlinge rolverdeling en het besluitvormingsproces binnen de gemeente. Op voorhand is de rol van de raad bij de voorbereiding op en de implementatie van de nieuwe taken in het sociaal domein een belangrijk aandachtspunt.'

Op advies van 'Brok' is de commissie R&G na de raadsverkiezingen van 2014 als proef (pilot-commissie) in het leven geroepen.

Advies commissie Deetman

Vier jaar later, in 2017, gaf de VNG de opdracht aan de Commissie-Deetman, om de hervormingen die waren doorgevoerd op aanbeveling van de Commissie-Brok, eens onder de loep te nemen. Eind van dat jaar publiceerde zij 'De Vierde Dimensie, Kennis vergaren, kennis delen, agenderend zijn: Eindrapportage Evaluatie VNG Governance'.

Het bestuur vroeg de commissie om:

- 'Maak een analyse van het huidige functioneren van de bestuurlijke organisatie van de VNG en de netwerkfunctie die de VNG vervult richting belangrijke stakeholders binnen de gemeentelijke achterban, bij de medeoverheden en bij andere relevante organisaties in de omgeving van de VNG.'
- 'Analyseer de belangrijkste trends en ontwikkelingen waarop de bestuurlijke organisatie van de VNG moet kunnen inspelen.'
- 'Maak daarbij gebruik van de informatie over het functioneren van de bestuurlijke organisatie die inmiddels door de VNG zelf is verzameld.'
- 'Kom met voorstellen hoe de structuur en de werkwijze van de bestuurlijke organisatie en in het verlengde daarvan de bredere "VNG-familie" (ambtelijk bureau en bedrijven) kan worden ingericht om maximaal resultaat voor alle gemeenten te bereiken en alle geledingen in de achterban in staat te stellen om daaraan een bijdrage te leveren.'

Op advies van 'Deetman' is de commissie Raadsleden & Griffiers na de raadsverkiezingen van 2018 een vaste commissie geworden.

De conclusies en aanbevelingen van de commissie-Deetman waren onder andere:

- 'De VNG is de vereniging van bestuurders én van raadsleden van gemeenten. Er bestaan wezenlijke verschillen tussen de (uitgangs)posities en rollen van bestuurders en raadsleden, en ook in de condities waaronder zij hun werk kunnen doen.'
- 'De commissie Raadsleden en Griffiers (ingesteld na de evaluatie van de Commissie-Brok) heeft in de afgelopen jaren nuttig werk verricht.'
- 'Binnen de bestuurlijke organisatie van de VNG is de commissie R&G een 'vreemde eend in de bijt', omdat de overige commissies niet naar actoren, maar naar vakinhoudelijke thema's zijn ingedeeld.'
- 'Tegelijkertijd maken raadsleden en griffiers deel uit van enkele vakinhoudelijke commissies. Er gaan stemmen op om raadsleden en griffiers structureel deel te laten uitmaken van alle vakcommissies, met opheffing van de commissie R&G. Het is te vroeg om nu een definitieve conclusie te trekken, maar wel belangrijk om de komende periode de vinger aan de pols te houden.'
- 'Ook is het belangrijk dat er nadere afspraken worden gemaakt over het samenspel van de commissie R&G met de vakcommissies en met gelieerde verenigingen (waaronder Raadslid.nu en de Vereniging van Griffiers).'
- Een belangrijk vraagstuk betreft de toerusting van raadsleden om hun taak effectief te kunnen uitvoeren. De VNG vervult hierin nog geen nadrukkelijke rol en zou dit moeten oppakken.

Heidagen en intern proces commissie R&G

Tijdens de heidagen in oktober 2023 is door de commissie gesproken over hoe zij haar functioneren kan verbeteren, waartoe zij op aarde is en welke doelen er kunnen worden gesteld door de commissie als geheel.

De conclusies waren toen onder andere:

- Er moet meer duidelijkheid komen over de rol van de commissie R&G ten opzichte van andere commissies en het bestuur
- De commissie moet een duidelijker zichtbaar en herkenbaar profiel krijgen
- Hiervoor moet meer focus en richting worden aangebracht, inhoudelijk
- Ook moet er meer worden samengewerkt met raadsleden uit andere commissies
- Inhoudelijke thema's die echt bij de commissie R&G zouden moeten behoren waren onder andere:
 - Versterking perspectief van raadsleden en griffiers binnen de VNG
 - Versterking en vernieuwing lokaal bestuur en democratie
 - Strategische positionering griffier en ondersteuning raadslid

Tijdens de heidagen in oktober 2024 is teruggeblikt op hetgeen was afgesproken in 2023. De commissieleden zijn tevens opnieuw met elkaar in gesprek gegaan over haar gezamenlijke doel, wat er moet worden bereikt en hoe het met de eerder vastgestelde ambities. Er werd gesproken over prioritering, de verdeling van portefeuilles, de ondersteuning en de (on)zichtbaarheid van de commissie binnen de VNG governance.

Afspraken die toen gemaakt werden waren onder andere:

- *Agendering*. 'Waar spreekt de commissie over en waar gaat zij over? Waarover wil zij in de lead zijn en waar is een deelbelang. Door op papier te zetten waar we van zijn wordt dit helderder voor anderen.'
- *Zichtbaarheid*. 'Hoe wordt de commissie zichtbaarder?' Leden nadrukkelijker koppelen aan beleidscommissies op inhoud helpt om goed vinger aan de pols te kunnen houden. Twee leden worden nadrukkelijk betrokken bij het werk van Commissie Informatisering bijvoorbeeld. Het netwerk raadsleden/griffiers in de governance is in ontwikkeling en ad hoc kan verder worden ontwikkeld.'
- *Werkwijze*. 'De raadsleden hebben geen eigen ambtenaren die agendapunten of onderwerpen voorbereiden. Vertegenwoordigers van het bureau zouden hierin een rol kunnen vervullen.'
- *Tevreden in 2026?* 'Tot slot vroeg men zich af wanneer het werk van de commissie geslaagd is in 2026? De antwoorden waren divers: als we in 2026 regelmatig bij de minister aan tafel zitten, als er in 2026 veel reacties op de commissie vacatures binnenkomen, als financiering voor lokale partijen is geregeld, als er andere commissies zijn die ons om advies vragen, en zelfs dat de commissie niet meer nodig is en zichzelf kan opheffen.'

De commissie bepaalde vervolgens wat de top 3 doelen voor het komende jaar worden:

1. De rol van de raad en de griffie versterken (in de governance van de VNG en daarbuiten)
2. De goede discussie op het juiste moment: zorgen dat de commissie mee kan denken over voor hen relevante onderwerpen
3. Gesprekspartner worden van de andere VNG-commissies.

Op basis van de uitkomsten van dit interne proces is onder andere een werkgroep samengesteld, wiens werk onder andere heeft geleid tot het advies dat hieronder staat uitgewerkt.

Hoofdstuk 3. Gesignaleerde knelpunten en problemen

In de afgelopen 20 jaar is er veel verbeterd. Raadsleden en griffiers hebben een eigen, vaste commissie in de governance van de VNG. Er zitten raadsleden en griffiers in het bestuur. En er zijn tal van dossiers waarin raadsleden een cruciale rol spelen. Maar toch bestaan er nog knelpunten waardoor het raadsperspectief niet voldoende naar voren komt in de VNG, waardoor raadsleden niet voldoende worden ondersteund bij hun VNG-activiteiten, ten opzichte van andere beroepsgroepen, en waardoor de kennis en kunde over lokale democratie niet optimaal benut wordt binnen de VNG, waardoor de VNG niet optimaal slaagt in het vervullen van haar belangenbehartigende rol voor alle stakeholders binnen de lokale democratie.

We constateren dat er nog steeds knelpunten zijn, die we hieronder op een rij zetten:

- Vertegenwoordiging van raadsleden en griffiers in de totale VNG governance is onvoldoende effectief. Dit komt tot uiting in gebrek aan inhoudelijke slagkracht. Enerzijds wordt bij inhoudelijke voorstellen vanuit de VNG niet altijd de rol en positie van de raad goed vertaald in proceskaders. Anderzijds ontbreekt het in de VNG-organisatie aan raadsgerichte ondersteuning en kennis.

- Verbinding tussen raadsleden en de VNG is niet voldoende, dit komt tot uiting in onbalans in representatie van de raadsleden (oppositie lijkt ondervertegenwoordigd). Het bestuurlijke geluid heeft de overhand en wordt door een deel van de verkozenen niet herkend.
- Kaders voor positionering Commissie R&G in de VNG governance ontbreken, dit komt tot uiting in onduidelijkheid over de onderwerpen waarbij deze commissie raakvlakken heeft met andere commissies en colleges, zoals de rechtspositie van raadsleden/griffiers en bijvoorbeeld de gevolgen van technologie op het functioneren op de verschillende onderdelen van de lokale democratie
- Facilitering raadsleden/griffiers in de governance is ongelijk, dit komt tot uiting in het verschil aan ondersteuning en facilitering van burgemeesters, wethouders en gemeentesecretarissen. Dit gaat over inhoud, versterken van geluiden, (werk & reis-)tijd en toegang tot het congres.

Hoofdstuk 4. Advies commissie R&G aan bestuur

Advies met drie sporen

Het advies van de commissie aan het bestuur bestaat uit drie sporen:

- a. Wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie R&G
- b. Verhoging aantal raadsleden en griffiers in andere commissies op basis van analyse van agenda en werkwijze per commissie, met als vertrekpunt: minimaal 3 raadsleden per vakcommissie, tenzij zwaarwegende redenen zijn om hiervan af te wijken;
- c. Versterking ondersteuning raadsleden en griffiers door eigen gemeente en VNG-bureau.

4a. Wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie R&G

Op basis van de hiervoor geschetste knelpunten en ervaringen uit het verleden adviseert de commissie het bestuur om de huidige commissie R&G om te vormen tot een bredere commissie "Lokaal bestuur & democratie" (LBD). Dat vergt allereerst verbreding van de opdracht van de commissie en op basis daarvan aanpassing van de samenstelling en de werkwijze van de commissie.

Verbreding van de opdracht van de commissie

In overleg met andere betrokken commissies en stakeholders zijn de mogelijkheden verkend voor verbreding van het beleidsterrein waarvoor de commissie primair verantwoordelijk is. De commissie adviseert om de volgende thema's integraal aan het beleidsterrein van de commissie toe te voegen:

- Thema's rond lokaal bestuur en democratie in brede zin, door overheveling van de volgende thema's die nu bij de commissie Bestuur & Veiligheid zijn belegd:
 - Openbaarheid van bestuur
 - Interbestuurlijke verhoudingen
 - Generiek/interbestuurlijk toezicht
 - Verkiezingen
 - Participatie, vernieuwing lokale democratie
 - Weerbaar bestuur, versterking van politieke ambtsdragers

Red. Na het vaststellen van het advies van de commissie R&G op 4 september jl. heeft nader overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de beide commissies. Op basis daarvan heeft het bestuur besloten om de opdracht van de commissie B&V niet te wijzigen. In de voorbereiding van de profielschetsen voor beide commissies zal door de commissies worden doorgesproken over de mogelijkheden om (de rollen op)

specifieke dossiers tussen de commissies te verdelen, respectievelijk de samenwerking tussen beide commissies in te vullen.

- Thema's rond positie raadsleden en griffiers:
 - Rechtspositie en vraagstukken rondom het werkgeverschap van de raad,
 - Sociale zekerheid en pensioen
 - Weerbaar bestuur, een veilige en integere werkomgeving

Toelichting: de Adviescommissie Rechtspositie Politieke Ambtsdragers valt onder het College voor Arbeidszaken (CvA). De (mede)betrokkenheid van de bredere commissie LBD bij deze thema's kan het werk van de Adviescommissie voeden en richting geven. Enerzijds kan de commissie LBD het geluid van de doelgroepen raadsleden en griffiers meegeven. Anderzijds kan de commissie LBD thema's rond de rechtspositie koppelen aan andere flankerende thema's die de positie van raadsleden en griffiers raken en vraagstukken rondom het werkgeverschap van de raad. Over de rol en positie van de commissie LBD vindt afstemming plaats met Adviescommissie en het CvA.
- Rechtsstaat en gemeenterecht:
 - Advisering bij de ontwikkeling van handreikingen
 - Advisering over wetgevingsvoorstellen en modelverordeningen
 - Actuele juridische en rechtsstatelijke ontwikkelingen

Toelichting: deze thema's zijn niet in de formele governance belegd, maar bij de adviescommissie Gemeenterecht. Deze adviescommissie is in 2007 opgericht om als onafhankelijke commissie, met deskundigen uit gemeenten en de wetenschap, de VNG van advies te dienen over het juridische werkterrein van gemeenten. Het is een lang gekoesterde wens van deze adviescommissie om ook een verbinding te krijgen met de formele VNG governance. Met de adviescommissie Recht en de commissie B&V wordt nader afgestemd over de rol van de commissie LBD.

Aanpassing van de samenstelling van de commissie

Op basis van de bredere opdracht van de commissie LBD adviseert de commissie het bestuur:

- Verhoging van het aantal commissieleden van 20 naar circa 28 leden

Toelichting: om voor het grotere aantal thema's voldoende portefeuillehouders te hebben is verhoging van het aantal leden noodzakelijk. Deze portefeuillehouders zijn verantwoordelijk voor zowel het eigen commissiewerk (o.a. bestuurlijke delegaties, overleggen met stakeholders en achterban) als voor de verbinding met het VNG-bestuur en andere commissies. Op basis van de uiteindelijke verbreding van het beleidsterrein van de commissie kan het bestuur straks in de profielschets voor de grote vacatureronde het benodigde aantal commissieleden vaststellen. Daarnaast zijn er meer zetels nodig in de commissie om ruimte te bieden aan de nieuwe beroepsgroepen (burgemeesters, wethouders, secretarissen, zie hieronder), zonder het aantal raadsleden en griffiers al teveel te laten inkrimpen.
(NB: verhoging van het aantal commissieleden vergt een wijziging van de VNG-statuten, die mogelijk maakt dat bestuur of ALV kan afwijken van de bepaling dat vaste adviescommissies uit 15-19 leden en een voorzitter bestaan; zie hoofdstuk 4 "Besluitvorming en proces")
- Opnemen van burgemeesters, wethouders en secretarissen in de commissie, met als uitgangspunt dat tweederde van de leden blijft bestaan uit raadsleden en griffiers, bijvoorbeeld: 8 raadsleden, 8 griffiers, 5 burgemeesters, 4 wethouders en 3 secretarissen.

Toelichting: De thema's lokaal bestuur en democratie gaan alle doelgroepen in het openbaar bestuur aan. Nu wordt die discussie nog vaak op meerdere plekken gevoerd, door de commissie uit te breiden kan het gesprek over deze thema's gelijktijdig met de juiste partijen worden gevoerd. Dit verhoogt de kwaliteit en herkenbaarheid van de commissie. Op basis van de uiteindelijke verbreding van het beleidsterrein van de commissie kan het bestuur straks in de profielschets voor de grote vacatureronde de benodigde aantallen commissieleden per doelgroep vaststellen. De commissie zal hiertoe een voorstel doen.

Aanpassing van de werkwijze

Voor de volledigheid geeft de commissie R&G hier ook alvast een aantal aandachtspunten voor de commissie LBD met betrekking tot de werkwijze:

- In overleg met nieuwe commissieleden komen tot een vergaderschema met een passende frequentie en een optimale afwisseling tussen fysieke en digitale overleggen
Toelichting: de omvang van de commissie én de samenstelling met vijf doelgroepen vragen maatwerk en precisie bij de planning van overleggen en de keuze voor tijdstippen. Ook is het de vraag hoe voor de volledige commissie een interessante/uitdagende agenda kan worden geformuleerd die de inbreng vraagt van alle commissieleden
- Verdeling van thema's over de commissieleden met aandacht voor het benodigde aantal commissieleden per thema en voor de betrokkenheid van de verschillende doelgroepen
Toelichting: in de profielschets voor de grote vacatureronde zal zo goed mogelijk worden weergegeven welke thema's er zijn en hoeveel commissieleden daarop nodig zijn vanuit welke doelgroepen. Tegelijkertijd worden commissieleden niet "in functie gekozen" en is het aan de gekozen commissieleden om straks onderling de portefeuilles te verdelen. Dat vergt een goede voorbereiding vanuit het VNG-bureau om de commissie bij deze keuzes te ondersteunen
- In overleg met andere commissies komen tot een optimale verbinding en samenwerking op thema's waarvoor andere commissies eerstverantwoordelijke zijn
Toelichting: ook in de huidige periode wordt reeds gewerkt met "standing invitations" in andere commissies, waarbij de samenwerking met de commissie B&V het meest intensief is. Met de komst van nieuwe thema's naar de commissie LBD is een heroriëntatie nodig op de vraag welke commissie eerstverantwoordelijke is (ook met het oog op vorming van bestuurlijke delegaties voor overleg met bewindslieden) en hoe de samenwerking tussen alle betrokken commissies optimaal kan worden ingevuld.

4b. Verhoging aantal raadsleden en griffiers in andere commissies op basis van analyse van agenda en werkwijze per commissie

De commissie R&G adviseert het bestuur om:

- Het aantal raadsleden en griffiers in andere commissies te verhogen via maatwerk per commissie en in overleg met de andere commissies, met als vertrekpunt: minimaal 3 raadsleden en 2 griffiers per vakcommissie, tenzij zwaarwegende redenen zijn om hiervan af te wijken;
- Na afstemming met andere commissies zal de commissie R&G een concreet voorstel hiervoor doen

Toelichting: het aantal raadsleden en griffiers in andere commissies is zeer beperkt en soms ontbreken raadsleden en griffiers helemaal. Om het raadsperspectief in andere commissies te versterken zouden bij voorkeur meerdere raadsleden en griffiers deel uit moeten maken van iedere commissie. Tegelijkertijd beseft de commissie R&G dat de onderwerpen en

werkzaamheden per commissie sterk verschillen. Zo zijn er commissies met veel bestuurlijke delegaties, die vanuit inhoud en rol vooral (vak)wethouders en burgemeesters nodig hebben. In andere commissies is er meer ruimte. In een gespreksronde met alle ambtelijke commissiesecretarissen is een eerste verkenning gedaan naar de mogelijkheden om in de grote vacatureronde meer raadsleden en griffiers in de commissie op te nemen. In de profielschetsen per commissie voor de grote vacatureronde moet het bestuur aangeven hoeveel raadsleden en griffiers worden gezocht.

- De verbinding te versterken tussen de portefeuillehouders in de commissie LBD en de portefeuillehouders in andere commissies

Toelichting: ook wanneer er meer raadsleden en griffiers in commissies worden opgenomen, blijft de verbinding tussen de andere commissies en de commissie LBD een belangrijk aandachtspunt. De huidige ervaringen met “standing invitations” om verbinding tussen commissies te maken zijn wisselend en over het algemeen niet positief. Om het samenwerken tussen commissies beter in de cultuur van de VNG te verankeren is inzet nodig van zowel commissieleden als de ondersteuners vanuit het VNG-bureau. Het VNG-bestuur, met alle commissievoorzitters, kan daarin een belangrijke rol spelen

4c: Versterking ondersteuning raadsleden en griffiers door eigen gemeente en VNG

De commissie R&G adviseert het bestuur:

- De ondersteuning van raadsleden en griffiers in bestuur, commissies en colleges door het VNG-bureau te versterken

Toelichting: het VNG-bureau kan raadsleden en griffiers beter ondersteunen door nieuwe voorstellen te schrijven vanuit het raadsperspectief en door stukken (rapporten, papers, standpunten, etc.) te analyseren vanuit het raadsperspectief. Daarbij is het uitgangspunt dat raadsleden en griffiers vraagstukken bekijken vanuit de invalshoek van lokale democratie/bestuur en niet hoeven te worden voorbereid op een vakinhoudelijke discussie met wethouders en burgemeesters. Binnen het VNG-bureau wordt met de commissiesecretarissen verkend hoe de onderlinge samenwerking en de samenwerking met inhoudelijke collega's op dit punt kan worden verbeterd. Ook kan het bureau van de VNG het netwerk van raadsleden binnen de VNG beter faciliteren en te ontzorgen en hierin samen op te trekken met de NVvR.

- De ondersteuning van raadsleden en griffiers door hun eigen gemeente te versterken

Toelichting: de ondersteuning van raadsleden en griffiers door hun eigen gemeente is zeer wisselend. Een verzoek vanuit de VNG (bijvoorbeeld via een bericht van de voorzitter en algemeen directeur aan de burgemeester en secretaris van de betreffende gemeente) zou eraan bij kunnen dragen dat de gemeente capaciteit vrijmaakt voor ondersteuning. Ook zou de VNG een sjabloon kunnen maken voor voordracht in de gemeenteraad, bijvoorbeeld in samenwerking met gemeentesecretaris, waarin wordt gevraagd om budgettaire of ambtelijke steun vanuit de gemeentelijke organisatie om het raadslid dat voor de VNG actief wordt actief bij te staan.

- De bewustwording bij het bureau van de VNG van het belang van het betrekken van het raadsperspectief bij vakinhoudelijke vraagstukken te vergroten.

Toelichting: Het raadsperspectief verschilt van het bestuurdersperspectief. Raden richten zich naar verhouding sterker op het democratisch proces en bestuurders op het realiseren van inhoudelijke opgaven. Het raadsperspectief komt in de huidige praktijk in de beleidsoutput van de VNG niet altijd voldoende uit de verf. Dit kan bijvoorbeeld worden verbeterd door een vast onderdeel aan sjablonen van documenten voor beleidsstukken toe te voegen over

democratische waarden zoals tegenmacht en transparantie (een 'raadsparagraaf'). Of via een kenniscentrum over de werking van de raad binnen het Huis van Thorbecke. Een ander voorbeeld is het aanstellen van een vaste VNG-griffier die gevraagd en ongevraagd VNG-beleidsadviseurs helpt om meer handelingsperspectief voor raadsleden toe te voegen aan de beleidsoutput van de VNG.

Hoofdstuk 5. Besluitvorming en proces

Vooraf

Indien het VNG-bestuur het advies van de commissie R&G overneemt dient daarna conform Statuten en Huishoudelijk Reglement het volgende tijdpad te worden gevolgd:

- a. Besluitvorming in de Najaars ALV van 28 november 2025 over een voorstel tot statutenwijziging om mogelijk te maken dat bestuur of ALV tijdelijk kan afwijken van de bepaling dat een vaste beleidscommissie bestaat uit 15-19 leden en een voorzitter
- b. Besluitvorming in de Najaars ALV van 28 november 2025 over het voorstel voor wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie R&G, inclusief de bepaling dat de commissie uit circa 28 leden bestaat
- c. Vaststelling door het bestuur in maart 2026 van de profielschets voor de nieuwe commissie LBD, op basis waarvan in april 2026 de vacatures worden opengesteld
- d. Benoeming door het bestuur van de door de Voordrachtscommissie voorgedragen kandidaten tot waarnemer medio september 2026. Op dat moment gaat de commissie ook van start (ook de andere commissies bestaan op dat moment uit waarnemende leden)
- e. Openstelling van de mogelijkheid om andere kandidaten te stellen voorafgaand aan de eerstvolgende ALV ná de ALV van 30 september (dat geldt ook voor de andere commissies).

a. Besluitvorming in de Najaars ALV van 28 november 2025 over het voorstel tot statutenwijziging

Het is de bedoeling om de commissie LBD uit circa 28 leden te laten bestaan. De VNG-statuten bepalen dat vaste adviescommissies bestaan uit 15-19 leden en een voorzitter. Er zijn op voorhand twee manieren om een uitzondering op deze bepaling te kunnen maken:

- In de statuten een bepaling voor de nieuwe commissie LBD opnemen, vergelijkbaar met die van het College voor Arbeidszaken, College voor Dienstverleningszaken en de commissie Europa & Internationaal. Daarmee zou de commissie LBD statutair worden verankerd en een eigen reglement krijgen waarmee kan worden afgeweken van algemene statutaire bepalingen (over onder meer commissiegrootte)
- In de statuten de bevoegdheid voor de ALV op te nemen om af te wijken van de statutaire bepaling dat commissies uit 16-20 leden bestaan.

De eerste oplossing heeft als groot nadeel dat we nu reeds een vergaande bepaling zouden moeten opnemen over de commissie LBD zonder dat er enige ervaring is opgedaan met de opdracht, samenstelling en werkwijze van deze commissie. Voor deze oplossing zou wel kunnen worden gekozen als na evaluatie blijkt dat de opzet van de commissie meerjarig wordt gecontinueerd. In dat geval kan ook de opbrengst van de evaluatie worden meegenomen in een passende formulering in de statuten.

De tweede oplossing heeft als voordeel dat in de statuten wordt gekozen voor een algemene uitzonderingsbepaling waarvan gebruik kan worden gemaakt als de noodzaak daar is. Hiermee zou

ook een andere commissie (tijdelijk) extra bezetting kunnen krijgen als daar goede argumenten voor zijn. Nadeel van deze oplossing zou kunnen zijn dat er een hellend vlak ontstaat waarbij steeds meer commissies aankloppen voor extra leden. Dat zou afbreuk kunnen doen aan de eerdere efficiëncyslag, waarbij expliciet is gekozen voor een bestuur en commissies met een beperkt aantal leden.

Alles overwegende adviseert de commissie R&G:

- Nu een statutenwijziging door te voeren, die de ALV de bevoegdheid geeft om af te wijken van de bepaling dat vaste adviescommissies bestaan uit 15-19 leden en een voorzitter
- Na evaluatie van de commissie, bijvoorbeeld in een midterm review medio 2028, te overwegen of het wenselijk is om de commissie LBD in de statuten te verankeren met een opdracht en verwijzing naar een eigen commissiereglement. Daarin kan ook de afwijkende omvang van de commissie worden vastgelegd.

b. Besluitvorming in de Najaars ALV van 28 november 2025 over het voorstel voor wijziging opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie R&G

Op basis van de statuten is de ALV bevoegd tot “het instellen, wijzigen en opheffen van vaste adviescommissies”. Het voorstel tot wijziging van de opdracht, werkwijze en samenstelling van de commissie R&G (inclusief naamswijziging) moet daarom aan de ALV worden voorgelegd. Bijlage 1 bij deze notitie bevat het conceptvoorstel aan de ALV.

c. Vaststelling door het bestuur in maart 2026 van de profielschets voor de nieuwe commissie LBD

Het Huishoudelijk Reglement van de VNG bepaalt dat het bestuur op voordracht van de algemene directie voorafgaande aan elke gemeenteraadsverkiezing, een profielschets opstelt voor de leden van het bestuur en de vaste adviescommissies. Bij het opstellen van concept-profielschetsen betreft de algemene directie de betreffende commissies en de verantwoordelijke beleidsdirecteuren.

De profielschets voor de commissie LBD zal primair worden afgestemd met de commissie R&G. Op de thema's die nu nog niet bij de commissie R&G zijn belegd zullen ook de nu verantwoordelijke commissies worden betrokken. Dat zijn de commissie B&V, de Adviescommissie RPA en de adviescommissie Gemeenterecht.

d. Benoeming door het bestuur van de door de Voordrachtscommissie voorgedragen kandidaten tot waarnemer medio september 2026

Het bestuur heeft op 2 juli jl. kennisgenomen van de uitwerking van de kandidaatstellingsprocedure na de raadsverkiezingen van maart 2026. Die procedure is gericht op benoeming door het bestuur van de door de Voordrachtscommissie voorgedragen kandidaten tot waarnemer medio september 2026. Op dat moment gaat de commissie LBD ook van start. Voor de goede orde, ook de andere commissies bestaan op dat moment uit waarnemende leden.

e. Openstelling van de mogelijkheid om andere kandidaten

De ALV van 30 september 2026 komt te vroeg om op dat moment ook de procedure met mogelijkheid tot het stellen van andere kandidaten af te ronden (die procedure neemt 5 weken in beslag). Dat betekent dat de mogelijkheid tot het stellen van andere kandidaten zal worden opengesteld voorafgaand aan de eerstvolgende ALV ná de ALV van 30 september. Ook bij vorige grote vacaturerondes na de raadsverkiezingen is op deze manier gehandeld.

8. Doorlopende tekst VNG Statuten op basis van de voorstellen tot statutenwijziging

De wijzigingen door besluitvorming in de ALV van 28 november 2025 zijn in de tekst **geel gearceerd**.

HOOFDSTUK I - DE VERENIGING

Artikel 1 - Naam, zetel en duur

1. De vereniging draagt de naam: Vereniging van Nederlandse Gemeenten, afgekort VNG.
2. De vereniging heeft haar zetel in de gemeente Den Haag.
3. De vereniging is opgericht op achtentwintig februari negentienhonderd twaalf en is bij statutenwijziging van dertig mei negentienhonderd negenenzeventig voor onbepaalde tijd aangegaan.

Artikel 2 Doel

1. De vereniging heeft ten doel te werken aan een krachtige lokale overheid door agenderend te zijn op voor gemeenten relevante vraagstukken en ontwikkelingen, en door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven.
2. De vereniging ondersteunt daartoe met belangenbehartiging, netwerken en dienstverlening haar leden collectief, in groepen en individueel bij de vervulling van bestuurs-, uitvoerings- en overige taken, en bij de organisatie van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.
3. De vereniging heeft voorts de bevoegdheid om voor de leden of groepen van leden:
 - a. afspraken te maken met verenigingen van werknemers en andere overheden over arbeidsvoorwaarden en het arbeidsvoorwaardenbeleid en deze vast te leggen in collectieve arbeidsovereenkomsten;
 - b. standaarden vast te stellen ter verbetering van de kwaliteit en efficiëntie van gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.

Artikel 3 - Werkwijze

De vereniging tracht - ondersteund door haar bureau - haar doel te bereiken door in het belang van gemeenten:

- a. adviserend, coördinerend en stimulerend op te treden bij de voorbereiding en uitvoering van wettelijke en andere maatregelen;
- b. het vestigen van aandacht op gemeentelijke vraagstukken;
- c. het op lokaal, regionaal, landelijk en internationaal niveau onderhouden van contacten en het samenwerken met overheden, organisaties en instellingen.
- d. het zitting nemen in besturen, commissies, advies- en toezichtsorganen;
- e. het verlenen van diensten aan haar leden en aan derden;

- f. het voor en namens gemeenten voeren van overleg met verenigingen van werknemers en andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid, en het geven van adviezen op het gebied van arbeidsvoorwaarden en van personeels- en organisatiebeleid ten aanzien van personeel in de sector gemeenten;
- g. het voor en samen met de leden organiseren van projectmatige, programmatische en structurele activiteiten die gericht zijn op gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.
- h. het voeren van juridische procedures, waaronder begrepen het optreden voor of namens gemeenten, en het instellen van collectieve acties zoals bedoeld in artikel 305a, Boek 3, Burgerlijk Wetboek;
- i. het oprichten van, het deelnemen in, het beheer voeren over, en het zich op enigerlei andere wijze financieel interesseren bij andere rechtspersonen;
- j. het aangaan en verstrekken van geldleningen en het verstrekken van zekerheden, ook voor verplichtingen van gelieerde rechtspersonen.
- k. het verrichten van al datgene wat met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

HOOFDSTUK II - DE LEDEN

Artikel 4 - Lidmaatschap

- 1. Uitsluitend Nederlandse gemeenten kunnen lid zijn van de vereniging.
- 2. Een gemeente kan zich met een brief aan het bestuur aanmelden als lid van de vereniging.
- 3. Het bestuur beslist binnen zes weken na ontvangst van de brief over de toelating en deelt zijn beslissing onverwijld mee aan de betrokken gemeente. Het bestuur informeert tevens de algemene vergadering.
- 4. Overeenkomstig artikel 34, lid 2, Boek 2, Burgerlijk Wetboek is een nieuw gevormde gemeente lid van de vereniging met ingang van de datum van herindeling, tenzij geen van de opgeheven gemeenten in het jaar voorafgaande aan de herindeling lid was van de vereniging.

Artikel 5 - Buitengewoon lidmaatschap

- 1. Uitsluitend de landen en openbare lichamen van het Caribisch deel van het Koninkrijk kunnen buitengewoon lid zijn van de vereniging.
- 2. Het bestuur stelt de voorwaarden voor het buitengewone lidmaatschap vast, waaronder de rechten en plichten van de buitengewone leden.

Artikel 6 - Einde lidmaatschap

- 1. Het lidmaatschap of buitengewoon lidmaatschap eindigt:
 - a. door opzegging door het lid;

- b. door opzegging door de vereniging nadat het lid drie maanden na daartoe te zijn aangemaand, in gebreke is gebleven in het voldoen van zijn verplichtingen tegenover de vereniging;
 - c. door ontzetting uit het lidmaatschap nadat een lid:
 - 1° in strijd heeft gehandeld met de statuten, reglementen of besluiten van de vereniging;
 - 2° de vereniging op onredelijke wijze heeft benadeeld;
 - 3° zich ontoelaatbaar heeft gedragen ten opzichte van het bestuur of andere leden;
 - 4° het aanzien van de vereniging ernstig heeft geschaad.
 - d. doordat het lid door herindeling ophoudt te bestaan.
2. Opzegging door het lid vindt schriftelijk plaats bij het bestuur.
 3. Na opzegging door het lid eindigt het lidmaatschap op éénendertig december van het jaar volgend op jaar waarin de schriftelijke opzegging door de vereniging is ontvangen.
 4. In afwijking van lid 3 van dit artikel kan een nieuw gevormde gemeente binnen twee maanden na de datum van herindeling het lidmaatschap van de vereniging schriftelijk opzeggen. De nieuw gevormde gemeente wordt dan geacht geen lid te zijn geweest van de vereniging.
 5. Opzegging door de vereniging en ontzetting uit het lidmaatschap geschiedt door het bestuur.

Artikel 7 - Verplichtingen ten laste van de leden

1. De algemene vergadering kan besluiten dat de vereniging ten laste van de leden verplichtingen zal aangaan, mits deze in het besluit zijn omschreven.
2. Indien en voor zover op hem van toepassing, is ieder lid verplicht om de op grond van artikel 2, lid 3, onderdeel b, en artikel 17, lid 3, onderdeel b, door het bestuur vastgestelde standaarden na te leven en uit te voeren.
3. Ieder lid is verplicht om jaarlijks een door de algemene vergadering vast te stellen financiële bijdrage te voldoen ter dekking van de kosten van het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering, zoals deze voortvloeien uit de vastgestelde begroting voor dat Fonds.

HOOFDSTUK III - DE INRICHTING VAN DE VERENIGING

Artikel 8 - Organisatie vereniging

De vereniging kent:

- a. een algemene vergadering;
- b. een bestuur;
- c. vaste adviescommissies;
- d. een commissie Europa en Internationaal
- e. een voordrachtscommissie;
- f. provinciale afdelingen;
- g. een algemene directie.

HOOFDSTUK IV - DE ALGEMENE VERGADERING

Artikel 9 - Bijeenroeping algemene vergadering

1. Het bestuur kan zo vaak als hij dit wenselijk vindt, besluiten een algemene vergadering bijeen te roepen. Jaarlijks wordt uiterlijk in de maand juni een algemene vergadering - de jaarvergadering - gehouden.
2. Een algemene vergadering vindt bovendien plaats op verzoek van een groep leden die:
 - a. tenminste één tiende van de uit te brengen stemmen vertegenwoordigen, of
 - b. tenminste één twintigste van het aantal leden vertegenwoordigen.Het verzoek wordt schriftelijk bij het bestuur ingediend en bevat een opgave van redenen en van de te behandelen punten. Het bestuur beslist binnen tien werkdagen na ontvangst op het verzoek.
3. Als het bestuur geen gevolg geeft aan een verzoek van een groep leden die voldoet aan de voorwaarden in lid 2 van dit artikel, kunnen de verzoekers zelf tot bijeenroeping overgaan met een advertentie in de twee landelijk verschijnende dagbladen.
4. De bijeenroeping van een algemene vergadering geschiedt ten minste vier weken vóór de dag van de vergadering, met vermelding van de te behandelen punten.

Artikel 10 - Gang van zaken algemene vergadering

1. **De algemene vergadering wordt in het openbaar gehouden tenzij de voorzitter, in overeenstemming met het gevoel van de meerderheid van de vergadering, besluit dat met gesloten deuren zal worden vergaderd.**
2. Het bestuur voorziet in de leiding van de algemene vergadering.
3. Namens een lid kan het woord worden gevoerd door een lid van het college van burgemeester en wethouders, een lid van de raad, de secretaris of de griffier van die gemeente.
4. Het bestuur kan besluiten de Algemene vergadering via elektronische middelen te houden en bijeen te roepen. Het huishoudelijk reglement regelt de wijze waarop ieder lid bevoegd is om door middel van een elektronisch communicatiemiddel aan de algemene vergadering deel te nemen en zijn stem uit te brengen.

Artikel 11 - Stemmingen algemene vergadering

1. Het lid dat aan de stemming in de algemene vergadering wenst deel te nemen, wijst daartoe een vertegenwoordiger aan. Alleen een lid van het college van burgemeester en wethouders, een lid van de raad, de secretaris of de griffier van de eigen gemeente kan als vertegenwoordiger worden aangewezen.
2. De aangewezen vertegenwoordiger legt bij aanvang van de algemene vergadering een door of namens het bestuur te bepalen schriftelijke of elektronische verklaring over waaruit zijn volmacht blijkt.

3. Een lid heeft één stem voor elke veelvoud van éénderuitend (1.000) inwoners, met een minimum van één stem en een maximum van vijftenzeventig (75) stemmen.
4. Maatstaf voor het aantal stemmen van een lid is het aantal inwoners volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari.
5. Bij stemmingen over zaken wordt het stemgedrag per lid openbaar gemaakt.

Artikel 12 - Besluitvorming algemene vergadering

1. De algemene vergadering besluit bij volstreckte meerderheid van de uitgebrachte stemmen, voor zover de statuten geen andere meerderheid voorschrijven.
2. In afwijking van het bepaalde in lid 1 van dit artikel, zijn bij meerdere vacatures voor leden van het bestuur of een vaste adviescommissie die personen verkozen, die de meeste stemmen hebben behaald. Als de uitslag niet kan worden bepaald doordat op meerdere personen een gelijk aantal stemmen is uitgebracht, beslist voor deze personen het lot.
3. Blanco stemmen en ongeldige stemmen worden geacht niet te zijn uitgebracht.
4. Een in stemming gebracht voorstel is bij acclamatie aangenomen als geen van de leden een hoofdelijke stemming verlangt.
5. Een hoofdelijke stemming vindt schriftelijk of elektronisch plaats.
6. Bij staking van stemmen over een zaak is het voorstel verworpen.
7. Als bij een stemming over personen niemand de vereiste meerderheid heeft behaald, vindt een herstemming plaats tussen de twee personen die bij de stemming de meeste stemmen hebben behaald. Als door een gelijk aantal stemmen bij de stemming meerdere personen in aanmerking komen voor een plaats bij de herstemming, vindt tussen deze personen een tussenstemming plaats. De plaats wordt toegewezen aan de persoon die bij de tussenstemming de meeste stemmen heeft behaald. Als de stemmen bij de tussenstemming staken, beslist het lot.
8. Bij de herstemming is degene gekozen of benoemd die het hoogste aantal stemmen heeft behaald. Als de stemmen bij de herstemming staken, beslist het lot.

HOOFDSTUK V - ALGEMENE BEPALINGEN BESTUUR EN VASTE ADVIESCOMMISSIES

Artikel 13 - Benoembare personen

1. Het lidmaatschap van het bestuur en de vaste adviescommissies staat uitsluitend open voor personen die bij een lid de functie vervullen van burgemeester, wethouder, raadslid, secretaris of griffier (de doelgroepen).
2. Het lidmaatschap van het bestuur en de vaste adviescommissies is persoonsgebonden.
3. De algemene vergadering benoemt de leden van het bestuur en de vaste adviescommissies na een enkelvoudige, niet bindende voordracht daartoe van de voordrachtscommissie.

4. Bij een tussentijdse vacature in het bestuur of een vaste adviescommissie, benoemt het bestuur op voordracht van de voordrachtscommissie een waarnemend lid voor de termijn tot de algemene vergadering waar in de vacature zal worden voorzien.
5. Een gemeente kan niet met meerdere personen vertegenwoordigd zijn in het bestuur of in een afzonderlijke vaste adviescommissie.
6. Een persoon is na zijn zittingsperiode in het bestuur of in een afzonderlijke vaste adviescommissie éénmaal herbenoembaar in dat orgaan.
7. Een persoon wordt in functie gekozen. Als een zittend lid in een andere functie in het bestuur of een **vaste** adviescommissie wordt gekozen, komt zijn oorspronkelijke functie vacant. In de aldus ontstane vacature wordt zo spoedig mogelijk voorzien.

Artikel 14 - Zittingsduur

1. Leden van het bestuur en vaste adviescommissies worden gekozen voor een periode van vier jaren, zijnde de periode tussen twee opeenvolgende, in lid 2 van dit artikel bedoelde data.
2. De periode vangt aan op een door het bestuur te bepalen datum binnen negen maanden na de dag waarop de reguliere gemeenteraadsverkiezingen zijn gehouden.

Artikel 15 - Einde lidmaatschap

1. Het lidmaatschap van het bestuur of een vaste adviescommissie eindigt terstond als een persoon:
 - a. zijn functie in het lokaal bestuur verliest;
 - b. het lidmaatschap ontleent aan een andere benoeming in het bestuur of een vaste adviescommissie en deze andere benoeming eindigt.
2. Als een persoon van functie in het lokaal bestuur verandert of een functie in een andere gemeente aanvaardt, eindigt zijn lidmaatschap van het bestuur of een vaste adviescommissie op het moment dat in zijn opvolging is voorzien door:
 - a. de benoeming van een nieuw lid door de algemene vergadering;
 - b. de aanwijzing van een waarnemend lid door het bestuur.
3. Het lidmaatschap eindigt voorts:
 - a. door verloop van de zittingsduur;
 - b. bij schriftelijke ontslagneming (bedanken);
 - c. doordat het lid het vrije beheer over zijn vermogen verliest;
 - d. door overlijden van het lid.
4. Als het lidmaatschap op grond van de voorgaande bepalingen eindigt, stelt de betreffende persoon of het lid waarbij hij een functie vervulde, het bestuur hiervan zo snel mogelijk op de hoogte.
5. Een persoon kan om gewichtige redenen te allen tijde door de algemene vergadering worden ontslagen of geschorst als lid van het bestuur of vaste adviescommissie.

HOOFDSTUK VI - HET BESTUUR

Artikel 16 - Samenstelling bestuur

1. Het bestuur bestaat uit:
 - a. een voorzitter, een vicevoorzitter, een penningmeester en een secretaris, allen in functie benoemd;
 - b. bestuursleden, zijnde
 - 1° negen algemene leden;
 - 2° de voorzitters van de vaste adviescommissies;
 - 3° de **voorzitter** commissie Europa en Internationaal.
2. In het bestuur zijn de verschillende doelgroepen als volgt vertegenwoordigd:
 - minimaal drie personen uit de doelgroep burgemeesters;
 - minimaal drie personen uit de doelgroep wethouders;
 - minimaal drie personen uit de doelgroep raadsleden;
 - minimaal één persoon uit de doelgroep secretarissen;
 - minimaal één persoon uit de doelgroep griffiers.
3. Bij de samenstelling van het bestuur blijven voor de toepassing van artikel 13, lid 5, de personen van de voorzitter en vicevoorzitter buiten beschouwing.
4. In afwijking van artikel 14, lid 2, vangt de zittingsduur van de voorzitter en vicevoorzitter aan op de dag na de algemene vergadering waarin zij zijn benoemd, tenzij het benoemingsbesluit in een andere ingangsdatum voorziet.
5. De voorzitter beslist in alle geschillen over bestuursvergaderingen en bestuursbesluiten waarin de statuten, het huishoudelijk reglement of het bestuursreglement niet voorzien.

Artikel 17 - Taken en bevoegdheden bestuur

1. Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging en legt hierover verantwoording af aan de algemene vergadering.
2. Het bestuur is bevoegd tot het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding of bezwaring van registergoederen en tot het aangaan van overeenkomsten waarbij de vereniging zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt.
3. Het bestuur is na raadpleging van de leden bevoegd om:
 - a. de in artikel 2, lid 3, onderdeel a, bedoelde collectieve arbeidsovereenkomsten goed te keuren;
 - b. de in artikel 2, lid 3, onderdeel b, bedoelde standaarden vast te stellen.

Artikel 18 - Vertegenwoordiging vereniging

1. Het bestuur vertegenwoordigt de vereniging.

2. De vertegenwoordigingsbevoegdheid komt mede toe aan twee gezamenlijk handelende bestuursleden, waarvan ten minste één de functie van voorzitter, vicevoorzitter, secretaris of penningmeester vervult.

Artikel 19 - Werkwijze bestuur

Het bestuur regelt zijn eigen werkwijze en besluitvorming en kan daartoe een bestuursreglement vaststellen met inachtneming van het volgende:

- a. Het verhandelde in de vergadering wordt schriftelijk vastgelegd in een verslag dat tenminste de namen van de aanwezige bestuursleden en de genomen besluiten bevat;
- b. Het bestuur kan ter vergadering alleen geldige besluiten nemen als de meerderheid van de in functie zijnde bestuursleden aanwezig is;
- c. Ieder bestuurslid heeft het recht tot het uitbrengen van één stem;
- d. Een waarnemend lid als bedoeld in artikel 13, lid 4, heeft geen stemrecht;
- e. Het bestuur kan ook buiten een vergadering besluiten nemen, mits alle bestuursleden in de gelegenheid zijn gesteld om schriftelijk hun stem kenbaar te maken;
- f. Blanco stemmen worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.

HOOFDSTUK VII - COMMISSIES

Artikel 20 - Vaste adviescommissies

1. De algemene vergadering besluit tot het instellen, wijzigen en opheffen van vaste adviescommissies die het bestuur adviseren bij de voorbereiding van het door de vereniging te voeren beleid ter realisatie van de doelstellingen.
2. De vereniging kent in ieder geval:
 - a. een vaste adviescommissie voor arbeidszaken, genaamd: College voor Arbeidszaken;
 - b. een vaste adviescommissie voor de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, genaamd: College voor Dienstverleningszaken.
3. Met uitzondering van de in lid 2 van dit artikel genoemde colleges bestaat een vaste adviescommissie uit:
 - a. een voorzitter;
 - b. minimaal vijftien en maximaal negentien leden.Het aantal leden van de colleges wordt in het huishoudelijk reglement bepaald.
4. In afwijking van lid 3, onderdeel b, van dit artikel kan het bestuur besluiten om het maximum aantal leden van een vaste adviescommissie tijdelijk te verhogen met dien verstande dat:
 - a. de verhoging van het aantal leden uitsluitend ziet op één zittingsperiode of een gedeelte daarvan;
 - b. een adviescommissie niet meer dan achtentwintig leden omvat.
5. De voorzitter van een vaste adviescommissie wordt in functie benoemd.
6. Een persoon kan van ten hoogste één vaste adviescommissie tegelijkertijd lid zijn.

7. De algemene vergadering bepaalt de taken van een vaste adviescommissie.
8. De vaste adviescommissies treden op onder verantwoordelijkheid van het bestuur.
9. Bij ontstentenis van de voorzitter voorziet de vaste adviescommissie zelf in de leiding van de vergadering.
10. Het bestuur kan in een commissiereglement nadere regels vaststellen voor al datgene wat hij voor het functioneren en de taakuitoefening van een vaste adviescommissie nodig acht.
11. In afwijking van artikel 13, lid 3, is de penningmeester van de vereniging tevens voorzitter van het College voor Dienstverleningszaken.

Artikel 21 - Commissie Europa en Internationaal

1. De commissie Europa en Internationaal bestaat uit:
 - a. een voorzitter;
 - b. de op voordracht van de vereniging benoemde leden en plaatsvervangende leden van het Comité van de Regio's;
 - c. de op voordracht van de vereniging benoemde leden en plaatsvervangende leden van het Congres van Lokale en Regionale overheden van de Raad van Europa;
 - d. maximaal 10 leden die actief zijn in internationale programma's waaraan de vereniging direct of indirect is verbonden.
2. Met inachtneming van artikel 13, lid 1 en 6, en na een voordracht van de voordrachtscommissie daartoe:
 - a. doet het bestuur een voordracht voor de leden en plaatsvervangende leden van de in lid 1, onderdeel b en c van dit artikel genoemde organen;
 - b. benoemt het bestuur de in lid 1, onderdeel d, van dit artikel bedoelde leden.
3. Artikel 14 is van toepassing op de zittingsduur van de in lid 1, onderdeel d, van dit artikel genoemde leden.
4. Het lidmaatschap van de commissie voor personen genoemd in dit artikel onder lid 1, onderdeel b en c, eindigt op het moment dat de benoeming eindigt van de in lid 1, onderdeel b en c, genoemde organen.
5. Op de beëindiging van het lidmaatschap van de commissie voor personen genoemd in dit artikel onder lid 1, onderdeel d, is artikel 15 van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat de bevoegdheid van artikel 15, lid 5, toekomt aan het bestuur van de VNG.
6. De Commissie Europa en Internationaal heeft ten doel de belangen te behartigen van de Nederlandse gemeenten bij de Europese en internationale instellingen binnen de kaders van de door de vereniging gestelde doelstellingen.
7. Het bestuur kan in een commissiereglement nadere regels vaststellen voor al datgene wat hij nodig acht voor het functioneren en de taakuitoefening van de commissie.

Artikel 22 - Voordrachtscommissie

1. Het bestuur benoemt de voorzitter en de leden van de voordrachtscommissie op voordracht van de algemene directie.
2. De voordrachtscommissie wordt ingesteld voor een periode van vier jaar, beginnende op 1 januari na het jaar van de periodieke gemeenteraadsverkiezingen.
3. De voordrachtscommissie is belast met:
 - a. het voordragen van kandidaten aan de algemene vergadering bij vacatures in het bestuur en de vaste adviescommissies;
 - b. het voordragen van kandidaten aan het bestuur bij vacatures voor de in artikel 21, lid 1, onderdeel c en d, genoemde organen of voor de in artikel 21, lid 1, onderdeel e, genoemde leden van de commissie Europa en Internationaal;
 - b. het voordragen van kandidaten voor andere vacatures op grond van een reglement waarin deze statuten voorzien.
4. Het huishoudelijk reglement regelt de samenstelling en werkwijze van de voordrachtscommissie.

HOOFDSTUK VIII - OVERIGE VERENIGINGSORGANEN

Artikel 23 - Provinciale afdelingen

1. In iedere provincie is een provinciale afdeling die de leden in die provincie bijstaat bij de vervulling van hun taken.
2. Het bestuur stelt nadere regels vast over de wijze waarop voor de provinciale afdelingen worden geraadpleegd bij vacatures waarvoor de voordrachtscommissie een advies uitbrengt.
3. De statuten en de huishoudelijke reglementen van de provinciale afdelingen alsmede de wijzigingen daarin, treden pas in werking na goedkeuring van het bestuur.

Artikel 24 - Algemene directie

1. De algemene directie bestaat uit een algemeen directeur en een plaatsvervangend algemeen directeur.
2. De algemeen directeur wordt door het bestuur benoemd, geschorst en ontslagen; de plaatsvervangend algemeen directeur door de algemeen directeur.
3. Een besluit tot schorsing of ontslag, anders dan op eigen verzoek, is met redenen omkleed en vindt niet plaats voordat de betrokkene na schriftelijke oproeping in de gelegenheid is gesteld zich mondeling of schriftelijk te verantwoorden.
4. Het bestuur regelt de arbeidsvoorwaarden van de algemene directie, zo veel mogelijk overeenkomstig de voor rijkspersoneel geldende regelingen.

5. De algemene directie is onder meer belast met:
 - a. het bijstaan van het bestuur en de andere verenigingsorganen;
 - b. het uitzetten van de strategische hoofdlijnen;
 - c. de dagelijkse leiding van de vereniging en haar bureau.
6. De algemene directie oefent namens de vereniging de bevoegdheden van aandeelhoudster uit.
7. De leden van de algemene directie leggen over hun werkzaamheden verantwoording af aan het bestuur.
8. De algemene directie regelt haar eigen werkwijze en besluitvorming en kan daartoe een directiereglement vaststellen.

HOOFDSTUK IX - FINANCIËN

Artikel 25 - Boekhouding en financiën

1. Het boekjaar van de vereniging is gelijk aan het kalenderjaar.
2. De geldmiddelen van de vereniging bestaan uit: contributies, bijdragen, subsidies en andere inkomsten.

Artikel 26 - Contributie

De leden zijn per boekjaar een contributie verschuldigd. Het bedrag van de verschuldigde contributie wordt door de algemene vergadering vastgesteld.

Artikel 27 - Begroting

Het bestuur stelt voor aanvang van het boekjaar een begroting vast en deelt deze mede aan de leden van de vereniging.

Artikel 28 - Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

1. De vereniging heeft een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering. Het Fonds maakt onderdeel uit van de financiële verantwoording van de VNG.
2. Ten laste van het Fonds worden de kosten gebracht van de projectmatige, programmatische en structurele activiteiten die gericht zijn op de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.
3. Het Fonds wordt gevoed door bijdragen, niet zijnde contributie, van de leden. Deze bijdragen kunnen alleen worden aangewend voor de financiering van de activiteiten als bedoeld in lid 2 van dit artikel.

4. In een algemene vergadering die uiterlijk in de maand december wordt gehouden, legt het bestuur voor het komende boekjaar ter vaststelling aan de algemene vergadering voor:
 - a. de voor de leden uit te voeren activiteiten als bedoeld in lid 2 van dit artikel;
 - b. de begroting ter realisering van de onder a genoemde activiteiten; in deze begroting kunnen meerjarige verplichtingen worden opgenomen.
5. In afwijking van artikel 12, lid 1, is voor de vaststelling van de in lid 4 van dit artikel genoemde besluiten een meerderheid vereist van ten minste twee derde van het aantal ter vergadering uitgebrachte stemmen.
6. De rekening en verantwoording van het Fonds maakt deel uit van de jaarrekening van de vereniging. Eventuele saldi van het Fonds over de jaargrens worden als onderhanden werk aangemerkt.
7. Het bestuur regelt in een Fondsreglement in ieder geval:
 - a. de wijze van beheer en besteding van het Fonds;
 - b. de wijze waarop het College voor Dienstverleningszaken in de gelegenheid wordt gesteld het bestuur te adviseren over de besteding van middelen uit het Fonds;
 - c. de wijze van afrekening in geval van opheffen van het Fonds, waarbij een eventueel batig saldo van het Fonds, na aftrek van de liquidatiekosten, wordt teruggestort naar de leden, naar rato van hun inbreng.

Artikel 29 - Jaarstukken

1. Op de jaarvergadering:
 - a. brengt het bestuur een bestuursverslag uit over de gang van zaken in de vereniging en over het gevoerde beleid.
 - b. legt het bestuur ter goedkeuring de jaarrekening voor.
2. De jaarrekening wordt ondertekend door het hele bestuur. Ontbreekt de ondertekening van één of meer bestuurders, dan wordt daarvan onder opgave van redenen melding gemaakt.
3. Na vaststelling van de jaarrekening stemt de algemene vergadering over het verlenen van kwijting aan de leden van het bestuur voor het gevoerde beleid (decharge).

HOOFDSTUK X - OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 30 - Huishoudelijk reglement

1. Het bestuur kan een huishoudelijk reglement vaststellen waarin:
 - a. het bepaalde in deze statuten waar nodig verder wordt uitgewerkt;
 - b. onderwerpen worden geregeld waarin deze statuten niet voorzien.
2. Een concept-besluit tot instelling, wijziging of intrekking van het huishoudelijk reglement wordt tenminste vier weken ter consultatie voorgelegd aan de leden. De leden kunnen gedurende deze termijn hun zienswijze kenbaar maken.

Artikel 31 - Rechtspositie personeel

1. Het bestuur stelt de algemene voorwaarden vast waaronder door de vereniging arbeidsovereenkomsten zullen worden aangegaan, zo veel mogelijk overeenkomstig de voor rijkspersoneel geldende regelingen.
2. De algemene directie besluit over het aangaan en het beëindigen van een arbeidsovereenkomst.

Artikel 32 - Statutenwijziging

1. De algemene vergadering besluit tot wijziging van de statuten op basis van een voorstel van het bestuur.
2. Het voorstel tot statutenwijziging met daarin de woordelijke tekst van de voorgestelde wijziging maakt deel uit van de bijeenroeping als bedoeld in artikel 9, lid 4.
3. Het voorstel tot statutenwijziging is aanvaard als de algemene vergadering met ten minste twee derde van het aantal uitgebrachte stemmen instemt met het voorstel, in een vergadering waarin tenminste de helft van het aantal leden vertegenwoordigd is.
4. Als het vereiste aantal leden niet vertegenwoordigd is, kan het besluit tot statutenwijziging op de eerstvolgende algemene vergadering worden genomen, ongeacht het aantal in deze vergadering aanwezige leden.
5. De statutenwijziging treedt niet eerder in werking dan nadat hiervan een notariële akte is opgemaakt. De bestuurders zijn verplicht een authentiek afschrift van de wijziging en de gewijzigde statuten neer te leggen ten kantore van het handelsregister.

Artikel 33 - Ontbinding en vereffening

1. De algemene vergadering besluit tot ontbinding van de vereniging.
2. De bijeenroeping van de algemene vergadering over de ontbinding van de vereniging is voorzien van:
 - a. een toelichting op het voorstel tot ontbinding;
 - b. een vermelding van het bepaalde in lid 3 en 4 van dit artikel.
3. Het voorstel tot ontbinding van de vereniging is aanvaard als de algemene vergadering met ten minste drie vierde van het aantal uitgebrachte stemmen instemt met het voorstel, in een vergadering waarin tenminste de helft van het aantal leden vertegenwoordigd is.
4. Als het vereiste aantal leden niet vertegenwoordigd is, wordt binnen vier weken een nieuwe vergadering bijeengeroepen waarin het besluit tot ontbinding kan worden genomen, ongeacht het aantal in deze vergadering aanwezige leden.
5. Bij ontbinding van de vereniging is het bestuur belast met de vereffening, tenzij de algemene vergadering anders bepaalt in het besluit tot ontbinding.
6. Het besluit tot ontbinding regelt de macht en de bevoegdheid van vereffenaars.

7. De vereffenaars leggen rekening en verantwoording af aan de algemene vergadering. Op voorstel van de vereffenaars besluit de algemene vergadering over de bestemming van het eventueel batig saldo van de vereniging.

Artikel 34 - Slotbepaling

1. Bepalingen in reglementen die in strijd zijn met deze statuten of het huishoudelijk reglement, zijn nietig.
2. Het bestuur beslist over alle aangelegenheden van de vereniging, waarin deze statuten of het huishoudelijk reglement niet voorzien.

[beschermd document: vng20201101](#)

9. Terugblik op vorige vacatureronden en recente wijzigingen VNG-governance

Ervaringen in vorige grote vacaturerondes

Acht jaar geleden gaf Wim Deetman in zijn rapport “De Vierde Dimensie” aan dat zijn evaluatieonderzoek geen aanleiding geeft voor aanpassing van de wijze waarop bestuur en commissies worden samengesteld. Op basis van zijn advies zijn voor de raadsperiode 2018-2022 wel de volgende wijzigingen doorgevoerd in de commissiestructuur:

- *Commissie Raadsleden & Griffiers (R&G)*: gelet op de positieve ervaringen in de pilot is een vaste beleidscommissie R&G ingesteld met een helder profiel
- *Twee nieuwe commissies sociaal domein*: de drie huidige vaste beleidscommissies in het sociaal domein (Werk & Inkomen, Gezondheid & Welzijn en Onderwijs, Cultuur & Sport), de subcommissie jeugd en de adviescommissie Asiel & Integratie zijn vervangen door twee nieuwe commissies Zorg, Jeugd & Onderwijs (ZJO) en Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie (PSI)
- *College van Dienstverleningszaken (CvD)*: in het kader van het traject Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) is het CvD ingesteld
- De thema's die werden behartigd door de subcommissie Jeugd, subcommissie Water en de adviescommissie Asiel & Integratie zijn bij de vaste beleidscommissies belegd.

Vier jaar later zijn voor raadsperiode 2022-2026 geen wijzigingen in de commissiestructuur en de kandidaatstellingsprocedure doorgevoerd. Wel heeft het bestuur gedurende deze periode de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- *Tijdelijke Commissie Asiel en Migratie (TCAM)*: gelet op de grote uitdagingen op het gebied van asiel en migratie is deze commissie gestart in januari 2023
- *Klankbordgroep Kabinetsformatie*: in nauwe samenwerking met de provinciale afdelingen is deze klankbordgroep van start gegaan in december 2023.

Het voorgaande leidde ertoe dat in beide vorige vacaturerondes na de raadsverkiezingen van maart alle vacatures in VNG bestuur en commissie zijn opengesteld, uitgezonderd de posities van voorzitter en vicevoorzitter en een deel van de leden van de commissie Europa & Internationaal (vanwege de afwijkende termijnen van het lidmaatschap van Europese en internationale delegaties).

10. Uitgewerkt tijdpad kandidaatstellingsprocedure en introductie

Onderstaand tijdpad gaat uit van benoeming van waarnemers door het VNG bestuur begin juli 2022.

De procedure voor het stellen van andere kandidaten volgt voorafgaand aan de formele besluitvorming in de najaars ALV. Vijf weken voor deze ALV wordt de mogelijkheid geopend om nieuwe kandidaten te stellen. Het is dan ook mogelijk dat in deze ALV andere kandidaten worden gekozen en eerder benoemde waarnemers daarvoor moeten wijken.

Onderstaande tijdsbalk is conform de vereisten in Statuten en Huishoudelijk Reglement.

- **Januari-april 2026: voorbereiding profielschetsen VNG bestuur en commissies**
Voor het VNG bestuur en per commissie wordt een profielschets gemaakt. Daarin wordt aangegeven op welke thema's/portefeuilles de commissie zich richt, hoeveel leden er per thema/portefeuille moeten worden geworven en wat van de leden wordt verwacht. De VNG Agenda is hierbij een belangrijk uitgangspunt.
- **18 maart 2026 (woensdag): raadsverkiezingen**
- **Medio april 2026: Vaststelling profielschetsen voor bestuur en commissies in de bestuursvergadering**
- **Medio april 2026: Openstelling vacatures o.b.v. profielschetsen**
Statuten geven geen tijdstip voor openstelling van vacatures.
- **19 augustus 2026 (woensdag): Uiterlijke termijn voor aanmelding kandidaten**
NB) op dit moment hopen wij de bulk van de aanmeldingen te hebben ontvangen. Na deze deadline worden aanmeldingen van kandidaten uit gemeenten waar laat collegevorming heeft plaatsgevonden nog wel geaccepteerd.
Hierna vinden de volgende activiteiten plaats:
 1. Voordrachtscommissie krijgt een overzicht van de kandidaten
 2. provinciale afdelingen en andere netwerken hebben twee weken de tijd om, aan de hand van een overzicht van de kandidaten uit hun provincie, hun voordracht aan de adviescommissie op te stellen
 3. Voordrachtscommissie komt bijeen om haar voordracht op te stellen
 4. bestuur benoemt waarnemende leden bestuur en commissies.
- **21 augustus 2026 (vrijdag): Integrale kandidatenlijst naar Voordrachtscommissie + specifieke kandidatenlijsten naar provinciale afdelingen en netwerken**
NB) Na dit moment zullen nagekomen kandidaten steeds direct worden doorgegeven aan deze partijen.

Provinciale afdelingen, doelgroepenverenigingen (NGB, Wethoudersvereniging, VGS, VvG en Raadslid.Nu), gemeentelijke netwerken (G4, G40, M50, P10, K80 en R8), Scoutingscommissie lokale partijen en commissiesecretarissen ontvangen overzichten van de kandidaten uit hun specifieke achterban. Zij hebben drie weken de tijd om hun aanbevelingen aan de Voordrachtscommissie op te stellen.

- **11 september 2026 (vrijdag): Deadline voor aanlevering aanbevelingen provinciale afdelingen, netwerken en commissiesecretarissen**

Deze partijen hebben een overzicht ontvangen van alle kandidaten uit hun achterban en stellen op basis daarvan hun aanbevelingen op aan de Voordrachtscommissie.

- **21-22 september 2026 (maandag-dinsdag): Vergadering Voordrachtscommissie**

De Voordrachtscommissie stelt haar enkelvoudige voordracht vast. Alle kandidaten ontvangen daarna bericht of zij wel of niet worden voorgedragen door de Voordrachtscommissie.

- **25 september 2026 (vrijdag): benoeming waarnemers door VNG-bestuur**

Het bestuur benoemt de voorgedragen kandidaten tot waarnemer. Het bestuur heeft geen afwijkingsbevoegdheid.

- **25 september 2026 (vrijdag): Bekendmaking waarnemende leden bestuur en commissies**

In een ledenbrief wordt bekendgemaakt welke waarnemers door het bestuur zijn benoemd. Voorafgaand aan de Najaars ALV van 2026 (die eventueel tot na de jaarwisseling kan worden uitgesteld) wordt de mogelijkheid geopend tot het stellen van andere kandidaten. De leden stemmen in de Najaars ALV over kandidaten en eventuele andere kandidaten.

- **30 september 2026 (woensdag): uitgestelde ALV**

Het uitgestelde Jaarcongres vindt plaats op 29-30 september. In de ALV kan het nieuwe bestuur zich presenteren aan de leden. De waarnemende bestuursleden, inclusief commissievoorzitters, zijn in functie en verantwoordelijk voor toelichting/verdediging van voorstellen.

- **September-december 2026: Kennismaking en introductie bestuur en commissies**

In september ontvangen de benoemde waarnemers een breder introductiepakket dat bestaat uit algemene informatie (organisatie en werkwijze) en specifieke informatie per commissie (beleidsinhoudelijk)

De commissiesecretarissen voeren kennismakingsgesprekken met nieuwe commissieleden.

- **Oktober 2026: Introductiedag nieuwe bestuur en commissies**

In het najaar wordt opnieuw een introductiedag georganiseerd voor het bestuur en alle commissies, waarbij bestuur en de verschillende commissies ook alle hun eerste vergadering hebben (los van mogelijke vergaderingen en marge van het Congres).

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : 28 november 2025

Agendapunt : 9b. VNG Contributievoorstel 2027

Onderwerp

Contributievoorstel 2027

Gevraagd besluit

Het bestuur stelt de leden voor om:

1. De contributie 2027, conform de afgesproken meerjarige systematiek, te verhogen. Dat betekent de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling plus 1,0 % ingroei naar dekking kosten kernorganisatie VNG-bureau
2. De leden na bekendwording van het percentage voor loon- en prijsontwikkeling, medio maart 2026, daarover zo spoedig mogelijk te informeren.

Toelichting op hoofdlijnen

Uitgangspunten voor de meerjarige ontwikkeling van de contributie

Tijdens de ALV 2018 hebben de leden ingestemd met de uitgangspunten voor de meerjarige ontwikkeling van de contributie. Daarbij is afgesproken om de VNG-begroting weer in evenwicht te brengen door een combinatie van geleidelijke contributieverhoging en het inzetten van het vermogen van de VNG. Binnen dit uitgangspunt beweegt de contributie op basis van twee componenten:

- Compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling op basis van CPB-indexcijfers
- 1,0% voor de groei naar volledige dekking van de kosten van de kernorganisatie van de VNG vanuit de contributie.

Uitstel ALV

Tijdens de ALV van juni 2026 is besloten over uitstel van het Jaarcongres en ALV 2026 naar 29 en 30 september 2026. In dit voorstel is geconcludeerd dat *“Voor zowel de leden als het VNG-bureau is het te laat als er pas eind september 2026 duidelijkheid is over de hoogte van de contributie en van de GGU-bijdrage. Zij kunnen de bedragen dan niet meer meenemen in hun begrotingscyclus.”*

Daarbij is onderstaand proces afgesproken:

- In de Najaars ALV van 2025 legt het bestuur het contributievoorstel voor 2027, conform de vastgestelde meerjarige contributiesystematiek, ter besluitvorming aan de leden voor
- Daarbij wordt aangekondigd dat de gebruikelijke indicator voor bepaling van het percentage loon- en prijscompensatie wordt gevolgd

- De leden worden na bekendwording van dit percentage, medio maart 2026, daarover zo spoedig mogelijk geïnformeerd.

Bijlage(n)

Geen.

Contributievoorstel 2027

Gaat u akkoord met het contributievoorstel:

1 = ja

2 = nee

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : 28 november 2025

Agendapunt : 10. VNG-jaarplan, inclusief GGU-begroting, en GGU-bijdrage voor 2027

Onderwerp

Kadernota, VNG-jaarplan, inclusief GGU-begroting, en GGU-bijdrage voor 2027

Gevraagd besluit

De ALV neemt kennis van:

- Het VNG Jaarplan voor het jaar 2026

De ALV gaat akkoord met:

- De vaststelling van de hoogte van de bijdrage van de leden aan het Fonds GGU voor het jaar 2027, conform de meerjarenraming

Toelichting op hoofdlijnen

Aanleiding

De hoogte van de GGU-bijdrage van de leden wordt jaarlijks vastgesteld in de ALV. In maart 2025 heeft het bestuur echter besloten de reguliere ALV van juni 2026 uit te stellen naar september 2026, in verband met de gemeenteraadsverkiezingen en de benoeming van nieuwe colleges en bestuursleden. Dit betekent dat de kadernota 2027 en de bijbehorende voorstellen pas later in 2026 aan de leden kunnen worden voorgelegd.

Om te voorkomen dat gemeenten te laat duidelijkheid krijgen over hun bijdrage voor 2027, is afgesproken de vaststelling van de GGU-bijdrage excl. de loon- en prijsindexatie, voor dat jaar al in de Najaars ALV van 2025 aan de leden voor te leggen. Dit wijkt af van de reguliere werkwijze, waarbij de bijdrage in de voorjaars-ALV wordt vastgesteld. Het indexpercentage voor loon- en prijsontwikkelingen welke voor de contributie wordt gehanteerd is ook van toepassing op het GGU en wordt begin Q2 2027 gecommuniceerd aan de leden.

Daarmee wordt de financiële duidelijkheid aan gemeenten geboden in 2025, terwijl in de uitgestelde ALV van september 2026 een volledig uitgewerkte kaderbegroting 2027 wordt aangeboden. In de najaar ALV van 2025 wordt daarnaast ter informatie een uitgewerkt jaarplan 2026 toegezonden.

Voorstel aan ALV

De leden wordt voorgesteld in te stemmen met:

- Vaststelling van de bijdrage van de leden aan het Fonds GGU voor 2027 op € 4,635 per inwoner, exclusief indexatie (2026: € 4,644)
- Het hanteren van een indexatie percentage dat gelijk aan de indexatie zoals toegepast bij de contributieberekening 2027. Dit indexatie percentage wordt begin Q2 bekend gemaakt aan de leden.

Ter toelichting:

- De kaderbegroting GGU 2027 is gebaseerd op de begroting 2026, waarin is uitgegaan van een indexatie van 2,1% en het principe “oud voor nieuw”. Er zijn geen nieuwe proposities opgenomen.
- Met dit besluit wordt de benodigde dekking van het Fonds GGU voor 2027 geborgd en hebben gemeenten tijdig duidelijkheid over hun financiële verplichtingen.

Vervolgproces

- De loon- en prijsindexatie is medio maart 2027 bekend, en wordt begin Q2 samen met het definitieve voorstel gecommuniceerd aan de leden;
- In de uitgestelde ALV van 30 september 2026 wordt de geactualiseerde kadernota en kaderbegroting 2027 aangeboden, binnen de budgettaire kaders die in november 2025 zijn vastgesteld. Eventuele aanvullende voorstellen rond contributie of GGU, indien nodig op basis van urgente ontwikkelingen, worden op dat moment aan de leden voorgelegd.

Bijlage(n)

VNG Jaarplan 2026

Vaststelling bijdrage leden aan Fonds GGU voor 2027

Gaat u akkoord met:

- De vaststelling van de hoogte van de bijdrage van de leden aan het Fonds GGU voor 2027.

1 = ja

2 = nee

Jaarplan 2026

Inhoud

Leeswijzer	4
Voorwoord	5
1. Een krachtige lokale overheid	6
1.1 Gemeenteraadsverkiezingen 2026	7
1.2 Verenigingsstrategie	7
1.3 Visie Nederland 2040	8
1.4 Kennis en leren	8
1.5 Inzet kabinetsformatie	9
2. Inclusieve samenleving	10
2.1 Bestaanszekerheid	11
2.2 Jeugd en kansengelijkheid	13
2.3 Gezond samenleven	14
2.4 Asiel en migratie	16
2.5 Platform Sociaal Domein	17
3. Leefomgeving	18
3.1 Fysieke leefomgeving	19
3.2 Omgevingswet	22
3.3 Energie en klimaat	23
4. Lokaal bestuur	26
4.1 Goed lokaal bestuur	27
4.2 De veilige gemeente	27
4.3 De weerbare gemeente	28
4.4 Gemeenterecht	29
4.5 Gemeentefinanciën	30
4.6 Werkgeversfunctie	31
5. Digitale samenleving	33
5.1 Digitale Veiligheid & Privacy	34
5.2 Verantwoorde inzet van digitalisering	36
5.3 Verantwoord datagebruik en versterken informatiepositie	37
5.4 Innovatie-infrastructuur	37
5.5 AI en algoritmen	38
6. Versterken lokale uitvoering	40
6.1 Inclusieve dienstverlening	41
6.2 Digitale Overheid	41
6.3 Open Overheid en archieven	43
6.4 Uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht	44
6.5 Collectieve inkoopkracht, beleid, uitvoering en beheer	45
6.6 Risicobeheer	46
7. Europa en Internationaal	48
7.1 Europa	49
7.2 Internationaal	49

7.3	Caribisch deel van het Koninkrijk.....	50
8.	De ondersteunende organisatie	51
8.1	Communicatie	52
8.2	Bedrijfsvoering	52
9.	Financiën	55
9.1	Inleiding	56
9.2	Ontwikkelingen	56
9.3	Begroting 2026	57
9.4	Toelichting begroting	58
9.5	Begroting GGU 2026.....	60
9.6	Bedrijfslasten.....	61
9.7	VNG-formatie 2026	65
9.8	Treasurybeleid	66
9.9	Meerjarenraming 2026 – 2028	69

Leeswijzer

Het Jaarplan 2026 volgt uit de Kadernota 2026 waarin op hoofdlijnen is vastgelegd wat de VNG voor de gemeenten wil bereiken en wat dat mag kosten. De hoofdstukken hebben dezelfde namen als de domeinen. Ieder hoofdstuk beschrijft kort de belangrijkste opgaven. Daarna geven we puntsgewijs en zo concreet mogelijk de inzet die we daarop plegen in 2026. Iedere paragraaf sluit af met een tabel met de relevante projecten en programma's uit ons portfolio van Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) en beleidsinzet, met een koppeling naar meer informatie op de website van de VNG. De tabel laat ook zien hoe de projecten en programma's zijn gefinancierd. De inzet zoals beschreven in het Jaarplan wordt verantwoord in het jaarverslag van de VNG.

Voorwoord

Op het moment van schrijven is het nog enkele weken tot weer een landelijke verkiezing. Weer een kabinet gevallen, weer wachten op landelijk beleid en bestuurlijke stabiliteit. Ondertussen stapelen landelijke en mondiale kwesties zich op. De toekomst kent veel onzekere factoren en in Nederland vergrijzen we, moeten we steeds meer oppakken met oplopende tekorten op de arbeidsmarkt. Terwijl er zo veel is te doen. De stilstand is overal merkbaar en we snakken naar beweging, zodat we resultaten boeken voor onze inwoners. We staan in de startblokken en tegelijkertijd moeten we het hoofd koel houden en de lange termijn voor ogen houden. In maart hebben we natuurlijk de gemeenteraadverkiezingen, waarin we ook weer nieuwe raadsleden verwelkomen, die met nieuwe moed en frisse ambities aan de slag gaan. Ook hen gunnen we een lange periode van politieke stabiliteit, zodat ook zij hun dromen kunnen waarmaken voor hun gemeente. Laten we meer dan ooit de verbinding zoeken met elkaar. Landelijk, lokaal en maatschappelijk, zodat we als één bestuurlijke laag ons land daadwerkelijk vooruithelpen. Gemeenten zijn altijd de stabiele factor geweest in roerige tijden. Zij zijn gewend samen te werken, het werk op te pakken en uit te voeren. In 2026 laat de VNG namens haar leden de landelijke overheid duidelijk horen waar volgens ons de oplossingen liggen voor Nederland. Wat de bouwstenen zijn voor een solide basis waarop we de toekomst met vertrouwen tegemoetzien.

Leonard Geluk
Algemeen directeur

1. Een krachtige lokale overheid

1.1 Gemeenteraadsverkiezingen 2026

Met het programma voor de gemeenteraadsverkiezingen versterken we het belang en enthousiasme rondom lokaal bestuur. Voorafgaand aan de verkiezingen ondersteunt de VNG gemeenten, politieke partijen en griffies bij de voorbereidingen. Hierbij leggen we de nadruk op het bevorderen van representativiteit, diversiteit en gendergelijkheid in kandidatenlijsten, wat essentieel is voor de lokale democratie. Zo hopen we onder andere meer vrouwen te enthousiasmeren voor lokale politiek. In onze inzet voor het bevorderen van de opkomst kijken we ook hoe we bijvoorbeeld jongeren een extra zetje kunnen geven.

Na de verkiezingen willen we snel in contact komen met de nieuwe bestuurders. We bekijken wat wethouders en raadsleden nodig hebben om een vlotte start te maken, en hoe ze ook ons als VNG kunnen leren kennen. Na de gemeenteraadsverkiezingen worden het bestuur en de commissies opnieuw samengesteld. Deze procedure starten we kort na de verkiezingen zodat er tijdens het Jaarcongres in september een voordracht ligt die invulling geeft aan brede diversiteit onder onze leden.

Onze inzet in 2026

- We organiseren diverse opkomstbevorderende activiteiten voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026, met speciale aandacht voor het betrekken en stimuleren van jongeren om actief deel te nemen aan de lokale democratie.
- Nieuwe raadsleden en bestuurders maken we bijvoorbeeld via startwebinars en gerichte communicatie snel vertrouwd met het werk en de ondersteuning van de VNG, zodat zij goed voorbereid zijn op hun maatschappelijke rol.
- We richten de governance breed, eerlijk en divers in, omdat een goede representatie essentieel is om de juiste resultaten te behalen in onze lobby en zo effectief mogelijke invloed uit te oefenen.

1.2 Verenigingsstrategie

De VNG ziet voor de lokale overheid een taak om het voortouw te nemen in oplossingen voor maatschappelijke opgaven. De verenigingsstrategie kent vijf zogenoemde beleidsinhoudelijke omkeringsthema's:

- bestaanszekerheid;
- kansengelijkheid en jeugd;
- vergrijzing en gezond leven;
- klimaat en energie;
- ruimtelijke puzzel van opgaven in de leefomgeving.

Gemeenten willen en kunnen dit alleen het hoofd bieden door stevig samen op te trekken. Overigens zijn de omkeringsthema's niet limitatief. Nieuwe vraagstukken kunnen opkomen.

Om het verschil te maken op deze thema's en andere beleidsdossiers, zijn in de verenigingsstrategie ook vijf ontwikkelpunten voor gemeenten en de VNG als organisatie opgesteld:

- één sterke bestuurslaag van gemeenten;
- leren van elkaar;
- knooppunt van netwerken;
- regionale samenwerking;
- versterken van mandaat en slagvaardigheid van de VNG.

Onze inzet in 2026

- In 2026 zet de VNG verder in op het versterken van de professionaliteit van gemeenten en de aanpak van maatschappelijke opgaven. Enerzijds door onderlinge kennisoverdracht en anderzijds door het verder ontwikkelen van vaardigheden die de dienstverlening van gemeenten versterken. Voor een krachtige bestuurslaag is het van belang dat de verschillende netwerken van gemeenten onderling met elkaar verbonden zijn. De VNG vervult hierin een spilfunctie en zet samen met de netwerken een platform voor informatiedeling op.
- We zorgen ervoor dat nieuwe wethouders en raadsleden direct bekend zijn met de verenigingsstrategie en hoe je daar in de gemeente aan de slag kan. De verenigingsstrategie is onderdeel van de raadgevers en kennissessies die we organiseren in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen. We zorgen daarnaast voor goede praktijkvoorbeelden.

1.3 Visie Nederland 2040

Het initiatief 'Nederland 2040' dat mede door de VNG is geïnitieerd, vertelt hoe een krachtiger, groener en menselijker Nederland te realiseren is.

Onze inzet in 2026

- In 2026 stimuleren we langetermijndenken met en bij maatschappelijke partners, politieke organisaties en overheden. Samen met de partnerorganisaties die in 2025 een langetermijnvisie voor de toekomst van Nederland hebben gepubliceerd, zetten we in op het verder brengen van dit toekomstbeeld. Dat doen we door participatie in de Stichting Nederland 2040, die een nieuw maatschappelijk midden voedt en inspireert. De aankomende Kamerverkiezingen in 2025 en de daaropvolgende kabinetsformatie vormen hierin een belangrijk momentum.

1.4 Kennis en leren

De VNG werkt voor en met gemeenten aan het versterken van het lokale en regionale kennisecosysteem, zodat zij beter toegerust zijn voor het ontwikkelen, uitvoeren en samenwerken van en aan beleid. Dat organiseren we samen in kennisnetwerken in allerlei vormen. Daarmee kunnen lokale en regionale kennisvragen beter op de juiste plek landen en komen knelpunten eerder in beeld. We moedigen onze leden aan om te blijven leren en ontwikkelen, waarmee gemeenten zich kunnen voorbereiden op de veranderingen op de arbeidsmarkt. De meerwaarde voor gemeenten ligt ook in het gemakkelijker kunnen uitwisselen van kennis en ervaringen. Het samen leren en ontwikkelen helpt gemeenten effectiever en efficiënter te opereren in een snel veranderende omgeving. Zo dragen we bij aan het oplossen van complexe maatschappelijke opgaven en verbeteren we de dienstverlening. We ondersteunen gemeenten door middel van kennisplatforms en faciliteren netwerken, ontwikkelen gezamenlijke leermodules en bieden digitale leeromgevingen aan.

Onze inzet in 2026

- In 2026 maken we per domein een kennis-, leer- en ontwikkelplan, gebaseerd op behoeften van gemeenten.
- We faciliteren regionale kennisuitwisseling in lokale en regionale kennisnetwerken, om ook op rijksniveau gemeentelijke kennisvragen te agenderen. Daarvoor ontwikkelen we ook (digitale) kennis- en leerplatforms.
- We ontwikkelen methoden en technieken van kennisgedreven werken, bijvoorbeeld rond de vraagarticulatie bij gemeenten, *serious gaming*, toekomstverkenning en informatieborging.
- We bevorderen opschalen en kennisdeling, ook door het organiseren van kennisactiviteiten.
- We gaan de samenwerking aan met kennispartners en verstevigen de bestaande samenwerking met landelijke en regionale kennispartners, waaronder planbureaus, adviesraden en TO2 organisaties.

- We intensiveren kennisdeling en het aanbieden van leren op maat. Dit omvat onder andere *'skills-based' leren* en het gebruik van *'skills-gap analyses'* om gericht te werken aan de ontwikkeling van specifieke vaardigheden.
- We ontwikkelen leerlijnen en curricula op functieniveau, samen met andere academies.
- De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering van gemeentelijke processen hebben onze speciale aandacht, denk aan data-analyse, duiding, kunstmatige intelligentie en cybersecurity.
- In 2026 maken we meer ruimte voor co-creatie, waarbij gemeenten samen met externe experts en andere stakeholders nieuwe kennis ontwikkelen. Nieuwe onderzoeksinitiatieven richten zich op het versterken van de effectiviteit en wendbaarheid van gemeenten, zodat zij flexibel kunnen inspelen op toekomstige uitdagingen.

1.5 Inzet kabinetsformatie

Op 29 oktober 2025 zijn de landelijke verkiezingen. De formatie loopt zeer waarschijnlijk door in 2026. De VNG gaat ervoor om het belang van een sterke lokale overheid hoog op de agenda van het nieuwe kabinet te krijgen. Daarnaast zetten we in op doorbraken op grote maatschappelijke thema's, waarvan de consequenties bij gemeenten duidelijk voelbaar zijn. Denk bijvoorbeeld aan wonen en de ruimtelijke puzzel, bestaanszekerheid en kansengelijkheid. Het programma Inzet kabinetsformatie zorgt voor een optimale samenhang tussen al onze inspanningen richting Den Haag, onze leden en maatschappelijke partners.

Onze inzet in 2026

- Vanuit de lokale kracht biedt de VNG het rijk aan om de noodzakelijke aanpak van maatschappelijke opgaven samen op te pakken (omkeringsthema's). We doen voorstellen voor doorbraken op deze thema's. We dringen daarbij aan op uitvoerbare wetgeving en passende financiële middelen.

2. Inclusieve samenleving

2.1 Bestaanszekerheid

Het thema bestaanszekerheid bestaat uit vier onderdelen: inkomenszekerheid, werkzekerheid, inwonongerichte dienstverlening en beschikbare voorzieningen. In deze opgave heeft ook naleving een belangrijke plek.

Inkomenszekerheid

Om de bestaanszekerheid van inwoners op orde te krijgen is het nodig dat het rijk een grote hervormings- en vereenvoudigingsagenda voor sociale zekerheid en toeslagen doorvoert. Ondertussen stellen we gemeenten in staat om een lokale agenda bestaanszekerheid te voeren door sturingsinzicht te bieden, businesscases op te stellen en expertise beschikbaar te maken. In onze lobby strijden we voor een betere basis zodat gemeenten minder spreekwoordelijke pleisters hoeven te plakken. Met het project Datadelen Armoede en Schulden maken we mogelijk dat data veilig en geautomatiseerd en veilig kunnen worden gedeeld. Met het programma Verbinden Schuldendomein ondersteunen we gemeenten bij onder andere de preventie van schulden en samenwerking met vrijwilligers(organisaties). Dit doen we door middel van een routekaart Financiële Zorgen met concrete en praktijkgerichte voorbeelden, handreikingen en andere hulpmiddelen.

Werkzekerheid

Beschikbaarheid van en begeleiding naar werk voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt vraagt om publieke investeringen. Door middel van meer plekken beschut werk en een nieuwe banenafspraken krijgen inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt mogelijkheden om aan het werk te gaan. Dit doen we in de arbeidsmarktregio's samen met UWV en sociale partners in de regionale werkcentra die in 2026 openen. We helpen gemeenten hierbij aan snellere gegevensuitwisseling van profielen van werkzoekenden tussen publieke en private partijen door middel van Uitwisselingsmechanisme Werk (subsidie UMw). We dragen zorg voor de strategische informatiekundige beleidsontwikkeling op het gebied van Werk, Inkomen, Schulden en Inburgering (WISI).

Inwonongerichte dienstverlening

De herziening van de Participatiewet biedt gemeenten de mogelijkheid om meer menselijke maat te kunnen toepassen en tegelijk ook een passend stelsel te bieden voor de doelgroep. De eerste wetsaanpassingen gaan in 2026 in en daarnaast zetten we in op fundamentele wijzigingen waardoor de wet voor alle groepen werkt. De VNG zet zich in voor een participatiewet die in wettelijk kader en uitvoering bijdraagt aan bestaanszekerheid en participatie van de doelgroep. Het wetsvoorstel proactieve dienstverlening biedt mogelijkheden voor gemeenten om inwoners te geven waar men recht op heeft. Door een programma ondersteunen we gemeenten hierbij en experimenteren we voor meer mogelijkheden.

Bestaanszekerheid (beschikbare en betaalbare voorzieningen)

Bestaanszekerheid voorkomt extra zorgkosten en stress. Vanuit bestaanszekerheid rondom werk en inkomen is het belangrijk verbanden te leggen met beleid rondom deze voorzieningen. Met onze lobby willen we voorkomen dat stelsels (onderwijs en zorg) kosten afwentelen op sociale zekerheid en armoedebeleid.

Naleving

De VNG ondersteunt gemeenten om misbruik en oneigenlijk gebruik van middelen in het sociale-zekerheidsstelsel te voorkomen en aan te pakken via preventie, toezicht en handhaving. De nieuwe koers van het Landelijk Samenwerkingsverband Naleving (LSN) rust op drie pijlers: kennis- en expertisedeling, preventie en uitvoering. Concreet houdt dit in dat we (bestuurlijke) regionale platforms en kennissessies organiseren, werken aan ketensamenwerking om problemen in samenhang op te lossen en dat we *best practices* delen.

Onze inzet in 2026

- **Inkomenszekerheid:** In 2026 zet de VNG in op gebruik van basisdienstverlening schuldhelpverlening onder gemeenten. Daarnaast werken we aan een stelsel waardoor inwoners minder afhankelijk zijn van gemeentelijke minimaregelingen door lobby voor een voldoende sociaal minimum en passende regelingen. We werken met de ketenpartners aan een verbetering van het socialezekerheidsstelsel. Gezamenlijk werken we aan vereenvoudiging in inkomensondersteuning, waarvoor we ook samen lobbyen.
- **Werkzekerheid:** We vernieuwen de banenafpraak voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We zetten in op voldoende middelen voor inburgering en mogelijkheden om asielzoekers te laten werken. We herijken de visie op het inburgeringsstelsel. We adviseren gemeenten over veranderingen in de WISI-ketenvoorzieningen (Werk Inkomen Schulden en Inburgering), waardoor hun inzicht toeneemt over functies, diensten, instrumenten, applicaties en data. Op basis hiervan kunnen gemeenten hun informatiekundige behoefte exacter duiden, en sneller reageren op veranderingen in hun dienstverlening aan inwoners.
- **Inwonergegerichte dienstverlening:** We ondersteunen de implementatie van maatregelen uit spoor 1 van de Participatiewet in Balans, oftewel de wetsaanpassingen. We leveren een *toolkit* en etalage met goede voorbeelden en veelgestelde vragen. We bepalen ons standpunt met betrekking tot spoor 2 (aanpassen van het stelsel). In spoor 3 staan vakmanschap en een leeragenda centraal, met aandacht voor de gewenste cultuurverandering. Verder gaan we ervoor om de eerste tranche wetgeving voor proactieve dienstverlening SZW door de Tweede Kamer te krijgen. Die geeft gemeenten nieuwe mogelijkheden voor instrumenten om armoede tegen te gaan.
- **Bestaanszekerheid:** Dit gaat over beschikbare en betaalbare voorzieningen. We leggen de verbinding tussen jeugdzorg en bestaanszekerheid, zodat duurdere jeugdzorginterventies worden voorkomen. We onderzoeken welke verbindingen er zijn tussen bestaanszekerheid en het woondossier.
- **Naleving:** In aansluiting op de herziening van de Participatiewet, ondersteunt de VNG gemeenten door nieuwe instrumenten te ontwikkelen die aansluiten op de nieuwe koers van de Participatiewet. Daarnaast organiseren we kennissessies en ondersteunen we gemeenten bij vragen en bij samenwerking in de keten. Casuïstiek wordt geanalyseerd en benut voor de ontwikkeling van nieuw ondersteuningsaanbod en voor landelijke input.
- **Schulden:** We zetten in op de uitvoering van de Routekaart Financiële Zorgen. De routekaart biedt gemeenten een basis voor de integrale uitvoering van schuldhelpverlening. Samen met partners in het sociaal domein en de schuldhelpverlening werken we aan een integrale en proactieve aanpak, zodat inwoners met (beginnende) financiële problemen sneller worden gesignaleerd en ondersteund door hun gemeenten. We versterken gegevensuitwisseling, verbeteren de vindbaarheid van hulp en ontwikkelen gerichte interventies om schulden te voorkomen en duurzame financiële zelfredzaamheid te bevorderen.
- **Inburgering:** Bij Inburgering versterken we met de aansluiting op Realisatie Platform 2 (RP2) de gegevensuitwisseling tussen gemeente, DUO en ketenpartners in het inburgeringsproces. Dit zorgt voor tijdige, veilige en volledige informatie, waardoor gemeenten inburgeraars sneller en beter kunnen begeleiden naar een succesvolle integratie.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Coördinatie discriminatie		Subsidie
Datadelen Armoede en Schulden		Subsidie

Naam project	Link	Financiering
Doorontwikkeling en Programmaregie Werk & Inkomen en Inburgering	Link	GGU
Inburgering	Link	Subsidie
Ketenverplichtingen sociaal domein	Link	GGU
Lokale agenda bestaanszekerheid	Link	GGU
Naleving: Multidisciplinaire aanpak rechtmatigheid sociale zekerheid	Link	GGU
Omkeringsthema bestaanszekerheid: inwonergegerichte dienstverlening	Link	GGU
Ondersteuning Arbeidsmarktregio	Link	Subsidie
Ondersteuningsstructuur Sociaal Ontwikkelbedrijven	Link	Subsidie
Opgave WISI informatievoorziening gemeenten	Link	GGU
Vraagorganisatie en ketenregie op de domeinen Werk Inkomen Schulden en Inburgering	Link	GGU

2.2 Jeugd en kansengelijkheid

De druk op de jeugd is onverminderd groot. De commissie Van Ark biedt de noodzakelijke kaders om financieel en inhoudelijk het jeugdbeleid te verbeteren. Zo geven we opvolging aan de aanbevelingen rondom de versterking van lokale teams en het zorgen voor oplossingen buiten de individuele jeugdhulp. Dit vraagt om een aanscherping van de Hervormingsagenda Jeugd. Daarnaast werken we door aan de noodzakelijke verbeteringen binnen de jeugdhulp- en veiligheidssector, zoals de afbouw van JeugdzorgPlus en het Toekomstscenario.

Dit alles vraagt om een sterke pedagogische basis. Vanuit de omkering kansengelijkheid werken we hier hard aan. Dit doen we door het ondersteunen van gemeenten, het bundelen van de krachten met de stakeholders en in samenwerking met het rijk. De manifestatie kansengelijkheid in september 2025 is een mooie aftrap voor onze inzet in 2026. Een van de cruciale randvoorwaarden is een afdoende financiering van de onderwijshuisvesting.

Onze inzet in 2026

- De Hervormingsagenda Jeugd gaat in 2026 veel van onze aandacht vragen. We investeren in sterke lokale teams. Dit doen we door middel van een bestuurlijk convenant en een ondersteuningsprogramma. In 2026 starten we met de voorbereiding van commissie Van Ark II door onderzoeken te doen naar uitgaven en inzet van gemeenten. In aanloop naar de voorjaarsnota van 2026 werken we aan een nieuw financieringsmodel Jeugd. Indexatie is hierbij cruciaal. Ook werken we verder aan een verbetering van de data-infrastructuur en het programma standaardisatie van de specialistische jeugdhulp.
- In de lobby richten we ons op de te verwachten reikwijdte wetgeving om zo gemeenten voldoende instrumenten te geven om te kunnen sturen op de inhoud en omvang van de individuele jeugdhulp. Dit is cruciaal om te grote groei van zorginzet en zorgkosten te keren.
- We geven een bestuurlijke aanjager de opdracht om met een eigen gemeentelijk verhaal over het brede jeugdbeleid te komen. Naast een gezamenlijk verhaal richting de rijksoverheid en partners moet dit leiden tot concrete handvatten voor nieuwe colleges. De uitkomsten van de manifestatie kansengelijkheid vertalen we in concrete acties voor de VNG. In het vervolgtraject betrekken we ook nadrukkelijk de kinderopvang.

- In 2026 zetten we verder in op een meer collectieve sturing van specialistische jeugdhulp. In BJ42-verband faciliteren we gemeenten tot meer regionale sturing op de agenda en eigenaarschap, aansluitend op de uitkomsten van de startfoto's, mede bijgestaan door het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd. Voor de afbouw van residentiële jeugdhulp is een programmateam volop bezig met de sluiting van de JeugdzorgPlus.
- In 2026 maken we keuzes over de inhoud en inrichting van de landelijke inkoop. We hebben specifiek aandacht voor de dienstverlening van de VNG aan haar leden in de contractering van de aanbieders en toezicht op de ontwikkeling van het zorgaanbod door de aanbieders.
- In 2026 voeden we, samen met ketenpartners, het maatschappelijke debat over vrij toegankelijke kinderopvang. In de voorgestelde stelselwijziging stellen wij de arbeidseis ter discussie. De VNG pleit voor vrij toegankelijke kinderopvang.
- Het Ketenbureau i-Sociaal Domein draagt bij aan het verminderen van administratieve lasten en verbeteren van de informatie-uitwisseling. Hiertoe organiseert zij kennissessies en ontmoetingen tussen gemeenten en aanbieders, zoals de regiodagen en week van de standaarden. We werken verder aan uniformering van inkoop, contractering en administratie, en helpen gemeenten en aanbieders hun partnerschap te verstevigen.
- De VNG ondersteunt gemeenten bij toezicht en handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang en voorschoolse educatie. Dat doen we door kennissessies en trainingen, bundeling van expertise en uitvoeringstoetsen. Onze adviseurs leveren maatwerk in de regio. De VNG voert samen met GGD GHOR Nederland een tweede onderzoek uit in het kader van de reflectieve functie van toezicht op kinderopvang.
- De VNG versterkt de zorg- en veiligheidsketen door een scherpe agenda voor de stuurgroep zorg en veiligheid. De aanpak van verwarde personen vraagt aanscherping.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Gemeentelijk gegevens knooppunt GGK	Link	GGU
Hervormingsagenda Jeugd	Link	GGU en subsidie
Kennisborging Sociaal Domein en jeugdbeschermingsketen	Link	GGU
Ketenbureau i-Sociaal Domein	Link	GGU en subsidie
Landelijke inkoop zorgcontracten	Link	GGU
Naleving: Kwaliteit kinderopvang	Link	GGU
Omkeringsthema kansengelijkheid	Link	GGU
Programma Zorg en veiligheid	Link	GGU

2.3 Gezond samenleven

Leefstijl is van invloed op gezondheid. Maar ook de mate waarin mensen gemakkelijk sociale contacten hebben en hun omgeving dat bevordert, spelen een grote rol. Verbinding van gemeenschappen draagt bij aan een gezonde samenleving. Net als de concrete fysieke leefomgeving van mensen. Een inclusieve samenleving nodigt mensen uit tot gezond en prettig samenleven, en daarin kunnen gemeenten het verschil maken. We zetten in op een sterke sociale basis én een sterke, wederkerige samenwerking tussen het sociale en medische domein. Het gaat om een vruchtbare samenwerking tussen onder andere welzijn, sport, onderwijs, gezondheidszorg, politie en woningcorporaties. We bereiden ons voor op onontkoombare keuzes in de Wet maatschappelijke

ondersteuning (Wmo) als gevolg van vergrijzing, personeelskrapte en een groeiend beroep op ondersteuning en maatschappelijke opvang.

Onze inzet in 2026

- De VNG ondersteunt gemeenten bij de lokale invulling van het gezondheidsbeleid, waarvoor in 2026 een nieuwe Landelijke Nota Volksgezondheid verschijnt en samen met het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Nationaal Preventie Akkoord richtinggevend is.
- Bij een positief besluit in de ALV van najaar 2025 gaan we in 2026 ook door met de uitwerking van de afspraken uit het Integraal en Aanvullend Zorg Akkoord en het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg. Via een breed programma worden gemeenten en mandaatregio's hierin vanuit VNG ondersteund en wordt kennisuitwisseling gefaciliteerd.
- In 2026 komt er een plan om de bouw van ouderenwoningen te versnellen, onder de noemer 'van bod naar plot'. Dit om zo vitaal oud worden mogelijk te maken. Deze actie is een vervolg op de eerdere Woontop.
- In 2026 zijn nieuwe samenwerkingsafspraken in de keten rondom de informatiestandaard jeugdgezondheidszorg van kracht. Belangrijk is om samen op te trekken met het ministerie van VWS in het opdrachtgeverschap richting Nictiz, ook in relatie met andere opdrachten die Nictiz doet in het publieke gezondheidslandschap.
- Vier programmalijnen staan in 2026 centraal in het programma Versterken informatiepositie publieke gezondheid: het vergroten van databeschikbaarheid en uitbreiden van datastandaardisatie, regie op gegevensdeling, secundair datagebruik (scenariomodel) en data-governance (programmamanagement).
- 2025 was in principe het laatste jaar voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap, maar we hebben de intentie deze in 2026 voort te zetten, met een focus op de wettelijk verplichte Lokale Inclusie Agenda (LIA). Concreet ziet hierin de VNG voor zichzelf een coördinerende rol in vervolgstappen in de landelijke werkagenda. We hebben ook voor ogen om bij het 10-jarig jubileum van ratificatie van het verdrag stil te staan. Naar verwachting is eind 2025 bekend of het ministerie van VWS subsidie toekent voor dit verlengingsvoorstel.
- In 2026 werken we aan leefbare wijken, waarin iedereen een thuis heeft door vanuit gemeentelijk perspectief (mee) te werken aan de landelijke aanpak dakloosheid en de werkagenda langdurige GGZ. We organiseren kennissessies en voeren een lobby voor goede randvoorwaarden in wet- en regelgeving en (financiële) kaders. We stellen een herijkte koers vast voor het realiseren van onze ambities op het vlak van beschermd wonen.
- In 2026 is het traject houdbaarheid Wmo afgerond. Dit betekent dat er belangrijke beslissingen over de toekomst van de Wmo komen: de uitkomsten van het houdbaarheidsonderzoek, de meerjarenagenda en de keuze omtrent het financieringsmodel moeten leiden tot veranderingen die de wet en de daaruit voortvloeiende zorg en ondersteuning meer toekomstbestendig en houdbaar maakt. We gaan aan de slag om dit in de praktijk te brengen.
- In afstemming met het rijk, CAK en gemeenten bereiden we de implementatie van de herinvoering inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo vanaf 2027 voor.
- We ontwerpen het ondersteuningsaanbod op het gebied van Kwaliteit en rechtmatigheid Wmo en Jeugdwet (Naleving) opnieuw zodat deze beter aansluit bij de behoeften van gemeenten.
- In 2026 delen we de resultaten uit de proeftuinen Aanpak zorgfraude zodat gemeenten goed op de hoogte raken van werkwijzen, goede voorbeelden en geleerde lessen.
- De VNG zorgt er in 2026 voor dat méér gemeenten onafhankelijke kwaliteitstoezicht Wmo kunnen voeren. We stimuleren regionale samenwerking in het toezicht.
- Het is bedoeling om gemeenten te bewegen naar aansluiting op de PGB 2.0 - waardoor de budgethouder en diens zorgverlener beter ondersteund worden. Deze beweging vindt plaats in tranches, en als VNG werken we hiervoor samen met de SVB.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD)	Link	GGU
Gezond en Actief Leven- IZA/GALA	Link	GGU
Huisvesting aandachtsgroepen	Link	Subsidie
Informatiestandaard jeugdgezondheidszorg	Link	GGU
Meerjarenagenda Wmo	Link	Subsidie
Naleving: Kwaliteit en rechtmatigheid zorg	Link	GGU
Naleving: Proeftuinen aanpak zorgfraude	Link	Subsidie
Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ)	Link	Subsidie
PGB 2.0	Link	Subsidie
Verbeteren kwaliteitstoezicht Wmo	Link	Subsidie
Versterken informatiepositie publieke gezondheid	Link	GGU
Wmo voorspelmodel	Link	GGU

2.4 Asiel en migratie

De VNG behartigt de gemeentelijke belangen in landelijke wet- en regelgeving en biedt ondersteuning bij de uitvoering van vraagstukken rond vluchtelingen, Oekraïense ontheemden, arbeidsmigranten en overige vormen van migratie. We maken ons sterk voor de juiste randvoorwaarden om de verantwoordelijkheid voor opvang en participatie goed uit te kunnen voeren. We ondersteunen gemeenten met kennis en uitwisseling van ervaringen. Het is van grote meerwaarde dat we als gemeenten gezamenlijk één gesprekspartner vormen voor het rijk en andere partners.

Onze inzet in 2026

- We dragen het standpunt uit dat negatieve consequenties van beleidskeuzes op nationaal niveau rondom asielbeleid niet mogen worden afgewenteld op gemeenten. We pleiten ervoor om - als de Spreidingswet wordt ingetrokken - dat pas te doen als de asielketen op orde is, met voldoende perspectief op doorstroom en uitstroom. We dringen er bij het kabinet op aan dat gemeenten de huisvestingsopgave voor statushouders mogen blijven invullen op een manier die past binnen het lokale huisvestingsbeleid.
- De VNG pleit voor samenhangend beleid en integrale samenwerking tussen domeinen als zorg, onderwijs, inburgering, participatie en jeugd. We lobbyen voor uitvoerbare wet- en regelgeving, onder andere rondom arbeidsmigratie waar nieuwe wetten en regels worden voorbereid om huisvesting, registratie en begeleiding beter te reguleren.
- Vanuit de geleerde lessen in het rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 en de gedachte van een houdbare keten, vormt de VNG een visie op de rol van gemeenten rondom arbeidsmigratie. We bereiden gemeenten voor op hun rol, die voortvloeit uit de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (Wtta).
- Het Ondersteuningsprogramma arbeidsmigranten van de VNG stimuleert het gemeenten tot het maken van integraal beleid en aangaan van regionale verbindingen om benadeling van kwetsbare EU-arbeidsmigranten te voorkomen, en hun positie te verbeteren.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
--------------	------	--------------

2.5 Platform Sociaal Domein

Het Platform Sociaal Domein helpt gemeenten, het rijk en ketenpartners bij het slimmer inrichten van het sociaal domein en ondersteunt bij het verbeteren van de samenwerking met (regionale) partners. Waarbij we altijd de inwoner vooropstellen. We versterken de (gemeentelijke) dienstverlening door praktijkkennis te delen. Met als uiteindelijke doel: betere hulp aan inwoners en een veilige en gezonde maatschappij. Onze ondersteuning bestaat uit een online (kennis)platform waar we antwoord geven op vragen rondom inrichting en samenwerking in het sociaal domein. Daarnaast werken we aan inhoudelijke projecten en programma's, met expertise die partijen echt verder helpt. Onze regioadviseurs bieden concrete, diepgaande ondersteuning met producten en diensten, opleidingen en praktijkvoorbeelden. We zetten meer dan ooit in op het doorontwikkelen en toepassen van methodisch werken. Hierbij halen we signalen uit de regio op, werken we deze uit en agenderen we deze in relevante gremia. Deze signalen uit de praktijk worden ook besproken met onze opdrachtgevers; de gemeenten en het rijk.

Onze inzet in 2026

- In 2026 zetten wij in op het ontsluiten van kennis in het sociaal domein door onze Sociale Wegwijzer (werktitel). Dit doen wij met behulp van AI en op basis van gevalideerde (kennis)bronnen.
- We dragen bij aan het professionaliseren van het sociaal domein langs drie lijnen: het versterken van het kennisecosysteem, het versterken van het leervermogen van professionals en het systematisch leren en verantwoorden. Daarbij stimuleren wij ook het methodisch werken.
- In de regio blijven we ook structureel ondersteuning bieden met onze regioadviseurs.
- In 2026 gaan we de opleiding Praktijkbeleid en de leergang Privacy en gegevensdeling op basis van eerdere ervaringen doorontwikkelen en opnieuw aanbieden.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Eerst een thuis – regionale ondersteuning		Subsidie
KEN! (Kennis- en expertisenetwerk privacy en gegevensdeling)		GGU en subsidie
Partnerschap in de regio		Subsidie
Platform Sociaal Domein		GGU en subsidie
Regioteam Zorg & Veiligheid Platform Sociaal Domein		Subsidie
Sociale basis en verstevigen lokale teams		Subsidie
Versterken samenwerking medisch-sociaal domein		Subsidie

3. Leefomgeving

3.1 Fysieke leefomgeving

De VNG ziet dat de grote verbouwing van Nederland stil dreigt te vallen. Dat we op zoek moeten naar manieren om de machine weer op gang te krijgen en om aan gemeenten te leveren. Dit kan met een focus op de lange termijn en op concrete acties nu. Met gelijkwaardigheid tussen overheidslagen en samenhangende regionale afwegingen. Maar ook door bestaande en nieuwe inzet bij te laten dragen aan de zekerheid van een huis en een thuis voor onze inwoners. Dat vergroot vertrouwen in de overheid.

In onze inzet kiezen we voor meerwaarde: een scherpe agenda, het verbeteren van het instrumentarium, slim benutten van kennis, capaciteit en middelen en balans in taken en knaken. We brengen opgavegericht elkaar versterkende disciplines bij elkaar. Werkend aan handelingsperspectief en tastbaar effect met integrale ondersteuningspragmatica's. Daarbij richten we ons op praktijkkennis, goede voorbeelden, uitstappen naar lobby en beleid, dan wel verbinden van gemeenten onderling of hulp vanuit een VNG-programma. Belangrijke ontwikkelingen zijn: de Nota Ruimte, woontopafspraken, de Europese natuurherstellerverordening en een zoektocht naar nieuwe manieren van financiering van infrastructuur. We trekken op met team Europa in onze lobby voor gewenste regelgeving.

Gezond, schoon en veilig, dat is in drie kernwoorden wat een **gezonde leefomgeving** inhoudt. Dat is het brede doel waarop we ons richten en waarin gemeenten een belangrijke rol spelen. Daarbij is samenwerking tussen gemeenten, medeoverheden, rijk en omgevingsdiensten essentieel. Of het nu gaat om een circulaire economie of beleidsontwikkelingen op het dossier milieu. Uitvoerbaarheid en juridische houdbaarheid zijn voor gemeenten cruciaal. Net zoals het gebruik kunnen maken van een efficiënt proces rondom vergunningverlening en handhaving. Dit staat dan ook voorop in de belangenbehartiging. Verder kiezen we dit jaar voor meer uitvoeringsondersteuning in een integrale aanpak fysieke leefomgeving. Deze aanpak vloeit voort uit de implementatie van de verenigingsstrategie, waarin samenwerking, kennisdeling en uitvoeringsondersteuning in de regio extra accent krijgen.

In de contacten met het rijk, provincies en waterschappen behartigt de VNG de gemeentelijke belangen in de uitwerking van wet- en regelgeving en beleidsprogramma's op het terrein van **bouwen, wonen en grondbeleid**. De VNG zet de uitvoering van een Verkenning Informatievoorziening Fysiek Domein (VIFD) in 2026 voort. Datagedreven werken in het fysieke domein helpt om inzicht te krijgen in de woningvoorraad. Op basis daarvan kunnen gemeenten de integrale woonbehoefte vaststellen. Een goed functionerend stelsel van **Vergunningverlening, Handhaving en Toezicht** (VTH) is voor gemeenten essentieel als het gaat om een gezonde en veilige leefomgeving. We werken aan de versterking en verbetering van het VTH-stelsel zodat gemeenten in staat zijn hun taken goed uit te (laten) voeren. 2026 staat in het teken van implementatie daarvan.

De VNG pleit voor een **mobiliteitstransitie**; we kunnen mobiliteit alleen toekomstbestendig maken als we in onderlinge samenhang kijken naar bereikbaarheid, duurzaamheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid. We lobbyen voor ondersteuning van gemeenten bij de risicogestuurde aanpak van verkeersveiligheid en zetten in op uitbreiding van boa-bevoegdheden in verkeershandhaving.

De VNG zet in de belangenbehartiging rond het **landelijk gebied** in op brede welvaart, perspectief voor elke regio en een sterke positionering van gemeenten. Focus ligt daarbij op interbestuurlijke samenwerking, uitvoerbaarheid van afspraken, wet- en regelgeving en adequate financiering. De VNG staat voor een gebieds- en mensgerichte aanpak voor het landelijk gebied. Natuurlijk met adequate (financiële) randvoorwaarden, zodat gemeenten ook in staat worden gesteld hun taken uit te voeren en proactief op te pakken.

De VNG wil de positie van gemeenten in het vervullen van hun kerntaak rondom **ruimte, water en klimaatadaptatie** versterken. Dit doen we door de toegang tot kennis en informatie te verbeteren en in te zetten op meer integraliteit in sectoraal rijksbeleid. We vergroten de gemeentelijke positie in de regionale governancestructuren op (grond)waterverdeling en landgebruik.

We ondersteunen gemeenten bij het werken aan een duurzame **regionale economie**, het versterken van het verdienvermogen en een krachtige arbeidsmarkt. Dat speelt ook in op het realiseren van een stevig vestigingsklimaat en het vergroten van de werkgelegenheid in de regio. We lobbyen voor een toekomstbestendige economie en een arbeidsmarkt die bijdraagt aan lokale en regionale brede welvaart en bestaanszekerheid.

Het programma **Digitale infrastructuur en 5G** heeft het doel om in iedere gemeente een uitstekende digitale infrastructuur mogelijk te maken. In de praktijk houdt dit met name belangenbehartiging in op: vergunning en toestemming verlening, de inbedding van de infra in boven- en ondergrondse bestemmingsplannen en de coördinatie van civiele werken. De nieuwe wetgeving rond dit onderwerp komt in toenemende mate vanuit Brussel en de nationale implementatie kan leiden tot onverwachte gevolgen en werkzaamheden voor gemeenten. Zoals nu bijvoorbeeld de wijzigingen als gevolg van de uitvoeringswet gigabitverordening (GIA) en de verwachte wijzigingen als gevolg van de geplande *Digital Networks Act*, waarvoor de onderhandelingen in 2026 plaatsvinden.

Onze inzet in 2026

- **Gezonde leefomgeving:** Voor het stimuleren van een schone, veilige en gezonde leefomgeving en het bevorderen van een circulaire economie ondersteunen we gemeenten en regio's bij de invulling van de krachtenbundeling rijk-provincies en regio's, de implementatie van EU-richtlijnen en nationale programma's aangaande een gezonde leefomgeving bij de inrichting van Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) rondom de meest relevante afvalstromen en zwerfafval. We streven ernaar dat gemeenten gebruikmaken van (vernieuwde) landelijke afspraken die zijn gemaakt met verpakkingsverwerker Verpact, gericht op het afvaldossier. Dit doen we door een krachtige lobby en vroegtijdige afstemming tussen de uitvoeringspraktijk van gemeenten en het rijksbeleid.
- In 2026 houden we ons bezig met het milieuaspect en een gezonde leefomgeving in samenhang met het in wording zijnde Nationaal Milieu Programma (NMP) en de acties die voortkomen uit het OVV (onderzoeksraad voor veiligheid) rapport 'Industrie en Omwonenden'. Dit doen we door het bijeenbrengen van zowel ambtenaren als bestuurders via bijeenkomsten en kennissessies en deelname aan dialoogsessies vanuit de actieagenda 'industrie en omwonenden' en het behartigen van de belangen van gemeenten.
- **Bouwen en wonen:** In 2026 bevorderen we de structurering, beschikbaarstelling en uitwisseling van data over bouwen en wonen. Wij gaan door met onze inzet om de bouwregelgeving integraal te herzien en actualiseren. Wij ondersteunen gemeenten bij de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving. Wij laten ons standpunt horen over een verbetering van het grondbeleidsinstrumentarium. Wij zetten ons pleidooi voor een gemeentelijke leegstandbelasting voort. Wij hameren op structurele subsidies voor woningbouw. Het gemeentelijk woonwagengebeleid ondersteunen we beleidsmatig, financieel en juridisch. Het zou positief zijn als in 2026 een nieuw programma over innovatie en ondersteuning van de leden bij de woningbouwopgave in uitvoering is.
- **Mobiliteit:** Samen met het ministerie IenW en gemeenten werken we in 2026 de visie uit 'Bereikbaarheid op Peil' uit en vertalen deze naar regionaal en lokaal niveau. Hiervoor organiseren we bijeenkomsten op ambtelijk en bestuurlijk niveau, behartigen we gemeentelijke belangen bij het rijk, en maken we afspraken over interbestuurlijke samenwerking. We maken praktische uitvoeringsvragen inzichtelijk. We organiseren webinars, spreekuren en bijeenkomsten over de landelijke aanpak mobiliteitstransitie en

ondersteunen gemeenten bij de verdere implementatie van zero-emissie zones voor stadslogistiek en laadinfrastructuur.

- Op 1 januari 2026 treedt de Intelligent Transport System (ITS) Directive in werking. Deze richtlijn verplicht gemeenten om mobiliteitsdata te verzamelen, beheren en centraal te ontsluiten. Om aan deze verplichtingen te voldoen wordt een Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata ontwikkeld (DSM). In het project Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata ontwikkelt de VNG de gemeentelijke bijdrage aan de verdere organisatie van het traject en bouwen we aan een governancestructuur en financiële afspraken.
- **Landelijk gebied:** In 2026 ondersteunen en begeleiden we gemeenten bij de transitie landelijk gebied, waaronder (een lobby voor) een geborgde aanpak van stikstofbeleid, doorgang van gebiedsgerichte aanpakken en het op orde brengen van uitvoeringscondities. We lobbyen voor ondersteuning van gemeenten in het natuurbeleid. We voeren een uitvoeringstoets (UDO) uit. De VNG ondersteunt gemeenten met uitvoering van (beëindigings)regelingen voor agrarisch ondernemers, benutten van Europees landbouwbeleid en veranderend grondgebruik.
- **Ruimte, water en klimaatadaptatie:** In 2026 brengt de VNG een decentrale kennisinfrastructuur bodem tot stand. We werken afspraken over de aanpak van PFAS uit (opvolging motie Dordrecht e.a.), en plegen inzet op het concretiseren van de positie van gemeenten in de Nationale Adaptatie Strategie. We leveren handreikingen en modelverordeningen. We ontsluiten goede voorbeelden uit de gemeentelijke praktijk.
- **Regionale economie:** In 2026 ondersteunen we gemeenten bij de uitvoering van dienstverlening, beleid en regelgeving aan ondernemers door belangenbehartiging, dienstverlening (ontwikkeling en promotie handreikingen en *toolkits*) en platform (economie forum, webinars en bijeenkomsten). We werken de aanbevelingen uit het VNG *position paper* 'Ruimte voor werken en ondernemen' uit. We maken een introductie voor nieuwe wethouders economie.
- **Omgevingsveiligheid:** We zetten ons in aan overlegtafels van het ministerie van IenW en organiseren een congres over omgevingsveiligheid. Dit ook met het oog op het benutten en vullen van het register externe veiligheid (REV, onder andere de module kwetsbare gebouwen).
- **Ondersteuningsprogramma arbeidsmigranten:** In 2026 draagt de VNG bij aan een versnelling op het opstellen van (integraal) beleid EU-arbeidsmigranten. We denken mee over uitvoerbare wet- en regelgeving voor gemeenten. Ook werken we vanuit het ondersteuningsprogramma arbeidsmigranten (Naleving) aan nieuwe en bestaande handreikingen zoals die over 'Effectrapportage bij nieuwe bedrijvigheid'. We versterken regionale en interne samenwerking (waaronder de Landelijke Stuurgroep Naleving).

Portfolio

Naam project	Link	financiering
Bouwen en Wonen & Programma Woningbouw (min. VRO)	Link	GGU
Digitale infrastructuur & 5G	Link	GGU
DIWI (Datavoorziening Interne Woningbouw Informatie)	Link	GGU en subsidie
Gezonde Leefomgeving - Milieu en Nationaal Programma Circulaire Economie	Link	GGU
Gezonde Leefomgeving - Vergunningen, Toezicht en Handhaving	Link	GGU
Integrale aanpak Fysieke leefomgeving	Link	GGU
Landelijk Gebied en Natuurbeleid	Link	GGU

Lokale monitor wonen		GGU
Mobiliteit en Bereikbaarheid		GGU
Naleving: Ondersteuningsprogramma arbeidsmigranten		Subsidie
Omgevingsveiligheid	ontbreekt	Subsidie
Programma Betere Dienstverlening en Regelgeving (Economie) 2024-2027		Subsidie
Regionale Economie en versterking economische activiteiten		GGU
Ruimte, Water en Klimaatadaptatie - Ruimtelijke puzzel en WBS		GGU
Verkenning Informatievoorziening Fysiek Domein VIFD		GGU

3.2 Omgevingswet

Als het gaat om de inmiddels in werking getreden Omgevingswet, beginnen gemeenten zodanig vertrouwd te raken met het werken met deze wet dat de VNG haar programmatische activiteiten deels kan afbouwen. De dienstverlening op het vlak van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) wordt waar mogelijk in de lijn gebracht. Dit geldt ook voor de activiteiten op het vlak van participatie. Wat we in 2026 programmatisch blijven doen, is het bieden van ondersteuning bij de verdere invoering van de Omgevingswet, denk aan de planketen, omgevingsrecht, VTH, financiën, monitoring en de koppeling tussen de beleidsinhoud en het instrumentarium van de Omgevingswet. De borging van deze taken vindt in 2026 zijn beslag. Onze praktische hulpmiddelen helpen gemeenten in het transitieproces naar omgevingsplan en -visie, het werken in de geest van de Omgevingswet en opgavegericht werken. De VNG-leernetwerken dragen in belangrijke mate bij aan de versterking van de kennispositie van gemeenten. De hieruit voortvloeiende dialoog over toepasbaarheid draagt bij aan de versterking van de VNG in haar lobby voor uitvoerbaar beleid.

Sinds 1 januari 2024 is het eerste deel van de Wkb (nieuwbouw, gevolgklasse 1) in werking. Gemeenten hebben zich hierop voorbereid, maar ervaren in de uitvoeringspraktijk knelpunten. De VNG signaleert en monitort deze en bespreekt de signalen met het ministerie van VRO. De minister houdt vast aan de afgesproken *stand-still-periode* van vijf jaar (tot 2029). Deze periode biedt partijen de gelegenheid om de werkwijze van de Wkb goed te borgen en zich voor te bereiden op eventuele uitbreiding naar volgende gevolklassen. In 2026 stopt de implementatieondersteuning door het Programmteam Omgevingswet; de VNG blijft de inzet waar mogelijk in de lijn beleggen.

In 2026 en de jaren erna wordt het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) verder doorontwikkeld en uitgebreid. De VNG draagt door middel van Regie en Demand (R&D) bij aan een werkend DSO. Ons portfoliomanagement draagt eraan bij dat de lange(re) termijn ontwikkeling van het DSO zoveel mogelijk in lijn is met de gemeentelijke doelstellingen en behoeften in de fysieke leefomgeving en in samenhang met gerelateerde digitale stelsels. *Demandmanagement* zorgt ervoor dat er zoveel mogelijk functionaliteiten worden gerealiseerd binnen het DSO. Dit doen we door het in kaart brengen, analyseren en prioriteren van behoeften in het gemeentelijk veld. Dit omvat de ontwikkeling in zowel de landelijke voorzieningen als bij de gemeentelijke software. Het leveranciersmanagement bevordert de ontwikkeling van decentrale software die aansluit bij de behoeften van gemeenten.

De regionale implementatiecoaches (RIO's) monitoren in 2026 scherp de voortgang van elke gemeente met haar uitvoeringspartners, zodat de implementatieondersteuning enerzijds op maat (lokaal en regionaal) kan worden geleverd en anderzijds effectief waar nodig het management van onbewust naar bewust onbekwaam kan worden gebracht. Dit is vooral van belang voor het doorstappen naar het werken in de geest van de Omgevingswet, zodat de voordelen van deze wet

ook in de praktijk zichtbaar worden en de noodzakelijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven op de gemeentelijke agenda.

Onze inzet in 2026

- Met onze focus op programmamanagement, interbestuurlijke afstemming en vertegenwoordiging van de achterban, dragen we in 2026 bij aan het (regionaal) oppakken van de grote maatschappelijke opgaven. Belangenbehartiging en dienstverlening op de effectieve inrichting en toepassing van de Omgevingswet worden voortgezet.
- We ondersteunen gemeenten bij het omzetten van regelgeving (verordeningen) naar het omgevingsplan en bij het maken van een omgevingsvisie die voldoet aan de eisen van de Omgevingswet en aansluit bij de geest van daarvan.
- In 2026 oefenen we onze invloed uit op de functionaliteiten van het DSO, zodat deze aansluit bij prioriteiten en behoeften van gemeenten.
- In 2026 houden we de vinger aan de pols voor wat betreft de structurele inhoudelijke en financiële effecten van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).
- In 2026 blijven we signalen uit de gemeentelijke praktijk over de Wkb ophalen en agenderen bij het ministerie en zetten we monitoringsinstrumenten in om effecten in kaart te brengen. We bevorderen de samenhang tussen Wkb, VTH-stelsel en Omgevingswet, zodat gemeenten efficiënt en integraal kunnen werken. Ook zetten we ons in voor voldoende gemeentelijke capaciteit en middelen.
- In 2026 werken we aan een goede en betrouwbare monitoring zodat gemeenten met verschillende dashboards beter inzicht krijgen in de werking van de Omgevingswet en de Wkb. Door gerichte data-analyse kunnen complexe problemen in de uitvoeringspraktijk snel en adequaat worden geadresseerd en opgelost. We dragen met innovatieve oplossingen en doorontwikkeling bij aan datagestuurd werken op lokaal en regionaal niveau.
- In 2026 ondersteunt de VNG bij het verbeteren van de dienstverlening (vergunningchecks, frontoffices, communicatiemomenten, voorlichting en samenwerkingsafspraken) zodat gemeenten efficiënter kunnen werken, en initiatiefnemers beter worden geholpen.
- In 2026 voeren we analyses uit binnen het DSO en ondersteunen we gemeenten bij het testen van de DSO-keten.
- In 2026 vervullen we de rol van *linking pin* tussen de thema's bij de VNG in de fysieke leefomgeving en de regionale uitvoeringsagenda's.
- In 2026 faciliteert de VNG verschillende werkpakketten, door te standaardiseren, uitvoeringsvraagstukken op te pakken en verder te werken aan professionalisering. We organiseren digitale bestuurlijke oplooppjes. We maken gebruik van dashboards om de lokale implementatievoortgang te monitoren.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Nazorg en ondersteuning Omgevingswet	Link	GGU en subsidie
Ondersteuning werkende ketens	Link	GGU
Regie en demandorganisatie Omgevingswet	Link	GGU
Structurele ondersteuning Omgevingswet	Link	GGU

3.3 Energie en klimaat

Als het gaat om de taken rondom energie en klimaat (zoals het klimaatakkoord en verduurzaming van maatschappelijk vastgoed), bieden we uitvoeringsondersteuning, standaardisatie en ondersteuning bij

de implementatie van wetgeving. We delen kennis en faciliteren de uitwisseling daarvan. We behartigen de belangen van onze leden: haalbaar en betaalbaar beleid voor inwoners en bedrijven. Voor wat betreft de verduurzamingsopgaven Gebouwde Omgeving halen we actief knelpunten op uit onze achterban en vertegenwoordigen we onze leden in gesprekken met het rijk en andere partijen.

We werken opgevegericht aan de transitie naar het nieuwe energiesysteem. Dit doen we door actief bij te dragen en invulling te geven aan de samenwerkingsafspraken (zoals de interbestuurlijke samenwerkingsagenda energiesysteem en het Landelijk Actieprogramma Netcongestie). Daarnaast volgen we nauwlettend de nieuwe wetgeving en beleid vanuit de EU en Den Haag en brengen in kaart wat dit voor de positie van de gemeente betekent. Waar nodig helpen we met de implementatie ervan door kennisdeling of het maken van handreikingen. In onze lobby maken we inzichtelijk welke uitvoeringskaders gemeenten nodig hebben om deze taken uit te voeren en gaan we hierover in gesprek met stakeholders. We zetten ook de stap naar voren door actief met het rijk mee te denken over de ontwikkelingen van het integrale en decentrale energiesysteem. Ontwikkelingen die we daarbij actief volgen en ondersteunen zijn de regionale energievisies, de vorming van energiehub's en andere oplossingen voor netcongestie, energie delen, energiegemeenschappen en financieel instrumentarium.

Samen met het rijk en het IPO werken wij aan het verduurzamen van de mobiliteit. Hierbij maken we gebruik van bestaande structuren en instrumenten, zodat de uitvoering door gemeenten makkelijker en overzichtelijker wordt. Daarnaast werken we samen met gemeenten aan de vraagarticulatie rond datagedreven werken. Wij brengen naast 'verduurzaming' ook 'verandering' en 'vermindering' (trias mobilica) onder de aandacht bij gemeenten.

Onze inzet in 2026

- In 2026 ondersteunen we gemeenten bij hun nieuwe taken en bevoegdheden rondom warmtetransitie (Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de Wet collectieve warmte). We houden hierbij specifiek aandacht voor de betaalbaarheid, zowel richting de overstap van het aardgas als de structurele betaalbaarheid van de energierekening.
- In 2026 geven we uitvoering aan de adviezen en acties van het rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur over Klimaat & Energie. Echter, vooralsnog lijkt het erop dat het rijk niet meer uitvoeringsmiddelen beschikbaar zal stellen, terwijl de raad een fors tekort berekent. Wij gaan leden adviseren hoe om te gaan met deze belemmering en lobbyen voor in ieder geval structureel maken van het huidige niveau
- We ontwikkelen ondersteuningsactiviteiten, zijn scherp op de uitvoerbaarheid van nationaal en Europees beleid en bouwen kennis op. Dat doen we bijvoorbeeld via samenwerking met het hoger onderwijs en via datavoorziening.
- We ondersteunen gemeenten in de uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma, waarbij aandacht blijft voor een haalbare en uitvoerbare oplossing voor natuurinclusief isoleren. Samen met andere partijen zoeken we naar werkende oplossingen voor soortenbescherming zodat de isolatieopgave van gemeenten niet stil komt te liggen.
- We zorgen voor een goede positionering van gemeenten in de energieboards waarin deze energievisies en nationaal en provinciaal Meerjarenprogramma's Infrastructuur Energie en Klimaat (nMIEKS en pMIEK's) worden vastgesteld. We ondersteunen gemeenten bij het zoeken van oplossingsrichtingen voor netcongestie. We bouwen verder aan een *learning community* rondom het nieuwe integrale en meer decentrale energiesysteem als onderdeel van het Kennis en -leerprogramma en geven dit een vervolg binnen het Nationaal Programma Regionale Energie Strategie.
- We zorgen ervoor dat gemeenten goed zijn aangehaakt bij de totstandkoming en uitvoering van Cluster Energie Strategieën (CES) van zes industrieclusters en de uitvloeisels naar de

MIEK-processen. We doen dit door aanwezigheid bij platforms zoals het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI), kennisdeling en handreikingen.

- In samenwerking met het ministerie van IenW en de provinciekoepel IPO werken we verder uit hoe de bereikbaarheidsgedachte uit het kabinetsstandpunt 'Bereikbaarheid op Peil' vertaald kan worden naar regionaal en lokaal niveau. Hiervoor organiseren we bijeenkomsten op ambtelijk en bestuurlijk niveau, behartigen we gemeentelijke belangen, werken we aan interbestuurlijke afspraken en maken uitvoeringsvragen inzichtelijk.
- In 2026 vergroten we de kennisbasis van gemeenten over verduurzaming. We bevorderen effectieve samenwerking tussen de kennissectoren binnen het maatschappelijk vastgoed en stimuleren innovatieve processen om verduurzaming te bevorderen. Ook verbeteren we de monitoring en evaluatie van voortgang om effectiviteit te waarborgen, net als de communicatie en zichtbaarheid van KIP-MV (het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed). Dit doen we door afstemming met andere partijen en sectoren, het organiseren van sessies voor gemeenten, het delen van landelijke kennis en de betekenis van nieuwe Europese normen. Ook doen we onderzoek naar de financiële haalbaarheid van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Datavoorziening Energietransitie Gebouwde Omgeving (DEGO)	Link	GGU
Klimaatopgaven sector Elektriciteit & Infra	Link	GGU
Ondersteuning uitvoering Klimaat en Industrie	Link	GGU
Programma verduurzaming gemeentelijk maatschappelijk vastgoed en utiliteit '24 en '25	Link	Subsidie
Uitvoeringsondersteuning klimaatakkoord	Link	GGU
Verduurzaming van de Mobiliteitssector	Link	GGU
Verduurzamingsopgaven Gebouwde Omgeving	Link	GGU

4. Lokaal bestuur

4.1 Goed lokaal bestuur

Een sterk en goed lokaal bestuur is een noodzakelijk fundament voor een gezagwaardige overheid die vertrouwen geeft. We ondersteunen gemeenten bij het versterken van de lokale democratische bestuurscultuur. Dit gebruiken we als input voor de lobby naar het rijk en proposities voor ondersteuning. We bewaken de voortgang in de interbestuurlijke verhoudingen en voeren uitvoeringstoetsen uit. Met een expertisecentrum helpen we gemeenten om grip te houden op hun regionale samenwerkingsverbanden.

Met modellen, formats, leergangen en webinars dragen we uit hoe gemeenten medezeggenschap en inwoners- en overheidsparticipatie kunnen vormgeven. Ook organiseren we kenniskringen en platforms om de lokale democratie te versterken en vernieuwen. Om raadsleden te helpen bij het verbreden van hun kennis op rolneming, processen en inhoud, organiseren wij de Raad op Zaterdag. We ondersteunen gemeenten in de wijze waarop omroepen en media een bijdrage kunnen leveren aan de lokale democratie, en behartigen de belangen van onze leden. Concreet gaat het om: kennisdeling, input op het stelsel lokale omroepen en Mediawet en deelname aan de coalitie van de Journalistiek. We ondersteunen gemeenten bij de organisatie van verkiezingen zoals de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. We trekken daarin samen op met de Kiesraad, het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken.

Onze inzet in 2026

- In 2026 ligt er een inwerkprogramma (nieuwe) gemeenteraadsleden.
- We nemen een standpunt in over digitale onafhankelijkheid, social-mediagebruik en betrouwbare informatie vanuit het perspectief van de lokale democratie.
- In 2026 brengen we een *whitepaper* over de vernieuwing van de lokale democratie uit.
- We faciliteren het lokale gesprek over goed lokaal bestuur door de inzet van een vernieuwende gesprekstoel en het bieden van handelingsperspectief. We organiseren daarvoor informatiebijeenkomsten in het land.
- In 2026 ontwikkelt de VNG een leeraanbod van vernieuwende inwonersparticipatie, democratisch vakmanschap en samenwerking met burgercollectieven. We publiceren resultaten op het kennis- en inspiratieplatform [Lokale-democratie.nl](https://lokaledemocratie.nl)
- We gaan met gemeenten in gesprek over de uitvoering van lokale participatieverordeningen.
- We behartigen de belangen van gemeenten in relatie tot de (consultatie van de) nieuwe Mediawet en de inrichting van het bestel van lokale en/of streekomroepen.
- We vullen een expertfunctie in voor (het functioneren van) de ondersteuning van gemeenten in regionale samenwerkingsverbanden. Daarmee maken we een start in het fysieke domein.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Capabele gemeenteraden (raad op zaterdag)		GGU
Regionale Samenwerking: op weg naar VNG van de regio's (2030)		GGU

4.2 De veilige gemeente

De VNG helpt gemeenten om het veiligheidsbeleid te versterken en de regierol te pakken die zij volgens de Gemeentewet hebben. Wij bieden ondersteuning in kennis, een goede governance-structuur en afdoende instrumentarium voor een lokale aanpak. Ook ondersteunen wij de gemeentelijke medewerkers en bestuurders zélf in het veilig kunnen uitoefenen van hun functie. We ontwikkelen standaarden en modellen waarmee we de boa-functie binnen het gemeentelijk domein beogen te versterken. In onze lobby zetten we ons in op structurele rijksmiddelen voor de

preventieve wijkaanpak. We helpen gemeenten op het gebied van de aanpak van mensenhandel, in de informatiepositie op maatschappelijke onrust en we werken mee aan een duurzaam toekomstmodel voor gemeenten hoe om te gaan met demonstraties.

Onze inzet in 2026

- De VNG komt met een nieuw model Integraal Veiligheidsplan voor gemeenten.
- In 2026 wordt een actie- en lobbyagenda uitgewerkt voor de versterking van de positie van het lokaal bestuur in het veiligheidsbestel.
- We ondersteunen gemeenten in de versterking van de samenwerking met de politie, en leveren een bijdrage aan de uitvoering van de visie op de politiefunctie.
- In 2026 bieden we gemeenten ondersteuning in vraagstukken rondom polarisatie en maatschappelijke onrust.
- We dragen bij aan de brede beschouwing op het bestel van buitengewone opsporingsambtenaren (boa's) en ondersteunen gemeenten in de uitvoering zoals handhavingsarrangementen en kennissessies over handhaving.
- In 2026 ondersteunen we gemeenten bij de uitwerking van de Wet Veilige Jaarwisseling (landelijk vuurwerkverbod) door model beleidsregels op te stellen, het delen van goede voorbeelden en het organiseren van informatiebijeenkomsten en webinars.
- We bouwen de gemeentelijke leerkringen over Veilige Publieke Taak, Onze Hulpverleners Veilig, aanpak Corruptie en Explosieven verder uit. Op het terrein van de aanpak van Explosieven wordt een gemeentelijk handelingskader uitgewerkt.
- In 2026 werken we aan een meldvoorziening voor burgemeesters voor wat betreft online content die kan leiden tot openbare-ordeverstoringen.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Datavoorziening Onregelmatigheden Op de Kaart (DOOK)	Link	GGU
Doorontwikkeling gemeentelijke handhaving	Link	Subsidie

4.3 De weerbare gemeente

Vanuit de Contourennota Crisisbeheersing wordt gewerkt aan de versterking van de weerbaarheid van de lokale samenleving in tijden van crisis. De VNG ondersteunt en behartigt de belangen van gemeenten bij wijziging van landelijke crisiswetgeving en bij de uitvoering van gemeentelijke taken in crisisbeheersing. In onze lobby richten we ons op effectieve wetgeving en governance, duidelijke rollen en heldere plannen over gemeentelijke uitvoering zoals bevolkingszorg bij crisis. Het beoogde effect is een weerbare, veerkrachtige lokale samenleving. We zien hierin een opgave die een lange adem heeft. Het gaat bijvoorbeeld niet alleen om een tijdelijke distributie van drinkwater bij een storing maar het is veel breder dan dat: de ondersteuning van de gehele samenleving. De benodigde inzet is langdurig van karakter. Gemeenten hebben een belangrijke rol in het versterken van die 'samenredzaamheid' van mensen.

Onze inzet in 2026

- We versterken de rol van gemeenten in een weerbare veerkrachtige samenleving die voorbereid is op militaire en/of digitale dreiging. Dat doen we langs drie lijnen: kennisdeling, advisering en ondersteuning bij beleidsvorming. In 2026 stellen we handreikingen op en geven we advies bij het inrichten van lokale processen om de paraatheid en weerbaarheid van gemeenten te verhogen. We bieden ondersteuning bij de voorbereiding van wetgeving en beleid, de zogeheten 'koude fase'.

4.4 Gemeenterecht

De VNG zet alles op alles om uitvoerbare wetgeving tot stand te brengen, die een wendbaar en krachtig lokaal bestuur bevordert. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de gemeenteraadsverkiezingen in 2026, de snelle digitalisering van het recht, de uitwerking van het rapport van de staatscommissie Rechtsstaat, het staatsnoodrecht, de juridische aspecten van een weerbare samenleving en het juridisch vormgeven aan diverse vormen van burgerparticipatie.

De invoering van de Wet versterking waarborgfunctie Algemene wet bestuursrecht betekent een grote wijziging van het bestuursrecht. Er komt meer nadruk op dienstverlening aan de burger (naar aanleiding van de Toeslagenaffaire). In het wetsvoorstel is onder andere het dienstbaarheidsbeginsel opgenomen en is het toepassingsbereik van het evenredigheidsbeginsel verruimd. Ook wordt in het wetsvoorstel de hoorplicht verruimd en komt er een soepelere regeling voor termijnoverschrijdingen. Bovendien worden bestuursorganen verplicht om te onderzoeken of een bezwaarschrift informeel kan worden afgehandeld voordat de officiële procedure begint. De VNG volgt de invoering van de wet nauwgezet en vertegenwoordigt de belangen van gemeenten in het proces van implementatie.

Een andere belangrijke ontwikkeling is ook het responsieve karakter van de rechtsstaat. Dat wil zeggen: een rechtsstaat waarin inwoners en ondernemers ervaren dat het om hen te doen is. Een adequate belangenafweging is van groot belang. De VNG blijft een krachtige lobby voeren voor het codificeren van de mogelijkheid om geschillen tussen de verschillende bestuurslagen aan een rechterlijke instantie voor te leggen.

Wij helpen gemeenten om juridische problemen op te lossen en om te gaan met complexe wet- en regelgeving op lokaal niveau. Deze inzet intensiveren wij vanaf 2026. We stellen nieuwe modelverordeningen op, of wijzigen bestaande. Dat zijn er in totaal zo'n honderd, waarvoor we intensief overleg voeren met dossierhouders binnen de VNG, ministeries en externe partijen. We schrijven praktisch bruikbare handreikingen over actuele onderwerpen. We beantwoorden op jaarbasis meer dan duizend juridische adviesvragen van gemeenten en faciliteren gemeentelijke juridische netwerken. Actueel zijn de ontwikkelingen op het gebied van de Gemeentewet, de Wet open overheid, de Kieswet, het elektronisch bestuurlijk verkeer, de digitalisering van het recht, het overheidsprivaatrecht en de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Onze inzet in 2026

- In 2026 actualiseert de VNG verschillende modelverordeningen. Na hun aantreden in de nieuwe bestuursperiode beschikken raads- en collegeleden direct over de juiste en actuele informatie.
- We leveren een extra inspanning op het gebied van het staatsnoodrecht en juridische aspecten van een weerbare samenleving.
- We schrijven en publiceren diverse handreikingen die gemeenten in de praktijk eenvoudig kunnen toepassen.
- We organiseren diverse bijeenkomsten over actuele juridische thema's, waaronder de jaarlijkse VNG Juridische Tweedaagse.
- We verbinden alle gemeentjuristen in Nederland in twaalf provinciale netwerken en zorgen zo voor uitwisseling en synergie tussen de VNG en gemeenten.
- De VNG levert in 2026 een compleet gereviseerd model-Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Deze grondige herziening is nodig vanwege de relatie met de omgevingsplannen die gemeenten moeten maken.
- Ten aanzien van de verwachte herziening van het algemeen bestuursrecht houdt de VNG de uitvoerbaarheid en eventuele extra kosten voor gemeenten in de gaten, en vertalen de

gevolgen ervan in publicaties en handreikingen. In 2026 zet het nieuwe kabinet naar verwachting extra stappen om tot een algehele herziening van het bestuursrecht te komen.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Versterking gezamenlijke wetgevingsfunctie VNG	Link	GGU

4.5 Gemeentefinanciën

Op het gebied van gemeentebelastingen ondersteunen we gemeenten in de uitvoering door het beschikbaar stellen van modelverordeningen en handleidingen in de lokale heffingen. Daarnaast voeren wij een lobby op het gebied van gemeentefinanciën. De VNG blijft strijden voor een goede balans tussen taken en middelen. Daar hoort ook de verdeling en verantwoording van middelen bij, inclusief het toezicht daarop.

De situatie maakt dat we nog slimmer moeten samenwerken en zaken zo efficiënt mogelijk proberen te organiseren. Maar wellicht ook heffingen inzetten om het uitvoeren van taken betaalbaar te houden. VNG neemt hier een rol in, onder andere door als verbinder goede voorbeelden tussen de leden te delen en het ontwikkelen en verbeteren van het gemeentelijk instrumentarium.

We zetten ons actief in voor passende fondsvorming voor medebewindstaken, en passende groei en risicodeling van het fonds dat aansluit bij de ontwikkeling van taken en bestedingen van gemeenten. Ook gaan we voor een passende loon- en prijsindexatie van gemeentefonds dat aansluit bij (kosten)ontwikkeling van uitgaven gemeenten. Zodat gemeenten hun taken kunnen blijven betalen. Dit doen we door standpunten en effecten actief in te brengen in gesprekken met de fondsbeheerders. Een goed functionerende Wet Waardering onroerende zaken (WOZ), dat is wat wij voor ogen hebben. Met werkbaar modelverordeningen, duidelijkheid over het kwijtscheldingsbeleid en heldere kostenonderbouwingen. Daar streven wij naar door te adviseren en te participeren in onderzoeken en trajecten, het geven van cursussen, beantwoorden van vragen en contact te houden met gemeenten en uitvoeringsorganisaties. Ook streven wij naar een modernisering van de lokale heffingen, zodat deze beter aansluiten bij bestedingen en doel.

Onze inzet in 2026

- VNG blijft zich onverminderd inzetten voor een goede balans tussen taken en middelen van gemeenten. Daarbij speelt de bekostiging van medebewindstaken een cruciale rol. We blijven streven naar een uitlegbare verdeling van de middelen in het gemeentefonds en zo min mogelijk verantwoordingslasten voor gemeenten.
- We dragen actief mogelijkheden aan voor modernisering op het gebied van gemeentelijke belastingen, onder andere bij de WOZ, toeristenbelasting en parkeerbelasting.
- In het WOZ-datacenter-project vervangen we in 2026 de verouderde software van TIOX, het rekenmodel waarmee gemeenten op basis van de taxatiewijzers taxaties kunnen uitvoeren.
- De modernisering van de website van het WOZ-datacenter komt in 2026 tot een afronding.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Vensters voor bedrijfsvoering	Link	Extern
WOZ-datacenter	Link	GGU

4.6 Werkgeversfunctie

De VNG verzorgt de collectieve werkgeversfunctie, zodat gemeenten effectiever en efficiënter hun individuele werkgeversverantwoordelijkheid kunnen inrichten. Dit geeft duidelijkheid en consistentie voor medewerkers, en dat leidt tot een reeks voordelen, zoals kostenbesparing, uniformiteit, expertise, belangenbehartiging en ondersteuning op het gebied van personeelsbeheer en arbeidsvoorwaarden. Deze werkgeversfunctie vervullen wij door het afsluiten van de Cao Gemeenten en de pensioenregeling ABP voor de werknemers in de gemeentelijke sector. Daarvoor trekken we samen op met de Werkgeversvereniging Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (WSGO) met ruim 200 leden. Voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt sluiten wij, samen met de werkgeversvereniging Cedris, de cao Sociale Werkvoorziening en de cao Aan de slag met de pensioenregeling PWRI (Pensioenfonds Werk en (re)Integratie) af. Ook behartigt de VNG de belangen van de politieke ambtsdragers voor hun rechtspositie en pensioen in het Overleg Rechtspositie Decentrale Politieke Ambtsdragers met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

De VNG ondersteunt de leden bij het creëren van een veilige werkomgeving voor hun medewerkers. Hierbij is specifieke aandacht voor integriteit. We organiseren algemene en specifieke dienstverlening voor de leden in relatie tot de werkgeversfunctie, zoals een landelijke klachtencommissie ongewenst gedrag, een ziektekostenverzekering voor werknemers en het functiewaarderingssysteem hr21. Jaarlijks beantwoorden we zo'n 2.000 vragen van gemeenten. We onderhouden een levendig werkgeversforum.

In nauwe samenwerking met onder andere het A&O fonds, VNG Realisatie en VNG Connect bepalen we welke initiatieven rondom arbeidsmarktkrapte van waarde zijn voor gemeenten en worden geborgd in de lijn. Het jaar 2026 fungeert als een overgangperiode, waarin het programma uiteindelijk wordt afgebouwd en overbrugd naar een structurele aanpak binnen de VNG. Samen met het programma Focus op Uitvoering wordt een voorstel geformuleerd voor vervolgactiviteiten met name gericht op samenwerken en innovatie.

Onze inzet in 2026

- Na de gemeenteraadsverkiezingen worden vertegenwoordigingen en portefeuilles in de bestuurlijke gremia rond arbeidszaken opnieuw bezet en ingericht. Het gaat om het College van Arbeidszaken (CvA), Werkgeversvereniging Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (WSGO), Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW), Kamer Inclusieve Arbeid (KIA), Commissie Rechtspositie Politieke Ambtsdragers (RPA). We werken nieuwe bestuurders in.
- Met het nieuwe CvA herzien we het visiedocument Stip, en daaraan gekoppeld starten we met de opzet van het meerjarenbeleidsplan CvA 2027-2030. Met de oude en nieuwe bestuurders wordt voor continuïteit gezorgd in de bijbehorende ambtelijke en bestuurlijke overleggen.
- De VNG/CvA/WSGO sluiten cao's voor de werknemers in de gemeentelijke sector en de Wsgo voor werknemers bij samenwerkende gemeentelijke organisaties en voert in 2026 de in de cao's afgesproken onderzoeken met de bonden uit.
- De VNG/CvA/KIA sluiten cao's voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (cao SW en cao Aan de slag) gegeven de uitkomsten van de financiële discussie, de daarmee samenhangende reikwijdte van de cao aan de Slag, en bijbehorende onderzoeken.
- De VNG/CvA faciliteert, in samenwerking met het College voor Dienstverleningszaken (CvD), de leden in kwantitatief en kwalitatief voldoende personeel door onderscheidend en voldoende aantrekkelijk te zijn als werkgever door middel van het programma's arbeidsmarktkrapte en Focus op Uitvoering. Het programma arbeidsmarktkrapte stopt, borgt en zal samen met het programma op focus op uitvoering met een voorstel voor de toekomst komen.

- De VNG ondersteunt de rechtspositie van de politieke ambtsdragers onder andere door middel van overleg met de minister van BZK over het rechtspositiebesluit en over de Appapensioenen.
- In 2026 maakt de VNG afspraken over het pensioen van de ambtenaren in de gemeentelijke sector (ABP), de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (SW en Aan de slag) en de politieke ambtsdragers (Appa).

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Arbeidsmarktkrapte aanpak gemeenten		GGU

5. Digitale samenleving

5.1 Digitale Veiligheid & Privacy

Digitale veiligheid is een voorwaarde voor werken, leven en leren in onze sterk gedigitaliseerde samenleving. Privacy is daar onlosmakelijk mee verbonden; we willen controle over wie toegang heeft en krijgt tot onze gegevens en systemen. De kwaliteit en weerbaarheid van technologie is niet het enige dat een rol speelt in digitale veiligheid en privacy, ook menselijk gedrag en kennis zijn belangrijk.

Voor inwoners en ondernemers is het cruciaal dat zij geïnformeerd en getraind zijn in digitale veiligheid, zodat zij zelfredzaam en weerbaar zijn tegen digitale bedreigingen. Gemeente-functionarissen moeten op de hoogte zijn van de bedreigingen en risico's waar gemeenten mee te maken hebben. Risico's bestrijken een breed spectrum, van geblokkeerde e-mails en systemen tot en met platgelegde kritieke infrastructuur. Maar ook vormen van online criminaliteit horen hierbij, zoals bankfraude of kindermisbruik. Bestrijding daarvan vraagt om voldoende capaciteit en geavanceerde middelen. Met de Nederlandse AI Coalitie onderzoekt de VNG kansen en risico's van AI voor cybersecurity en het veiligheidsdomein.

De EU adresseert met wet- en regelgeving in de *Digital Decade* de risico's die raken aan digitale veiligheid en privacy. In 2026 treedt onder andere de richtlijn *Network and Information Security Directive* NIS2 in werking en de Nederlandse implementatie Cyberbeveiligingswet (Cbw). De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) is de nieuwe toezichthouder. Met de grote hoeveelheid nieuwe en geactualiseerde Europese en nationale wet- en regelgeving rond digitale veiligheid en privacy is het essentieel dat regelgeving lokaal uitvoerbaar, haalbaar en betaalbaar is. De VNG brengt het lokale perspectief in, ook bij de herijking van rijksbeleid in de Nederlandse cybersecuritystrategie (NLCS) en de werkagenda's.

De VNG beoordeelt in 2026 met de leden welke onderdelen van dit dossier zich lenen voor collectivisering, conform de resolutie 'Als één sterke bestuurslaag regie op de digitale samenleving'. De VNG is nauw betrokken op dit dossier in de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS).

Informatiebeveiligingsdienst (IBD)

Onder de Cbw hebben gemeenten 24/7 recht op hulp bij cyberincidenten. De IBD vult die wettelijke verplichting vanaf 2026 in, aangezien de dienst door BZK is aangewezen als sectoraal incidentresponsteam. Dit houdt in dat gemeenten 24/7 een beroep kunnen doen op de IBD, die in 2026 werkt aan robuuster en toekomstbestendiger inrichten van haar dienstverlening om dat waar te maken. De IBD ontwikkelt in de komende jaren door tot een CSIRT (*Computer Security Incident Response Team*) op een hoog volwassenheidsniveau met eigen analysecapaciteit en geavanceerde tooling.

ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit)

Wat betreft *compliance* gaat de VNG met werkgroepen verder met het ontwikkelen en versimpelen van het ENSIA-proces en de werking van het ENSIA-tool, waarmee alle Nederlandse gemeenten jaarlijks op dezelfde manier aan de gemeenteraad verantwoording afleggen over de staat van hun informatiebeveiliging. Ook de nieuwe verantwoording aan de RDI kan in 2026 via ENSIA, zodat gemeenten geen nieuwe systemen hoeven in te richten voor NIS2 en de Cbw. Gemeenten hebben behoefte aan inzicht in hun feitelijke veiligheid en de mogelijkheid dat onderling te vergelijken (*benchmarking*). De VNG gaat de aangeleverde gegevens in ENSIA daarvoor gebruiken. Ook verkennen we de mogelijkheden voor verbreding van de ENSIA-systematiek met nieuwe stelsels, zoals die uit de wetgeving van de *Digital Decade*.

Agenda Digitale Veiligheid 2028

Vanuit de Agenda Digitale Veiligheid 2028 werkt de VNG de komende jaren verder aan de volgende hoofdthema's: voorbereiding op digitale ontwrichting; versterking van de weerbaarheid van inwoners en ondernemers tegen cybercriminaliteit en gedigitaliseerde criminaliteit, en eigen basis op orde (robuuste informatiebeveiliging, ondersteuning door IBD en toezicht en verantwoording (breed) op basis van ENSIA). Met collectieve oplossingen dragen we bij aan de professionalisering van bestuurders als opdrachtgever bij de inkoop, contract- en leveranciersmanagement van technologie die digitale veiligheid en privacy versterken.

Onze inzet in 2026

- De VNG werkt in 2026 het collectiviseringsvoorstel uit voor digitale veiligheid.
- Wij stellen een meerjarige *roadmap* op voor de collectivisering van digitale veiligheid.
- De VNG ondersteunt gemeentebestuurders met handelingsrepertoire voor het interpreteren van het integrale lokale dreigingsbeeld en het meten, bewaken en verantwoorden van de feitelijke digitale veiligheid in de gemeenten.
- We streven ernaar dat in 2026 gemeenten over voldoende financiële middelen, expertise en mankracht beschikken om het onderwerp cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit op te pakken. Duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden van gemeenten, politie en Openbaar Ministerie draagt hieraan bij.
- We helpen gemeenten om de digitale weerbaarheid van hun inwoners en ondernemers te vergroten. Voor verschillende doelgroepen (mkb, jeugd, senioren en laaggeletterden) heeft de VNG effectieve interventies beschikbaar voor een lokale en regionale aanpak.
- We zetten in op een gezamenlijke, integrale aanpak van gemeenten op cyberveiligheid ten aanzien van statelijke dreigingen, waarbij ook de private sector actief bijdraagt in voorbereiden op incidenten en kennisdeling.
- We bieden crisisoefeningen aan met verschillende scenario's om zelf en met ketenpartners te oefenen en daarmee de continuïteit van de organisatie en de weerbaarheid van de gemeente met haar inwoners te versterken. De IBD heeft bijvoorbeeld een toegankelijke crisisoefening aan met verschillende scenario's om te oefenen met de door de Cbw-verplichte incidentmanagementplannen.
- Gemeenten weten in 2026 wat zij nodig hebben om te voldoen aan de zorg- en meldplicht die voortvloeit uit de Cbw. De VNG zet zich in verder in voor structurele financiering om dat mogelijk te maken.
- De IBD ondersteunt gemeenten bij het treffen van de vele technische en organisatorische maatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de Cbw en het digitaal veilig houden van de fysieke omgeving. Hiermee versterkt zij ook de verbinding met gemeentelijke ict-leveranciers om gemeenten beter te ondersteunen bij (het voorkomen van) digitale incidenten.
- Met de verantwoording aan de RDI in ENSIA komen wij tegemoet aan de behoefte van bestuurders die meer inzicht willen in de feitelijke veiligheid van hun gemeente.
- De VNG verkent in 2026 de mogelijkheden voor aanvulling van het ENSIA-stelsel met nieuwe stelsels, zoals die uit de wetgeving van de Digital Decade.
- De VNG verankert in 2026 vijf principes in interbestuurlijke afspraken zodat interbestuurlijk toezicht op digitaliseringswetgeving efficiënter, effectiever en transparanter wordt. De principes zijn nabijheid, enkelvoudigheid, samenwerking, selectiviteit en proportionaliteit.
- We helpen gemeenten om de cyberweerbaarheid en effectiviteit van de gemeentelijke organisatie te vergroten, via om- en bijscholing van het huidige personeelsbestand. Wij ondersteunen gemeenten bij arbeidsbemiddeling digitale veiligheid door contacten met hogescholen en universiteiten te onderhouden en regionaal stages en traineeships te bevorderen.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
ENSIA	↗	GGU en subsidie
Informatiebeveiligingsdienst (IBD)	↗	GGU
Agenda digitale veiligheid	↗	GGU
Arbeidskrachte digitale veiligheid	↗	GGU en subsidie
Digitaal weerbare inwoners en ondernemers	↗	GGU
EU/NL wet- en regelgeving digitale veiligheid	↗	GGU en subsidie
Leiderschap en professionalisering digitale veiligheid	↗	GGU en subsidie
Vorbereiding digitale ontwrichting	↗	GGU

5.2 Verantwoorde inzet van digitalisering

Verantwoorde inzet van digitalisering impliceert een mate van autonomie in de keuze van de *tools* waar we mee werken en correct gebruik van technologie, gegevens en algoritmen. Vooralsnog zijn gemeenten voor hun dienstverlening, ict en informatievoorzieningen in toenemende mate afhankelijk van een beperkt aantal marktpartijen. Tegelijkertijd groeit de behoefte aan regie op publieke waarden. De VNG werkt op verschillende niveaus om de inzet van digitale technologie onder de invloed te brengen van onze democratische processen en instituties. Controlemechanismen bij de ontwikkeling en gebruik van (spannende) technologieën in de gemeentelijke organisatie, dragen bij aan transparantie en toerekenbaarheid. Dit versterkt het vertrouwen van inwoners op de verantwoorde inzet van technologie door hun lokale overheid, en voorkomt schandalen en boetes.

De VNG zet in op leveranciersmanagement dat de strategische positie van gemeenten versterkt. Digitale grondrechten en ethiek hangen immers sterk samen met de aanschaf van technologie. De digitalisering van gemeentelijke dienstverlening vraagt om een professionelere en meer gezamenlijke aanpak van leveranciersrelaties. Via inkoopvoorwaarden en leveranciersmanagement geven gemeenten richting aan de markt, zodat aankoop en ontwikkeling van technologie in lijn zijn met publieke waarden en de digitale grondrechten van inwoners. Denk bijvoorbeeld aan een cloud-agnostische infrastructuur, wat inhoudt dat gemeenten zelf kiezen op welk cloudplatform zij hun toepassingen hosten.

De VNG beoordeelt in 2026 met de leden welke onderdelen van dit dossier zich lenen voor collectivisering, conform de resolutie 'Als één sterke bestuurslaag regie op de digitale samenleving'.

Onze inzet in 2026

- Digitale afhankelijkheid is een rode draad bij de collectivisering van digitalisering. De VNG brengt dit in de praktijk via voorstellen op specifieke dossiers, zoals digitale veiligheid en AI.
- In 2026 stellen wij een *roadmap* op voor digitale afhankelijkheid in de context van collectivisering en interbestuurlijke samenwerking.
- Wij komen met een gedragen en scherpe definitie van strategisch, tactisch en operationeel leveranciersmanagement in de context van de VNG en haar leden (afgestemd op publieke waarden).

- De VNG draagt bij aan een sterkere, strategische positie van gemeenten ten opzichte van ict-marktpartijen met behulp van gezamenlijke inkoopvoorwaarden en bestaande instrumenten zoals de GIBIT en de softwarecatalogus. Wij actualiseren de GIBIT voor het beter contracteren van ict-applicaties, met aandacht voor transparantie, hergebruik en uitlegbaarheid.
- Wij werken verder aan gezamenlijke ict-kennisopbouw en gezamenlijke standaarden;
- De VNG ondersteunt gemeenten door AI-projecten te koppelen aan maatschappelijke uitdagingen en infrastructuur (data, reken capaciteit, modellen en talent) toegankelijker te maken.
- Gemeenten zijn in toenemende mate 'ethisch compliant' doordat zij waardenkaders omzetten naar gestructureerde stappen, wat efficiëntie en bruikbaarheid bevordert.
- We werken aan de ontwikkeling van digitale gemeenschapsgoederen, waarmee we delen van de digitale infrastructuur meer onder publieke controle brengen, ter versterking van de digitale onafhankelijkheid van (lokale) overheden.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Inkoopvoorwaarden en leveranciersmanagement	Link	GGU

5.3 Verantwoord datagebruik en versterken informatiepositie

Een sterke informatiepositie helpt gemeenten om zich te ontwikkelen tot één sterke bestuurslaag. Dit komt de samenleving ten goede omdat een overheid die verantwoord kwalitatief goede data inzet bij haar taken in staat is tot betere dienstverlening, beter beleid, betere beleidsmonitoring, betere regelgeving, beter toezicht en betere handhaving. De instrumenten die de VNG daartoe heeft zijn de VNG-datastrategie en de Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS). Beide zijn nauw verbonden met de omkeringsthema's en de maatschappelijke opgaven van gemeenten, en ondersteunen datagedreven beleid en werken met tools voor slimme analyses en patroonherkenning. Dit stelt gemeenten in staat kansen en knelpunten in beleid op tijd te signaleren en op tijd in te grijpen.

Onze inzet in 2026

- Wij werken verder aan een krachtige, collectieve informatiepositie van gemeenten.
- De VNG bevordert de datageletterdheid van medewerkers omdat zij een databewuste organisatie wil zijn.
- Wij werken toe naar een netwerk waarin gemeenten snel en effectief gebruikmaken van de IDBS-structuren en het interbestuurlijke netwerk, zodat zij het volle potentieel van data bij maatschappelijke opgaven benutten en daarmee het vertrouwen in de overheid vergroten.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Kennisnetwerk Data en Samenleving	Link	GGU
Waarstaatjegemeente.nl	Link	GGU

5.4 Innovatie-infrastructuur

De resolutie 'Als één sterke bestuurslaag regie op de digitale samenleving' merkt innovatie aan als belangrijk spoor voor gemeenten om op te collectiviseren. Een innovatie-infrastructuur is een

omgeving waarbinnen de kansen die nieuwe technologie biedt worden verzilverd en gezamenlijke experimenten mogelijk zijn in ontwikkeling, opschaling en beheer.

Met een consortium aan innovatie-ecosystemen stimuleert de VNG missiegedreven werken en digitale transformatie. Het consortium Dutch Societal Innovation Hub analyseert Europees en Nationaal beleid en de interbestuurlijke uitvoeringspraktijken en meet volwassenheid in innoveren met een aantal tools. Het uitgangspunt van die innovatie-infrastructuur is werken aan sterke regio's in samenwerking met Europese partners met een focus op de publieke sector.

Onze inzet in 2026

- De VNG ontwikkelt een *roadmap* voor collectivisering en verwerkt daarin de innovatie-infrastructuur.
- We ronden het programma Dutch Societal Innovation Hub af en leggen verantwoording af aan de Europese Commissie.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Dutch Societal Innovation Hub	Link	GGU en subsidie
Kenniscentrum Innovatie	Link	GGU

5.5 AI en algoritmen

De VNG ondersteunt gemeenten bij de verantwoorde inzet van AI en algoritmen voor maatschappelijke opgaven, door succesvolle toepassingen schaalbaar te maken, belemmeringen weg te nemen en gericht te verkennen op collectieve AI-infrastructuur. De VNG helpt gemeenten met een realistische kijk op AI in al haar verschijningsvormen. Wij sturen op de inzet van deze nieuwe technologieën wanneer zij een duidelijke maatschappelijke meerwaarde hebben. Daarnaast zet de VNG in op het wegnemen van drempels op het gebied van aanbestedingen pakken we uitdagingen op het gebied van digitale autonomie gezamenlijk aan.

De VNG haakt aan bij nationale en Europese inzet op AI & Algoritme en ondersteunt gemeenten bij de inbedding van beleid, wet- en regelgeving en ethische overwegingen bij de inzet van AI & Algoritmen. Een belangrijke rol is weggelegd voor de lerende *community*, waar kennisdeling, praktijkuitwisseling en gezamenlijke ontwikkeling centraal staan. De *community* groeit door het organiseren van bijeenkomsten, het faciliteren van intervisie en het ontsluiten van relevante kennis en praktijkvoorbeelden. Deze *community* draagt ook bij aan normering, schaalbare innovatie en collectieve actie.

De VNG beoordeelt in november 2025 met de leden welke onderdelen van dit dossier zich lenen voor collectivisering, conform de resolutie 'Als één sterke bestuurslaag regie op de digitale samenleving'. De VNG is nauw betrokken op dit dossier in de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) en werkt conform de lijnen uitgezet in de standpuntbepaling 'AI, Algoritmen en gemeenten' uit 2025.

Onze inzet in 2026

- De VNG organiseert met BZK bijeenkomsten in de regio, voor inspiratie en kennisdeling over verantwoorde AI, maar ook voor het veilig delen van fouten en collectief leren van mislukkingen.
- De VNG voert een behoeftepeiling uit over AI met interviews en enquête(s): wat staat wel en wat staat niet op de prioriteitenlijst van gemeenten.

- Wij bundelen lessen en signalen uit de community als input voor beleid en investeringen.
- Wij stellen een *roadmap* op voor collectivisering en werken een collectiviseringsvoorstel uit.

Naam project	Link	Financiering
AI en algoritmen in de praktijk		GGU
Community AI en Algoritmen		GGU
Kaders en wetgeving AI en algoritmen		GGU
AI en algoritmen in de praktijk		GGU

6. Versterken lokale uitvoering

6.1 Inclusieve dienstverlening

Met onze projecten en programma's bevorderen we gemeentelijke dienstverlening die aansluit bij de behoeften en leefwereld van inwoners en ondernemers. Inclusieve dienstverlening is zowel digitaal als analoog, gebruiksvriendelijk, begrijpelijk, transparant en toegankelijk voor iedereen. Ook voor de 2 miljoen mensen in Nederland met een beperking. Overheidscommunicatie is daarbij duidelijk en toegankelijk, zodat inwoners en ondernemers beter begrijpen wat hun rechten, plichten en mogelijkheden zijn.

Een aantal projecten dat bijdraagt aan deze opgave is ondergebracht bij het expertisecentrum Dienstverlening van de VNG, waaronder MijnServices en Duidelijke Overheidscommunicatie. Bij inclusieve dienstverlening hoort ook het (digitaal) verbinden van diensten van alle gemeenten en rijks-uitvoeringsorganisaties, volgens het één-loket-principe (Omnichannel). De VNG stimuleert het gebruik van normen en standaarden die digitale dienstverlening technisch mogelijk maken, zoals MijnServices voor het bouwen en inrichten van een MijnOmgeving. Daarnaast draagt de VNG bij aan het gebruik van *NL Design System*, een verzameling digitale componenten voor het toegankelijk, inclusief en gebruiksvriendelijk ontwerpen en ontwikkelen van websites en applicaties.

Onze inzet in 2026

- MijnServices verschuift in 2026 van ontwikkeling naar opschalen en verbreden: meer gemeenten en een breder aanbod aan diensten. Het Digitaal Dossier is het vervolg. Dit digitale hulpmiddel geeft overheidsmedewerkers inzicht in alle informatie en acties rondom een inwoner of ondernemer, uiteraard binnen de wettelijke kaders. Het ondersteunt overheden om inwoners en ondernemers beter te helpen en zorgt dat iedereen dezelfde informatie gebruikt. Dit vergemakkelijkt samenwerking tussen gemeenten en andere overheidsorganisaties.
- De VNG ontwikkelt ook in 2026 praktische hulpmiddelen ter ondersteuning van gemeenten bij hun regierol op plekken waar inwoners hulp zoeken. Dit doen we onder andere door *roadshows*, kennissessies, trainingen en webinars en het versterken van de samenwerking tussen IDO's (informatiepunten digitale overheid), gemeentelijke en overheidsbrede loketten, en het bevorderen van duidelijke en toegankelijke overheidscommunicatie.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Expertisecentrum - Kenniscentrum Dienstverlening	Link	GGU
GemeenteDelers	Link	GGU
MijnZaken service met Omnichannel	Link	Subsidie
Regie Dienstverlening	Link	GGU
Vervolg lokale regie op IDO's	Link	Subsidie

6.2 Digitale Overheid

De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) geeft alle overheden richting om de krachten te bundelen voor impact op het digitaliseringslandschap van de overheid. De NDS heeft zes prioriteiten die de gezamenlijke versnelling en de inzet van de VNG focus geven: cloud, data, AI, één overheidsloket, weerbaarheid & autonomie en digitaal vakmanschap. De samenhang in die prioriteiten is ook aanwezig in onze ondersteuning aan gemeenten met de verantwoorde en effectieve inzet van digitalisering voor de betere uitvoering van de gemeentelijke taken en oplossen van de grote

maatschappelijke opgaven. Vanuit het principe dat gemeenten onderdeel zijn van de (digitale) overheid als geheel ondersteunt de VNG hen langs de volgende hoofdlijnen:

- Ondersteuning van de gemeentelijke invulling van de informatievoorziening met behulp van referentiearchitectuur en uitwisselstandaarden. Deze gemeentelijke invulling van de informatievoorziening is gebaseerd op de visie Common Ground.
- Vertaling van gemeentelijke inzichten en wensen naar de Generieke Digitale Infrastructuur op landelijk niveau die de gemeentelijke informatievoorziening maximaal ondersteunt.
- Uniformiteit in datadeling in de vele ketens en taken waarin gemeenten met andere partijen samenwerken.
- Vertalen en beïnvloeden van (Europese) wetten en ambities zodat ze helpen om digitalisering in goede banen te leiden.

Onze inzet in 2026

- De VNG voert regie op de digitale overheid om te zorgen dat ze als een samenhangende keten functioneert: van hardware (ict-architectuur) en software, via de netwerken daartussen, tot de gegevens die worden uitgewisseld en opgeslagen en de koppelingen met andere overheidsorganisaties en publieke dienstverleners. Hierbij verbinden we het meerjarig Europees programma Digital Decade aan de doelstellingen van Nationale Digitaliseringsstrategie (NDS).
- De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is de basis voor betrouwbare en efficiënte digitale diensten voor inwoners en ondernemers. De GDI bestaat uit voorzieningen, standaarden en afspraken(stelsels) die alle publieke dienstverleners gebruiken, zoals gegevensdeling, DigiD, eHerkenning en het eIDAS-koppelpunt. We voeren regie op herkenbaarheid, samenhang en hergebruik van bouwstenen. We richten ons op het verhogen van de betrouwbaarheidsniveaus van online dienstverlening en aansluiting van gemeenten op het eIDAS-knooppunt, door een voor gemeenten uitvoerbare aanpak, met draaiboeken, webinars, voorlichting en ondersteunend materiaal.
- We voeren regie op het stelsel geo-informatie en voeren hiervoor het secretariaat van het Samenwerkingsverband van Bronhouders voor een kwalitatief hoogwaardige Basisregistratie Grootschalige Topografie (SVB-BGT). Ook gaan we door met het faciliteren van gemeentelijke kennisuitwisseling op het gebied van geo-informatie (en 3D-data) en volgen oplettend de ontwikkelingen in het bijhouden van geo-basisregistraties.
- We zorgen voor vergemakkelijking van gegevensuitwisseling met andere partijen. In 2026 richten we dit concreet op de vernieuwing van de WOZ ict-keten stellen we een gedetailleerde doelarchitectuur op en werken die uit in beproefde componenten, na analyse van het huidige informatiemodel.
- We zetten in op 20 procent meer deelnemers aan het programma Common Ground, dat de randvoorwaarden creëert voor een informatievoorziening volgens de principes van Common Ground. Ook vullen we de componenten 'collectief werken' en 'collectief opdrachtgeverschap' in.
- Intern ondernemen we activiteiten die het werken onder architectuur bij de informatiekundige opgaven in alle domeinen ondersteunt. In 2026 zorgen we voor een breed toegepast kaderstellend en toetsend architectuurproces en de werking van de architectuurfunctie in relatie tot de besluitvorming VNG-breed.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Beheer StUF standaarden	Link	GGU
Bouwen aan een 3D Digitale gemeente	Link	Subsidie
Data: Uit betrouwbare bron	Link	Subsidie
Digilab	Link	Subsidie
Doorontwikkeling API-standaarden	Link	GGU
Federatieve Service Connectiviteit (FSC)	Link	GGU
Gemeentelijke Model Architectuur	Link	GGU
Haven	Link	GGU
Kenniscentrum Architectuur	Link	GGU
Meerjarige aanpak Digital Decade	Link	GGU en subsidie
Ontwikkeling API-fundament	Link	GGU
Regie Digitale overheid en Dienstverlening	Link	GGU
Regie geo-informatie	Link	GGU
Regie op datastelsels (voorheen FDS)	Link	GGU
Signalen	Link	Extern
Standaardisering Toegangsverlening methodiek API's	Link	Subsidie
Transitieprogramma Common Ground	Link	GGU
Werken onder architectuur	Link	GGU

6.3 Open Overheid en archieven

Om het vertrouwen tussen samenleving en overheid te bevorderen is het belangrijk dat bepaalde overheidsinformatie openbaar is en toegankelijk voor burgers. Voor gemeenten is dat (open data) van de gemeenteraad, zoals agenda's, moties, beleidsstukken en besluiten. Open Raadsinformatie is een platform voor het ontsluiten van gemeentelijke data. Naast het actief publiceren van documenten, gaat een open overheid ook over de opslag en duurzame toegankelijkheid van informatie. Deze gehele opgave wordt sterk bepaald door wet- en regelgeving: de Wet open overheid (Woo), de Archiefwet, de Wet elektronische publicatie (Wep) en de Wet hergebruik overheid (Who). Het op orde hebben van de informatiehuishouding (archivering) is een randvoorwaarde voor een open en transparante overheid.

Onze inzet in 2026

- Met KOOP|Logius werken we aan de technische implementatie van de ORI-API, de softwarekoppeling (*application programming interface*) die data ontsluit naar het portaal Open Raadsinformatie.
- Conform de Archiefwet leggen we de concept-selectielijst archiefbescheiden ter consultatie voor aan de leden, om die vervolgens te testen bij gemeenten voor vaststelling door het Nationaal Archief.
- Met BZK, IPO en UVW maken we afspraken over samenwerken bij de uitvoering van de meerjarenplannen om de informatiehuishouding te verbeteren.

- In samenwerking met het programma Grip op Informatie bereidt de VNG gemeenten voor op de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet met webinars, handreikingen en andere bijeenkomsten.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Ondersteuning implementatie Wet open overheid	Link	Subsidie
Open Raadsinformatie	Link	Subsidie
Regie op open overheid en archieven	Link	GGU
Selectielijsten archiefbescheiden	Link	GGU
Vorbereiding nieuwe Archiefwet	Link	Subsidie
Wet hergebruik overheidsinformatie	Link	Subsidie

6.4 Uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht

Onderdeel zijn van een sterke bestuurslaag betekent stevig opkomen voor het belang van uitvoerbare wet- en regelgeving vanuit de praktijk van gemeenten. De uitvoeringstoetsen van ons kenniscentrum analyse zijn een cruciaal onderdeel hiervan. De toetsen beoordelen bij beleidsvorming en totstandkoming van wetgeving door het rijk of de nieuwe taken voor gemeenten haalbaar en uitvoerbaar zijn. Zodat gemeenten geen onhaalbare beloftes hoeven doen aan hun inwoners. Meer uitvoeringsvraagstukken zijn belegd bij gemeenten en de uitvoering van taken is ingewikkelder geworden. De financiële middelen blijven achter en de krapte op de arbeidsmarkt maakt goede uitvoering lastig. De druk op de gemeentelijke organisaties wordt daarom steeds groter. Samen met rijk en uitvoeringsorganisaties werken we aan oplossingen. We versterken de uitvoeringskracht door nauwe samenwerking met gemeentelijke netwerken en ondersteunen lokale initiatieven, zodat een constante feedbackloop ontstaat met de uitvoeringspraktijk van alle gemeenten. Vanuit deze inzichten pakken we door op thema's waar we als collectief van gemeenten het verschil kunnen maken.

Daarnaast richten we ons op de landelijke en lokale verkiezingen en formaties: we brengen een gezamenlijk verhaal over uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht in, zodat gemeenten beter toegerust zijn om hun taken goed uit te voeren.

Onze inzet in 2026

- Samen met College voor Arbeidszaken en College voor Dienstverleningszaken, A&O fonds Gemeenten en andere partners geeft de VNG in 2026 invulling aan de vervolgaanpak Uitvoeringskracht en Arbeidsmarktkrapte voor de komende jaren.
- In 2026 voert het kenniscentrum analyse 30 impactanalyses, uitvoeringstoetsen en *quickscans* uit, in samenspraak met het rijk. Daarmee voorkomen we dat we gemeenten confronteren met onuitvoerbare beleidsinterventies.
- We vestigen meer aandacht op de uitvoerbaarheidstoets decentrale overheden (UDO's) met de beleidsdirecties waardoor we de werking ervan versterken.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
Focus op uitvoering	Link	GGU

Naam project	Link	Financiering
GROEI: Gemeentelijke Realisatie en Opschaling van Experimenten en Innovatie	Link	GGU
Kenniscentrum Analyse	Link	GGU
Uitvoerbaarheid	Link	Subsidie
Uitvoeringstoetsen	Link	Subsidie

6.5 Collectieve inkoopkracht, beleid, uitvoering en beheer

De inkoop van producten en diensten is voor gemeenten een instrument om maatschappelijke doelen te behalen. In de inkoop van de gemeentelijke sector gaan tientallen miljarden om. Collectivisering van marktkennis, inkoop, leveranciersmanagement en contractbeheer levert schaalvoordelen op zoals lagere kosten en betere voorwaarden. Daarbij zorgen strategisch leveranciersmanagement, gezamenlijke inkoop van software, beveiligingsoplossingen en (onderdelen van de) data-infrastructuur ook voor betere kwaliteit voor alle gemeenten.

De VNG heeft stevige contacten met de ministeries van EZ, BZK en IenW op het gebied van strategisch leveranciersmanagement (SLM-Rijk), inkopen en aanbesteden (kenniscentrum Pianoo, TenderNed), maatschappelijk verantwoord ondernemen en inkopen (MVOI) en relevante wetgeving daarop. Dit maakt dat de VNG tijdig op de hoogte is van marktontwikkelingen en veranderingen in wet- en regelgeving om de belangen van gemeenten te verwoorden bij het rijk.

We vertalen de ontwikkelingen in nationaal en Europees beleid naar handzame producten voor de leden, zoals het model inkoop- en aanbestedingsbeleid en inkoopinstrumenten als de GIBIT. We zijn ook goed betrokken bij de herziening van de Europese aanbestedingsrichtlijn van 2025, die in ieder geval doorloopt in 2026 en vermoedelijk in 2027 is afgerond. Wij zetten in op uitvoerbare voorwaarden voor inkoop en aanbesteden door de leden en stemmen daarvoor intern af met alle beleidsdomeinen, de Europese collega's, decentrale overheden, aanbestedende diensten en departementen. In het ICT-domein ondersteunt het Kenniscentrum Markt en Overheid gemeenten bij sourcingskeuzes rond zelf doen, samendoen of uitbesteden. Ook verzorgt het kenniscentrum het strategisch relatie- en leveranciersmanagement voor het GGU-portfolio met als doel gemeentelijke wensen en eisen te laten vertalen in een passend product- en dienstenaanbod vanuit een gezonde markt. Daarmee zetten wij de creativiteit en innovatiekracht van de markt optimaal in om de gemeentelijke uitvoering te ondersteunen.

Onze inzet in 2026

- De VNG zet in op het beïnvloeden van de wijzigings- en herzieningsvoorstellen in Europese en Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de herziening van de Europese aanbestedingsrichtlijn.
- De VNG ondersteunt gemeenten bij de uitvoering van de doelstellingen voor maatschappelijk verantwoord opdracht geven en inkopen (MVOI), met prioriteit voor wat de meeste impact heeft in de grond-, weg- en waterbouw, energie en klimaat en circulaire economie.
- In 2026 bemensen we de bestuurlijke Taskforce inkoop opnieuw en worden portefeuillehouders bepaald en ingewerkt.
- We richten het relatiemanagement verder in met onze leden, inkoop samenwerkingen en stakeholders. We werken aan het delen van inzicht in aanbestedingen van gemeenten en samenwerkingsverbanden en het versterken van het leveranciers- en contractmanagement.
- We werken aan het collectief aanbesteden van hardware voor de fysieke werkplek.
- We bouwen structureel aan het delen van kennisproducten en formats om de gemeentelijke inkoopfunctie te versterken.

- We verkennen mogelijkheden om collectief in te kopen, resulterend in een plan richting categoriemanagement.
- We maken nieuwe Framework-afspraken met leverancier Microsoft, waar alle gemeenten gebruik van kunnen maken.
- Conform de NDS-strategie stellen we voor gemeenten een collectieve ict-sourcingstrategie op, in afstemming met NDS-partners, en een handreiking.
- We brengen het strategisch relatie- en leveranciersmanagement met de ict-leveranciers van gemeenten naar het volgende niveau en gaan verder met gemeenten ondersteunen bij het gebruik van GIBIT en de Softwarecatalogus.
- We vertalen de aangenomen collectiviseringsvoorstellen naar specifiek en uitvoerbaar leveranciersmanagementbeleid voor gemeenten.
- De VNG versterkt haar leveranciersmanagement en opdrachtgeverschap op het gebied van security & privacy. Met de systematiek 'Samen Controleren' ondersteunen wij gemeenten met het beoordelen van risico's en de beheersing daarvan door SaaS-leveranciers.

Portfolio

Naam project	Link	Financiering
14+netnummers	Link	GGU
GEMMA Softwarecatalogus	Link	GGU
GIBIT: Gemeentelijke Inkoop Bij IT Toolbox	Link	GGU
GGI Netwerk & GGI Cloud	Link	GGU
GGI Veilig (M&R, Cyberweerbaarheid)	Link	GGU
GT Hardware	Link	GGU
GT Microsoft	Link	GGU
GT Mobiele Communicatie	Link	Extern
GT Print	Link	Extern
GT Vaste Communicatie	Link	Extern
Inkoop en Aanbesteden Organiseren governance, MVOI in uitvoering	Link	GGU
Kenniscentrum gezamenlijk inkopen en aanbesteden	Link	GGU
Kenniscentrum Markt en Overheid	Link	GGU
SDG contractbeheer	Link	GGU
Servicecentrum gemeenten	Link	GGU

6.6 Risicobeheer

VNG Risicobeheer ondersteunt gemeenten met kennis, producten en diensten om risico's integraal te beheren en strategisch te benaderen. We doen dit omdat risicomanagement niet alleen een financiële taak is, maar de verantwoordelijkheid van de hele organisatie. Door risico's beter te classificeren, te communiceren en te beheersen helpen we gemeenten veiliger, doelmatiger en toekomstbestendiger te werken. Daarmee verlagen we verzuimkosten, vergroten we risicobewustzijn en versterken we de collectieve kracht, zodat publieke middelen doelmatiger worden ingezet en zoveel mogelijk in publieke handen blijven.

Onze inzet in 2026

- Afhankelijk van de acquisitie van startverklaringen die eind 2025 tenminste 30 procent van de inwoners vertegenwoordigen, richt de VNG in 2026 het Risicobeheerfonds op.
- We starten een landelijk programma om ziekteverzuim in de publieke sector terug te dringen, gebaseerd op het nieuwe collectieve zorgcontract dat 1 januari 2026 ingaat. Dit doen we in samenwerking met het IPO (interprovinciaal overleg), Vereniging Werken voor Waterschappen (Vwww), de Veiligheidsregio, Werkgeversvereniging Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (WSGO) en het A&O Fonds. In een digitaal portaal volgen en vergelijken gemeenten hun eigen risicolabel. Risicolabels geven gemeenten inzichtelijke en vergelijkbare informatie om beleid en preventie beter te sturen.
- We gaan verder met ontwikkelen en toepassen van risicolabels, niet alleen voor vastgoedrisico's, maar ook op andere risicothema's zoals digitalisering en wegbeheer.
- Wij versterken de rol van controllers bij actuele en toekomstige vraagstukken en ondersteunen dit met een app en een online kennisplatform Risico Platform Overheden (RPO). Ook organiseren we in 2026 het jaarlijkse RPO-congres, waar controllers en risicoprofessionals kennis en ervaringen uitwisselen.
- In 2026 besteden we speciale aandacht aan het omscholen van verzekeringsambtenaren naar risicoadviseurs. We gebruiken daarvoor onze Risico Opleiding Overheden (ROO). Dit zijn geaccrediteerde post-hbo-trainingen waarin medewerkers leren risicomanagement en strategisch denken te integreren in hun dagelijkse werk.
- We onderzoeken in 2026 hoe kunstmatige intelligentie kan bijdragen aan scenario- en risicoanalyses ter ondersteuning van bestuurlijke besluitvorming in gemeenten.

7. Europa en Internationaal

7.1 Europa

Ook in 2026 zoekt de VNG contact met (Nederlandse) Europarlementariërs en beleidsmakers bij de Europese Commissie. Dit doen we onder andere over de voorstellen voor de Europese begroting 2028-2034 en de positie en betrokkenheid van gemeenten daarin. Ook op andere dossiers zijn we schakel tussen Europese (beleids)ontwikkelingen en de uitvoeringspraktijk bij Nederlandse gemeenten, zoals gedefinieerd in de Europese agenda van de VNG¹. De VNG-delegatie in het Europees Comité van de Regio's speelt een bestuurlijke sleutelrol.

Om daadkrachtiger te opereren in Brussel zetten we blijvend stappen om de interne VNG-processen meer 'Europabestendig' te maken. Beleidsdirecties zijn goed op de hoogte van wat er speelt in Brussel en zijn betrokken bij de lobbytrajecten waar we op inzetten op basis van strategische afwegingen.

Onze inzet in 2026

- We versterken de samenwerking met de koepels van provincies en waterschappen, en met regiovertegenwoordigers in Brussel.
- We beslissen over de toekomstige huisvesting van de VNG in Brussel (voor na 2027).
- In 2026 gaan we verder met het bewustzijn over Europa vergroten bij gemeenten via een verder vorm te geven kennisnetwerk gemeenten en Europa en een geüpdatete webpagina 'Europa' op de VNG-website.
- We geven aandacht aan 'Europa' binnen de VNG-activiteiten in de opmaat naar de gemeenteraadsverkiezingen
- We gaan verder met het verankeren van Europees beleid in het werk van de beleidsdirecties. Dat doen we door samen te werken op relevante lobbydossiers, maar ook door de versterking van het intern Europeanetwerk, het opleveren van een Europa-pagina op het intranet en verdere ontwikkeling van het instrumentarium van interbestuurlijke en financiële verhoudingen
- We pakken de resultaten op van de evaluatie van het netwerk van grensoverschrijdend samenwerkende (GROS)-gemeenten van najaar 2025.
- We spelen een strategische rol in de voorbereiding van de 2026-monitoringsmissie aan Nederland van het Congres van lokale en regionale overheden bij de Raad van Europa, onder meer door mee te denken met het programma en de gesprekspartners. Ook leveren we een publicatie op over de staat van de lokale democratie.

7.2 Internationaal

Gemeenten zijn bezig met de uitvoeringspraktijk van alle dag maar voelen ook de invloed van internationale ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van migratie, veiligheid en geopolitiek. Lokale overheden zijn als geen ander in staat oplossingen te bedenken voor hun inwoners, zodat die een bestaan kunnen opbouwen. Daarom blijft VNG International zich inzetten voor goed lokaal bestuur wereldwijd en verstevigen wij onze Europese en internationale netwerken. VNG International doet dit in meer dan 30 landen, onder meer via het strategisch partnerschap met het ministerie van Buitenlandse Zaken, en via het VNG-fonds voor noodhulp, wederopbouw en vredesbevordering. Wij agenderen via nationale, Europese en internationale netwerken het belang van betrokkenheid van lokaal bestuur in internationale agenda's en de uitvoering daarvan. Dit doen we onder andere tijdens

¹ [Europese Agenda van de VNG 2025 \(pdf\)](#)

reguliere bijeenkomsten van UCLG (de wereldvereniging van lokale overheden), bijeenkomsten van de Verenigde Naties en het buitenlandbeleid van de Europese Unie.

Onze inzet in 2026

- We versterken het netwerk met Nederlandse gemeenten als het gaat om internationaal beleid, on andere door het organiseren van platformbijeenkomsten, het geven van advies en het uitwisselen van internationale voorbeelden.
- We versterken onze ambtelijke en politieke netwerken, onder andere met het ministerie van Buitenlandse Zaken, de Eerste en Tweede Kamer, en Nederlandse gemeenten. Dit doen we om aandacht te vragen voor het belang van investeren in het versterken van lokaal bestuur wereldwijd.
- Wij maken de expertise van Nederlandse gemeenten zichtbaar door deze waar mogelijk in te zetten bij de projecten van VNG International, en benutten daarbij ook het netwerk Gemeenten4GlobalGoals. Dit netwerk ondersteunt gemeenten bij hun werk aan de 17 mondiale duurzaamheidsdoelen Global Goals van de Verenigde Naties.
- We organiseren de uitreiking van de UCLG Vredesprijs.

7.3 Caribisch deel van het Koninkrijk

De eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk hebben op veel gebieden dezelfde taken en mandaat als Nederlandse gemeenten. Ook delen zij veel gemeenschappelijke uitdagingen. Via *best practices* en ervaring kunnen gemeenten van elkaar leren en tegelijkertijd de bestuurs- en uitvoeringskracht van de eilanden versterken. We maken in 2026 de dienstverlening van de VNG beter zichtbaar voor de Caribische leden en versterken kennisuitwisseling met Nederlandse gemeenten.

Onze inzet in 2026

- We versterken de uitvoeringskracht van alle zes de Caribische eilanden in het Koninkrijk door kennisdeling met de VNG en Nederlandse gemeenten en door het Caribisch uitwisselingsnetwerk.

8. De ondersteunende organisatie

8.1 Communicatie

De communicatieprofessionals van de VNG werken iedere dag aan de doelstellingen van de organisatie en het optimaal informeren en bedienen van onze leden. Dit doen we overkoepelend (corporate) en vanuit de verschillende projecten, programma's en diensten. We doen dit altijd vanuit de één VNG-gedachte. In ons werk hebben we continu aandacht voor het intensiveren van de samenwerking tussen alle communicatieprofessionals en het optimaliseren van onze communicatieactiviteiten.

We werken doorlopend aan de optimalisatie van onze communicatiekanalen en -middelen. Omdat de VNG zoveel onderwerpen raakt, is er veel te melden. Niet alles is voor elke doelgroep relevant. We ontwikkelen ons relatiebeheersysteem verder zodat we relevanter communiceren. Ook verbeteren we onze *tooling* voor ledencommunicatie met onder andere de ontwikkeling van een gezamenlijk mailingsysteem.

Onze inzet in 2026

- Onder onze leden vergroten we de bekendheid van het aanbod van producten en diensten dat wordt gefinancierd vanuit de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU-fonds) en subsidies.
- We stimuleren intern homogene dataverzameling over het gebruik van het GGU-aanbod door gemeenten, waarna we de doelgroepen beter in kaart hebben en gericht communiceren.
- We vertalen de organisatiestrategie naar een vernieuwde corporate communicatiestrategie met een beperkt aantal heldere speerpunten.
- We bepalen een heldere manier/ordening om de veelheid van onderwerpen waar de VNG over communiceert te coördineren en passen deze consequent toe, zodat doelgroepen onze boodschap beter plaatsen en begrijpen. En zodat het werk van de communicatieprofessionals van de VNG op een geordende manier tot zijn recht komt en de effectiviteit meetbaar is.
- In 2026 evalueren we onze online vraagbaaktool die werkt met kunstmatige intelligentie (AI) en trainen onszelf om de kansen van AI te pakken en de risico's te beheersen.

8.2 Bedrijfsvoering

VNG Bedrijfsvoering stelt de organisatie in staat om de doelstellingen uit de verenigingsstrategie te realiseren en continuïteit te waarborgen vanuit een gezonde financiële basis. Dit doen we door te luisteren naar wensen van onze klanten en het primaire proces centraal te stellen (klantgericht), onze processen efficiënt in te richten en voor de klant bruikbare producten en diensten te leveren (doelgericht) en proactief te adviseren en regie te voeren op integrale bedrijfsvoeringvraagstukken (proactief).

In 2026 krijgt de samenvoeging van de twee bedrijfsvoeringsorganisaties die in 2025 is ingezet, verder vorm. Dit zorgt voor een efficiëntere en beter geïntegreerde ondersteuning, verbeterde dienstverlening, meer innovatie en verdere verduurzaming binnen de organisatie.

- Financiën & Control ontwikkelt zich verder tot een proactieve en betrouwbare partner, omdat een goed functionerende organisatie vraagt om sterke financiële en inzichtelijke ondersteuning.
- Planning & Control ondersteunt inhoudelijk, financieel en communicatief bij het samenstellen van de Kadernota en het Jaarplan, zowel voor de eigen organisatie als voor de leden. Ook verzorgt het team de interne en externe verantwoording en rapportages. De Kadernota legt op hoofdlijnen vast wat de VNG voor gemeenten wil bereiken en wat dat gaat kosten. Dit vormt het uitgangspunt voor de programmabegroting in het Jaarplan.
- Inkoop verlegt in 2026 de focus van contractbeheer naar contractmanagement. Dat wil zeggen dat we beter op lopende contracten willen sturen, waardoor de organisatie meer inzicht krijgt in de uitnutting van afgesloten contracten. We gaan verder met het optimaliseren van processen

rondom inhuur conform de wet DBA zodat de organisatie compliant en toekomstbestendig blijft opereren.

- Portfoliomanagement helpt de VNG sturen op het behalen van strategische doelstellingen van alle proposities met inzicht in wat wij voor gemeenten doen. Zo stellen we onze interne en externe governance in staat om te sturen op resultaten en de voortgang van doelstellingen te monitoren. Met Portfoliomanagement brengen we de bestuurlijke commissies in positie om te (bij)sturen waar nodig. Samen met de Taskforce Samen Organiseren, het College van Dienstverleningszaken en vak- en beroepsverenigingen bepalen we wat wordt opgepakt en wat naar een volgende fase in de ontwikkelcyclus kan.
- Business Support helpt bij het creëren van overzicht en samenhang tussen de verschillende processen en organisatieonderdelen en draagt daarmee bij aan betere samenwerking en efficiëntere bedrijfsvoering.
- In een krappe arbeidsmarkt blijft de focus op actieve arbeidsmarktcommunicatie en *recruitment*. Vanuit het principe 'de basis op orde' optimaliseren we arbeidsvoorwaarden en HR-beleid en sluiten we aan op de cao rijk. Daarnaast investeren we in de (persoonlijke) ontwikkeling van medewerkers en leidinggevenden, zodat zij bijdragen aan de groei en ambities van de organisatie.
- Het realiseren van de verenigingsstrategie vergt passende ondersteuning op het gebied van ict en informatiemanagement, waarbij de wensen van klanten centraal staan en het team werkt aan meer eenheid in processen en systemen bij VNG. Ict en informatiemanagement heeft aandacht voor de ontwikkeling van AI en de mogelijkheden en consequenties hiervan voor de interne organisatie.
- Facilitaire dienst legt in 2026 de nadruk op het doorvoeren van verduurzamings- en klimaatmaatregelen. Hiermee draagt de VNG bij aan een toekomstbestendige organisatie die voldoet aan de nieuwste eisen, bijdraagt aan een beter klimaat en een betere werkomgeving.
- Door coördinatie en regie van leden- en gebruikerstevredenheidsmonitoring centraal te organiseren doorbreken we de versnippering van waardevolle inzichten per team, per moment en per middel. We bundelen, delen en benutten signalen voor product- en portfoliosturing. We gaan werken met specialistische software (CRM) die onderzoek en behoefte geïntegreerd tot één samenhangend beeld dat richting geeft aan verbetering, innovatie en strategische keuzes. Daardoor sluit onze dienstverlening niet alleen beter aan bij de verwachtingen van gemeenten, maar overtreft zij die.
- Wat betreft organisatiestructuur en leiderschap werken we ook in 2026 verder aan de structuren en inrichting van bedrijfsvoering. De basis voor verdere professionalisering is gelegd en wordt verder uitgebouwd door het MT. We gaan in 2026 we door met de tijdelijke organisatie die gericht is op het doorvoeren van de noodzakelijke veranderingen in bedrijfsvoering. Deze organisatie ondersteunt het veranderproces in nauwe samenwerking met het MT in opdracht van de directeur Bedrijfsvoering.

Onze inzet in 2026

- We verhogen de efficiëntie en effectiviteit van administratieve systemen en processen van Financiën & Control voor het actiever verzamelen, analyseren en koppelen van sturingsinformatie, zodat een compleet en actueel beeld ontstaat van de financiële, fiscale en juridische aspecten binnen de organisatie.
- Het strategisch portfoliomanagement gaat een stap hoger in het volwassenheidsmodel, zodat we beter in staat zijn de organisatie te sturen met de inzichten die we daardoor verkrijgen.
- Inkoop ontwikkelt zijn rol van reactief naar proactief adviseren om de interne organisatie te ondersteunen.
- Inkoop gaat aan de slag met contractmanagementbeleid en gebruikt hiervoor het nieuwe contractbeheersysteem verrijkt met PowerBI voor meer overzicht en inzicht.

- HR zet in 2026 in op het optimaliseren van de balans tussen interne en externe medewerkers, binnen de kaders van strategische personeelsplanning en de Wet DBA.
- In 2026 zet de VNG de stap van losse initiatieven van leden- en gebruikerstevredenheidsmonitoring naar een organisatiebrede, strategische benadering door coördinatie en regie centraal te beleggen bij het team ledentevredenheid. Ook de evaluaties van activiteiten (webinars, regiobijeenkomsten, trainingen) gaan we centraal coördineren.
- Het managen van informatiestromen en het werken vanuit bijbehorende kaders krijgt meer aandacht. In 2026 werkt ict en informatiemanagement onder andere aan een strategie op beide gebieden en de randvoorwaarden die nodig zijn om deze te realiseren.
- De functies van CISO, FG en Privacy/AVG-adviseur worden in 2026 duidelijker gepositioneerd en ingebed in de organisatie om *governance*, *compliance* en de borging van informatiebeveiliging en gegevensbescherming beter te borgen.
- Facilitaire dienst legt in 2026 de nadruk op het doorvoeren van verduurzamings- en klimaatmaatregelen en verschuift de focus van de herinrichting van de werkomgeving naar structurele verbeteringen op het gebied van duurzaamheid en milieu.
- We streven naar het inrichten van hulpstructuren in de grote teams, bijvoorbeeld door de inzet van coördinatoren (met of zonder P-verantwoordelijkheid). De teamleider blijft eindverantwoordelijk voor personeel en financiën en maakt deel uit van het MT. De teams gaan meer werken volgens de as van belangrijkste producten die ze opleveren inclusief de (op)nieuw gedefinieerde rollen en verantwoordelijkheden.

9. Financiën

9.1 Inleiding

In dit hoofdstuk vindt u de begroting 2026 van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze begroting gaat over de organisatie van de VNG, waarbij VNG Diensten B.V. en dochterbedrijven buiten beschouwing zijn gelaten. De bedrijven stellen voor 2026 hun eigen begroting op, welke zal worden vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering met VNG Diensten B.V. Voor een beschrijving van de inrichting van het VNG Concern kunt u de website van de VNG raadplegen

Op basis van de in de ALV van juni 2018 vastgestelde contributiesystematiek (en daaruit volgende begrotingsgrondslagen) wordt de bestemming van het resultaat van de bedrijven en beleggingsportefeuille bij het vaststellen van de jaarrekening in de ALV vastgesteld. Het treasurybeleid, dat geen direct onderdeel is van deze begroting, wordt in de begroting wel toegelicht.

9.2 Ontwikkelingen

Arbeidsvoorwaarden VNG

De VNG volgt de CAO Rijk waar mogelijk. Met de nieuwe CAO Rijk per 1 juli 2024 is een aantal arbeidsvoorwaarden aangepast. Deze CAO loopt tot 31 december 2025 en de Arbeidsvoorwaardenregeling (AVR) VNG loopt tot en met 30 juni 2026. Looptijd van de AVR wordt gekoppeld aan de looptijd CAO Rijk met dien verstande dat de ingangsdatum van de nieuwe AVR zes maanden na ingangsdatum van de nieuwe CAO Rijk volgt. Overeengekomen wijzigingen in arbeidsvoorwaarden, anders dan de automatische wijzigingen, gaan in principe in per ingangsdatum van de nieuwe AVR of zoveel eerder of later als mogelijk. Daarnaast worden incidenteel 'VNG-specifieke' arbeidsvoorwaarden afgesproken.

Na een pilot in 2024 rondom diversiteitsverlof (de mogelijkheid om maximaal twee nationale feestdagen te ruilen voor een andere verlofdag) wordt vanaf 2025 diversiteitsverlof structureel opgenomen in de arbeidsvoorwaardenregeling van de VNG en dus ook in 2026 van toepassing. De internetvergoeding als alternatief voor de thuiswerkvergoeding die CAO Rijk kent, wordt in 2026 gecontinueerd.

Prijzontwikkelingen

Consumentengoederen en -diensten waren in augustus 2,8% duurder dan in dezelfde maand een jaar eerder, meldt het CBS. In juli was de inflatie 2,9%. De inflatie wordt elke maand gemeten als de stijging van de consumentenprijsindex (CPI) ten opzichte van dezelfde maand in het voorgaande jaar. Deze CPI wordt door de VNG gehanteerd als norm voor de indexatie die onderdeel is van bijvoorbeeld de contributie. Toen begin dit jaar de VNG het contributievoorstel voorbereidde was het percentage 3,3%.

Financiële kaders

Voor de begroting 2026 hanteren we een aantal financiële kaders:

- De ontwikkeling van de contributie is conform besluit contributievoorstel 2026. Hierin wordt door het bestuur een contributieverhoging van 2,1% voorgesteld alleen ter compensatie voor loon- en prijsontwikkeling.
- De begrote salarislasten worden doorgerekend met als vertrekpunt de formatie zoals deze is vastgesteld, waarbij er wordt gekeken naar de bezetting op peildatum 1 juni van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. Bij deze vergelijking is het uitgangspunt dat de in de begroting op te nemen kosten zo dicht mogelijk aansluiten bij de te verwachten werkelijke lasten.

- Voor de invulling van prioriteiten werd in 2025 een bedrag gereserveerd van € 1,70 miljoen. Dit is € 0,85 miljoen voor de beleidsdirecties en € 0,85 miljoen voor de staf- en ondersteuningsafdelingen. Ook in 2026 wordt dit bedrag gereserveerd.
- Er vindt intern een proces voor herprioritering op het portfolio plaats. De uitkomsten daarvan kunnen van invloed zijn op de toekenning van de budgetten zoals die nu in de begroting staan opgenomen.
- Naast de contributie en de inzet van het eigen vermogen zijn er ook andere bronnen waaruit de activiteiten van de organisatie als geheel worden gedekt. Subsidies en bijdragen aan het fonds GGU vormen hierbij een wezenlijke bron van inkomsten voor de daarbij behorende activiteiten.
- Voor het fonds GGU wordt het jaarplan voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering. De omvang van het GGU-fonds is, op basis van de voorgelegde plannen, € 85,854 miljoen. De werkelijke omvang van de subsidieprojecten zal worden vastgesteld tijdens het opstellen van de begroting 2026 in het najaar van 2025. Deze vaststelling heeft geen effect op het resultaat van de Vereniging.
- Als gevolg van eerdere subsidies die ontvangen zijn ter ondersteuning van de VNG-doelstellingen, niet zijnde GGU-activiteiten, kunnen nieuwe werkzaamheden ontstaan. De uitvoering hiervan kan, in een later stadium, als voorstel binnen het GGU worden uitgevoerd.
- In de begroting 2025 komt er conform de contributiesystematiek 13% dekking vanuit de inzet van het eigen vermogen. Op basis van het contributievoorstel 2026 daalt de inzet van het eigen vermogen naar 12% waarmee de begroting voor 2026 sluitend is. Deze ingroei is de tweede component in het contributievoorstel (naast de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling).
- De resultaten van de effectenportefeuille en de VNG-bedrijven worden toegevoegd aan het resultaat van de Vereniging op jaareinde en zijn niet in de begroting opgenomen.

9.3 Begroting 2026

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2025	Realisatie 2024
Bedrijfsopbrengsten			
Contributie	30.529	29.748	28.108
Bijdragen projecten	106.257	104.136	135.307
Overige bedrijfsopbrengsten	14.185	6.918	8.716
Som van bedrijfsopbrengsten	150.971	140.802	172.131
Bedrijfslasten			
Salariskosten (inclusief sociale lasten)	41.408	39.060	32.585
Overige personeelskosten	4.942	2.363	5.710
Afschrijvingen	1.961	1.779	1.468
Activiteitskosten	95.975	94.872	128.468
Kantoor- en huisvestingskosten	7.418	6.325	8.203
Overige bedrijfskosten	4.024	1.370	-907
Som van bedrijfslasten	155.729	145.768	175.527
Resultaat gewone bedrijfsuitoefening	-4.758	-4.966	-3.396
Dekking uit bestemmingsreserve	607	607	608
Dekking uit eigen vermogen	4.151	4.359	2.788
Ongedekt resultaat van de Vereniging	-	-	-

9.4 Toelichting begroting

Contributie

De contributie-inkomsten voor 2026 nemen toe met € 0,781 miljoen. De vastgestelde contributiestijging bedraagt 2,1%. Dit is, conform de vastgestelde contributiesystematiek, een indexatie voor loon- en prijsstijging. In deze toename is rekening gehouden met het gewijzigde inwonersaantal per gemeente op peildatum.

Bijdragen projecten

In onderstaande tabel staan projecten waarvoor de VNG vrijwel zeker subsidie krijgt. Verplichtingen ten laste van de onderstaande subsidies worden pas aangegaan als toezegging definitief is. Hierdoor worden mogelijke risico's geminimaliseerd.

Bijdrage projecten (bedragen x € 1.000)	
Ondersteuning Implementatie Wet Open Overheid	496
Uitvoerbaarheid en uitvoeringstoetsen gemeenten	2.004
VNG-ondersteuning arbeidsmarktregio's	1.276
Data Delen Armoede en Schulden Fase III en IV	243
Coördinatie discriminatie	99
Ondersteuningsstructuur Sociaal Ontwikkelbedrijven	2.437
Doorontwikkeling gemeentelijke handhaving	166
Ketenbureau 2025-2027	2.970
Ensia 2025-2026	213
Ondersteuning gemeenten voorschoolse educatie 2025-2026	429
Doorontwikkeling Netwerk Met Andere Ogen 2025-2027	602
Verbeteren kwaliteitstoezicht Wmo (Stimuleringsprogramma)	148
Transformatie gesloten Jeugdhulp	2.110
Ondersteuningsplan arbeidsmigranten 25-27	1.738
Versterking VTH	880
Toetreding KIP-MV	503
MVO cluster 3 2025-2028	1.114
Ondersteuning aanpak mensenhandel 2025 - 2026	357
Duidelijke overheidscommunicatie	100
Omgevingswet	1.270
Programma innovatie woningbouw	700
Ondersteuningsprogramma gezond en actief leven	549
Totaal Subsidiebijdragen	20.403
Collectief gefinancierde activiteiten (bedragen x € 1.000)	
Fonds GGU	85.854
Totaal bijdragen projecten (Subsidie + GGU)	106.257

Subsidieprojecten

De omvang van de subsidieprojecten is meegenomen voor de op dit moment vrijwel zekere projecten. De projecten hebben geen resultaatseffect. Voor bovengenoemde projecten geldt dat ook de bijbehorende kosten in de begroting zijn opgenomen. Deze kosten zijn gespecificeerd bij de rubriek activiteitskosten.

Bij het opstellen van de begroting 2026 bedragen de kosten van de gesubsidieerde projecten € 20,403 miljoen (in 2025 was dat € 19,983 miljoen).

Collectief gefinancierde activiteiten

Tijdens de ALV van 15 juni 2017 besloten de leden nagenoeg unaniem dat de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (GGU) een prioriteit voor alle gemeenten is, en dus een belangrijke prioriteit en taak voor de VNG. Alle gemeenten dragen daar naar rato van het aantal inwoners bij.

Op de ALV van juni 2025 zijn de leden akkoord gegaan met de bijdrage van € 4,644 excl. btw. De begroting van het Fonds GGU 2026 is gelijk aan € 85,854 miljoen (€ 84,153 miljoen in 2025). Tevens is de begroting inclusief de verwachte onderuitnutting uit voorgaande jaren en nog te dekken overbegroting.

9.5 Begroting GGU 2026

Thema (bedragen x € 1.000)		Ontwikkeling	Structureel	Eindtotaal
1.3	Kennis en leren	2.044		2.044
Totaal 1. Een krachtige lokale overheid		2.044		2.044
2.1	Bestaanszekerheid	2.898	4.093	6.991
2.2	Jeugd en kansengelijkheid	957	10.484	11.441
2.3	Gezond samenleven	1.914	1.851	3.765
2.4	Asiel en migratie	628		628
2.5	Platform Sociaal Domein	5.302		5.302
Totaal 2. Inclusieve samenleving		11.699	16.428	28.127
3.1	Fysieke leefomgeving		4.572	4.572
3.2	Omgevingswet	2.231	3.655	5.886
3.3	Energie en klimaat	4.182		4.182
Totaal 3. Leefomgeving		6.413	8.227	14.640
4.1	Vitale lokale democratie	98		98
4.2	De veilige gemeente	256		256
4.3	Weerbaarheid			0
4.4	Gemeenterecht		919	919
4.5	Gemeentefinanciën		1.484	1.484
4.6	Werkgeversfunctie	576		576
Totaal 4. Lokaal bestuur en veiligheid		930	2.403	3.333
5.1	Agenda digitale veiligheid	1.708	4.268	5.976
5.2	Agenda digitale grondrechten en ethiek	20	308	328
5.3	Interbestuurlijke datastrategie	655	1.343	1.998
5.4	Anticiperen op (inzet van) nieuwe technologie	-	592	592
Totaal 5. Digitale samenleving		2.383	6.511	8.894
6.1	Inclusieve dienstverlening	465	246	711
6.2	Digitale overheid	7.288	5.365	12.653
6.3	Open overheid en archieven	-	486	486
6.4	Uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht	687	988	1.675
6.5	Collectieve inkoopkracht, beleid, uitvoering en beheer	105	4.943	5.048
Totaal 6. Versterken lokale uitvoering		8.545	12.028	20.573
8.1	Communicatie		1.300	1.300
8.2	Bedrijfsvoering	238	6.705	6.943
Totaal 8. De organisatie		238	8.005	8.243
Eindtotaal		32.252	53.602	85.854

Dekking (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026
Huidig fonds (2025)	82.055
Indexatie	1.723
Subtotaal	83.778
Bijdrage Leden 2026	83.778
Overbegroting	2.076
Totale Dekking	85.854

In de begroting voor het GGU is de volgende bijdrage van de leden opgenomen:

- De bijdrage gelijk aan 2025; €82,055 miljoen;
- Toename door prijsindexatie van 2,1%;

Daarnaast wordt in de begroting rekening gehouden met een verwachte onderuitnutting uit 2025 van € 2,076 miljoen, (dit is inclusief de dekking voor het verlagen van de overbegroting zoals toegezegd in de kadernota).

Overige bedrijfsopbrengsten

Ten opzichte van de begroting 2025 stijgen de overige bedrijfsopbrengsten met € 7.267 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de opbrengsten vanuit de dienstverleningsovereenkomsten met de dochterbedrijven en gelieerde instellingen. De kosten van deze dienstverlening zijn derhalve ook opgenomen in de Overige bedrijfskosten. Voor de bedrijfsvoeringsteams Facilitaire Dienst, Financiën & Control en Informatisering & Automatisering is er in de tariefstelling (methodiek) niets gewijzigd. Wel stijgen de tarieven als gevolg van kostenstijgingen.

De overige bedrijfsopbrengsten zijn opgebouwd uit de volgende opbrengsten:

- interne omzet dochterbedrijven door middel van de dienstverleningsovereenkomsten
- opbrengsten van derden
- royaltyvergoedingen
- vacatiegelden
- doorbelaste salariskosten van de gelieerde instellingen
- opbrengst reproductie

9.6 Bedrijfslasten

Salariskosten inclusief sociale lasten

Bij de VNG zijn de salarisschalen van de CAO Rijk van toepassing (zie § 6.1 AVR). Op grond daarvan zijn de salarissen doorgerekend voor 2026. Daarnaast is rekening gehouden met de ontwikkeling van de salarislasteren zoals vastgelegd in de CAO. De CAO Rijk heeft een looptijd tot en met 31 december 2025. De regering heeft een nullijn voorgesteld voor de salarissen van rijksambtenaren in 2026. In de begroting is derhalve geen indexatie toegepast op de salarisschalen.

Het ABP verwacht dat de premie van het ouderdoms- en nabestaandenpensioen per 1 januari 2026 gelijk blijft op 26,9% (werkgevers- en werknemersaandeel). De premie voor het arbeidsongeschiktheidspensioen is sectorafhankelijk en blijft naar verwachting ook gelijk. De definitieve premie 2026 wordt in het najaar vastgesteld.

Per 1 januari 2025 zijn de afdelingen Bedrijfsvoering en Communicatie van de Vereniging en VNG Realisatie samengevoegd en is 24,22 fte overgekomen vanuit VNG Realisatie. Deze stoelen waren niet meegenomen in de begroting van 2025. Voor 2026 stijgt de formatie op totaalniveau met 30,31 fte

(voor 2025 was deze stijging 36,0 fte). Deze uitbreiding is meegenomen in de doorrekening van de salarislasten en weergegeven in het hoofdstuk formatie 2026.

Op basis van bovenstaande ontwikkelingen rondom CAO, pensioenlasten en formatie stijgen de salarislasten ten opzichte van 2025 met € 1,273 miljoen.

Overige personeelskosten

De overige personeelskosten zijn ten opzichte van de begroting 2025 gestegen met € 2,961 miljoen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2025	Realisatie 2024
Uitzendkrachten en personeel van derden	2.226	323	3.184
Arbokosten	243	77	204
Studiekosten	608	479	500
Rechtspositionele kosten	163	153	160
Reis-en verblijfskosten personeel	380	373	539
Onttrekkingen/Dotatie voorzieningen	382	391	633
Werving- en selectie	382	75	42
Overige personeelskosten	940	493	448
Totaal Overige Personeelskosten	5.324	2.363	5.710

Ten opzichte van de begroting 2025 valt op dat de post uitzendkrachten en personeel van derden fors hoger is. Deze post uitzendkrachten en personeel van derden bestaat voor een groot deel uit project gerelateerde inhuur van personeel. Daarnaast wordt een deel veroorzaakt door de tijdelijke invulling van vacatures met extern personeel. Op basis van realisatie voorgaande jaren, is deze post voor 2026 hoger begroot.

De kosten op het gebied van Arbo stijgen met € 0,166 miljoen als gevolg van toenemende contractuele verplichtingen in 2026

Onder de overige personeelskosten is er een bedrag opgenomen van € 0,250 miljoen voor de arbeidsvoorwaardenregeling verlofsparen.

Afschrijvingen

Ten opzichte van de begroting 2025 stijgen de afschrijvingslasten met € 0,182 miljoen als gevolg van een aantal bouwkundige of technische aanpassingen en vervangingen die niet langer uitgesteld kunnen worden. Deze investeringen zijn op hoofdlijnen als volgt:

Onderhoud om aan wettelijke vereisten te voldoen:

- Vervanging van de verlichting door led (verplicht per 2027).
- Brandmeldinstallatie vervangen.

Achterstallig onderhoud en noodzakelijke aanpassingen:

- Vernieuwing klimaatinstallatie en beheerssysteem: De klimaatinstallatie is 'einde levensduur' en zorgt voor een ongezond werkklimaat.
- Vervanging vloerbedekking: De vloerbedekking is al jaren afgeschreven en verkeert in zeer slechte staat.
- Groot dakonderhoud: De dakbedekking verkeert in een zeer slechte staat.
- Vervangen audiovisuele middelen in de vergaderzalen.
- Vervangen zonwering: De zonwering is op meerdere plekken defect en veroorzaakt veel geluidsoverlast bij de omwonenden.

- Onderhoud op de Willemshof klok, legionella preventie, toegang garage en enkele aanpassingen in de Sophiahof.

De totale investering van de bovengenoemde bedragen wordt geraamd op € 7,0 miljoen, waarvan het grootste deel wordt afgeschreven en opgenomen is in het meerjarig afschrijvingsplan.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2025	Realisatie 2024
Afschrijving bedrijfsgebouwen	1.350	1.180	920
Afschrijving machines en installaties	173	169	170
Afschrijving overige vaste bedrijfsmiddelen	438	429	379
Totaal Afschrijvingen	1.961	1.779	1.468

Activiteitskosten

De post activiteitskosten is de grootste kostenpost in de begroting en bestaat voor het merendeel uit projecten die zijn opgenomen onder Advies derden. Daarnaast zijn er kosten meegenomen voor bijvoorbeeld het congres, de ALV, media zoals het VNG Magazine en verschillende jaarlijkse bijdrages. Ook de prioriteitenbudgetten van € 0,85 miljoen voor de beleidsafdelingen en € 0,85 miljoen voor de stafafdelingen zijn hierin opgenomen. Ten opzichte van de begroting van 2025 nemen de totale activiteitskosten toe met € 1,103 miljoen. Deze stijging ontstaat met name door de hogere omvang van de gesubsidieerde projecten en wordt afgezwakt door de hogere dekking uren (onder andere door een toename van interne medewerkers die tijdschrijven en door het opnemen van een doorrekening voor de overhead van externe medewerkers).

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2025	Realisatie 2024
Voorlichting en publicaties	688	570	1.585
Bijeenkomsten	487	295	3.608
Onderzoek en beleidsontwikkeling	3.173	3.588	3.084
Advies derden	106.640	104.444	114.672
Bijdragen en lidmaatschappen	606	594	5.519
Dekking uren en toegerekend	-15.621	-14.619	-
Totaal Activiteitskosten	95.975	94.872	128.468

Kantoor- en huisvestingskosten

De begrote kantoor- en huisvestingskosten zijn ten opzichte van de begroting 2025 gestegen met € 1,093 miljoen. Dit ontstaat voornamelijk door de verwachte stijging van de automatiseringskosten, de catering en schoonmaak als gevolg van nieuwe aanbestedingen en afgegeven prijsstijgingen in deze markt.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2025	Realisatie 2024
Huisvestingskosten	947	778	1.019
Onderhoudskosten en inventaris	536	475	670
Automatiseringskosten	4.501	3.740	5.127

Bibliotheekkosten	808	784	786
Restauratieve kosten	598	520	596
Telecommunicatie	0	-	5
Drukwerk	27	26	-
Totaal Kantoor en huisvestingskosten	7.418	6.325	8.203

Overige bedrijfskosten

Ten opzichte van de begroting van 2025 nemen de overige bedrijfskosten toe met € 2,654 miljoen. Deze toename heeft voornamelijk te maken met de post Overige bedrijfsposten

Ondanks dat de realisatie 2024 op een aantal onderdelen afwijkt van de begroting, is er geen directe reden om de begroting aan te passen. Een aantal posten ontstaat vanuit de projecten en dus vanuit subsidie- of GGU gefinancierde activiteiten. Hierdoor laten bijvoorbeeld de accountantskosten een lagere realisatie zien dan wat er in de begroting staat weergegeven. In 2026 zijn de Overige bedrijfskosten extra gestegen door de toegenomen dekking van de afdeling Business Support met € 1,559 miljoen. De opbrengsten van deze dienstverlening zijn derhalve ook opgenomen in de Overige bedrijfsopbrengsten.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2025	Realisatie 2024
Accountantskosten	80	90	60
Algemene Lidmaatschappen	312	306	475
Resultaat BTW	-200	100	-1.598
Declaraties derden	17	17	-
Inleen chauffeur/taxi	123	120	103
Overige bedrijfskosten	3.692	737	363
Totaal Overige bedrijfskosten	4.024	1.370	-597

Dekking uit bestemmingsreserve

Onder de dekking uit de bestemmingsreserve is een onttrekking opgenomen ten behoeve van de afschrijvingslasten van de Willemshof (inclusief verbouwing begane grond). Het resultaat uit 2016 dekt deze herinrichtingskosten. De onttrekking vindt plaats tot en met het jaar 2029 en heeft een omvang van € 0,607 miljoen.

9.7 VNG-formatie 2026

De VNG kent voor haar organisatie meerdere financieringsstromen. In hoofdlijn zijn deze in twee delen op te splitsen: contributie en projecten. Onder projecten wordt verstaan de gesubsidieerde taken door het Rijk en GGU. Ook de inkomensstroom vanuit de projecten kent, ondanks dat deze flexibel is, een vaste basis. Voor de beleidsteams van het VNG Bureau is er in de vaste formatie een aantal fte gefinancierd vanuit deze geldstromen. Bij de staf en ondersteuningsteams wordt hiervoor ook inzet geleverd, deze wordt gedekt vanuit de overheadkosten die ten laste van de projecten worden gebracht.

Vaste formatie (in fte's)	Contributie	Projecten/ GGU	Totaal 2025	Contributie	Projecten / GGU	Totaal 2026
Directie	2,00		2,00	2,00		2,00
Communicatie	31,58	4,90	36,48	31,58	13,48	45,06
Bedrijfsvoering Algemeen	1,00		1,00	1,00		1,00
I&A	6,60		6,60	6,60		6,60
Financiën en Control	11,90	4,00	15,90	11,90	7,50	19,40
HR	10,20	3,00	3,20	9,31	9,64	18,95
Facilitaire Dienst	16,21		16,21	14,21		14,21
Business Support (voorheen K&C)	1,00	6,00	7,00	0,89	10,50	11,39
Inkoop				2,00	1,89	3,89
Fysieke Leefomgeving	24,99	34,52	59,51	27,90	34,52	62,42
Inclusieve Samenleving	30,37	29,64	60,01	30,40	29,63	60,03
Lokaal Bestuur & Informatiesamenleving	61,50	6,23	67,73	61,50	9,12	70,62
Concernstaf	32,99		32,99	33,37		33,37
Garantiebanen	6,00		6,00	6,00		6,00
Totaal	236,34	88,29	324,63	238,66	116,28	354,94

Opmerkingen op basis van de weergegeven formatie:

- De stijging in totale formatie wordt verklaard door de samenvoeging van de afdeling Bedrijfsvoering en Communicatie van VNG Realisatie met die van de vereniging.
- De directie bestaat uit een algemeen directeur en een plaatsvervangend algemeen directeur.
- De teams Financiën & Control, Human Resource Management, Informatisering & Automatisering, Facilitaire Dienst, Business Support en Inkoop vormen samen het geheel van Bedrijfsvoering, welke wordt aangestuurd door de Directeur Bedrijfsvoering.
- De VNG geeft invulling aan de Participatiewet. We streven naar het in dienst hebben van zes medewerkers (6 fte).
- Het overzicht van fte is op basis van vastgestelde formatie. De begroting kan afwijken van vastgestelde formatie op het moment dat er een dekking gegenereerd wordt.

9.8 Treasurybeleid

In het treasurystatuut van de VNG staat aangegeven dat er jaarlijks een treasuryplan wordt opgesteld. Dit plan maakt deel uit van de begroting en is hieronder uitgewerkt.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- De rentevisie van banken
- De beleggingsvisie van de vermogensbeheerder
- Renterisico (voor zover van toepassing)
- Beschikbaarheid van kasgeld
- Geld- en kapitaalmarktpartijen

De rentevisie van banken

De verwachte visie op kortlopende rentes voor 2026 is overwegend dalend, gedreven door de verwachting dat de inflatie in de eurozone stabiel onder de doelstelling van 2% blijft en de rentepauze van de ECB wordt doorbroken met verdere renteverlagingen. Hoewel er onzekerheden blijven bestaan wordt een normalisatie van de rente verwacht naar niveaus van rond de 2,7% tot 3%. In de vorige begroting voorzagen de banken een rente van rond de 3,2 – 3,6%%

De beleggingsvisie van de vermogensbeheerder

Het beleggingsbeleid is gericht op een horizon van vijf tot tien jaar. De doelstelling van de beleggingen is zowel gericht op inkomens- als op vermogensbehoud op lange termijn. De beleggingsvisie is leidend in de samenstelling van de normportefeuille, de bandbreedtes per beleggingscategorie en de naleving van de beleggingsrichtlijnen. De beleggingsrichtlijnen en de daarbij gehanteerde bandbreedtes zijn de volgende:

• Aandelen ontwikkelde landen	15% - 35%
• Voor vastrentende waarden (obligaties investment grade)	60% - 80%
• Staatsobligaties (euro)	35% - 45%
• Bedrijfsobligaties (euro)	25% - 30%
• Geldmarkt	0% - 2%

Op basis van de overeengekomen beleggingsrichtlijnen en bandbreedten kan de effectenbeheerder naar eigen inzicht kan opereren. De bandbreedtes zijn zo vormgegeven dat de vermogensbeheerder voldoende ruimte heeft te anticiperen op veranderingen in de markt zonder dat deze het risicoprofiel van de portefeuille aantast.

Renterisico (voor zover van toepassing)

Zoals onder eerder vermeld, zal de korte rente in 2026 naar verwachting een verdere neerwaartse trend te zien geven. Indien het gehele liquide te maken vermogen per saldo wordt gezien heeft de VNG over een jaar gemeten geen buitensporige tekorten. Met betrekking tot mogelijke roodstanden wordt uitgegaan dat dit niet zal leiden tot grote renterisico's. Tijdelijke overtollige middelen zullen op deposito geplaatst worden of tijdelijk worden aangehouden op bedrijfsspaarrekeningen. Door deze wijze van handelen, wordt mogelijke negatieve rente als gevolg van tijdelijke roodstanden (deels) gecompenseerd.

Beschikbaarheid van kasgeld

De VNG houdt een zodanige omvang aan van direct opeisbare liquide middelen dat zij steeds aan haar korte termijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Ter financiering van kortstondige liquiditeitsbehoefte (korter dan één jaar) houden we minimaal zo'n € 5 miljoen aan. Dit is voldoende om te kunnen voldoen aan de korte-termijn-verplichtingen van één tot drie maanden.

Geld- en kapitaalmarktpartijen

De VNG heeft haar lang vlottend vermogen belegd in de effectenportefeuille. Kempen van Lanschot bewaart de effectenportefeuille en voert namens VNG de beleggingsfunctie. Het vermogen op betaalrekeningen houden we aan bij huisbankier BNG. Tijdelijke overtollige middelen worden, indien en dit mogelijk en nuttig is, gestald op een depositorekening of op een vergelijkbare wijze worden weggezet.

Rendement effectenportefeuille

Afgelopen jaar werd de macro-economische omgeving beheerst door een verder afnemende inflatie. Als gevolg hiervan beweegt de rente van zijwaarts naar licht dalend. Het sentiment op de markten bleef hierdoor dan ook onverminderd positief.

Door maatregelen als aanpassing van de asset allocatie (de focus binnen de portefeuille te verleggen), de positie liquide middelen te laag te houden, het afronden van Rusland proof maken van portefeuille en door gunstige macro economische omgeving heeft de effectenportefeuille zich verder hersteld van de verliezen uit 2022 waarbij de omvang van de portefeuille in 2025 bij ongewijzigde omstandigheden weer uit zal komen boven de stand ultimo 2021.

Nader ingezoomd is het verdere herstel vooral tot stand gekomen door binnen de effectenportefeuille de weging van de verschillende belegging categorieën zodanig te wijzigen waardoor beter op het gunstigere macro-economische omgeving kon worden ingespeeld. De wijzigingen zijn de volgende; versterking van het volume van de categorie aandelen, afbouw van de categorieën onroerend en alternatieve beleggingen (fund of hedge funds) tot nihil en voorts is de categorie vastrentende waarden (obligaties) iets verder terugbracht naar 68,18%

Jaarlijks is er een overleg ingepland tussen de plaatsvervangend Algemeen directeur VNG en de effectenbeheerder. Hierin is afgesproken dat er een beleggingsstatuut komt op basis waarvan het profiel van de effectenportefeuille zal worden aangepast. Het opstellen van het beleggingsstatuut is begin 2025 afgerond.

Doel is een minder defensieve portefeuille (dus een iets hoger risicoprofiel). Deze verandering wordt vanaf medio 2024 stapsgewijs doorgevoerd. Ook in 2025 zijn in dit kader wijzigingen doorgevoerd. Doel is een iets robuuster rendement op lange termijn basis.

De verwachte opbrengst uit het vermogen wordt berekend door het bronvermogen te vermenigvuldigen met het langjarige streefrendement, waarbij met ongerealiseerde waarde mutaties (koersstijgingen en koersdalingen), voor zover zij gedekt worden door de herwaarderingsreserve, geen rekening wordt gehouden.

De effectenportefeuille biedt dekking aan een aantal in de nabije toekomst te verwachten uitgaande kasstromen. Dit betreft de volgende onderwerpen:

- Besluit aanvulling contributie gefinancierde deel uit het vermogen (ingroei operaties)
- Overige nog lopende en voorgenomen posten ten laste van vermogen, waaronder verbouwingswerkzaamheden Willemshof

- Dekking voldoening en afbouw negatief werkkapitaal (werkkapitaal =vorderingen + liquide middelen -/- korte schulden)
- Dekking potentiële (bovenmatige) afvloeiingskosten
- Bijdrage opzet en deelname N.V. Risicobeheerfonds
- Dekking niet verzekerde en onvoorziene schades en verliezen

Ten behoeve van de berekening van het bronvermogen als basis voor het rendement op het effectenvermogen wordt de stand effectenvermogen verminderd met de verwachte stand negatief werkkapitaal begin jaar en de (extra) uitgaven die niet in de begroting zijn voorzien en daardoor extra ten laste van het vermogen komen gedurende het komende begrotingsjaar. Het bronvermogen (netto omvang) 2025 komt uit op € 14,48 miljoen. Dit komt als volgt tot stand;

- verwacht effectenvermogen ultimo (€ 70,55 miljoen) -/-
- werkelijk negatief werkkapitaal begin boekjaar (€ 39,60 miljoen) -/-
- het niet contributie gedekte deel uit het vermogen verminderd met de afschrijvingen (€ 2,67 miljoen) -/-
- voorgenomen investeringsuitgaven rechtsreeks ten laste van het vermogen (€ 7 miljoen) -/-
- vervangingsinvesteringen (€ 1 miljoen) -/-
- kosten ter dekking sociale zekerheid (€ 0,5 miljoen) -/-
- bijdrage t.b.v. kosten deelname N.V. RBF (-6 miljoen) -/-
- overig onvoorzien (€ 0,5 miljoen) + rendement (+ € 1,2 miljoen.)

Het rendement is berekend onder aftrek van kosten en rekening houdend dat de kosten gelijkmatig over het jaar vallen.

Jaar	Waarde begin jaar	Waarde einde jaar
2020	63.665	65.317
2021	65.317	67.521
2022	67.521	58.911
2023	58.911	64.279
2024	64.279	68.716
Verwacht 2025	68.716	70.550

9.9 Meerjarenraming 2026 – 2028

Op basis van de uitgangspunten van de begroting 2026 is een doorrekening gemaakt voor 2026-2028. Deze meerjarenraming is opgesteld om een eerste inzicht te geven in de ontwikkeling van de begroting als geheel. Conform de contributiesystematiek zal ook in de jaren 2027 en 2028 een deel van het eigen vermogen van de Vereniging worden ingezet.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bedrijfsopbrengsten			
Contributie	30.529	31.170	31.824
Bijdragen projecten	106.257	107.357	106.357
Overige bedrijfsopbrengsten	14.185	13.412	13.747
Som van bedrijfsopbrengsten	150.971	151.939	152.929
Bedrijfslasten			
Salariskosten (inclusief sociale lasten)	41.408	42.277	43.165
Overige personeelskosten	4.942	5.066	5.192
Afschrijvingen	1.961	1.961	1.961
Activiteitskosten	95.975	95.444	94.883
Kantoor- en huisvestingskosten	7.418	7.603	7.793
Overige bedrijfskosten	4.024	4.125	4.228
Som van bedrijfslasten	155.729	156.477	157.224
Resultaat bedrijfsuitoefening	-4.758	-4.538	-4.295
Dekking uit bestemmingsreserve	607	607	607
Dekking uit eigen vermogen	4.151	3.931	3.688
Ongedekt resultaat van de Vereniging	-	-	-

Contributie

Conform de contributiesystematiek komt in 2026 12% van de dekking voor de kernorganisatie vanuit het eigen vermogen van de Vereniging. Dit komt neer op € 4,151 miljoen. In de meerjarenraming is de contributiesystematiek ongewijzigd. Deze bestaat ook hier uit de componenten loon- en prijsontwikkeling en groei.

Salarissen

Voor 2026 hebben we bij het begroten van salariskosten rekening gehouden met de toekenning van de reguliere periodieken aan medewerkers. Hiernaast hielden we rekening met een indexatie voor 2026 en 2027. Dit is op basis van de raming van het CPB (loonvoet sector overheid) voor de te verwachte ontwikkeling van de loonkosten. Het CPB heeft in het Centraal Economisch Plan 2025 een doorrekening gemaakt richting 2032. In de kerngegevens tabel is er voor de periode 2025-2028 een stijgingspercentage van de loonvoet sector overheid verwacht van 4,7%.

Indexatie

Bij de overige personeelskosten, activiteitskosten, kantoor- en huisvestingskosten en overige bedrijfskosten hebben we rekening gehouden met de te verwachten indexatie (HICP index). In het Centraal Economisch Plan 2025 geeft het CPB voor de periode 2025-2028 een verwacht percentage tussen van 2,0% en 2,5% af.

De afschrijvingskosten zijn in de meerjarenraming gelijk gehouden aan de begroting van 2026. Daarnaast zijn de bijdragen projecten gelijk gehouden in de raming. Daarmee blijft ook dat deel van de activiteitskosten gelijk.

Dekking uit bestemmingsreserve

De opgenomen dekking uit de bestemmingsreserve heeft betrekking op de kosten van de herinrichting van de begane grond. Het resultaat uit 2016 dekt deze herinrichtingskosten. De onttrekking vindt plaats tot en met het jaar 2029.

Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : 28 november 2025

Agendapunt : 11. Verantwoording bestuur over uitvoering moties ALV

Onderwerp

Verantwoording bestuur over uitvoering moties ALV

Gevraagd besluit

De algemene ledenvergadering gaat akkoord met:

- De door het bestuur afgelegde verantwoording over de uitvoering van moties die door de ALV op 18 juni jl. zijn aangenomen of aangehouden.

Toelichting op hoofdlijnen

Hierbij legt het VNG bestuur verantwoording af aan de leden over de uitvoering van de moties die zijn aangenomen in de ALV van 18 juni 2025 en over de moties die in deze ALV zijn aangehouden. Bij iedere motie is aangegeven of het bestuur voorstelt om de motie af te doen of langer aan te houden. Uitgangspunt is dat moties worden afgedaan, waarbij de oproep in de motie integraal onderdeel wordt van de VNG-inzet op betreffende onderwerp. Bij uitzondering kan het bestuur om politiek-strategische of meer inhoudelijke overwegingen voorstellen om moties aan te houden.

Bijlage(n)

Voorstel "Verantwoording bestuur over uitvoering moties ALV"

11. Verantwoording bestuur over uitvoering moties ALV

Gaat u akkoord met de door het bestuur afgelegde verantwoording over moties die in de ALV van 18 juni jl. zijn aangenomen of aangehouden?

1 = ja

2 = nee

11. Verantwoording bestuur over uitvoering moties ALV

**(Bijlage bij ledenbrief “Uitnodiging Najaars ALV 28 november 2025”
van 31 oktober 2025)**

Samenvatting

Hierbij legt het VNG bestuur verantwoording af aan de leden over de uitvoering van de moties die zijn aangenomen in de ALV van 18 juni 2025 en over de moties die in deze ALV zijn aangehouden. Bij iedere motie is aangegeven of het bestuur voorstelt om de motie af te doen of langer aan te houden. Uitgangspunt is dat moties worden afgedaan, waarbij de oproep in de motie integraal onderdeel wordt van de VNG-inzet op betreffende onderwerp. Bij uitzondering kan het bestuur om politiek-strategische of meer inhoudelijke overwegingen voorstellen om moties aan te houden.

Voorstel aan de leden

Het bestuur stelt de leden voor om in te stemmen met de verantwoording van het bestuur over de uitvoering van moties, inclusief de voorstellen om de betreffende moties als afgedaan te beschouwen dan wel aan te houden.

Inhoudsopgave verantwoording uitvoering moties

Aangehouden motie ALV 29 juni 2022:

- Motie Almere en Tilburg "Een uitvoerbaar en betaalbaar inburgeringsstelsel, anders niet acceptabel voor gemeenten deel II" (p. 4)

Aangehouden motie Najaars ALV 1 december 2023:

- Motie Enschede "Herstel financiële verhouding met nieuwe regering" (p. 5)

Aangehouden motie ALV 14 juni 2023:

- Motie Beesel "Rechtvaardige, langjarige, solide, duurzame gemeentefinanciën" (p. 6)

Aangehouden motie Extra ALV 24 mei 2024:

- Motie Enschede "Geen woorden maar daden" (p. 7)

Aangehouden moties ALV 26 juni 2024:

- Motie Zaanstad "Wendt het ravijn af: compensatie voor 2026 en 2027" (p. 7)
- Motie Zeist "Langdurig en samenhangend investeren voor alle inwoners van probleemgebieden" (p. 8)
- Motie De Bilt "NIS2, geen taken zonder knaken" (p. 9)
- Motie Gouda en Krimpenerwaard "Nieuwkomersonderwijs" (p. 11)
- Motie Deventer "Warmtetransitie: alleen als die betaalbaar is!" (p. 13)

Aangehouden moties Najaars ALV 29 november 2024:

- Motie Apeldoorn "Gelijkwaardigheid als basis voor (aanvullend) Zorgakkoord" (p. 14)
- Motie Nunspeet en Harderwijk "Financiering van asielzoekerskinderen in de jeugdzorg" (p. 15)
- Motie Goirle "Compensatie onderwijshuisvesting" (p. 16)

Aangenomen moties ALV 18 juni 2025:

- Motie Roermond "Gemeenten gezamenlijk in het gedrang" (p. 18)
- Motie Zwijndrecht "Afrekenen met disbalans" (p. 18)
- Motie Zutphen e.a. "Stop de verkapte bezuiniging op SPUKS" (p. 19)
- Motie Amersfoort "Toezichthouders aan te zetten het VNG advies te volgen" (p. 19)
- Motie Groningen e.a. "Ook na 2028 verdient onze jeugd passende zorg en ondersteuning" (p. 20)
- Motie Deventer "Nieuwe afspraken inzameling verpakkingsafval" (p. 21)
- Motie Dordrecht e.a. "Op weg naar een PFAS-vrije samenleving" (p. 22)
- Motie Roermond "Grensoverschrijdende energie-uitwisseling als oplossing voor netcongestie" (p. 23)
- Motie Leiden "Behoud gedeeld eigenaarschap en gelijkwaardigheid in regionale samenwerking energietransitie" (p. 23)
- Motie 's-Hertogenbosch e.a. "Van het stikstofslot in landelijk gebied en steden, perspectief voor gemeentelijke opgaven" (p. 24)
- Motie Hogeland e.a. "PAS-melders" (p. 25)
- Motie Gooise Meren "Bruidsschat blijkt factuur; structurele lasten van de facto decentralisatie regelgeving door Omgevingswet" (p. 26)
- Motie Roermond "Instandhouding Rijksfinanciering Nationale Parken" (p. 27)

- Motie Maasdriel “Kansrijk Bouwen in een Kansarme Werkelijkheid?” (p. 27)
- Motie Schouwen Duiveland “Laat de afweging van bewoning van recreatiewoningen bij de gemeentebesturen” (p. 28)
- Motie Valkenburg aan de Geul “Bezuinigingen op publieke gezondheid GGD'en” (p. 29)
- Motie Helmond “Behoud van gelijke onderwijskansen voor alle kinderen en jongeren” (p 30)
- Motie Best “Meer steun van minister van Asiel en Migratie bij uitvoering Spreidingswet” (p. 31)
- Motie Roermond “Versnellen van inburgering en regionale koppeling” (p. 32)
- Motie Krimpenerwaard “Huisvesting minderjarige statushouders” (p. 33)
- Oproep inzake “ondersteuning en samenwerking met gemeenten in Oekraïne” door Rob Jonkman, wethouder Opsterland (p. 33).

Aangehouden moties eerdere ALV-en

Onderwerp:	Inburgering
Motie en indiener:	Motie Almere en Tilburg “Een uitvoerbaar en betaalbaar inburgeringsstelsel, anders niet acceptabel voor gemeenten deel II” <i>(ALV 29 juni 2022)</i>
Inhoud/oproep: (samengevat)	Draagt het bestuur op: - Zich te blijven inzetten voor een betaalbaar en uitvoerbaar inburgeringsstelsel voor gemeenten - Ervoor te zorgen dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt om samen met de gemeenten de gesignaleerde knelpunten, ten aanzien van structurele passende financiën, sturingsmogelijkheden, (ICT)systemen, privacy en verantwoording, aan te pakken en op te lossen, anders wordt de regiefunctie voor gemeenten onuitvoerbaar - Ervoor te zorgen dat gemeenten kunnen leren van (praktijk)ervaringen. Het inburgeringstraject is gebaat bij een adaptief systeem, dat qua wet- en regelgeving aan kan sluiten op nieuwe inzichten en ervaringen uit de praktijk.
Verantwoording:	De uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van het inburgeringsstelsel heeft nog steeds de volle inzet van de VNG. De motie ondersteunt de gesprekken met het rijk over de houdbaarheid van het inburgeringsstelsel en onderschrijft de Wet inburgering als adaptief en lerend stelsel. Onderdeel daarvan is de tussenevaluatie inclusief kostenonderzoek dat eind 2025 opgeleverd wordt. Die uitkomsten vormen de basis voor de verdere gesprekken met het rijk. Het voorstel is om de motie tot die tijd aan te houden. Tot op heden is het rijk tot onze teleurstelling de financiële afspraak vooralsnog niet nagekomen, waardoor de motie onverminderd actueel blijft. De VNG benadrukt hierbij het belang van samenhang en volgorde met andere asielmaatregelen. Bij het uitblijven van voldoende financiële middelen zal opnieuw gekeken moeten worden naar de gemeentelijke taak op inburgering.
Voorstel:	De motie aan te houden

Onderwerp:	Financieel meerjarenperspectief gemeenten
Motie en indiener:	Motie Enschede "Herstel financiële verhouding met nieuwe regering" <i>(Najaars ALV 1 december 2023)</i>
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - Samen met de nieuwe regering werk te maken van het herstel van de financiële verhouding. Dit zodat de oeverloze strijd over geld kan stoppen en we aan de slag kunnen met de grote maatschappelijke opgaven waar we gezamenlijk voor staan - Hiervoor als voorwaarde bij de nieuwe regering neer te leggen dat de volledige korting op het gemeentefonds van structureel 3 miljard euro moet worden teruggedraaid - Als de nieuwe regering hiertoe onverhoopt niet overgaat zogenaamde "teruggeefgesprekken" te starten waarbij een nader te bepalen takenpakket dat gemeenten in medebewind voor het Rijk uitvoeren wordt teruggegeven aan het Rijk. Dit om daarmee het takenpakket voor gemeenten weer passend te laten zijn bij de beschikbare middelen in het gemeentefonds.
Verantwoording	In de Miljoenennota is door het (demissionair) kabinet een laatste betekenisvolle stap gezet door ook de 50% compensatie van de jaren 2023 en 2024 toe te kennen. Richting een nieuw kabinet zullen wij ons onverminderd inzetten voor de balans tussen taken en middelen, o.a. door aan te dringen op opvolging van het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) "Afrekenen met disbalans" (cf. motie Zwijndrecht ALV juni 2025). Hier hebben we ook op aangedrongen bij de partijen richting de landelijke verkiezingsprogramma's. Voor verdere invulling van de inzet richting het nieuwe kabinet verwijzen wij naar de in de ALV van 18 juni 2025 aangenomen resolutie "VNG-inzet richting TK-verkiezingen - Onze inwoners verdienen beter!".
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp:	Financieel meerjarenperspectief gemeenten
Motie en indiener:	Motie Beesel "Rechtvaardige, langjarige, solide, duurzame gemeentefinanciën" (<i>Najaars ALV 1 december 2023</i>)
Verantwoording	Oproep aan het bestuur om: - Alles in het werk te stellen om bij het Rijk structureel € 3 miljard bij te plussen in het gemeentefonds en de daarbij horende (beleids-)vrijheid met ingang van de Rijksmeerjarenbegroting 2024; - Zo lang het tekort van € 3 miljard niet is opgelost en er geen sprak is van stabiele, solide en duurzame gemeentefinanciën: - o Geen nieuwe bestuurlijke akkoorden te sluiten of afspraken te maken met het Rijk; - o Bestaande taken en akkoorden met het Rijk, ook die zich in de fase van invoering bevinden, door te lichten op mogelijkheden om deze te bevriezen of in te trekken en de leden hierover te informeren uiterlijk in de aanloop naar de BALV in het najaar; - o Zorg te dragen dat de meest kwetsbare groepen in onze samenleving hierdoor niet in de knel komen;
Inhoud/oproep: (samengevat)	- Langjarige, rechtvaardige en ruimere financiële positie van gemeenten centraal te stellen in elke boodschap van de VNG; - Daarbij gebruik te maken van een breed instrumentarium in relatie tot de inzet van de vereniging om het gesprek met het Kabinet te voeren en een oplossing te bereiken; - Om mee te werken aan een oplossing met betrekking tot het financieel toezicht, door in gesprek te gaan met de provinciale toezichthouders over wat wel en wat niet kan. - Alles in het werk te stellen om bij het Rijk de begrotingsregels met betrekking tot de inzet van incidentele middelen te versoepelen en bij de beoordeling van de financiële positie in te steken op financiële wendbaarheid en weerbaarheid, in navolging van de essaybundel van de raad voor het openbaar bestuur; - De punten uit deze motie in te brengen in het begrotingsproces 2024 van het Rijk en te laten verwerken in de septembercirculaire 2023 en/of zo spoedig mogelijk daarna; - Gezamenlijk te pleiten bij het Kabinet voor het uitwerken van de aanbevelingen van de adviesraden in het rapport "Elke Regio Telt"; - Vanuit de VNG een voorstel aan het Rijk wordt opgesteld op basis van het rapport "Elke Regio Telt", met input van de netwerken, en dit zo spoedig mogelijk en niet later dan 2 september aan te bieden aan het Kabinet en de Tweede Kamer.
Verantwoording	Zie verantwoording bij motie Enschede "Herstel financiële verhouding met nieuwe regering" (Najaars ALV 1 december 2023).
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Gemeentefinanciën	
Motie en indiener:	Motie Enschede “Geen woorden maar daden” <i>(Extra ALV 24 mei 2024)</i>
Inhoud/oproep: (samengevat)	De motie ‘Geen woorden, maar daden’ constateert kort samengevat dat de financiële verhoudingen met het hoofdlijnenakkoord niet meteen zijn hersteld en dat taken en middelen van gemeenten vanaf 2026 niet vanzelf in balans zijn gebracht. Zonder goede afspraken betekent dit dat gemeenten (forse) bezuinigingen in gang zullen moeten gaan zetten. De motie roept het bestuur op: - Geen nieuwe taken of uitbreiding in bestaande taken meer te accepteren totdat er weer sprake is van verbetering in de financiële vooruitzichten voor gemeenten. - In beeld te brengen uit welke bestuurlijke akkoorden we ons terug kunnen trekken omdat gemeenten niet voldoende financiële middelen hebben - Daadwerkelijk en per direct te starten met een “takengesprek” met het kabinet. Dit met de insteek om het takenpakket van gemeenten weer passend te laten zijn bij de beschikbare middelen in het gemeentefonds. Die gesprekken te voeren langs 3 invalshoeken: - o wettelijke aanpassingen die gemeenten kunnen helpen om inhoudelijk en financieel meer grip te krijgen - o taken die verlegd kunnen worden naar een ander overheidsniveau omdat ze daar voortvarender dan wel efficiënter opgepakt kunnen worden - o taken die juist bij gemeenten moeten blijven omdat het daarop van wezenlijk belang is dat zij het dichtst bij burgers staan.
Verantwoording:	Zie verantwoording bij motie Enschede “Herstel financiële verhouding met nieuwe regering” (Najaars ALV 1 december 2023).
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: kabinetsformatie/financiën	
Motie en indiener:	Motie Zaanstad “Wendt het ravijn af: compensatie voor 2026 en 2027” <i>(ALV 26 juni 2024)</i>
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om het kabinet, en in het bijzonder de nieuwe ministers van Financiën en BZK, te wijzen op de verplichting om gemeenten de komende jaren te compenseren op grond van de Gemeentewet artikel 108 lid 3.
Verantwoording:	Zie verantwoording bij motie Enschede “Herstel financiële verhouding met nieuwe regering” (Najaars ALV 1 december 2023).
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: kabinetsformatie/financiën	
Motie en indiener:	Motie Zeist “Langdurig en samenhangend investeren voor alle inwoners van probleemgebieden” <i>(ALV 26 juni 2024)</i>
Inhoud/oproep: (samengevat)	Verzoekt het bestuur: - Bij het Rijk intensiever te pleiten voor een aanvullend programma op het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid om meer gemeenten te kunnen ondersteunen die ook te maken hebben met soortgelijke probleemgebieden. - Als VNG nauw samen te werken met de gemeenten die ook bij het NPLV willen sluiten en de behoeften en uitdagingen van deze gemeenten op het gebied van leefbaarheid en veiligheid effectief te vertegenwoordigen. - Bij voorkeur hier ook de samenwerking met andere maatschappelijke partners te zoeken die actie met dit thema bezig zijn en hiervoor met het Rijk overleggen, zoals de koepel van woningcorporaties Aedes.
Verantwoording:	De opvolging van de motie Zeist heeft op drie niveaus vorm gekregen: 1. Ambtelijk: Binnen de ambtelijke lijn heeft de VNG een initiërende rol gespeeld in het tot stand brengen van een afspraak tussen het NPLV-programma van BZK en de M50, wat heeft geleid tot een presentatie van het NPLV-team tijdens de ALV van de M50 op 16 mei. Deze bijeenkomst biedt ruimte om behoeften en verwachtingen van middelgrote gemeenten op te halen, waarbij de opgehaalde input van grote waarde is voor het verder vormgeven van een toekomstgericht programma dat beter aansluit bij de specifieke wensen en opgaven van middelgrote gemeenten. 2. Bestuurlijk: In juli vond er een gesprek plaats tussen bestuurders uit de M50, de VNG-directie en de directeur-generaal van BZK om verder te verkennen hoe de bestaande kennis en ervaring uit het NPLV breder toegankelijk kan worden gemaakt. Dit overleg is bedoeld om gezamenlijk te onderzoeken hoe een programma voor middelgrote gemeenten eruit zou kunnen zien en welke vormen van ondersteuning daarbij nodig zijn. 3. Tweede Kamer: Ook in de lobby is aandacht voor de probleemgebieden van middelgrote gemeenten geweest. Het Tweede Kamerdebat over Leefbaarheid en Veiligheid – was een belangrijk moment waarop de inbreng van de M50 en de VNG – uiteraard in lijn met de aangenomen motietekst van de ALV – werd gedeeld. De VNG is betrokken bij de uitkomsten van deze acties.
Voorstel:	De motie aanhouden

Onderwerp: financiën	
Motie en indiener:	Motie De Bilt “NIS2, geen taken zonder knaken” <i>(ALV 26 juni 2024)</i>
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan bestuur om bij de internetconsultatie van de Cyberbeveiligingswet¹ en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten, naast de uitkomsten uit de uitgevoerde impactanalyse de volgende punten naar voren te brengen: - Zorg dat er geen interpretatieverschil tussen de NIS2 richtlijn en de Cyberbeveiligingswet en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten bestaat; - Neem daartoe de categorieën die bedrijven op grond van de NIS2 richtlijn moeten nemen, in de Nederlandse wetgeving over; - Maak duidelijk voor welke organisaties de NIS2 richtlijn van toepassing is; - Voorzie de gemeenten van structureel budget voor de implementatie en uitvoering; - Coördineer de implementatie van deze wet, zodat de verantwoordelijken gelijk kunnen oplopen bij de implementatie, de wijze van uitvoering en het beheersen van de risico's in de keten; - Geef een handelingsperspectief waarmee bestuurders invulling kunnen geven aan hun verantwoordelijkheid, zonder de bestuurdersaansprakelijkheid als een zwaard van Damocles boven zich te hebben hangen; - In dialoog met het Ministerie van JenV, BZK en andere relevante ministeries overeenstemming te bereiken over het geheel aan Europese richtlijnen die op het terrein van digitale veiligheid worden verwacht met als algemene uitgangspunten dat nationale wetgeving tijdig, gebundeld, geïntegreerd en integraal afgewogen (niet versnipperd) wordt aangeboden vanuit de verschillende ministeries en voorzien wordt van een prioritering in de tijd.

¹ <https://www.internetconsultatie.nl/cyberbeveiligingswet/b1>

Onderwerp: financiën

Verantwoording:	VNG draagt bij aan het voorkomen van interpretatieverschillen tussen de NIS2-richtlijn en de Cyberbeveiligingswet (Cbw) door actief te reageren op consultatieversies van wetteksten en met concrete tekstvoorstellen te komen voor de nationale wetgeving. In december 2025 gaan de ministeriële regelingen naar verwachting in consultatie. VNG werkt samen met BZK de drempelwaarden voor de meldplicht uit. VNG kan ook bevestigen dat de categorieën zoals opgenomen in de NIS2-richtlijn zijn overgenomen in de Nederlandse wetgeving. Gemeenten vallen onder de reikwijdte van de Cbw. VNG spant zich in om aanvullende duidelijkheid te verkrijgen over de reikwijdte van deze wet ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen en wat dit betekent voor hun zorg- en meldplicht. BZK zal een brief aan de gemeenten sturen met een toelichting op de definitie en de criteria van een overheidsinstantie. In diezelfde brief wordt ook aan de gemeenschappelijke regelingen gevraagd om zelf te beoordelen of zij aan deze definitie en criteria voldoen. Indien dat het geval is, vallen zij onder de reikwijdte van de Cbw. Wij wachten momenteel nog op deze brief van BZK. VNG blijft richting het Rijk benadrukken dat structurele middelen noodzakelijk zijn voor de implementatie van de Cbw. Daartoe wordt ingezet op een duidelijke Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) en op de correcte toepassing van artikel 2 van de Wet financiële verhoudingen. VNG zet zich in voor een gecoördineerde aanpak van de implementatie. Daarbij wordt gelobbyd om de ministeriële regelingen gelijktijdig met de hoofdwet (de Cbw) en de nadere regelgeving (zoals de AMvB/Cyberbeveiligingsbesluit) in werking te laten treden. Hoewel de wet vooralsnog gepland staat voor Q2 2026, is vertraging mogelijk. Om bestuurders te ondersteunen in hun verantwoordelijkheid organiseerde VNG op 15 mei 2025 een webinar waarin concrete handelingsperspectieven worden aangereikt voor de implementatie van de Cbw binnen gemeenten. Gedurende het jaar zijn ook verschillende bijeenkomsten georganiseerd om de raadsleden te informeren. De VNG blijft zich inzetten voor de totstandkoming van een overheidsbrede syllabus voor de verplichte training van burgemeesters en wethouders. Tot nu toe heeft CIO Rijk echter nog geen opdracht verstrekt aan een uitvoerende partij, zoals de Rijksacademie voor Digitalisering en Informatisering Overheid (RADIO), om deze syllabus te ontwikkelen. VNG is in gesprek met JenV, BZK en andere relevante ministeries om tot een samenhangende, tijdige en integraal afgewogen implementatie van Europese richtlijnen op het terrein van digitale veiligheid te komen. Deze inzet gebeurt zowel via ambtelijke overleggen als via reacties op consultatieversies van wetsvoorstellen.
Voorstel:	De motie aanhouden

Onderwerp: sociaal domein	
Motie en indiener:	Motie Gouda en Krimpenerwaard “Nieuwkomersonderwijs” <u>(ALV 26 juni 2024)</u>
Inhoud/oproep: (samengevat)	Gemeenten worden geconfronteerd met meerdere urgente knelpunten bij het regelen van nieuwkomersonderwijs. Dit speelt met name bij de Internationale Schakelklassen (ISK) door een onvoorspelbare exponentiële groei van leerlingen. Er zijn extra en onvoorziene investeringen nodig voor ISK onderwijshuisvesting die nog jarenlang drukken op de gemeentelijke kapitaallasten en concurreren met de enorme onderwijshuisvestingsopgave (IHP). Terwijl er geen sprake is van een regionale gemeentetaak. Gemeenten betalen daarnaast afgeleide kosten voor de inzet van regiocoördinatie en op diverse aanpalende beleidsdomeinen zoals bijv. leerlingenvervoer en openbare orde& veiligheid. De gemeenten roepen het VNG-bestuur op in gesprek te gaan met de verantwoordelijke ministers voor: Roept het VNG-bestuur op: • meer (boven)regionale regie vanuit OCW en J&V op het vraagstuk van nieuwkomersonderwijs, zowel PO als VO niveau (ISK's); ; • concrete oplossingen op acute financiële en inhoudelijke knelpunten rond ISK-onderwijs zoals onderwijshuisvesting, regio coördinatie, leerlingenvervoer, leerplicht, doorstroom en COA op de korte termijn te realiseren, zodat e.e.a. toekomstbestendiger is ingericht en voor het voorkomen van de groei van thuiszitters, voortijdige schoolverlaters en het “verdwijnen” van AMV’ers.

Onderwerp: sociaal domein

Verantwoording	Sinds aanhouden van deze motie op de Najaars ALV van '24 is voor het financiële deel een rapport van AEF over de meerkosten voor gemeenten (eindelijk) afgerond. Dat rapport is op 20 november ook aan de kamer gestuurd. De staatssecretaris kondigt in de begeleidende brief een toekomstverkenning aan die kort daarop volgde. Deze toekomstverkenning bood weinig tot een aanknopingspunten voor de oproepen uit de motie. Bij de begrotingsbehandeling OCW heeft de VNG in haar position paper het onderwerp nogmaals stevig onder de aandacht gebracht (zowel financiën als regie). Op beleidsniveau zijn we steeds in gesprek gebleven met de OCW ambtenaren over dit onderwerp. We zorgen er wel voor dat de lijn uit motie en position paper consequent wordt gevolgd en stemmen ook af met de VNG collega's op Asiel en Migratie zodat zij het in hun communicatie ook steeds mee kunnen nemen in het bredere geheel van de nieuwkomersdiscussie. De afstemming verloopt daarin goed. Als resultaat van deze druk zien we in de loop van 2025 dat OCW steeds beter haar rol pakt als coördinerend (verantwoordelijk) ministerie. Dit blijkt helaas nog niet uit het beschikbaar komen van voldoende (structurele) middelen, maar wel uit het feit dat men gemeenten probeert te ondersteunen bij een regionale aanpak van Nieuwkomersonderwijs. Zo wordt momenteel de laatste hand gelegd aan een voorbeelddocument om gemeenten te helpen regionaal afspraken met elkaar te maken. VNG is betrokken bij deze ontwikkeling. Het VNG bureau heeft dus de benodigde inspanningen gedaan en het onderwerp ook op de juiste plekken onder de aandacht gebracht. De opdracht uit de motie om hierover in gesprek te gaan is daarmee volbracht. Tegelijk is er geen financieel resultaat voor gemeenten uit gekomen. Desondanks: de inspanningen vanuit de VNG hebben het knelpunt waar de motie aandacht voor vraagt onder de aandacht gebracht bij OCW. Zij hebben hun regiefunctie nu goed op het netvlies. Ook zien we op lokaal regionaal niveau dat de samenwerking en afspraken tussen gemeenten beter lijken te verlopen inmiddels Al met al kunnen we concluderen dat VNG bestuur en bureau het onderwerp stevig hebben aangezwengeld bij het ministerie van Onderwijs, met als gevolg dat er in de rolneming van en coördinatie door het ministerie duidelijk verbetering te zien is. OCW is zich bewuster van het vraagstuk en helpt gemeenten nu mee om te duwen op COA om zaken voor elkaar te krijgen. Daarmee is in inspanning en in resultaat voldaan aan de strekking van de motie. Wij stellen dan ook voor om deze motie af te doen.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: fysiek domein	
Motie en indiener:	Motie Deventer "Warmtetransitie: alleen als die betaalbaar is!" <i>(ALV 26 juni 2024)</i>
Inhoud/oproep: (samengevat)	Betaalbaarheid van de warmtetransitie is al sinds het sluiten van het klimaatakkoord een gespreksonderwerp tussen gemeenten en het Rijk. Ondanks het feit dat er verschillende (financiële) instrumenten zijn ontwikkeld constateren de indieners dat dit nog steeds niet genoeg is en dat het nog steeds ontbreekt aan een eenduidige definitie om gezamenlijk te bepalen wat we onder betaalbaarheid verstaan. Willen gemeenten hun regierol in de warmtetransitie kunnen invullen dan is het essentieel dat de betaalbaarheid goed wordt geregeld. Zeker wanneer de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) in werking is getreden (medio 2025) en gemeenten in hun besluitvorming ook moeten kunnen onderbouwen dat de betaalbaarheid voor gebouweigenaren is geborgd. Zonder duidelijke en voor inwoners uitlegbare definitie en een ruimhartig financieel instrumentarium om dit te organiseren winnen we het draagvlak en vertrouwen van inwoners in de warmtetransitie niet terug. Deze motie roept het VNG-bestuur op om er bij het rijk op aan te dringen om voor het einde van het jaar tot een gezamenlijke definitie en uniforme uitlegbaarheid van betaalbaarheid te komen waarbij inwoners centraal staan. Tot slot roept de motie het bestuur op in overleg met de minister te treden en erop aan te dringen de betaalbaarheid voor (collectieve) oplossingen voor aardgasvrij te organiseren.
Verantwoording:	Betaalbaarheid van de warmtetransitie is doorlopend onderwerp van gesprek tussen VNG en het rijk. Het landelijk meest gewenste alternatief voor aardgas moet ook de meest betaalbare oplossing zijn voor inwoners. De afgelopen jaren heeft de VNG veelvuldig ambtelijk/bestuurlijk overleg gevoerd met de ministeries van KGG en VRO. Om het gesprek over landelijke kaders te faciliteren heeft de VNG i.s.m. de betrokken ministeries een onderzoek uit laten voeren dat in oktober 2024 is gepubliceerd. De VNG blijft ook in de toekomst intensief overleg voeren over betaalbaarheid. Dit betreft zowel de (door)ontwikkeling van het financiële instrumentarium als de landelijke uniforme kaders voor betaalbaarheid in de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Deze landelijke kaders worden vastgelegd in het onderliggend besluit (Bgiw) en een Ministeriele Regeling. VNG heeft inmiddels inhoudelijk gereageerd op het ontwerp-Bgiw en zal met de motie in gedachten ook actief reageren op de concept Ministeriele Regeling die nog in consultatie gaat. VNG blijft daarnaast aandacht vragen voor het verbeteren van de betaalbaarheid van (collectieve) oplossingen voor aardgasvrij.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Aangenomen moties Najaars ALV 29 november 2024

Onderwerp: Zorg	
Motie en indiener:	Motie Apeldoorn "Gelijkwaardigheid als basis voor (aanvullend) Zorgakkoord" (<i>Najaars ALV 28 november 2024</i>)
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan bestuur: - Alleen vanuit gelijkwaardig opdrachtgeverschap het juiste balansgesprek te voeren over ambities, kaders, taken en knaken - Alleen vanuit die gelijkwaardige positie met het Rijk afspraken te maken over een nieuw Zorgakkoord en daarmee verwante gezamenlijke regionale investeringsagenda's, waarbij de volgende punten voorwaardelijk zijn: - o Dat gemeenten als medeoverheid gelijkwaardig partner zijn op inhoud, proces en financiën - o Dat een gezamenlijke inhoudelijke agenda wordt opgesteld met ook oplossingen buiten de zorg en transformatieplannen die niet alleen vergezichten bevatten, maar ook tegemoet komen aan acute problemen van hier en nu - o Dat in lijn met de beweging van zorg naar gezondheid, structureel rond 2% verschuiving van zorgbudget naar sociaal domein plaatsvindt, t.b.v. versterking sociale basis en collectieve preventie - o Dat toekenning en toetsing van domein overstijgende plannen en middelen rondom het Zorgakkoord gezamenlijk (VWS, gemeenten en ZN) plaats vinden - o Dat voor de toetsing van passende kaders, taken en middelen gebruik wordt gemaakt van artikel 2 Financiële-Verhoudingswet en de uitvoerbaarheidstoets - Indien het (aanvullende) Zorgakkoord voldoet aan de inhoudelijke en financiële voorwaarden, zoals hierboven beschreven, deze ter besluitvorming voor te leggen op de ALV VNG 2025.
Verantwoording:	Deze motie heeft betrekking op de besluitvorming over deelname door gemeenten aan het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het aanvullende zorg- en welzijnsakkoord (AZWA) en beschrijft, in lijn met de resolutie "Stop met gesprekken vervolg IZA totdat is voldaan aan gestelde voorwaarden" verschillende stappen om tot besluitvorming te komen. Inmiddels ligt er een nieuw akkoord en loopt de ledenraadpleging hierover (bestuur besluit op 29 oktober over de uitkomst daarvan). Uit de uitvoeringstoets kwam een aantal kritische aandachtspunten die raken aan de motie. De opdracht uit de motie blijft actueel en urgent. We stellen voor om de motie aan te houden totdat is uitgewerkt hoe de aandachtspunten uit de uitvoeringstoets een plek krijgen in monitor en evaluatie van het AZWA.
Voorstel:	De motie aanhouden

Onderwerp: Asiel en migratie	
Motie en indiener:	Motie Nunspeet en Harderwijk "Financiering van asielzoekerskinderen in de jeugdzorg" (<i>Najaars ALV 28 november 2024</i>)
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan bestuur: - met het rijk in overleg te treden om de decentralisatie-uitkering voor asielzoekerskinderen te herijken opdat gemeenten niet geconfronteerd met onevenredige kosten van jeugdhulp - te onderzoeken of er onder amv'ers (met verblijfsstatus) sprake is van hoger gebruik van jeugdzorg. En of gemeenten met opvanglocaties voor deze amv'ers daardoor onevenredige kosten maken, om te bezien of dit een aanpassing vraagt van de financieringssystematiek.
Verantwoording:	Het knelpunt rondom de financiering wordt breed herkend en onderschreven door gemeenten. Deze motie speelt tegen de achtergrond van bredere discussies over zowel jeugd- als asielbeleid. De aandacht van de VNG is de afgelopen periode vooral uitgegaan naar de grote lijnen van het asielbeleid, betaalbaarheid van de jeugdhulp en gemeentefinanciën in brede zin. Inmiddels is de verwachting dat er Q4 gestart wordt met een onderzoek om de daadwerkelijke kosten van asielzoekerskinderen in de jeugdzorg in beeld te brengen. Het voorstel is om de motie aan te houden totdat de uitkomsten van dit onderzoek bekend is en er een plan is om deze onder de aandacht te brengen bij het kabinet.
Voorstel:	De motie aanhouden

Onderwerp: Onderwijshuisvesting	
Motie en indiener:	Motie Goirle "Compensatie onderwijshuisvesting" (<i>Najaars ALV 28 november 2024</i>)
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan bestuur: - in overleg te treden met het Rijk om te bepleiten dat de compensatie in de algemene uitkering voor onderwijshuisvesting gelijke tred houdt met de werkelijke stijging van de bouwkosten voor onderwijshuisvesting, die veel hoger ligt dan de indexering van het gemeentefonds op basis van het BBP.
	Voor de ALV van de VNG op 28 november aanstaande is een update gewenst met betrekking tot de uitvoering van deze motie, inclusief advies om deze af te doen dan wel aan te houden. Al reeds lange tijd wordt gelobbyd voor structureel meer middelen voor onderwijshuisvesting in het gemeentefonds. Een advies van de Algemene Rekenkamer uit 2016 leidde tot het IBO Onderwijshuisvesting (2021). Vanuit dit IBO zijn vervolgstappen gezet, die onder meer resulteren in de recent aan de Tweede Kamer toegezonden wetswijziging van diverse onderwijswetten teneinde te bewerkstelligen dat er een meer planmatige en doelmatige aanpak van onderwijshuisvesting komt in het primair en voortgezet onderwijs. Dit wetsvoorstel heeft enkele zinvolle elementen in zich waar de VNG an sich tevreden over zijn (denk aan verduidelijken van het begrip renovatie i.r.t. nieuwbouw, maar ook het verplichten aan gemeenten van het vierjaarlijks opstellen van een Integraal Huisvestingsplan (IHP)). De wetswijzigingen zijn echter niet gericht op vraagstukken die in het IBO ook aan de orde zijn geweest, en mede daarom al jaren onderdeel van de VNG-lobby uitmaken, dat de middelen voor gemeenten om te investeren in nieuwbouw en toekomstbestendige scholen, onvoldoende zijn. De berekeningen, gebaseerd op het IBO uit 2021, laten zien (rekening houdend met prijscorrecties) jaarlijks €1.3 miljard nodig is tot aan het jaar 2050 om dusdanig te investeren in

Onderwerp: Onderwijshuisvesting

Verantwoording:	scholen dat zij voldoen aan normen vanuit bouwbesluit, klimaat en toegankelijkheid. Een quickscan van Oberon (2023) laat zien dat 24% van de scholen bouwkundig niet in voldoende staat is, 37% van de scholen niet aan de toegankelijkheidseisen voldoet én 91% van de scholen niet voldoende flexibel of adaptief is. De commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs (ZJO) van de VNG heeft eerder (najaar 2024) gesproken over de strategie rondom het dossier onderwijshuisvesting. Daarbij hebben diverse opties op tafel gelegen, maar toen is vooralsnog gekozen voor het blijven bepleiten van meer middelen en daarop de lobby te voeren. Dat heeft vooralsnog niet het gewenste effect, alhoewel de VNG daar continu aandacht voor blijft vragen en heeft gevraagd. Zo is in november 2024 een position paper onderwijshuisvesting verschenen, is een actieve bijdrage geleverd aan het rondetafelgesprek in het kader van de eerder genoemde behandeling van de wetswijziging en is een filmpje op LinkedIn geplaatst om aandacht te vragen voor de noodzaak voor meer middelen voor onderwijshuisvesting. Ook is onderwijshuisvesting consequent door ons als randvoorwaardelijk benoemd bij kamerbehandelingen van onderwijsinhoudelijke plannen als School en Omgeving, Masterplan Basisvaardigheden en Inclusief onderwijs. Deze zomer heeft het bureau gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe, aangepaste, strategie voor de lobby onderwijshuisvesting waarin we kiezen voor een meersporenaanpak en een intensievere samenwerking met de onderwijspartners. Deze strategie is in oktober vastgesteld ion de commissie ZJO. Ambtelijk merken we dat zorgen nadrukkelijk gehoord en begrepen worden, maar het thema heeft vooralsnog onvoldoende politieke urgentie. Het uitblijven van resultaten is echter niet het gevolg van gebrek aan urgentie of inzet van het VNG bestuur of -bureau. Nu er een nieuwe strategie is ontwikkeld zal het bestuur daarover in overleg gaan met de onderwijsraden (bestuurlijk) om ook hun commitment aan en inzet voor die strategie te verzekeren. Met deze ontwikkelingen heeft het bestuur voldoende invulling gegeven aan de inhoud van de motie Goirle et al. Wij stellen dan ook voor deze motie af te doen.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Aangenomen moties ALV 18 juni 2025

Onderwerp: Gemeentefinanciën	
Motie en indiener:	Motie Roermond “De gezondheid van inwoners, diens omgeving en lokale economie in het gedrang door structurele financiële tekorten (Gemeenten gezamenlijk in het gedrang)”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan bestuur: - Bij het Rijk actief en krachtig aan te dringen op duurzame, structurele financiële middelen middels het gemeentefonds, om de continuïteit en kwaliteit van gemeentelijke taken te waarborgen - Zich actief in te zetten voor extra financiële impulsen ter versterking van het sociaal domein, zodat gemeenten adequaat kunnen inspelen op de toenemende zorgvraag en het verlichten van de druk op het sociaal domein.
Verantwoording:	Zie verantwoording bij motie Enschede “Herstel financiële verhouding met nieuwe regering” (Najaars ALV 1 december 2023).
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Gemeentefinanciën	
Motie en indiener:	Motie Zwijndrecht “Afrekenen met disbalans”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Spreekt uit: - De aanbevelingen van het ROB-rapport “Afrekenen met disbalans” te onderschrijven en daarmee ook de noodzaak van een duidelijk overzicht van verdeling van bevoegdheden, helderheid over de daarbij behorende randvoorwaarden en fundamentele afspraken met de Rijksoverheid die autonomie, taken, bevoegdheden en middelen van gemeenten waarborgen. En draagt het bestuur van de VNG op: - In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen bij politieke partijen en daarna richting de formatie van een nieuw kabinet aan te dringen op afspraken die afrekenen met de disbalans in gemeentelijke taken, verantwoordelijkheden en middelen; - Met het nieuw te vormen kabinet in overleg te treden, om te komen tot fundamentele afspraken over nieuwe financiële verhoudingen en het herstel van balans tussen bevoegdheden en middelen van gemeenten.
Verantwoording:	Zie verantwoording bij motie Enschede “Herstel financiële verhouding met nieuwe regering” (Najaars ALV 1 december 2023).
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Gemeentefinanciën	
Motie en indiener:	Motie Zutphen e.a. "Stop de verkapte bezuiniging op SPUKS"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Verzoekt het VNG-bestuur: 1. Alles in het werk te stellen om te zorgen dat deze stille korting niet terug te vinden is in de begroting van het kabinet in het najaar; 2. Wanneer dit niet slaagt, uit te spreken dat deze korting feitelijk neerkomt op een verkapte bezuiniging op de gemeentefinanciën en dit te veroordelen; 3. Te pleiten voor het terugdraaien van de korting van 10% of in ieder geval af te spreken dat deze korting niet ten koste gaat van de middelen voor gemeenten.
Verantwoording:	Het moeizame gesprek met het kabinet loopt en zal doorlopen naar het nieuwe kabinet. Belangrijk dat we dit punt goed op tafel houden.
Voorstel:	De motie aanhouden

Onderwerp: Gemeentefinanciën	
Motie en indiener:	Motie Amersfoort "Toezichthouders aan te zetten het VNG advies te volgen"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: In gesprek te gaan met de provincies als toezichthouder op de gemeenten over het begrotingsadvies van de VNG. Dit m.b.t. de mogelijkheid de baten en lasten jeugdhulp in balans te brengen met een stelpost voor 2028 en 2029. In dit gesprek zal worden gesproken over de consequenties van het schrappen van de stelpost voor de meerjarenbegrotingen van gemeenten.
Verantwoording:	Er is een afspraak gemaakt met het vakberaad van toezichthouders en het IPO om een samenvattende brief op te stellen van de consequenties van het schrappen van de stelpost voor de meerjarenbegroting van gemeenten.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Zorg	
Motie en indiener:	Motie Groningen e.a. "Ook na 2028 verdient onze jeugd passende zorg en ondersteuning"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Draagt het VNG-bestuur op: 1. Het Rijk eraan te houden, dat gemeenten, als medeoverheid, die uitvoering geven aan de Jeugdwet taken, conform artikel 108, lid 3 Gemeentewet, voldoende in staat gesteld moeten worden om dit te kunnen doen: a. Bij de weging van de uitspraak van de Deskundigencommissie in 2027 de beperkte gemeentelijke impact betrekken: zolang het landelijk beleid rondom bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezondheid niet aantoonbaar op orde is, worden gemeenten vanaf 2028 gecompenseerd op de uitgaven. b. Bij het Rijk aan te geven dat, aangezien de ingeboekte taakstellingen per 2028 niet gewogen zijn, het risico voor het niet realiseren daarvan, volledig bij het Rijk ligt. 2. Indien het Rijk deze verantwoordelijkheid niet wenst te dragen, na de uitspraak van de Deskundigencommissie in 2027, tijdens de eerstvolgende ALV een ledenraadpleging te houden over de fundamentele vraag waar we met elkaar de streep trekken.
Verantwoording:	In opvolging op de resolutie jeugd en de motie Groningen heeft de VNG ingezet op de compensatie voor 2023 en 2024 bij Prinsjesdag conform advies van Ark. Dit is gelukt en gemeenten hebben een aanvullende incidentele compensatie van 728 miljoen ontvangen. Vanaf begin 2026 start de commissie van Ark II wat resulteert in het advies uiterlijk begin 2027. We zullen bij onze inbreng bij de commissie en de onderhandelingen die hierop volgen de inzet van de motie Groningen inbrengen.
Voorstel:	Motie aanhouden

Onderwerp: Milieu	
Motie en indiener:	Motie Deventer “Nieuwe afspraken inzameling verpakkingsafval”
Inhoud/oproep: (samengevat)	De gemeente Deventer stelt dat er hard is gewerkt aan het onderhandelingsresultaat, maar dat de periode tussen het toezenden van de stukken en besluitvorming in de ledenvergadering erg kort is. Gemeenten zouden hierdoor te weinig tijd hebben een weloverwogen oordeel te vormen. Oproep aan VNG-bestuur om: - gemeenten ruim voor behandeling in de VNG-commissie EKEM in kennis te stellen van de nieuwe Ketenovereenkomst en hen in gelegenheid te stellen hierop te reageren - samen met de NVRD zorg te dragen voor een zorgvuldig implementatietraject, waarbij gemeenten goed en tijdig worden betrokken - voldoende capaciteit beschikbaar te stellen en in te zetten op blijvende betrokkenheid van het ministerie van I&W - de uitwerking van de nieuwe overeenkomst in het najaar van 2026 tegen het licht te houden en aan te grijpen (enorm) nadelige consequenties te bespreken en afspraken te wijzigen gemeenten te informeren en te raadplegen over de uitkomsten van deze evaluatie en te zorgen dat de verbeterpunten in 2027 hun beslag krijgen.
Verantwoording:	Gemeenten zijn ruim voor de behandeling in de VNG-commissie EKEM (d.d. 8/9/2025) geïnformeerd over de nieuwe overeenkomst en in de gelegenheid gesteld hier (o.a. via een webinar) op te reageren. Na vaststelling door het VNG bestuur op 17 september jl. zijn gemeenten via een drietal regiobijeenkomsten op de hoogte gebracht van de nieuwe afspraken in de overeenkomst en de gevolgen die dit heeft voor de lokale uitvoeringspraktijk. Om ervoor te zorgen dat de afspraken op de juiste wijze worden geïmplementeerd is vanuit de NVRD en VNG voldoende capaciteit beschikbaar gesteld. Door passende vertegenwoordiging van de VNG op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau worden de afspraken nauw gevolgd en voor zover nodig tegen het licht gehouden, gedurende de looptijd van de overeenkomst.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Milieu	
Motie en indiener:	Motie Dordrecht e.a. “Op weg naar een PFAS-vrije samenleving”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om zich op nationaal niveau in te zetten voor drie acties/maatregelen: 1) Een nationaal verbod op niet-essentiële PFAS omdat het Europese verbod in voorbereiding op zich laat wachten; 2) Het opzetten van een interbestuurlijk samenwerkingsverband samen met bedrijven en kennisinstellingen dat na een jaar een plan oplevert voor de uitfasering van PFAS, ‘een PFAS-vrije samenleving’; 3) Structurele financiële middelen voor gemeenten voor het saneren (het opruimen) van PFAS.
Verantwoording:	Nadat de motie werd aangenomen op de ALV in juni '25 heeft het VNG-bureau om tafel gezeten met de gemeente Dordrecht om te spreken over de uitvoering van de motie. Dit heeft onder andere geresulteerd in een (online) bestuurlijke oploop met de wethouders van de mede-indienende gemeenten waarin zij zijn meegenomen in de aanpak en rol van de VNG, zijn uitgenodigd mee te denken over deze aanpak, en zijn opgeroepen om hun bestuurlijke kracht in te zetten voor het agenderen van PFAS. Vervolgacties zien op het zetten van ‘de stap naar voren’ door gesprekken met stakeholders als het bedrijfsleven en de rijksoverheid te initiëren om samen met de betrokken partijen te komen tot de genoemde uitfasering van PFAS. Dit gebeurt in afstemming met de VNG-commissie EKEM. Ook heeft de VNG in samenwerking met het IPO een position paper over de noodzaak voor een integrale aanpak van PFAS in september '25 gepubliceerd en tevens ingebracht bij het commissiedebat leefomgeving in de Tweede Kamer. Verder heeft de VNG haar inzet in de reguliere (bestuurlijke) overleggen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over bodem, chemische stoffen, industrie en omwonenden en VTH de afgelopen periode voortgezet. Er is in een Bestuurlijk Overleg Bodem door de staatssecretaris een toezegging gedaan om ook na 2030 middelen voor PFAS saneringen ter beschikking te stellen. Deze toezegging moet nog wel verder worden ingevuld zoals blijkt uit de tekst van de I&W begroting voor 2026. Hoewel de motie dus als afgedaan kan worden beschouwd, vervolgen wij de genoemde ingezette acties en nodigen bestuurders van harte uit zich hierbij aan te sluiten om samen meer impact te maken.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Energie	
Motie en indiener:	Motie Roermond "Grensoverschrijdende energie-uitwisseling als oplossing voor netcongestie"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan bestuur om het kabinet te vragen: - Grensoverschrijdende-energie-uitwisseling mogelijk te maken - In Europees verband werk maken van grensoverschrijdende energieafspraken gericht op het faciliteren van energie-uitwisseling met buurlanden - Kansen en eventueel daar uit voortvloeiende pilots die zich voordoen aan de grens steunen en als voorbeeld benoemen.
Verantwoording:	Stroomnet is op hoogspanningsniveau gekoppeld met buurlanden. TenneT en KGG onderzoeken zwaardere belasting daarvan. Gelijktijdig ook koppelen op lagere netvlakken leidt niet tot stabiel stroomnet. Voor andere energiedragers (warmte, waterstof, groen gas) zijn nieuwe, grensoverschrijdende koppelingen wél bouwsteen van het toekomstig energiesysteem.
Voorstel:	De motie als afgedaan beschouwen

Onderwerp: Energie	
Motie en indiener:	Motie Leiden "Behoud gedeeld eigenaarschap en gelijkwaardigheid in regionale samenwerking energietransitie"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Vraag aan het bestuur om uit te spreken dat: - Gelijkwaardigheid, gedeeld eigenaarschap en het delen van verantwoordelijkheid uitgangspunt is in gesprekken en besluiten die genomen worden in het ISA-traject; - De commissie EKEM de visie van regio's en maatschappelijke organisaties (via de Programmaraad van het NP RES) voorafgaand aan deze ISA-besluitvorming ophaalt en meeweegt in de besluitvorming.
Verantwoording:	De Interbestuurlijke samenwerkingsagenda is opgesteld en wordt ter consultatie voorgelegd aan de leden. In de diverse ambtelijke en bestuurlijke gesprekken is de gelijkwaardigheid en het gedeeld eigenaarschap meegenomen in de verdere uitwerking van het ISA. De regiostructuur is voor de VNG van belang. De regio is van belang om de ontwikkeling van de energietransitie in de regio en binnen gemeenten te faciliteren. Gedeeld eigenaarschap en verantwoordelijkheid is hierbij van belang.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Milieu	
Motie en indiener:	Motie 's-Hertogenbosch e.a. "Van het stikstofsloot in landelijk gebied en steden, perspectief voor gemeentelijke opgaven"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - Met krachtigere signalen richting (demissionair) kabinet en Tweede Kamer te acteren op het stikstofdossier, met de gebiedsgerichte aanpak vanuit stedelijk en landelijk gebied centraal - De samenwerking op te zoeken met een brede coalitie van maatschappelijke partners en dichter tegen de medeoverheden en nadrukkelijk provincies te staan.
Verantwoording:	In juli 2025 heeft de VNG in samenwerking met het IPO, de UvW, LTO en NAJK een bouwsteen landbouw opgeleverd en aan het demissionaire kabinet aangedragen als verdere concretisering van oplossingsrichtingen om van het stikstofsloot af te komen. Als vervolg hierop werk(te) de VNG o.a. aan 1) de uitvoering van de bouwsteen landbouw in samenwerking met de bouwsteen partners, 2) vervolggesprekken met de ministeriële commissie economie en natuurherstel om juridische borging zoals voorgesteld in de bouwsteen landbouw ook samen met het rijk tot uitvoering te brengen en 3) een vervolg bouwsteen natuur op te leveren in samenwerking met het IPO, UvW en verschillende natuurpartijen om zo balans te brengen in het voorgedragen pakket aan maatregelen vanuit de koepels en maatschappelijke partners. Hiermee als doel om aan een nieuw kabinet een pakket aan maatregelen en samenwerkingspartners aan te bieden om zo snel als mogelijk over te kunnen gaan tot uitvoering en daarmee vergunningverlening los te trekken.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Milieu	
Motie en indiener:	Motie Hogeland e.a. "PAS-melders"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: Te blijven pleiten voor een robuust en geloofwaardig pakket van natuurherstelmaatregelen, om zo zekerheid te bieden aan PAS-melders, woningbouw vlot te trekken en ondernemers perspectief te bieden.
Verantwoording:	De VNG heeft verschillende overleggen gevoerd met de ministeriële commissie economie en natuurherstel om de urgentie van de problematiek in het stikstofdossier te onderstrepen en te pleiten voor een pakket aan landbouw en natuurherstelmaatregelen die ertoe leiden dat er beweging komt in vergunningverlening i.r.t. stikstof. In het kader van 'de stap naar voren' heeft de VNG in samenwerking met het IPO, UvW, LTO en NAJK een eerste bouwsteen landbouw opgeleverd die bij implementatie zorg draagt voor verdere juridische borging van emissiereductiemaatregelen in de landbouw. Daarnaast wordt ook gewerkt aan een bouwsteen natuurherstel in samenwerking met het IPO, UvW en verschillende natuurpartijen om voorstellen te doen om te komen tot versnelling van natuurherstel in N2000-gebieden – en daarmee een bod vanuit koepels en maatschappelijke partners zowel op emissiereductie en natuurherstel robuust en in balans wordt aangeboden aan een nieuw kabinet.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Ruimtelijke ordening	
Motie en indiener:	Motie Gooise Meren "Structurele lasten van de facto decentralisatie regelgeving door Omgevingswet"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: Bij het rijk aan te dringen om niet alleen aandacht te hebben voor de incidentele transitiekosten voor de implementatie van de Omgevingswet bij gemeenten, maar ook voor de structurele middelen die nodig zijn als dekking van de inspanningen die bij gemeentes liggen, ook als gevolg van de de facto decentralisatie van regelgeving.
Verantwoording:	Er was herkenning op de in de motie geschetste situatie dat er taken bij zijn gekomen, dat de implementatie van de Omgevingswet nog maar net begonnen is, dat de benodigde inspanningen groter zijn dan gedacht. Waardoor gemeenten ook structureel meer tijd en dus geld kwijt zijn. De inzet van de VNG is en blijft dat we de noodzaak van structurele middelen onder de aandacht brengen bij het rijk. Door tussenkomst van de VNG heeft dit al geleid tot compensatie van extra invoeringslasten voor gemeenten (totaal €410 mln uitgekeerd). Ondanks deze compensatie blijkt nog steeds dat de kosten hoger zijn dan gedacht en de baten later beschikbaar komen. Daarom is in de gesprekken met de minister van VRO de noodzaak om te blijven investeren in het Digitaal Stelsel Omgevingswet en in ondersteuning van gemeenten (ook financieel) onder de aandacht gebracht. Daarbij is de afspraak dat in ieder geval tien jaar na invoering van de wet de balans wordt opgemaakt ten aanzien van de kosten en baten van de wet. Overigens zonder zekerheden met betrekking tot de compensatie van eventuele resterende tekorten.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Ruimtelijke ordening	
Motie en indiener:	Motie Roermond "Instandhouding Rijksfinanciering Nationale Parken"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: 1) zich actief in te zetten richting het rijk voor structureel in stand houden/versterken van financiering van de NP; 2) dit punt expliciet te agenderen bij LVVN en andere relevante departementen.
Verantwoording:	De bezuiniging op de Nationale Parken is teruggedraaid in de Voorjaarsnota. De VNG heeft vanuit afstemming met enkele lokale bestuurders contact gezocht met IPO en andere organisaties hierover, en heeft zich vooral aangesloten bij de lobby die daar reeds gevoerd werd.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Wonen	
Motie en indiener:	Motie Maasdriel "Kansrijk Bouwen in een Kansarme Werkelijkheid?"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: Scherp te letten op randvoorwaarden voor realisatie en versnelling woningbouw (netcongestie, spuitzonering etc.) en te helpen voorkomen dat leden in woondeals met onhaalbare doelstellingen worden geconfronteerd.
Verantwoording:	In de Woontopafspraken (11 december 2024) gaat afspraak 10 over dergelijke randvoorwaarden. Op dit moment werken de Woontop-partijen aan een stand van zaken en actualisatie van de afspraken. Nieuw onderwerp op de agenda is de beschikbaarheid van drinkwater. We kunnen constateren dat deze zogenaamde kritische succesfactoren nog niet zijn opgelost. De VNG blijft hier kritisch op in onze lobby naar het rijk. Er komt een IPO-rapport over kritische succesfactoren. Ons is gevraagd om mee te werken aan vervolgacties op basis van de conclusies van dat rapport. Verder is het aan provincies en gemeenten om deze randvoorwaarden in de nu te actualiseren woondeals te benoemen.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Wonen	
Motie en indiener:	Motie Schouwen Duiveland "Laat de afweging van bewoning van recreatiewoningen bij de gemeentebesturen"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - De Tweede Kamer en de minister te wijzen op de zorgen vanuit gemeenten over de verplichting dat gemeenten bewoning van recreatiewoningen onder voorwaarden toestaan - Bij het uit te brengen advies de minister met klem te adviseren dit onderwerp bij gemeenten te laten.
Verantwoording:	Op 16 januari 2025 heeft de VNG de Tweede Kamer gevraagd niet akkoord te gaan met het mogelijk maken van permanente bewoning met een landelijke instructieregel. Onze voorzitter van de commissie Ruimte, Wonen en Mobiliteit (RWM) heeft op 2 april 2025 het pamflet 'Het generiek toestaan van permanente bewoning op vakantieparken in Nederland is geen goed idee!' namens diverse andere organisaties aangeboden aan minister Keijzer. Op 27 mei is de concept Instructieregel permanente bewoning recreatiewoningen in consultatie gegaan. IPO en VNG hebben hierop op 16 juli gezamenlijk (negatief) gereageerd. Op 18 augustus is ons ambtelijk medegedeeld dat de minister verder gaat met haar instructieregel. Er werd aangegeven dat er meer dan 350 reacties op het consultatievoorstel waren, alle professionele partijen (ongeveer 150) hebben de minister afgeraden om door te gaan met de instructieregel, de overige reacties van private personen waren veelal positief (afkomstig van huidige permanente bewoners van vakantieparken). Aan VNG en andere partijen is gevraagd om mee te denken over de nadere uitwerking van de instructieregel. Dat hebben alle genodigden geweigerd (naast de VNG waren IPO, diverse provincies en Vitale Vakantieparken aanwezig). In het BO VRO op 25 september heeft onze voorzitter RWM het punt wederom aangekaart bij de minister. Zij gaat verder op de door haar ingeslagen weg en het besluit is vanaf 2 oktober gedurende vier weken 'voorgehangen' bij de Tweede en Eerste Kamer. VNG en IPO zullen dan weer gezamenlijk lobbyen tegen een instructieregel. Wij beschouwen (en gebruiken) deze motie als steun voor onze inzet en vervolgen deze totdat ons doel – behoud van de gemeentelijke beleidsvrijheid en de huidige mogelijkheden voor aanpak van verouderde vakantieparken - is bereikt.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Zorg	
Motie en indiener:	Motie Valkenburg aan de Geul “Bezuinigingen op publieke gezondheid GGD’en”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: Bij het kabinet en de Tweede Kamer erop aan te dringen om de aangekondigde bezuinigingen op de Rijks- en projectmiddelen die de GGD'en ontvangen, niet door te zetten gezien het feit dat deze middelen bijdragen aan het terugdringen van de gezondheidsachterstanden in Nederland.
Verantwoording:	Op maandag 8 september 2025 is het Aanvullend Zorg-en Welzijn Akkoord (AZWA) getekend door het ministerie van VWS, Zorgverzekeraars Nederland en andere partijen waaronder VNG en GGD-GHOR. De VNG heeft onder voorbehoud van instemming van de leden ondertekend. Met het AZWA wordt ingezet op een verbreding, intensivering en concretisering van het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond Leven Akkoord (GALA) en wordt er een volgende stap gezet naar meer focus op gezondheid. In het AZWA zijn middelen beschikbaar gesteld voor medische preventie en er is een mechanisme voor verschuiving van zorggeld naar medische preventie afgesproken. Inhoudelijk, maar ook concreet. We hebben in de huidige situatie, door het vallen van het kabinet, te maken met een beleidsarme periode. Onze lobbyinzet concentreert zich daarom op inzet richting de verkiezingen en het regeerprogramma. We zullen dit in samenwerking met GGD-GHOR doen.
Voorstel:	De motie als afgedaan beschouwen

Onderwerp: Onderwijs	
Motie en indiener:	Motie Helmond "Behoud van gelijke onderwijskansen voor alle kinderen en jongeren"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - Zich actief uit te spreken tegen het afschaffen van de Onderwijskansen-regeling en de korting op de SPUK voor Onderwijsachterstanden/VVE.
Verantwoording:	Sinds de aannname van deze motie heeft de VNG in diverse brieven (met en zonder de G40), in ambtelijke en bestuurlijke contacten, en middels de lobbyisten in de tweede kamer geprotesteerd tegen de onderwijsbezuinigingen waar de motie Helmond op ziet. Daarnaast heeft de VNG (samen met de G40 en G4) een serie Podcasts uitgebracht onder meer om te laten zien welke nuttige dingen op lokaal niveau gebeuren met deze middelen. Het succes van deze inspanningen is wisselend. De bezuiniging op de onderwijskansenregeling is van tafel (en landt niet elders in de OCW begroting). De bezuiniging op de Spuk-Onderwijsachterstandsmiddelen staat nog overeind (en is zelfs iets verhoogd om een tekort elders op de OCW begroting te dekken. Wij agenderen deze bezuiniging nog steeds, als is het discussieveld nu verschoven naar het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen (BOFV) waar alle af te schaffen specifieke uitkeringen op tafel liggen. De VNG afdeling onderwijs voedt daarbij het team financiën met inhoudelijke argumenten. Nu deze motie opnieuw voorligt in de najaars ALV kunnen we vaststellen dat het VNG hiermee invulling heeft gegeven aan de oproep in deze motie. Het resultaat is niet ideaal maar de gevraagde (extra) inzet vanuit de VNG, in samenwerking met de G40, op deze onderwerpen is wel degelijk geleverd. Tevens kunnen wij onze leden verzekeren dat de ongefundeerde bezuinigen op de gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen op de VNG lobby-agenda staat en zal blijven.
Vorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Asiel en migratie	
Motie en indiener:	Motie Best “Meer steun van minister van Asiel en Migratie bij uitvoering Spreidingswet”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: Een dringend beroep te doen op het Kabinet om expliciete steun uit te spreken voor lokale overheden die hun best doen uitvoering te geven bij de Spreidingswet en daarbij te benadrukken dat intimidatie en gewelddadigheden richting publieke ambtsdragers volstrekt onacceptabel is.
Verantwoording:	De oproep in de motie is onverminderd actueel. De VNG heeft dit afgelopen periode herhaaldelijk ingebracht bij het kabinet, onder andere aan de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie. Op 22 september 2025 heeft de VNG dit middels een brandbrief (Escalatie maatschappelijke onrust en vastlopende opvangketen – rijksverantwoordelijkheid en overleg deze week VNG) aan demissionair Minister-President Schoof nogmaals onder de aandacht gebracht, waarop in het Overhedenoverleg van 8 oktober 2025 de steun vanuit het Kabinet werd uitgesproken voor gemeenten die uitvoering geven bij aan Spreidingswet. Er wordt voorgesteld om de motie hiermee als afgedaan te beschouwen onder de toezegging dat dit, zo lang als nodig, de inzet blijft vanuit de VNG.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Asiel en migratie	
Motie en indiener:	Motie Roermond "Versnellen van inburgering en regionale koppeling"
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - Zich actief uit te spreken over het belang van het eerder starten van inburgeringsactiviteiten in azc's - Hiervoor bij het rijk en het COA te pleiten voor regionale koppeling van statushouders - Dit onderwerp nadrukkelijk te agenderen bij relevante beleidsorganen.
Verantwoording:	De VNG onderschrijft het belang van een vroege integratie en participatie voor zowel de asielzoeker/statushouder zelf als voor (het draagvlak in) de samenleving. Het uitgangspunt is en blijft daarbij dat verhuisbewegingen worden geminimaliseerd en dat iemand zo vroeg mogelijk kan starten met integreren in de regio waar men uiteindelijk ook verblijft. De Spreidingswet geeft het COA daarvoor het benodigde instrumentarium. De VNG heeft dit benadrukt aan de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie. Daarnaast werkt de VNG aan een alternatief plan 'Van wachtstand naar werkstand, een alternatief plan voor opvang tot integratie' waar de uitgangspunten gebaseerd zijn op de oproep uit de motie. Het voorstel is om de motie hiermee als afgedaan te beschouwen onder de toezegging dat het belang van eerder starten van inburgering en integratie een belangrijke randvoorwaarde blijft voor een goed functionerende migratieketen zoals beschreven in het alternatief plan.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp: Asiel en migratie	
Motie en indiener:	Motie Krimpenerwaard “Huisvesting minderjarige statushouders”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - Samen met het Rijk en Nidos tot een handreiking te komen met daarin duidelijkheid over de taken en verantwoordelijkheden, en expliciet over de consequenties als de jongeren 18 jaar worden - Met het nieuwe kabinet de afspraken uit het bestuursakkoord van 2015 over de vervolghuisvesting te herzien en af te stemmen op het huidige asiel- en huisvestingsstelsel.
Verantwoording:	Begin 2025 heeft de VNG tijdelijke afspraken gemaakt over de verlengde opvang met Nidos voor een periode van twee jaar. Gezien de kabinetsontwikkelingen en asielmaatregelen is het niet opportuun gebleken om deze afspraken te verduurzamen. De VNG stelt daarom voor om deze motie aan te houden om richting een nieuw kabinet de afspraken over vervolghuisvesting te herzien.
Voorstel:	De motie aanhouden

Toezegging bestuur in ALV 18 juni 2025

Onderwerp:	Internationale samenwerking
Onderwerp en inspreker:	Oproep inzake “ondersteuning en samenwerking met gemeenten in Oekraïne” door Rob Jonkman, wethouder Opsterland
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep om: - Te onderzoeken of het mogelijk is om via VNG International een digitaal platform te ontwikkelen en te beheren, waar Nederlandse gemeenten kunnen aangeven welke (hulp)middelen zij beschikbaar hebben en waar tevens zichtbaar is welke behoeften Oekraïense gemeenten hebben - Bij dit onderzoek te betrekken hoe eventueel ondersteund kan worden bij logistiek, juridische aspecten en afstemming met relevante Oekraïense instanties - Actief alle Nederlandse gemeenten te informeren over de mogelijkheid van samenwerking en hen te stimuleren om overtollige, bruikbare (hulp)middelen aan te bieden via het platform als tot de realisatie hiervan besloten wordt. NB: Rob Jonkman gaf in de vergadering aan de eerder ingediende motie in te trekken omdat VNG International zich bereid heeft verklaard de gevraagde verkenning te doen en daarbij tevens na te gaan of kan worden aangesloten bij bestaande initiatieven.

Onderwerp:	Internationale samenwerking
Verantwoording:	De VNG, gemeenten en inwoners leven mee met de collega's en burgers in Oekraïne, die inmiddels ruim 3 jaar in een oorlog zitten. Vanuit VNG International, de internationale organisatie van de VNG, worden op dit moment verschillende projecten uitgevoerd ter ondersteuning van gemeenten in het gebied van de frontlinie van Oekraïne. Zo worden verschillende Oekraïense gemeenten ondersteund bij het ontwikkelen van herstelplannen, beleid op lokale economische ontwikkeling, versterken van weerbaarheid, watermanagement, intergemeentelijke samenwerking en decentralisatie. Veel Nederlandse gemeenten voelen zich nauw betrokken en willen actief bijdragen aan de wederopbouw, bijvoorbeeld door te doneren aan het VNG Fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering, door het uitwisselen van kennis, of door het doneren van hulpmiddelen. VNG International onderhoudt via haar projecten in Oekraïne nauw contact met andere organisaties en netwerken die hulp leveren aan Oekraïne. VNG International brengt momenteel in kaart welke bestaande platforms en mogelijkheden er zijn om vraag en aanbod van Oekraïense en Nederlandse gemeenten voor (hulp)middelen aan elkaar te koppelen. Op basis daarvan wordt uitgezocht in hoeverre Nederlandse gemeenten bij deze initiatieven kunnen aansluiten en zullen wij hen hierover actief informeren. Indien uit de verkenning komt dat een nieuw platform wenselijk en haalbaar is, zal hiervoor externe financiering gezocht moeten worden.